

Úradný vestník

Európskej únie

C 309

Zväzok 49

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

16. decembra 2006

Číslo oznamu

Obsah

Strana

I Informácie

.....

II Návrhy právnych aktov

Európsky hospodársky a sociálny výbor**428. plenárne zasadnutie v dňoch 5. a 6. júla 2006**

2006/C 309/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Právna úprava hospodárskej súťaže a ochrany spotrebiteľov“	1
2006/C 309/02	Stanovisko odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Presadzovanie Lisabonského programu Spoločenstva – Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Viac výskumu a inovácií – Investovanie do rastu a zamestnanosti: spoločný postup“ KOM(2005) 488, <i>konečné znenie</i>	10
2006/C 309/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o liekoch určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES a nariadenie (ES) č. 726/2004“ KOM(2005) 567, <i>konečné znenie – 2005/0227 (COD)</i>	15
2006/C 309/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Presadzovanie lisabonského programu Spoločenstva: Stratégia pre zjednodušenie regulačného prostredia“ KOM(2005) 535, <i>konečné znenie</i>	18
2006/C 309/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje Colný kódex Spoločenstva (modernizovaný Colný kódex)“ KOM(2005) 608, <i>konečné znenie – 2005/0246 (COD)</i>	22
2006/C 309/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Biela kniha o politike finančných služieb na roky 2005 – 2010“ KOM(2005) 629, <i>konečné znenie</i>	26

SK

Cena:
26 EUR

(Pokračovanie na druhej strane)

2006/C 309/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa schvaľuje prístupenie Európskeho spoločenstva k Ženevskému aktu Haagskej dohody o medzinárodnej registrácii dizajnov, prijatému v Ženeve 2. júla 1999“ KOM(2005) 687, <i>konečné znenie</i> – 2005/0273 (CNS) a — „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 6/2002 a (ES) č. 40/94, aby nadobudlo platnosť prístupenie Európskeho spoločenstva k Ženevskému aktu Haagskej dohody, týkajúceho sa medzinárodného zápisu priemyselných dizajnov“ KOM(2005) 689, <i>konečné znenie</i> – 2005/0274 (CNS)	33
2006/C 309/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá účasti podnikov, výskumných centier a vysokých škôl na akciách v rámci siedmeho rámcového programu a šírenia výsledkov výskumu (2007-2013)“ KOM (2005) 705, <i>konečné znenie</i> – 2005/0277 (COD)	35
2006/C 309/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady (Euratom) ustanovujúceho pravidlá účasti podnikov, výskumných centier a vysokých škôl na akciách v rámci Siedmeho rámcového programu Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu a šírenia výsledkov výskumu (2007 – 2011)“ KOM(2006) 42, <i>konečné znenie</i> – 2006/0014 (CNS)	41
2006/C 309/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 4056/86, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá uplatňovania článkov 85 a 86 na námornú dopravu a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1/2003 tak, aby do jeho pôsobnosti bola zahrnutá kabotáž a medzinárodné trampové služby“ KOM(2005) 651, <i>konečné znenie</i> /2 -2005/0264 (CNS)	46
2006/C 309/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Bezpečnosť leteckej dopravy“	51
2006/C 309/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o odpade“ KOM(2005) 667, <i>konečné znenie</i> – 2005/0281 (COD)	55
2006/C 309/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Akčný plán 2006-2008 na zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva“ KOM(2005) 647, <i>konečné znenie</i>	60
2006/C 309/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Tematická stratégia trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov“ KOM(2005) 670, <i>konečné znenie</i> – [SEK(2005) 1683 + SEK(2005) 1684]	67
2006/C 309/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o kontrole štítničky nebezpečnej“ KOM(2006) 123, <i>konečné znenie</i> – 2006/0040 (CNS)	71
2006/C 309/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Riziká a problémy spojené s dodávkou surovín pre európsky priemysel“	72
2006/C 309/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS)“ KOM(2006) 11, <i>konečné znenie</i> – 2006/0004 (COD)	78
2006/C 309/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi EÚ a Andským spoločenstvom národov“	81
2006/C 309/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúcnosť politiky severnej dimenzie“	91
2006/C 309/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európska susedská politika“	96

2006/C 309/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskych spoločenstiev (//ES, Euratom)“ KOM(2006) 99, <i>konečné znenie</i> – 2006/0039 (CNS)	103
2006/C 309/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o oslobodení tovaru dovážaného osobami cestujúcimi z tretích krajín od dane z pridanej hodnoty a spotrebnej dane“ KOM(2006) 76, <i>konečné znenie</i> – 2006/0021 (CNS)	107
2006/C 309/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Podpora podnikateľských paradigiem prostredníctvom vzdelávania a učenia KOM(2006) 33, <i>konečné znenie</i>	110
2006/C 309/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Biela kniha o európskej komunikačnej politike“ KOM(2006) 35, <i>konečné znenie</i>	115
2006/C 309/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálna súdržnosť: naplniť európsky sociálny model“	119
2006/C 309/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha organizácií občianskej spoločnosti pri uplatňovaní kohéznej politiky a politiky regionálneho rozvoja EÚ“	126
2006/C 309/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o zriadení spoločného podniku na realizáciu európskeho systému riadenia letovej prevádzky novej generácie (SESAR)“ KOM(2005) 602, <i>konečné znenie</i> – 2005/0235 (CNS)	133
2006/C 309/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúcnosť služieb všeobecného záujmu“	135

II

(Návrhy právnych aktov)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

428. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 5. A 6. JÚLA 2006

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Právna úprava hospodárskej súťaže a ochrany spotrebiteľov“

(2006/C 309/01)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2005 rozhodol, v súlade s článkom 29 ods. 2 vnútorného poriadku, vypracovať stanovisko na tému: *Právna úprava hospodárskej súťaže a ochrany spotrebiteľov*

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená prípravou podkladov na túto tému, prijala svoje stanovisko 31. mája 2006. Spravodajkyňa: pani SÁNCHEZ MIGUEL

Na svojom 428. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal 134 hlasmi za, žiadnym hlasom proti, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Voľná hospodárska súťaž je prínosom pre všetkých aktérov na trhu, osobitne pre spotrebiteľov. Napriek tomu, nedodržiavanie právnych predpisov v tejto oblasti malo dosah najmä na súťažiacich podnikateľov. V skutočnosti predpisy majú za cieľ udeliť sankcie, aby znížili hospodársky dosah nedostatku hospodárskej súťaže medzi nimi.

1.2 Predpisy hospodárskej súťaže neposkytovali spotrebiteľom vhodné právne nástroje, ktoré by im umožnili zasiahnuť alebo vymáhať odškodné za škodu spôsobenú zakázanými praktikami na trhu v oblasti hospodárskej súťaže. Až po uskutočnení veľkých zmien na vnútornom trhu, osobitne čo sa týka liberalizácie hospodárskych sektorov vo všeobecnom záujme, sa začína diskutovať o potrebe nástrojov, ktoré by spotrebiteľom umožnili zúčastniť sa na hospodárskej súťaži.

1.3 Prvý krok bol vykonaný menovaním styčného úradníka pre spotrebiteľov na GR pre hospodársku súťaž. Tento by mal vytvárať spojenie so spotrebiteľmi v tých prípadoch, kde by ich názor mohol mať určitý dosah. Po uplynutí troch rokov sa jeho činnosť javí ako veľmi obmedzená z dôvodu nedostatku vhodných prostriedkov na výkon tejto úlohy.

1.4 Zatiaľ v najdôležitejších liberalizovaných sektoroch došlo k skutočnému obmedzeniu voľnej hospodárskej súťaže, vrátane vylučovacích následkov pre niektoré súťažiacie subjekty

a jasným obmedzením hospodárskych práv spotrebiteľov. Jednou z príčin tohto negatívneho efektu je zaujatie národného prístupu pri liberalizácii vo väčšine členských štátov, čím došlo k návratu k národnému protekcionizmu podnikov. Komisia by mala disponovať potrebnými prostriedkami, aby zabránila týmto následkom.

1.5 Článok 153 ods. 2 Zmluvy o založení ES poskytuje Komisii právny základ na to, aby zaviedla horizontálne opatrenia na ochranu spotrebiteľov v oblasti politik Spoločenstva, osobitne v oblasti politiky hospodárskej súťaže. Vykonávacie predpisy článkov 81 a 82 Zmluvy o založení ES by mali zohľadniť ich záujmy ako aj záujmy súťažiacich podnikateľov, ktorí musia dodržiavať pravidlá hospodárskej súťaže. Členské štáty by mali zároveň prispôsobiť svoje vnútroštátne predpisy tomuto cieľu.

1.6 V tomto smere musia byť stanovené právne nástroje, ktoré zabezpečia náhradu škody, ktorá by bola spôsobená zakázanými praktikami, osobitne v oblasti na ich hospodárskych právach.

1.7 Ak GR pre hospodársku súťaž bude aj naďalej pokračovať v systéme styčného úradníka, musí mu zabezpečiť potrebné prostriedky pre jeho prácu. GR SANCO musí zapojiť organizácie s ktorými spolupracuje, aby mohol lepšie zasiahnuť

do tých prípadov hospodárskej súťaže, ktoré sú priamo spojené so záujmami spotrebiteľov. V tomto zmysle sa nazdávame, že spotrebiteľské organizácie členských štátov alebo Spoločenstva by mohli byť zapojené do európskej siete hospodárskej súťaže, ktorá môže prispôsobiť svoju činnosť na prijímanie informácií a pripomienok, ktoré by umožnili zefektívniť politiku hospodárskej súťaže a uznať im hospodárske práva.

2. Súčasné usmernenia pre európsku politiku hospodárskej súťaže

2.1 Voľná hospodárska súťaž je základným princípom trhového hospodárstva, ktorého základnými črtami sú sloboda podnikania hospodárskych aktérov, a vo všeobecnosti, všetkých osôb, ktoré sa na ňom zúčastňujú. Potreba vytvorenia pravidiel, ktoré by zosúladiť voľnú hospodársku súťaž na trhu a práva všetkých subjektov, ktoré sú jeho súčasťou, bola dôvodom na vypracovanie ustanovení zmluvy, ktorou sa táto oblasť riadi. Európska komisia v období, keď liberalizácia prebiehala v plnom prúde, vyjadrila ⁽¹⁾ potrebu vyváženosti medzi záujmami podnikov a spotrebiteľov, potom ako zvažila nové hospodárske situácie, ktoré nie sú uvedené v predpisoch hospodárskej súťaže. Taktiež sa vyslovila za zefektívnenie dobrovoľných nástrojov, ako aj za podporu dialógu medzi spotrebiteľmi a podnikmi s cieľom zvýšiť dôveru spotrebiteľov v trh, nakoľko hospodárska súťaž nie je dostatočným nástrojom na jeho dosiahnutie.

2.2 Súčasná situácia prináša niektoré novinky tak, ako sú uvedené v správe Komisie o politike hospodárskej súťaže v roku 2004 ⁽²⁾ a v prejave členky Komisie, pani Kroes ⁽³⁾. V oboch sa vyzdvihuje potreba upriamiť aktivitu na sektory, ktoré sú kľúčové pre vnútorný trh a na konkurencieschopnosť podľa Lisabonskej agendy. Avšak osobitne je potrebné ochraňovať záujmy spotrebiteľov a to najmä pred dopadmi kartelov a monopolov na ich práva. Tento postoj môže byť považovaný za prvý krok, ktorým je možné zaviesť ochranu spotrebiteľov ako regulačné opatrenie trhu z pohľadu dopytu a nielen ponuky, ako to je v súčasnosti.

2.3 Je potrebné upozorniť na to, že stanovenie politiky hospodárskej súťaže je v kompetencii EÚ v spolupráci s členskými štátmi. Dôvodom toho nie je len fakt, že táto politika sa uplatňuje na vnútornom trhu, a teda aj na cezhraničné operácie, ale z dôvodu jej zámeru harmonizovať národné úpravy tak, aby nebolo možné uplatňovať národné politické opatrenia ochranného charakteru, ktoré by uprednostnili ich trhy, diskriminujúc ostatné súťažiacie subjekty. V tomto zmysle je veľmi dôležitá úloha, ktorú zohrávajú orgány Spoločenstva, osobitne Komisia, ktorá nielenže je kompetentná na vypracovanie

regulačných legislatívnych návrhov v oblasti hospodárskej súťaže, ale aj na kontrolu koncentrácií a štátnej pomoci, v ktorej prevláda všeobecný záujem nad vlastným záujmom každého štátu.

2.4 Liberalizácia sektorov všeobecného záujmu a regulácia finančných služieb spôsobila, že sa hľadá vzťah medzi politikou hospodárskej súťaže a inými politikami Komisie, osobitne so spotrebiteľskou politikou. V poslednej správe o hospodárskej súťaži za rok 2004 sa uvádza ako cieľ prísneho uplatňovania tejto politiky posilnenie záujmov a dôvery spotrebiteľov vo vnútorný trh.

2.5 Aj napriek tejto deklarácii princípov, konkrétna analýza jednotlivých ustanovení, ktoré tvoria európsku politiku hospodárskej súťaže, existuje len veľmi obmedzená konkretizácia, a v skutočnosti sa len pokračuje v tom istom postoji ako počas predchádzajúcich etáp. V roku 2003 pri príležitosti Európskeho dňa hospodárskej súťaže ⁽⁴⁾ bolo oznámené menovanie „styčného úradníka pre spojenie so spotrebiteľmi“ na GR pre hospodársku súťaž. Tento úradník by mal mať pole pôsobnosti v každej oblasti, do ktorej sa člení táto politika, s cieľom dbať na záujmy spotrebiteľov. Okrem toho sú vydávané informačné letáky ⁽⁵⁾, ktoré usmerňujú a informujú spotrebiteľov o obsahu politiky hospodárskej súťaže, a o tom, aké účinky môže mať na ich záujmy.

2.6 Medzi funkciami, ktoré by mal vykonávať styčný úradník so spotrebiteľmi ⁽⁶⁾, treba vyzdvihnúť:

- slúžiť ako kontakt pre organizácie spotrebiteľov a pre individuálnych spotrebiteľov; ⁽⁷⁾
- nadviazať pravidelný kontakt so spomínanými organizáciami, osobitne s európskou konzultačnou skupinou spotrebiteľov „GCEC“;
- oznámiť skupinám spotrebiteľov tie záležitosti týkajúce sa hospodárskej súťaže, v ktorých ich názor je dôležitý, ako aj im poradiť ako tento názor prejavit;
- udržať kontakt s národnými súťažnými orgánmi v tých záležitostiach, ktoré sa týkajú spotrebiteľov.

2.7 Toto smerovanie politiky hospodárskej súťaže k zohľadneniu záujmov spotrebiteľov by sa malo realizovať horizontálne tým spôsobom, aby sa neudržali statické kompetencie generálnych riaditeľstiev pre hospodársku súťaž a GR SANCO prostredníctvom stálej koordinácie medzi politikami, nielen európskymi, ale aj medzi týmito a národnými. Tým sa dosiahne voľná hospodárska súťaž, ktorá by bola prínosom hospodárskym a sociálnym aktérom ako aj spotrebiteľom.

⁽⁴⁾ V Ríme, 6. decembra 2003, člen Komisie, pán Monti, oznámil menovanie pána Riviere Marti.

⁽⁵⁾ Politika hospodárskej súťaže EÚ a spotrebiteľia. Úrad pre publikácie v Luxemburgu.

⁽⁶⁾ Pozri 33. správu o uplatňovaní politiky hospodárskej súťaže v roku 2003, s. 6 a ďalšie. SEC(2004) 658, konečné znenie, 4.6.2004. Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005

⁽⁷⁾ E-mailová adresa: comp-consumer-officer@cec.eu.int

⁽¹⁾ Akčný plán pre spotrebiteľskú politiku, 1999 – 2001.

⁽²⁾ SEC(2005) 805, konečné znenie, 17.6.2005. Stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 8

⁽³⁾ Londýn, 15. septembra 2005, počas podujatia „European Consumer and Competition Day“

3. Opatrenia hospodárskej súťaže EÚ, ktoré majú dosah na spotrebiteľov

3.1 Je možné povedať, že politika hospodárskej súťaže v jej poslednej etape zaznamenala významný vývoj, a to nielen kvôli silnému dopadu tzv. hospodárskej globalizácie, ale aj vďaka potrebnému zosúladeniu liberalizácie sektoru služieb s cieľmi verejného záujmu, ako je zabezpečenie pluralizmu a dôveryhodnosti poskytovateľov týchto služieb. Politika hospodárskej súťaže sa zviazala zohrať dôležitú úlohu v oblasti konkurencieschopnosti tak, ako je to stanovené v Lisabonskej agende. Sústreď sa na riadne fungovanie trhového hospodárstva, hlavne na hospodárske koncentrácie, najmä na úspech európskeho hospodárstva proti našim medzinárodným konkurentom, bez toho, aby sa zredukovali práva konkurentov a osobitne európskych spotrebiteľov.

3.2 Potreba skonkretizovať politiku hospodárskej súťaže, ktorá má dosah na spotrebiteľov, poukazuje na potrebu preskúmať tie oblasti, ktoré táto politika upravuje, a ktoré zodpovedajú článkom zmluvy ako aj predpisom, ktoré ju rozvíjajú. Tieto posledne uvedené predpisy sú predmetom nedávnej úpravy, a v niektorých prípadoch, ešte čakajú na ich schválenie.

3.3 Praktiky a dohody obmedzujúce súťaž

3.3.1 Dohody medzi podnikmi sú súčasťou vzťahov na trhu a slúžia na umožnenie ich integrálneho fungovania. Toto však nie vždy bude využívané pre konkurenčné účely, ale práve naopak. Už od vytvorenia spoločného trhu sa uvažovalo o potrebe ich zákazu, keď obsah týchto dohôd mal za cieľ znemožniť, obmedziť alebo zakaliť voľnú hospodársku súťaž. To isté sa deje so združeniami podnikov, ktorej najvýznamnejší prejav sú kartely. Tieto podniky fungujú pod rôznymi spôsobmi prepojenia medzi sebou, avšak navonok neprejavujú známky koordinácie. V prípade, že predmet ich činnosti obmedzuje alebo zabraňuje hospodárskej súťaži, vzťahuje sa na ne zákaz.

3.3.2 Právny základ tak dohôd ako aj rozhodnutí medzi podnikmi má zmluvný charakter, ktorý vytvára povinnosti pre jednotlivé strany. V oboch prípadoch je ich platnosť obmedzená splnením zákonných podmienok, ktoré sa na ne vzťahujú. Problém, ktorým sa tu zaoberáme, spočíva v dôsledkoch, ktoré majú na tretie osoby, a osobitne na pravidlá, ktoré upravujú hospodársku súťaž na trhu.

3.3.3 Cieľom normy je definitívne zakázať výsledky, obmedzenie hospodárskej súťaže, ale má dosah aj ďalej, a to

praktickými efektmi, ktoré toto prináša v spojitosti s náhradou škody, ktorá vznikla konkurentom a hospodárstvu vo všeobecnosti z dôvodu obmedzenia fungovania trhov.

3.3.4 Komplexnosť situácií, ktoré spadajú do pôsobnosti noriem v zmluve, pod článok 81, tak na vnútroštátnych trhoch ako aj na vnútornom európskom trhu, spôsobil, že Komisia sa podujala na to, čo bolo nazvané ako modernizačný balíček⁽⁸⁾, ktorý umožňuje na jednej strane prispôbiť normy zmluvy jurisdikčnej doktríne súdov a veľkému počtu prípadov, ktoré vznikli pri jeho uplatňovaní.

3.3.5 Taktiež boli predmetom modernizácie pravidlá o výnimkách na určité kategórie⁽⁹⁾. Toto nariadenie obsahuje nové pravidlá o výnimkách podľa súčasných potrieb trhu a osobitne v prípade výnimiek týkajúcich sa dohôd o transfere technológií. Potreba jasných pravidiel na podporu dohôd medzi podnikmi, bez toho, aby boli zakázané, musí stanoviť limity, v ktorých sa tieto dohody môžu pohybovať. V žiadnom prípade by nemali byť poškodení spotrebiteľia.

3.4 Zneužívanie dominantnej pozície

3.4.1 Článok 82 zmluvy zakazuje zneužívanie dominantného postavenia na vnútornom trhu jedným alebo viacerými podnikmi. Taktiež je potrebné zabrániť tomu, aby nadobudnuté dominantné postavenie umožňovalo vnútiť ostatným konkurentom ich vlastné podmienky, vylučujúc tak konkurenciu. V tomto prípade ustanovenie obsiahnuté v článku sa nezaobera pôvodom tohto dominantného postavenia. Opačne je to v prípade článku 81, ktorý sa zaoberá pôvodom dohody alebo rozhodnutím s cieľom vyhlásiť ich nulitu.

3.4.2 Dominantné postavenie má odlišný efekt, ako dohodnuté praktiky, nakoľko sa nezdá, že by mal dosah na hospodársku súťaž, keďže môže byť obmedzená vlastnou situáciou, t. j. neexistenciou konkurentov, alebo tým, že ich postavenie na trhu je zanedbateľné. Napriek tomu zámer, ktorý z textu vyplýva a ktorý je stanovený je ten, že sa zasahuje v prospech spotrebiteľa, ktorý je obeťou núteného konania zo strany podnikateľa⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 zmluvy, neskôr zmenený nariadením (ES) č. 411/2004 (Ú. v. EÚ L 68, 6.3.2004) Nariadenie Komisie (ES) č. 773/2004 zo 7. apríla 2004, ktoré sa týka vedenia konania Komisiou podľa článkov 81 a 82 Zmluvy o založení ES (Ú. v. EÚ L 123, 27.4.2004, s. 18). Okrem toho boli publikované oznámenia a usmernenia s cieľom stanoviť postupy na vytvorenie vzťahov medzi národnými súťažnými orgánmi a Komisiou, a medzi touto a súdnymi orgánmi.

⁽⁹⁾ Nariadenie Komisie (ES) č. 772/2004 z 27. apríla 2004 o uplatňovaní článku 81 ods. 3 zmluvy na niektoré kategórie dohôd o prevode technológií. (Ú. v. EÚ L 123, 27.4.2004, s. 11)

⁽¹⁰⁾ Jurisdikcia ESD musela stanoviť definíciu dominantného postavenia, nakoľko táto nie je uvedená v zmluve. Tento koncept bola vytvorený v zmysle zváženia hospodárskej situácie, ktorú má jeden alebo viaceré podniky, ktoré im umožňuje zabrániť efektívnej hospodárskej súťaži na trhu v podobe nezávislého správania sa ich konkurentov, klientov a spotrebiteľov.

3.4.3 V tomto zmysle Komisia zasahovala v najdôležitejších sektoroch, ktoré z dôvodu neskorej liberalizácie, boli stále v dominantnom postavení vo väčšine krajín EÚ. Takto to bolo v prípade telekomunikácií ⁽¹¹⁾ alebo v prípadoch, kde z dôvodu významnej technologickej inovácii nedochádzalo k efektívnej hospodárskej súťaži medzi konkurentmi, ako je to napríklad v prípade Microsoft ⁽¹²⁾. V oboch prípadoch bolo stanovené zneužívanie dominantného postavenia. V prvom prípade z dôvodu stanovenia cien pri poskytovaní telekomunikačných služieb ⁽¹³⁾. Okrem toho predmetné rozhodnutie bolo významné, nakoľko sa týkalo hospodárskeho sektora, ktorý je a priori regulovaný štátom. V tomto smere Komisia dospela k názoru, že mala konať aj napriek tomu, že ceny sú predmetom sektorovej regulácie.

3.4.4 V druhom prípade, Microsoft, situácia bola komplikovanejšia, keďže ide o severoamerický podnik, ktorý je skoro monopolom v oblasti využívania informačných systémov. Avšak Komisia rozhodla, že prišlo k porušeniu článku 82 prostredníctvom zneužívania dominantnej pozície na trhu s užívateľskými systémami pre PC prostredníctvom odmietnutia poskytnutia informácií ohľadne interoperability a hlavne v otázkach povinného spoločného predaja Windows Media Player a Windows. Komisia nielenže uložila vysoké pokuty za závažné porušenie, ale aj vyžiadala opatrenia, ktoré spočívali v rozšírení operačných systémov ako aj v oddelení predaja od užívateľských systémov Windows PC.

3.5 Dozor nad koncentraciami

3.5.1 ESD nestanovil žiadny konkrétny článok, v ktorom by upravil pravidlá uplatniteľné na koncentrácie podnikov. Najprv tak bolo z dôvodu nedostatku tohto typu ekonomických operácií, a neskôr orgány členských štátov podporovali tieto druhy operácií s cieľom podporiť konkurencieschopnosť svojich národných podnikov. Napriek tomu keď sa výsledkom týchto koncentrácií dosiahla dominantná pozícia, uplatňovali sa články 81 a 82, avšak s tým, že nedochádzalo ku kontrole koncentrácií a priori, ale iba potom, ako sa dospelo k dominantnej pozícii.

3.5.2 S cieľom vyriešiť túto právnu lagúnu a umožniť efektívnu kontrolu, Rada, na základe článkov 83 a 308 ESD, ktoré umožňujú udelenie dodatočných právomocí na dosiahnutie svojich cieľov, v tomto prípade voľnej hospodárskej súťaže, bolo prijatých viacero nariadení až po dosiahnutie súčasného nariadenia 139/2004 ⁽¹⁴⁾, ktorým sa mení a vylepšuje

nariadenie ES/1310/97 ⁽¹⁵⁾, a hlavne sa začleňuje jurisdikcia odvodená od rozhodnutia Gencor/Komisia ⁽¹⁶⁾.

3.5.3 Medzi inými nové nariadenie mení kompetenčné aspekty, s možným prenosom prípadu, ktorým sa zaoberá Komisia alebo aspoň tri členské štáty. Týmto spôsobom dôjde v značnej miere k odbremeneniu hospodársko-súťažných orgánov Spoločenstva. Avšak nazdávame sa, že toto by bolo možné iba vtedy, keď nie je zasiahnutá podstatná časť spoločného trhu. V tomto prípade by bolo jednoduchšie, brániť sa pred obmedzením hospodárskej súťaže a dosahu na zainteresované strany, najmä na spotrebiteľov, na úrovni Spoločenstva.

3.5.4 Pri zmenách podstatných aspektov je potrebné poznamenať, že sa definujú jasnejšou formou nielen kvantitatívne hranice článku 1, ale aj konceptuálne článku 2, tým spôsobom, že sa objasní, v ktorých situáciách nastane dominantná pozícia a hlavne, kedy dôjde k podstatnému obmedzeniu hospodárskej súťaže.

3.5.5 Inými pozmenenými aspektmi, a nie menej dôležitými, sú procesné aspekty. V tomto prípade ide o dôležitú zmenu v podobe predĺženia lehôt na predanie prípadu členským štátom, čo umožní lepšie zapojenie zainteresovaných strán, avšak vždy v závislosti od vnútroštátnych noriem. To isté sa deje s lehotami pre žiadateľov. V tomto prípade je možné sa nazdávame, že ide o príliš príliš pevnú lehotu, 15 pracovných dní, hneď na začiatku procesu, čo by ich postavilo do pozície, v ktorej by neboli oboznámení s pripomienkami, ktoré by Komisia mohla dostať pre oznámenú operáciu. V každom prípade je potrebné upozorniť na to, že v žiadnej fáze procesu neexistuje právny základ na možný zásah spotrebiteľov. Okrem toho, z celého právneho textu bol odstránený odkaz na záujmy pracujúcich týchto podnikov tak, ako to je v prípade hodnotenia koncentrácií.

3.6 Prípady obmedzenia hospodárskej súťaže

3.6.1 Tak v článku 81 ako v článku 82 zákonodarca Spoločenstva informačne uviedol zoznam praktík, ktoré sú považované za zakázané. V prvom z nich sa prípady týkajú nekalých praktík, a v druhom sa týkajú zneužívania dominantného postavenia. V prvom rade je potrebné ujasniť, že nejde o uzavreté zoznamy, ale o ukážku častých praktík v ktorých sa prejavovali obe správania. To znamená, že bude možné určiť iné, ktoré budú mať rovnaké efekty a následne budú podliehať tomu istému zákazu.

⁽¹¹⁾ Prípád Deutsche Telekom AG, COMP/C-1/37, 451, Ú. v. EÚ L 263, 14.10.2003, s. 9.

⁽¹²⁾ Prípád Microsoft COMP/37/792.

⁽¹³⁾ Deutsche Telekom citelne zredukoval svoje zdieľané tarify na linkách pre služby spojené s rýchlostným prístupom na internet na svojej sieti pevných liniek.

⁽¹⁴⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 139/2004 z 20. januára 2004 o kontrole koncentrácií medzi podnikmi. Ú. v. EÚ L 24, 29.1.2004. Nariadenie Komisie (ES) č. 802/2004 zo 7. apríla 2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 139/2004, Ú. v. EÚ L 133, 30.4.2004, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Nariadenie EHS/4064/89, (Ú. v. ES L 395, 30.12.1989, s. 1) ako aj jeho neskoršie pozmenenia prístupovým aktom Rakúska, Fínska, Švédska upravili spomenuté nariadenie. V tomto smere nové nariadenie je konsolidovanou verziou týchto právnych textov. Zároveň prišlo k zmene článkov, ktoré sú predmetom súdneho výkladu.

⁽¹⁶⁾ Súdne rozhodnutie T-102/96, v ktorom ESD stanovil pojem dominantného postavenia a pojem významného zníženia úroveň hospodárskej súťaže. Týmto spôsobom sa do týchto pojmov zahŕňajú aj tie situácie pri ktorých nebolo isté, či spadajú do tejto kategórie, ako napr. oligopoly.

3.6.2 Vymenovanie typov konaní je podobné v oboch článkoch:

- stanovenie cien,
- obmedzenie alebo riadenie výroby, trhov, technického rozvoja alebo investícií,
- rozdelenie trhov alebo zdrojov zásobovania,
- uplatňovanie rozdielnych podmienok voči obchodným partnerom pri plnení rovnakej povahy,
- podmieňovanie uzatvorenia zmlúv prijatím dodatočných podmienok.

3.6.3 Všetky tieto konania je možné zaradiť do dvoch typov, ktoré sa prispôbujú viac na situáciu, z ktorej vychádzajú:

- a) Konkurenčné zneužitie, ktoré koncentruje veľké množstvo protisúťažných praktík, akými sú odmietnutie dodávok, stanovenie nízkych cien pod skutočnú cenu, vernostné rabaty a cenová diskriminácia. Takéto konanie má hospodársky dosah, a to v podobe zníženia alebo znemožnenia konkurencie na trhu alebo v jeho podstatnej časti.
- b) Zneužívanie alebo nekalé praktiky voči podnikom, ktoré závisia od podniku v dominantnom postavení pri nadobúdaní tovaru alebo služieb, pomocou neprimeraných cien, diskriminácie, neefektívnosti alebo nedbanlivosti, ba dokonca zneužitím práv priemyselného vlastníctva.

3.6.4 Jedným z najčastejších prípadov je stanovenie cien. Tento koncept sa interpretuje širokým spôsobom, ako napríklad prostredníctvom zliav, marží, platobných podmienok alebo zliav. Taktiež sú tu zahrnuté praktiky ako nepredloženie predbežných rozpočtov, nepridržiavanie sa cenníkov, nepredávanie za zverejnené ceny. Všetky tieto prípady sa týkajú spotrebiteľov, ktorí aj napriek špecifickým normám, ktoré chránia ich práva, sa nachádzajú v znevýhodnenej pozícii oproti podnikom, ktoré sa nachádzajú v dominantnej pozícii na trhu s osobitnou črtou, že často sú jedinými dodávateľmi na ten trh.

3.7 Vývoj hospodárskej súťaže v niektorých liberalizovaných sektoroch

Politika hospodárskej súťaže, stanovená v Zmluve o založení ES, je prispôbená na tradičné sektory európskeho hospodárstva. V tomto smere vývoj, ktorý nastal v jej vykonávacích predpisoch, bol paralelný s novými hospodárskymi skutočnosťami, ktoré si vyžadovali väčšiu hospodársku súťaž. Postupy, ktorými sa uskutočnila liberalizácia dôležitých sektorov trhu mala negatívne následky na spotrebiteľov. Treba vziať do úvahy, že vo väčšine prípadov prišlo k zmene pozície podniku ako poskytovateľa verejných služieb na pozíciu podniku s dominantným postavením na svojom trhu, pričom jeho konkurenti s ním môžu len ťažko súťažiť.

3.7.1 Energetika

3.7.1.1 V týchto posledných rokoch sa uskutočnil významný pokrok v liberalizácii európskeho energetického sektora (elektrika a plyn), ktoré až donedávna boli súčasťou verejného sektora, v ktorom sa vykonávali zásahy týkajúce sa podmienok a cien za dodávky. Komisia navrhla, aby pred júlom roku 2004 mali všetci klienti, okrem domácností, prístup na voľný trh, a domácnosti od júla roku 2007. Prvý predpoklad bol úplne naplnený a v súčasnej situácii úplná liberalizácia pre domácnosti je neuskutočniteľná.

3.7.1.2 Situácia je komplikovaná, a dokonca dochádza aj k nedostatočným výkonom v prípadoch privatizovaných sietí, osobitne elektrických. Tieto udržiavajú nízko nákladovú prevádzku svojich sietí s vážnymi následkami pre užívateľov a častým prerušením dodávok.

3.7.1.3 Napriek tomu súčasné nariadenie o elektrickej energii⁽¹⁷⁾, ktoré podporuje cezhraničný obchod s elektrickou energiou, môže slúžiť na posilnenie hospodárskej súťaže na vnútornom trhu. Uvedené je možné dosiahnuť prostredníctvom kompenzačného mechanizmu pre prevádzkovateľov dopravných systémov, stanovením nediskriminačných a prehľadných taríf nezávislých na vzdialenosti.

3.7.1.4 Neskôr Komisia určila podskupinu poverenú energetikou v rámci európskej siete hospodárskej súťaže s cieľom prediskutovať a vypracovať dohodu týkajúcu sa uplatňovania predpisov Spoločenstva o hospodárskej súťaži na energetickom trhu.

3.7.2 Telekomunikácie

3.7.2.1 V sektore telekomunikácií došlo k významnej legislatívnej obnove v roku 2002⁽¹⁸⁾ s cieľom modernizovať predpisy o elektronickej komunikácii, ktoré mali umožniť prispôbenie sietí na nové technológie. Výsledky adaptácie zo strany členských štátov neboli rovnaké. 9. správa⁽¹⁹⁾ o uplatňovaní súboru regulačných opatrení telekomunikácií v Únii sa zamerala na proces začlenenia týchto opatrení do vnútroštátnych úprav, ako aj úlohy, ktoré zodpovedajú národným regulačným orgánom (NRO).

3.7.2.2 Z 9. správy je zjavné, že sa udržal počet operátorov, hoci niektorí z nich sa udržal iba na svojom pôvodnom trhu. Na druhej strane, konkurenčný tlak medzi operátormi prešiel z medzinárodných trhov a z telefonických komunikácií na veľké vzdialenosti na sektor miestnych hovorov. To spôsobilo postupné zníženie podielu tradičných operátorov v tejto oblasti, čo sa pre spotrebiteľov odrazilo na cenách hovorov. Avšak treba poznamenať, že v niektorých prípadoch došlo zneužitiu počiatočnej pozície pri uzatváraní nových zmlúv.

⁽¹⁷⁾ Nariadenie (ES) č. 1228/2003 o podmienkach prístupu do siete pre cezhraničné výmeny elektrickej energie Ú. v. EÚ L 176, 15.7.2003, s.1.

⁽¹⁸⁾ Smernica 2002/77/ES, Ú. v. ES L 249, 17.9.2002, s. 21

⁽¹⁹⁾ KOM(2003) 715, konečné znenie.

3.7.2.3 Dozor nad trhom s telekomunikáciami s cieľom určiť stav hospodárskej súťaže umožňuje v určitej miere kontrolovať operátorov s dominantným postavením s cieľom vnútiť im osobitné povinnosti, ktoré by zamedzili zneužitiu pri určovaní podmienok a cien pre spotrebiteľov. V každom prípade Komisia uskutočnila široké dosledovanie uplatňovania smernice 2002/77/ES v každom členskom štáte⁽²⁰⁾ s cieľom opraviť zistené nedostatky, ktoré nielen obmedzovali hospodársku súťaž, ale aj obmedzovali záujmy spotrebiteľov.

3.7.3 Doprava

Na sektor dopravy je potrebné hľadiť z pohľadu nástrojov, ktoré boli v ňom využité. Tu sa zmienime najmä o leteckej doprave, železničnej a námornej doprave, ktorá bola predmetom významných zmien, osobitne s cieľom v prvom prípade chrániť cestujúcich a v treťom prípade zabezpečiť námornú bezpečnosť.

3.7.3.1 Letecká doprava

3.7.3.1.1 V roku 2003 Komisia nadviazala dialóg so sektorom civilnej dopravy s cieľom vytvoriť spoločný postoj na uplatňovanie politiky hospodárskej súťaže pri alianciách a fúziách, ku ktorým dochádzalo v tomto sektore. V skutočnosti tento rok sa prejavila potreba zmeniť nariadenie (ES) 1/2003 s cieľom začleniť do neho leteckú dopravu medzi Úniou a tretími krajinami. Zámerom je vytvoriť priestor „otvorená obloha“, ktorý by umožnil zásah do aliancií medzi európskymi spoločnosťami a spoločnosťami tretích krajín, osobitne s USA. V rámci tohto obdobia Komisia preštudovala viacero dohôd medzi podnikmi. Niektoré z nich boli uznané za nezlúčiteľné s pravidlami hospodárskej súťaže⁽²¹⁾ a u iných prišlo k zmene obsahu ako aj doby trvania.

3.7.3.1.2 V tomto období bolo schválené nariadenie, ktoré obsahuje práva pasažierov⁽²²⁾.

3.7.3.2 Železničná doprava

3.7.3.2.1 Nariadenie č. 1/2003 ukladá národným súťažným orgánom kompetenciu uplatňovať pravidlá ochrany hospodárskej súťaže v oblasti železničnej dopravy. Odteraz zodpovedné orgány, tak orgány Spoločenstva ako vnútroštátne, musia stanoviť témy spoločného záujmu z hľadiska železničnej liberalizácie v spolupráci s GR pre dopravu a energetiku.

⁽²⁰⁾ Pozri široké zhrnutie aktivít v 33. správe Komisie o politike hospodárskej súťaže 2003, str. 41.

⁽²¹⁾ Komisia zamietla povolenie dohody medzi spoločnosťami Air France a Alitalia v jej prvej verzii. Požiadala o zásah ostatných zainteresovaných strán, aby zniesli svoje námietky. V prípade British Airways a Iberia Komisia obmedzila trvanie dohody na šesť rokov.

⁽²²⁾ Nariadenie (ES) 261/2004 (Ú. v. EÚ L 46, 17.2.2004, s. 1)

3.7.3.2.2 Prvý súbor smerníc v oblasti liberalizácie železníc bol určený na dosiahnutie voľného pohybu cezhraničnej nákladnej dopravy na železnici a na vytvorenie referenčného rámca pre prístup tak k službám v oblasti nákladnej dopravy ako aj dopravy pasažierov, stanovujúc trajekty, tarify, atď.

3.7.3.2.3 V druhom súbore je zahrnutá liberalizácia vnútroštátnych trhov nákladnej dopravy, ako aj liberalizácia vnútroštátneho a medzinárodného trhu osobnej dopravy.

3.7.3.2.4 Globálnym cieľom je dosiahnutie spoločného postoja pri uplatňovaní hospodársko-súťažnej legislatívy na oblasť železničnej oblasti s cieľom vyhnúť sa protichodným rozhodnutiam medzi národnými orgánmi a Komisiou.

3.7.3.3 Námorná doprava

3.7.3.3.1 Námorná doprava je jednou z tých, ktoré majú najviac výnimiek pre kategórie, osobitne týkajúcich sa námorných združení a konzorcií, ktoré spĺňajú ustanovenia nariadenia (ES) 823/2000, ktoré je v súčasnosti revidované⁽²³⁾. Pokúšajú sa o rozvoj článku 81 ods. 3 zmluvy o ES, nakoľko prostredníctvom tohto sa umožní to, že námorné konzorciá a združenia prekonajú obmedzenia normy, za podmienok, že Komisia bude oboznámená a bude im kontradiktórnym spôsobom udelené povolenie.

3.7.3.3.2 V praxi niektoré konzorciá toto využili na uskutočnenie praktík, ktoré nie sú obsiahnuté vo výnimkách, ako je to napríklad v prípade stanovovania cien, ktoré podnietili Komisiu⁽²⁴⁾ k zásahu za účelom obmedziť obsah dohôd. V podobnom zmysle sa vyslovil súd prvej inštancie (SPIES)⁽²⁵⁾ na oblasť dohôd medzi spoločnosťami námornej dopravy s cieľom neposkytovať zľavy svojim klientom v spojení so zverejnenými tarifikami z dôvodu výdavkov a dodatočných poplatkov.

3.8 Dosah na spotrebiteľov v predmetných liberalizovaných sektoroch

3.8.1 Postupy, ktorými sa uskutočnila liberalizácia vo vyššie uvedených sektoroch, mala negatívne následky na vnútorný trh, nakoľko bola obmedzená na národný rámec. Zároveň sa vytvárali oligopol, ktoré zabránili tomu, aby spotrebiteľia mohli využiť voľnú hospodársku súťaž, ktorá by prispela k zníženiu cien a podporila by súťaž medzi podnikmi. Komisia by okrem toho mala preštudovať, aký dosah mali doteraz uskutočnené koncentrácie v liberalizovaných sektoroch, a to najmä v spojitosti so spotrebiteľmi.

⁽²³⁾ Ú. v. EÚ C 233, 30.9.2003, str. 8.

⁽²⁴⁾ Prípady Wallenius/Wilhelmsen/Hyundai, 2002.

⁽²⁵⁾ Prípady IV/34.018.I. 268 z 20. októbra 2000, str. 1.

3.8.2 Vo všeobecnosti nedostatok transparentnosti, vysoké a neopodstatnené tarify, ktoré musia znášať priemyselní zákazníci a koneční spotrebitelia, ako aj vertikálna integrácia podnikov, nemali vplyv na efektívnu hospodársku súťaž v liberalizovaných trhoch. Dokonca zmluvné podmienky pre spotrebiteľov v mnohých prípadoch nespĺňali pravidlá na uzatváranie zmlúv, ktoré sú stanovené pre zmluvy masového typu.

3.8.3 Problém nastáva v súvislosti s nástrojmi, ktorými disponujú spotrebitelia na vymáhanie svojich práv voči týmto podnikom, osobitne prostredníctvom právnych prostriedkov odvodených od pravidiel hospodárskej súťaže, a to najmä z článkov 81 a 82 zmluvy. Sťažnosti na súťažných orgánoch, Komisii a národných orgánoch sú podávané hlavne podnikateľmi. ESD ešte nevydal žiadne rozhodnutie vo veci sťažností od súkromných osôb.

3.8.4 „Zelená kniha žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES“⁽²⁶⁾ by mala stanoviť nástroje pre spotrebiteľov, o ktorých sa bližšie zmienime v stanovisku, ktoré EHSV na túto tému vypracuje.

4. Ochrana spotrebiteľov pred politikou hospodárskej súťaže

4.1 Je zrejmé, že ochrana spotrebiteľov tvorí osobitný právny rámec, v ktorom sa rozvíjajú ich práva a povinnosti⁽²⁷⁾. Článok 153 ods. 2 stanovuje: „požiadavky ochrany spotrebiteľov sa zohľadnia pri definovaní a uskutočnení iných politík a činností Spoločenstva“. Ide o politiku horizontálneho charakteru, a ako taká musí zohľadniť všetky ostatné opatrenia, ktoré majú vplyv na spotrebiteľov. V prípade politiky hospodárskej súťaže neexistujú pochybnosti, pretože súčasťou trhu, na ktorý je orientovaná, sú aj spotrebitelia, ktorý v ňom predstavujú dopyt.

4.1.1 Zámerom tohto odseku je vyzdvihnúť spomedzi uznávaných práv spotrebiteľov, ktoré a akým spôsobom sú dotknuté politikou hospodárskej súťaže, osobitne dôsledkom nedodržania pravidiel vnútorného trhu. Taktiež je zámerom pokladať spotrebiteľov za zainteresovanú stranu v tejto politike spotrebiteľov s cieľom zvážiť ich záujmy, v tých prípadoch keď Komisia musí zasiahnuť s cieľom určenia pravidiel trhu

4.2 Hospodárske práva

4.2.1 Koncept hospodárskych práv spotrebiteľov je spojený s neexistenciou akejkoľvek vyčísliteľnej ujmy, ktorá by znemožnila spotrebiteľovi alebo užívateľovi použitie alebo využívanie nadobudnutých tovarov alebo služieb za podmienok, ktoré boli stanovené s podnikateľom. Základným princípom, ktorý upravuje túto oblasť je dobrá viera a vyrovnanosť medzi stranami.

Všetky akty a klauzuly, ktoré im odporujú, môžu byť považované za neprimerané a proti záujmu spotrebiteľov.

4.2.2 Vzťah medzi politikou ochrany hospodárskej súťaže a slobodou výberu spotrebiteľa bol jedným z hlavných predmetov záujmu normy Spoločenstva. Tak je to uvedené v predchádzajúcom článku 85. ods. 3 ako aj v súčasnom článku 81 Zmluvy o založení ES, kde sa stanovuje, že bude možné povoliť dohody obmedzujúce súťaž iba vtedy, ak aj napriek obmedzeniu hospodárskej súťaže prinesú spotrebiteľom určité výhody. Jedným z najtypickejších príkladov je rozdelenie územia medzi súťažnými subjektami s cieľom pokryť celý trh, aj napriek tomu, že v niektorých oblastiach to nie je rentabilné. Dozor nad trhom, z pohľadu ochrany spotrebiteľa, sa vykonáva dohľadom nad možnou existenciou horizontálnych dohôd v oblastiach, ako sú dobrovoľné dohody, cenové kartely, nákupné centrá, rozdelenie trhu, atď.

4.2.3 Dozor nad trhom, z pohľadu ochrany spotrebiteľa, sa vykonáva dohľadom nad možnou existenciou horizontálnych dohôd v oblastiach, ako sú dobrovoľné dohody, cenové kartely, nákupné centrá, rozdelenie trhu, atď. Taktiež sem patria vertikálne dohody, zmluvy upravujúce vzťahy medzi výrobcami, importérmi, atď. Taktiež sa kontroluje zneužitie dominantnej pozície prostredníctvom praktík, ktoré sťažujú alebo znemožňujú vstup konkurentov, ako aj stanovenie nadmerne vysokých alebo nízkych cien, cien, ktoré vyraďujú iných konkurentov alebo prostredníctvom ponuky diskriminačných výhod pre jedných klientov oproti iným.

4.2.4 Komisia každý rok predstavuje systematicky vo výročnej správe veľký počet rozhodnutí, tak praktických prípadov zosúladených postupov ako zneužívania dominantného postavenia. Taktiež uvádza niektoré rozhodnutia ESD, ktoré v mnohých prípadoch, poukazujú na zmeny v interpretácii noriem alebo dokonca nútia k zmene legislatívy.

4.2.5 Počas posledných rokov poklesol počet prípadov, ktorými sa Komisia zaoberala. Vo veľkej časti z dôvodu prísnej aktivity národných súťažných orgánov na svojich trhoch, a najmä vďaka zrušeniu oznamovacej povinnosti. DG COMP vyriešila 24 prípadov, ktoré skončili formálnym rozhodnutím. Ide o minimálne číslo, ak sa porovná s posudzovaním koncentrácií. V tejto oblasti bolo vydané veľké množstvo formálnych rozhodnutí (231)⁽²⁸⁾, ktoré zodpovedali systému uvedenom v zmenenom nariadení. V novej etape ich bude menej, pretože národné súťažné orgány budú kompetentné vo väčšine prípadov.

4.2.6 Z posudzovaných prípadov sa viacero priamo dotýkalo spotrebiteľov alebo mali pre nich osobitný význam. V jednotlivých rozhodnutiach sa posudzovali sektory mobilnej telekomunikácie, rádiového vysielania a leteckých spoločností⁽²⁹⁾. V sektorových iniciatívach sa zasahovalo v oblastiach

⁽²⁶⁾ KOM(2005) 672, konečné znenie, 19.12.2005

⁽²⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV – INT/263 – AS 1038/2005, spravodajca: pán Pegado Liz.

⁽²⁸⁾ Pozri výročnú správu z roku 2003, s. 191 a ďalšie

⁽²⁹⁾ Pozri tabuľku 3 vo výročnej správe za rok 2003, s. 29, ktorá sa týka zneužívania postavenia v oblasti telekomunikácií; Tabuľka 2, výročná správa za rok 2004, s. 28; Využitie sietí pre šírenie a predaj športových práv, výročná správa za rok 2004, s. 43.

dopravy, slobodných povolaní, motorových vozidiel a komunikačných prostriedkov⁽³⁰⁾. Analyzované prípady sa týkali praktík v oblasti cien, s uplatnením článku 82 z dôvodu uplatnenia vyradovacích a neprimeraných cien na dodávky⁽³¹⁾

4.3 Právo na informácie a účasť

4.3.1 Efektívnosť politiky na ochranu spotrebiteľov sa musí zakladať na účasti na opatreniach, ktoré sa ich týkajú. V tomto zmysle je potrebné ich začleniť do všetkých opatrení, kde doteraz bol odmietaný ich zásah. V stratégii v oblasti opatrení na ochranu spotrebiteľov⁽³²⁾ sa predpokladalo, že medzi inými sa zavedie cieľ adekvátnej účasti spotrebiteľských organizácií na opatreniach Spoločenstva. Dokonca rok potom bol menovaný styčný úradník so spotrebiteľmi na GR pre hospodársku súťaž.

4.3.2 Spotrebiteľské organizácie majú k dispozícii fórum – výbor spotrebiteľov, ktoré je mechanizmom ich účasti na špecifických opatreniach, ktoré sa týkajú spotrebiteľov, avšak chýba širší rozvoj ich účasti na iných opatreniach. Súčasťou výzvou je možnosť a schopnosť prispieť k iniciatívam Spoločenstva vo všetkých fázach rozhodovacieho procesu EÚ. Je potrebné nájsť minimálne požiadavky, ktoré by umožnili ich účasť v konzultačných orgánoch tak, ako to je v prípade poľnohospodárstva. Osobitne je to dôležité v orgánoch, ktoré ešte len vznikli alebo vzniknú, a to v oblastiach ako doprava, energetika, telekomunikácie alebo iný, ktorý vznikne.

4.3.3 V tejto problematike neexistuje formálny spôsob účasti, a spotrebiteľia ani nie sú konzultovaní v otázkach, v ktorých im zmluva prideluje význam. Máme na mysli výnimky pre zosúladené konania, článok 81 ods. 3 ako aj nekalé konania, ktoré obmedzujú výrobu, trh a technický rozvoj v neprospech spotrebiteľov, článok 82 písm. b). Prináleží GR pre hospodársku súťaž ako aj spotrebiteľským organizáciám stanoviť mechanizmy účasti a konzultácie prostredníctvom spoločne dohodnutých noriem tak ako je to stanovené v Bielej knihe o európskom riadení⁽³³⁾ a ktoré budú mať dosah na vnútornom trhu.

4.3.4 Podobné kompetencie by mala mať taktiež GR SANCO. Prostredníctvom stálej konzultačnej skupiny by sa mohla zapojiť do tých prípadov hospodárskej súťaže, ktoré by sa týkali práv spotrebiteľov.

4.3.5 Právo spotrebiteľov na informácie v oblasti hospodárskej súťaže bolo posilnené menovaním úradníka, ktorý je

zodpovedný za túto oblasť. Európske spotrebiteľské organizácie sú pravidelne informované, národné organizácie a jednotliví spotrebiteľia majú k dispozícii internetovú stránku⁽³⁴⁾, na ktorej dokonca môžu využiť model pre reklamácie⁽³⁵⁾ týkajúce sa ujmy, ktorú by im podniky mohli spôsobiť protisúťažným správaním.

5. Organizácie

EHSV sa nazdáva, že na zefektívnenie práva na informácie a účasť spotrebiteľov je potrebné zabezpečiť, aby títo boli legítimne zastúpení svojimi organizáciami na jednej strane, a na druhej strane, určiť organizáciu, v ktorej bude táto účasť efektívna tak, ako je to stanovené v nasledujúcich odsekoch.

5.1 Spotrebiteľov

5.1.1 Spotrebiteľské organizácie sú regulované vnútroštátnymi normami, ktoré vyžadujú minimálne podmienky pre ich uznanie a legítimáciu. Týmto spôsobom sú oprávnené vykonávať svoje práva ako spotrebiteľia, keď sa cítia dotknutí zakázaným konaním.

5.1.2 Na európskej úrovni sú plnoprávne uznané všetky organizácie, ktoré sú registrované na GR SANCO. Tieto organizácie sú informované a konzultované a zároveň sa zúčastňujú na všetkých aktivitách, ktoré spadajú do ich kompetencie.

5.1.3 Problém sa môže vyskytnúť pri uplatňovaní tejto legítimity, ktorá je tak trochu vylučujúca, nakoľko často ide o porušenie konkrétnych práv spotrebiteľov, ktoré sú dokonca obmedzené územne a tematicky. Bolo by vhodné široko diskutovať o koncepte legítimácie za účelom možného zásahu do tejto problematiky.

5.2 Európska sieť hospodárskej súťaže

5.2.1 Nariadenie (ES) 1/2003⁽³⁶⁾ ako aj takzvaný modernizačný balík stanovili prostriedky na spoluprácu medzi Komisiou a súťažnými orgánmi v Európskej sieti hospodárskej súťaže (ESHS).⁽³⁷⁾ Táto sieť začala pôsobiť v roku 2003 prostredníctvom pracovnej skupiny, ktorá preštudovala všeobecné záležitosti, ako sú fungovanie a komunikačný systém medzi nimi. V súčasnosti je plne operatívna a je zložená zo 14 podskupín, ktoré sa zaoberajú sektorovými problémami⁽³⁸⁾.

⁽³⁴⁾ Internetová stránka:
http://europa.eu.int/comm/consumers/redress/compl/index_en.htm

⁽³⁵⁾ Bude priložený v prílohe.

⁽³⁶⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 zmluvy, neskôr zmenené nariadením (ES) č. 411/2004 (Ú. v. EÚ L 68, 6.3.2004, s. 1).

⁽³⁷⁾ Oznámenie Komisie týkajúce sa spolupráci v rámci siete súťažných orgánov (Ú. v. EÚ C 101, 27.4.2004).

⁽³⁸⁾ V roku 2004 sa zaoberali 298 prípadmi, z ktorých 99 bolo predložených Komisii a 199 národným súťažným orgánom.

⁽³⁰⁾ Pozri výročnú správu za rok 2004, doprava, s. 52; slobodné povolania, výročná správa za rok 2003, s. 60; distribúcia motorových vozidiel, výročná správa za rok 2004, s. 44;

⁽³¹⁾ Prípád British Telecommunications, Ú. v. EÚ L 360 bol osobitne významný, nakoľko išlo o štátny monopol.

⁽³²⁾ Oznámenie Komisie na tému „Stratégia v oblasti politiky ochrany spotrebiteľov 2002 – 2006“ – KOM(2002) 208, konečné znenie. KOM(2002) 208, konečné znenie.

⁽³³⁾ KOM(2001) 248, konečné znenie.

5.2.2 Nariadenie 1/2003 udeľuje ESHS nástroje pre vzájomnú asistenciu a konanie podľa pokynov kompetentného orgánu. Vo všeobecnejšej forme má kompetenciu na zbieranie všetkých potrebných informácií s cieľom umožniť riešenie prípadov. Taktiež je v jej kompetencii vykonať inšpekcie na požiadanie národnými orgánmi, ktorých výsledky sú zaslané prostredníctvom stanoveného systému za tým účelom, aby všetky dotknuté strany k nim mali prístup.

5.2.3 Zásah ESHS má veľký význam v pri programoch spojených týkajúcich sa výnimiek, nakoľko členské štáty podpísali vyhlásenie, v ktorom sa zaväzujú dodržiavať obsah pravidiel stanovených v uvedenom oznámení. Týmto spôsobom spĺňa funkciu, ako praktický nástroj pre kompetentné vnútroštátne orgány v oblasti hospodárskej súťaže a zároveň majú v náplni disponovať aktualizovanou jurisdikciou Súdneho dvora ES ⁽³⁹⁾.

5.2.4 Komunikácia medzi ESHS, národnými súťažnými orgánmi a súdnymi orgánmi umožňuje jednotlivým stranám, aby boli oboznámené so sťažnosťami týkajúcimi sa dohôd a zneužívania dominantného postavenia, ako aj o postupe, ktorý sa bude uplatnený. Týmto spôsobom sa rozhoduje, kto by mal vykonať šetrenie v prípade predmetnej sťažnosti v kratšom čase, ako to bolo doteraz.

5.2.5 Konanie ESHS slúži taktiež na stanovenie porušenia, tým spôsobom, aby preventívne konanie redukovalo negatívne efekty na súťažiaci subjekty a spotrebiteľov. Dôležitou funkciou, ktorú je potrebné vyzdvihnúť, je zásah do konaní o výnimkách, kde je potrebné zhodnotiť, či výsledok tohto je prínosom pre spotrebiteľov, a dokonca či jedna strana dohody by mala byť dotknutá konkrétnym ziskom, ktoré sa pre nich očakávajú.

Brusel 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽³⁹⁾ Oznámenie Komisie týkajúce sa spolupráci medzi Komisiou a vnútroštátnymi súdnymi orgánmi pri uplatňovaní článkov 81 a 82 zmluvy. Ú. v. EÚ C 101, 27. 4. 2004, s. 54).

Stanovisko odbornej sekcie pre jednotný trh, výrobu a spotrebu na tému „Presadzovanie Lisabonského programu Spoločenstva – Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Viac výskumu a inovácií – Investovanie do rastu a zamestnanosti: spoločný postup“

KOM(2005) 488, konečné znenie

(2006/C 309/02)

Európska komisia sa 12. októbra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou prác Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 31. mája 2006. Spravodajkyňou bola pani FUSCO.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 152 hlasmi za, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Pozadie oznámenia Komisie a jeho zhrnutie

1.1 Cieľom oznámenia Komisie je **predstaviť spoločný prístup** ⁽¹⁾ v oblasti výskumu a inovácií v rámci presadzovania lisabonského programu, o ktorom sa hovorí v rozhodnutiach Európskej rady, prijatých v marci 2000 v Lisabone, keď sa za cieľ stanovilo, aby sa EÚ do roku 2010 stala „najkompetitívnejšou a najdynamickejšou vedomostnou ekonomikou sveta, schopnou udržať si trvalý hospodársky rast, sprevádzaný kvantitatívnym a kvalitatívnym zlepšením zamestnanosti a väčšou sociálnou súdržnosťou“. Rada potvrdila návrh Komisie vo svojom oznámení „Smerom k Európskemu priestoru pre výskum“ ⁽²⁾.

1.2 Európska rada v Barcelone vo svojom uznesení z marca 2002 stanovila za cieľ zvýšenie investícií EÚ do výskumu a rozvoja, pričom v roku 2010 by úroveň investícií mala dosiahnuť 3 % a takisto stanovila za cieľ zvýšiť podiel súkromného financovania na 2/3; Európska rada v Bruseli v marci 2003 žiadala konkrétne kroky v tomto smere.

1.3 Komisia vo svojom oznámení z 30. apríla 2003 „Investovanie do výskumu: akčný plán pre Európu“ stanovuje kroky potrebné na európskej i národnej úrovni v súlade s predchádzajúcim oznámením zo septembra 2002 „Viac výskumu pre Európu: k 3 % HDP“ ⁽³⁾. Prvé oficiálne čísla v súvislosti s výskumom a rozvojom ukazujú, že v roku 2003 „intenzita investícií do výskumu a rozvoja takmer stagnovala na úrovni 1,93 % HDP v rámci EÚ25“. Iba Fínsko a Švédsko dosiahli vytýčený cieľ.

1.4 Európska rada sa v marci 2005 zaviazala naplniť revidovanú Lisabonskú stratégiu ⁽⁴⁾. Počas neformálneho stretnutia európskych hláv štátov a šéfov vlád v októbri 2005 v Hampton Court bola táto politická vôľa opätovne potvrdená, v snahe

reagovať na značnú potrebu zvýšenej konkurencieschopnosti v rámci globálnej hospodárskej súťaže.

1.5 Komisia prichádza s prvou iniciatívou od svojho prihlásenia sa k obnove Lisabonskej stratégie, týkajúcou sa Európskej informačnej spoločnosti 2010 ⁽⁵⁾ a žiadajúcou členské štáty, aby do polovice októbra 2005 definovali svoje národné priority pre informačnú spoločnosť vo svojich národných reformných programoch, a prispeli tak k dosiahnutiu cieľov uvedených v oznámení na tému iniciatívy i2010.

1.6 Odôvodnenie navrhovaných rozhodnutí a postupov spočíva v kontraste medzi vonkajším a vnútorným prostredím: na jednej strane stojí tvrdá celosvetová hospodárska súťaž; na druhej strane zasa strnulosť a rozdrobenosť národných trhov zoči-voči potrebe vytvorenia jednotného európskeho priestoru a priestoru mobility vysoko kvalifikovaných pracovníkov. Komisia uznáva, že má v tejto oblasti iba obmedzené kompetencie, a preto chce zohrávať najmä úlohu tzv. „katalyzátora“.

1.7 Oznámenie chce posilniť väzby medzi výskumom a inovatívnosťou prostredníctvom **politiky výskumu** zameranej na vytváranie nových vedomostí a ich uplatňovanie, ako aj na celkové riadenie výskumu, a **politiky inovatívnosti**, ktorá sa realizuje prostredníctvom pretavovania poznatkov na ekonomické hodnoty a obchodný úspech. V rámci prístupu zasadzujúceho sa za lepšie predpisy sa bude na každé opatrenie s prípadným dopadom na konkurencieschopnosť vzťahovať **dopadová analýza**.

1.8 Sprievodné hodnotenie oznámenia hovorí o troch politických možnostiach, pričom sa prikláňa k tretej ⁽⁶⁾:

- nerobiť nič,
- integračná politika,
- jednotný prístup.

⁽¹⁾ SEC(2005) 1289, Príloha dokumentu KOM(2005) 488, konečné znenie; Hodnotenie dopadov, kde si Komisia zvolila tretiu možnosť v rámci jednotného prístupu.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 204, 18/07/2000.

⁽³⁾ KOM(2002) 499, konečné znenie.

⁽⁴⁾ „Spoločne pracujeme na hospodárskom raste a zamestnanosti: nový začiatok lisabonskej stratégie“ (KOM(2005) 24, konečné znenie) z 2.2.2005 a „Spoločné akcie pre rast a zamestnanosť: Lisabonský program Spoločenstva“, (KOM(2005) 330, konečné znenie) z 20.7.2005.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 229, konečné znenie a SEC(2005) 717 z 1. júna 2005 na tému „Iniciatíva i2010 – Európska informačná spoločnosť pre rast a zamestnanosť“ na podporu rastu a zamestnanosti v priemyselných odvetviach informačnej spoločnosti a v médiách. Sústreďuje sa na sektor hospodárstva EÚ, ktorý vysvetľuje 40 % nárast produktivity a 25 % zvýšenie HDP v rámci EÚ.

⁽⁶⁾ SEC(2005) 1289, Hodnotenie dopadu.

1.9 Akčný plán navrhovaný v oznámení má štyri časti:

- výskum a inovácie v centre politík EÚ,
- výskum a inovácie v centre financovania EÚ,
- výskum a inovácie v centre podnikania,
- zlepšenie politiky výskumu a inovácií.

1.10 V rámci troch hlavných oblastí sa črtá deväť nových akcií. Týmto oblasťami sú: verejná politika a regulácia, financie a zdaňovanie ⁽⁷⁾ a úloha súkromných subjektov ⁽⁸⁾.

1.11 Hoci sa zdá, že toto oznámenie je iba pokračovaním predchádzajúceho oznámenia z roku 2003, Komisia dodáva, že národné reformné programy (NRP) jednoznačne zahŕňajú výskum a inovatívnosť. NRP budú podporené z prostriedkov Spoločenstva zameraných na aktivity európskeho záujmu, radami na koordinovaný rozvoj politík, ako aj vylepšenými platformami pre vzájomné vzdelávanie sa vo všetkých regiónoch, kde nadnárodná spolupráca poskytuje výraznú pridanú hodnotu. Úsilie v oblasti výskumu a rozvoja je uznané v Pakte stability, kde sú tieto výdavky povolené aj za 3 % hranicou deficitu.

1.12 EHSV berie do úvahy takisto aj správu pána Esko Aho, hoci táto správa nie je predmetom konzultácie. V bode 3.1 oznámenia adresovaného jarnému zasadnutiu Európskej rady v roku 2006 nazvanom „Investovať viac do vedomostí a inovatívnosti“ sa Komisia nezmieňuje o dokumente KOM(2005) 488, konečné znenie, ale o správe pána Esko Aho. EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že táto správa nebola predmetom konzultácie ani hodnotenia, a preto ju začleňuje do ďalšej diskusie.

1.13 V októbri 2005 bola v Hampton Court menovaná štvorčlenná skupina, ktorú koordinoval pán Esko Aho. Správa z januára 2006, poskytnutá Európskej komisii s ohľadom na jarné zasadnutie Európskej rady v roku 2006, uvádza odporúčania na urýchlenie zavádzania iniciatív pre výskum a inovácie na európskej a národnej úrovni. Základom správy je rovnaké oznámenie, avšak správa sa vyjadruje v prospech väčšej integrácie (možnosť 2, SEC(2005) 1289). V marci 2006 bola správa predložená Rade pre konkurencieschopnosť a Európskej rade v Bruseli. Európska rada poukázala na dôležitosť tejto správy a požiadala Komisiu, aby ju do septembra 2006 zhodnotila 2006. ⁽⁹⁾

⁽⁷⁾ Mobilizácia verejných a súkromných zdrojov; daňové výhody, európske štrukturálne fondy, prístup MSP k finančným prostriedkom.

⁽⁸⁾ Partnerstvá medzi univerzitami a priemyslom, centrá a „klastre“, proaktívne služby podpory podnikov a inovatívnych služieb.

⁽⁹⁾ Závery predsedníctva Európskej rady v Bruseli, 23. a 24. marec 2006.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 EHSV s uspokojením prijíma toto oznámenie, ktorého východiskovým bodom je *Partnerstvo pre rast a zamestnanosť*, keďže oznámenie sa usiluje pokryť celú paletu výskumu a inovácií, vrátane netechnologických inovácií. Načrtáva akcie, ktoré by mali prekročiť 3 %, stanovené v Barcelone ⁽¹⁰⁾, a zo všeobecného hľadiska približuje záväzky Spoločenstva, pričom podrobnejšie opisuje opatrenia na podporu výskumu a inovácií, ktoré sa práve uplatňujú, alebo ktoré budú prijaté ⁽¹¹⁾.

2.2 Ako sa uvádza v oznámení, svetová konkurencia v prilákaní investícií do výskumu a inovácií je stále intenzívnejšia, zapájajú sa do nej aj rozvíjajúce sa krajiny ako Čína, India a Brazília. „Rozdiel v investíciách do výskumu medzi Európskou úniou (EÚ) a Spojenými štátmi už prekračuje sumu 120 miliárd EUR ročne a stále narastá“ ⁽¹²⁾. Konkurencia pre Európu je natolko veľká, že žiaden štát nemôže dosiahnuť úspech izolovane. Nadnárodné synergie predstavujú jedinou cestu podpory výskumu a inovatívnosti a ich pretavenia na rast a prácu. Navyše výskum a inovatívnosť sú potrebné aj na lepšiu udržateľnosť hospodárstva EÚ, pričom je potrebné nájsť riešenia pre hospodársky rast, sociálny rozvoj a ochranu životného prostredia.

2.3 Prostredníctvom akčného plánu začala väčšina členských štátov zavádzať národné opatrenia na stimulovanie výskumu a rozvoja v súkromnom sektore a na dosiahnutie cieľov, vďaka ktorým by investície do výskumu dosiahli v roku 2010 2,6 % HDP. Zvlášť dôležité sú tu daňové zvýhodnenia ⁽¹³⁾. Intenzita výskumu však v rámci EÚ aj tak väčšmi či menej stagnuje, a to aj v súkromnom sektore. Situácia je znepokojujúca.

2.4 Odôvodnenie jednotlivých činností otvára diskusiu o porovnaní produktívnosti medzi členskými štátmi EÚ a ostatnými krajinami.

2.4.1 V prvom rade treba povedať, že jestvuje viacero definícií produktivity (vzťah medzi vyrobeným množstvom istého výrobku či služby a počtom jednotiek použitého výrobného faktora). Najčastejšie používané meradlo sa zameriava len na jeden faktor, a síce prácu, kde ukazovateľom je hodinová produkcia pracovníka v priemyselnom sektore, ktorú je síce jednoduchšie určiť, je však iba čiastková, pričom kapitál je považovaný za vonkajší prvok voči výrobnému procesu.

⁽¹⁰⁾ INI/2006/2005: 12.10.2005, na základe analýzy KOM(2005) 488, vykonanej Európskym parlamentom.

⁽¹¹⁾ SEC(2005) 1253 Príloha ku KOM(2005) 488, konečné znenie, „Kroky k implementácii“.

⁽¹²⁾ KOM(2003) 226, konečné znenie, bod 2.

⁽¹³⁾ Zaviedlo ich už osem členských štátov, pričom predstavujú 13 % priamych investícií do výskumu v týchto krajinách.

2.4.2 Ďalej je potrebné nezovšeobecňovať pri porovnávaní medzi Európou a Spojenými štátmi a rozlišovať dôležité rozdiely podľa sektorov a štátov, a to aj vo vnútri takej krajiny, akou sú Spojené štáty. Jestvujú konkurencieschopné európske sektory a krajiny, ktoré dosiahli v produktivite zásadný pokrok. Čo sa týka EÚ ako celku, podľa O'Mahonyho a van Arka (2003) výpočty nákladov na pracovnú jednotku vo výrobnom sektore naznačujú, že EÚ nie je konkurencieschopná voči Spojeným štátom v sektoroch vysokorozvinutých technológií, je však konkurencieschopná v iných sektoroch. Hlavným zdrojom konkurencie v tradičných priemyselných odvetviach, z ktorého vychádza ťažko zvládnuteľný tlak voči EÚ, nie sú však Spojené štáty, ale nízke mzdy v tretích krajinách. Autori Dosi, Llerena a Labini (2005) majú kritickejší pohľad a potrebu európskej priemyselnej politiky podľa nich netreba tabuizovať.

2.4.3 Po tretie, multifaktorová výroba, alebo *total factor productivity* (TFP) by bola najlepším opatrením, „ktoré by sa realizovalo tak, že by upravilo HDP vzhľadom na rozdiely vo všetkých používaných inputoch“ (Calderon, 2001) a umožnila by lepšie porovnanie medzi krajinami. Empirické štúdie na vysvetlenie rozdielov v produktivite medzi krajinami rozdelili faktory rastu produktivity pracovnej sily a/alebo úplného faktoru do troch skupín. Vzhľadom na vzájomnú závislosť medzi krajinami Calderon uvádza, že rozdiely v TFP medzi krajinami sa zdajú byť spôsobené rýchlosťou šírenia technológií (prostredníctvom obchodovania, priamymi zahraničnými investíciami alebo migráciou) ⁽¹⁴⁾.

2.4.4 Ak je zabezpečenie rýchlosti šírenia kľúčovým prvkom, na šírenie budú pravdepodobne nevyhnutné inovatívne MSP, pričom budú vytvárať aj nové trhy. Z toho istého dôvodu by výber strategických priorít pre výskum a inovatívnosť mohol podporiť rýchlejšie šírenie vedomostí.

2.4.5 A napokon, zabezpečenie kvalifikovaného personálu a umiestnenie investícií podnikov znepokojuje rovnako Spojené štáty, ako aj Európu, a to hlavne vzhľadom na Čínu, ktorá sama rieši nedostatok 75 tisíc vysoko kvalifikovaných pracovníkov, ktorých potrebuje na to, aby sa mohla stať ekonomikou služieb.

2.5 Existujú teda dve makrovízie, predznamenávajúce politické voľby. Na jednej strane stoja naliehavé potreby inovovať organizačné štruktúry, ktoré sú podmienkou technickej inovácie (Lam 2005 a OECD 2005), čo platí rovnako aj pre európske inštitúcie (Sachwald 2005, Sapir et al. 2003, Esko Aho 2006); na druhej strane dôvodom, pre ktorý podniky v Európe neinvestujú dostatočne do výskumu, rozvoja a inovácií je pravdepodobne absencia trhu podporujúceho inovácie, na ktorý by bolo možné uviesť nové produkty a služby (Esko Aho 2006). EHSV však poznamenáva, že podnikateľský duch a schopnosť vziať na seba riziko zostávajú aj naďalej nevyhnutnými.

2.6 Zlyhanie trhu ako generátora inovatívnosti sa v literatúre uznávajú mnohí autori, počínajúc Arrowom (1962) a Dasguptom a Stiglitzom (1980). Rámcové programy Komisie sa v rozsiahlej miere zakladali na racionálnosti aktívnej mikroúrovňovej podpory výskumu a rozvoja v podnikoch, zmiešanej podpory výskumu a rozvoja a podpory spolupráce na prekonanie najväčších odrádzajúcich prekážok (zjednodušenie vyhľadávania partnerov a podpora spojených dynamík, vedúcich okrem iného k výhodám *market entry*, *downstreaming* a množstevných úspor). Tieto iniciatívy však neboli dostatočné na to, aby v celej EÚ naštartovali udržateľnú dynamiku inovatívnosti.

2.7 EHSV teda víta dôraz, ktorý kladie Komisia na prostredné, sektorové a cezhraničné úrovne. Nástroje ako partnerstvá, siete, zoskupenia, aglomerácie, fóra a dialógy zvyšujú dôležitosť *linkages*, *externalít* a *spillovers* medzi podnikmi a organizáciami na uľahčenie inovatívnosti. V týchto priestoroch koordinácie bude jednoduchšie identifikovať faktory dopadu na mieru investícií do inovatívnosti, ako aj na *bottle-necks* (prekážky).

2.8 Uvedený prístup a navrhované akcie však nie sú sprevádzané rozpočtovými zdrojmi, pričom na zabezpečenie ich úspechu sú potrebné nemalé zdroje a koordinačné capacity. Navyše, na rovnakej strane svojho oznámenia jarnej rade 2006, kde sa Komisia jediný raz zmieňuje o tomto oznámení, pripomína, že „legislatívne návrhy prinesú plody až po ich schválení Radou a Európskym parlamentom. Navyše, veľká časť akcií financovania je závislá od konečného upresnenia a uplatňovania finančných perspektív 2007-2013“. Aj samotné navrhované akcie majú „čisto orientačný charakter“.

2.9 EHSV vyzýva Komisiu, aby hneď ako to bude možné, poskytla údaje o príslušných rozpočtových prostriedkoch a zahrnula sem takisto jasný systém dohľadu a hodnotenia tohto oznámenia s presným dátumom, napríklad rok 2008. Ďalej, EHSV považuje za nevyhnutné vypracovanie správy Komisie, ktorá bude obsahovať všetky správy skupín expertov, ktoré sa priamo viažu na oznámenie, ako aj hodnotenie vydaných odporúčaní. Tieto údaje musia byť v súlade so zvolenými možnosťami a činnosťami. A napokon pri úsilí o prekonanie existujúceho rozdrobenia by bolo žiadatelne mať k dispozícii prehľad osôb zodpovedných za koordináciu činností navrhnutých v dokumente KOM(2005) 488 na všetkých úrovniach, vo všetkých regiónoch, členských štátoch a európskych inštitúciách. Komisia vyvinula pozoruhodné úsilie v rámci *Trendcharts*, rozdelených podľa jednotlivých krajín, kde sú opísané inštitúcie pôsobiace v oblasti výskumu a inovácií, čo by mohlo byť použité ako východisko pre vypracovanie spomínaného prehľadu. Takisto by bolo zaujímavé uvažovať o skúsenostiach tzv. „virtuálnej agentúry“ v Spojených štátoch v rámci výskumu a inovatívnosti.

⁽¹⁴⁾ Tamtiež, Calderon 2001, str. 19.

2.10 EHSV ďalej pripomína, že v oznámení nie sú definované základné pojmy (výskum, inovácie, znalosti a technológia). Komisia však podporila transeurópsky výskum na dosiahnutie uvedených definícií. Eurostat a OECD definovali inovácie. Posledné vydanie „European Innovation Scoreboard“ o pomere medzi inovatívnymi inputmi a outputmi rozvíja pojem „innovation efficiency“ a považuje výskum a rozvoj za input pre inovácie. Navyše by bolo potrebné rozlišovať medzi akciami, určenými na výskum a inovatívnosť ako takými a politikami na podporu podmienok vytvárania inovatívnosti (napr. odborné vzdelávanie, prijímanie a riadenie mobilných ľudských zdrojov, podpora MSP a menej zvýhodnených regiónov pri zavádzaní informačných a komunikačných technológií, kde sú náklady proporcionálne vyššie než pre ostatných aktérov) – teda medzi inováciami chápanými ako nové produkty a služby na trhu a inováciou ako procesom. Prvý uvedený význam inovácií je nevyhnutnou, nie však dostatočnou podmienkou dynamického endogénneho rastu.

2.11 EHSV veľmi aktívne sleduje túto oblasť, vypracoval viacero stanovísk ohľadom oblasti širokého záberu dokumentu KOM 488. Pre nedostatok priestoru EHSV iba v krátkosti pripomína témy svojich stanovísk, najmä: európsky výskumný priestor – kde sa už nachádzali všetky témy, uvádzané v KOM 488 (EHSV 595/2000), zvlášť v bodoch 7 riešiacich tému výskum a technologická inovatívnosť a v bodoch 8 o potrebe výmeny personálu medzi výskumnými strediskami a priemyslom.

2.12 Stanovisko EHSV 724/2001 o vede a spoločnosti hovorilo o význame základného výskumu pre väčšinu veľkých objavov. Stanovisko EHSV o základnom výskume v Európe ⁽¹⁵⁾ a jeho vzťahu k aplikovanému výskumu zdôrazňuje v bode 2.5 otázku patentov, pričom EHSV pripomína naliehavú potrebu vytvorenia európskeho patentu, ktorý by – podobne ako v Spojených štátoch – uznával tzv. „obdobie odkladu“ medzi vedeckým zverejnením objavu a udelením patentu na jeho využívanie. Európsky patent by malo byť možné obdržať v krátkej dobe a za nízku cenu. EHSV vyjadruje poľutovanie nad jeho oneskorením, spôsobeným jazykovými otázkami.

2.13 Stanovisko EHSV o výskumníkoch v Európskom výskumnom priestore podporuje Európsku chartu výskumných pracovníkov ⁽¹⁶⁾, pričom v bode 5.4 sa vyjadruje v prospech potreby výmen medzi akademickou pôdou a priemyslom, a odporúča lepšie hodnotenie expertov s dlhoročnými skúsenosťami, ktorého súčasťou by bola zlučiteľnosť a uznávanie viacerých položiek sociálneho zabezpečenia a bývania, pričom celok by mal zabezpečiť „rodinnú súdržnosť“, uvádzanú v bode 5.5.5. EHSV ďalej pripomína svoje stanovisko o vede

a technológií ⁽¹⁷⁾; o 7. rámcovom programe výskumu, pričom zdôrazňuje jeho dôležitosť, otázku financovania a rozdelenia do podprogramov a 9 výskumných tém, o ktorých EHSV ⁽¹⁸⁾ vypracovalo konkrétne stanoviská ⁽¹⁹⁾.

2.14 Vo svojom stanovisku o konkurencieschopnosti a inováciách 2007-2013 ⁽²⁰⁾, EHSV pripomenul dôležitosť účasti MSP, ako aj dôležitosť úlohy sociálnych partnerov v oblasti inovácií ⁽²¹⁾. Ak má byť proces inovácií úspešný, aj tieto jednotky doň musia byť zapojené. Práve vypracovávané stanovisko EHSV o rámcovej politike na posilnenie výrobného priemyslu EÚ víta dôraz kladený na sektory, pripomína však, že koordinácia potrebuje zdroje, pričom zatiaľ nie je určený rozpočet, a vyjadruje nádej, že potrebná pozornosť bude venovaná aj kvalifikácii pracovníkov, čo je medzisektorová otázka. Integrovanější priemyslová politika je veľmi potrebná: „zamestnáva 34 miliónov osôb a predstavuje viac než 80 % výdavkov súkromného sektora na výskum rozvoj v Európskej únii“.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 EHSV si obzvlášť cení úsilie Komisie smerujúce k vytvoreniu konkurencieschopného európskeho systému duševného vlastníctva a pravidiel šírenia výsledkov výskumu (2007-2013) a odporúča venovať zvláštnu pozornosť manažovaniu správe patentov na inovácie v rámci a prostredníctvom nástrojov, uvedených v bode 2.7.

3.2 Pre konkurencieschopnosť je nevyhnutnou podmienkou lepší systém šírenia znalostí. Treba uviesť iniciatívu *Innovation Relay Centres* a nápad Komisie využívať tzv. „poukazy“ pri konzultačných službách ohľadom inovačných stratégií MSP v súvislosti s CIP. vytváranie cezhraničných klastrov by ešte uľahčilo toto šírenie. Úloha týchto zoskupení bude zdôraznená v nasledujúcom oznámení o vytváraní klastrov v Európe. Od roku 2006 bude vytvorená ich databáza.

3.3 EHSV trvá na význame sociálneho rozmeru inovácií a zhodnotenia ľudského a sociálneho kapitálu ako zdroja výskumu a inovatívnosti a dúfa, že nasledujúca verzia príručky z Oslo (OECD-Eurostat) bude obsahovať štatistiky, ktoré na to poukážu, vrátane ukazovateľov ohľadom kvalifikovaného ľudského kapitálu a iných miest – univerzít a ďalších vzdelávacích inštitúcií a zmiešaných platforiem typu priemysel – štátne orgány – univerzity, ako zdrojov inovatívnosti.

⁽¹⁷⁾ EHSV Ú. v. EÚ C 157, 26/06/2005.

⁽¹⁸⁾ EHSV Ú. v. EÚ C 65, 17/03/2006.

⁽¹⁹⁾ Nanotechnológie, biotechnológie, výskum v oblasti medicíny, informačné technológie, výskum v oblasti energetiky (vrátane fúzií), kozmonautiky a bezpečnosti.

⁽²⁰⁾ EHSV Ú. v. EÚ C 65, 17/03/2006.

⁽²¹⁾ „98 % podnikov v Európe sú malé a stredné podniky (MSP). Poskytujú 55 % pracovných miest v súkromnom sektore. Potenciál MSP pre inovácie vo výrobných procesoch a výrobkoch ako aj v službách je značný“.

⁽¹⁵⁾ EHSV Ú. v. EÚ C 110, 30/04/2004.

⁽¹⁶⁾ EHSV Ú. v. EÚ C 110, 30/04/2004.

3.4 Čo sa týka podpory inovatívnosti prostredníctvom štátnej pomoci, ktorá by mohla mať silný povzbudzujúci účinok na výdavky podnikov na výskum, EHSV vyjadruje spokojnosť nad pozornosťou, venovanou MSP a žiada Komisiu, aby tvorbu pracovných miest vnímala ako investíciu do výskumu a inovácií, ak je cieľom pracovných miest práve toto. EHSV tiež zdôrazňuje potrebu podporiť aj vznik (starts-ups) MSP zavádzajúcich inovácie, s využitím nástrojov ako sú fondy rizikového kapitálu, vrátane zapojenia Európskeho investičného fondu.

3.5 Dôležitým faktorom v rámci inovatívnosti je to, aby sme vzhľadom na globálnu konkurenciu, uvedenú v bode 2.4.5, mali k dispozícii potrebné ľudské zdroje na všetkých úrovniach. Oznámenie sa sústreďuje na vedecké zdroje. Bolo by však potrebné zaoberať sa aj nevedeckými kvalifikovanými pracovnými miestami. Takisto treba vyvážiť ponuku a dopyt špecifických kvalít a služieb v závislosti od potrieb sektorov. Na dosiahnutie účinných a rýchlych riešení by bola vhodná účasť všetkých sociálnych partnerov a zainteresovaných strán. EHSV vyzýva Komisiu, aby zahájila diskusiu na túto tému.

3.6 Takisto na dosiahnutie mobility by bolo potrebné pokročiť pri vytváraní jednotných európskych chárt kompetencií, potrebných pre každý sektor alebo tému, pričom netreba zabudnúť na kvalitatívnu dimenziu vzdelania (hodnoty, rovnosť príležitostí). Keďže GR zamestnanosť a GR školstvo a kultúra sa takisto zaoberajú témou „ľudských zdrojov“, bolo by dôležité zahrnúť ich iniciatívy pre výskum a inovácie do tohto oznámenia, s cieľom pokryť celý priestor.

3.7 EHSV vyzýva Komisiu, aby podporovala výskum a inovatívnosť vo všetkých možných sektoroch: problémy konkurencieschopnosti neexistujú iba v sektore vyspelých technológií. Do navrhovaných akcií by mohlo byť zahrnuté strategické riadenie zmien na základe rozsiahleho zavedenia nových technológií v MSP. Zásadnou by v tomto smere bola účasť sociálnych partnerov a ostatných zainteresovaných strán.

3.8 EHSV súhlasí so správou pána Esko Aho v bode, že podnikom s viac než 250 pracovníkmi sa nevenuje potrebná pozornosť, pričom jedným z možných dôvodov je, že definícia MSP je príliš úzka vzhľadom na definíciu v Spojených štátoch a Japonsku. EHSV považuje za nevyhnutné venovať zvláštnu pozornosť financovaniu inovatívnych MSP, aby sa vytvorila európska ekonomika inovatívnosti, zahŕňajúca sociálnu súdržnosť. Nie je prekvapujúce, že Region Paxis (Emilia Romagna) je jeden z najaktívnejších, hoci ostatné faktory inovácií v Taliansku

boli menej priaznivé. Aj služby na podporu podnikov by sa mali špecializovať, aby reagovali na špecifiká MSP v ich rôznych formách (družstvá, ďalšie podniky zamerané na sociálnu ekonomiu, atď.).

3.9 EHSV by si želal, aby Komisia uviedla akcie zamerané na výskum a inovácie v spolupráci s inými regiónmi. Komisia už predstavila celosvetovú víziu v TrendCharts a vo viacerých iniciatívach. Po oznámení č. 346 z 25. júna 2001 o „Medzinárodnej dimenzii európskeho výskumného regiónu“ (ERA), časť INCO zo 6. rámcového programu vyslovene uprednostňuje účasť tretích krajín, čo by malo pokračovať v rámci 7. RP. Tieto akcie by mohli byť hodnotené v rámci zvláštnych častí navrhovaného záberu. Viac pozornosti a štúdií si zasluži aj úloha mestských prostredí a metropol v oblasti inovácií.

3.10 EHSV odporúča Komisii zhodnotiť načasovanie medzi technologickou investíciou, liberalizáciou a reštrukturalizáciou, keďže podniky – hlavne tie väčšie – by mali uvažovať o zmenách v ich vlastníctve a zároveň o potrebách investícií do výskumu a inovácií (napríklad čo sa týka energie, dopravy a sieťových odvetví).

3.11 Ďalej, EHSV upozorňuje, že bude pravdepodobne potrebné nájsť rovnováhu medzi podporou inovácií v oblasti spojeného marketingu a *licensing*u pri nových produktoch a službách podnikov a právom hospodárskej súťaže.

3.12 EHSV považuje inovácie za input konkurencieschopnej ekonomiky so sociálnou súdržnosťou, a nie za konečný výsledok sám osebe. EHSV, vedomý si toho, že ide o výzvu, vyzýva Komisiu, aby vypracovala štatistiky a podporovala štúdie na lepšie vyhodnotenie väzieb medzi inovatívnosťou, konkurencieschopnosťou a sociálnou súdržnosťou, aby tak bolo možné jasné a účinné hodnotenie výsledkov a ich presvedčivé sprostredkovanie európskym občanom. Ako to už povedali iní: vytvorte ambicióznou konštrukciu, technologicky odvážne zámery, odôvodniteľné ich spoločenskou a politickou hodnotou (Dosi et al., 2005).

3.13 EHSV považuje inovatívnosť za systém, a preto žiada Komisiu, aby sa zladila s Európskou investičnou bankou (EBI) a zabezpečila synergie medzi programami tejto banky, Európskym investičným fondom, 7. rámcovým programom pre výskum a rámcovým programom pre konkurencieschopnosť a inovatívnosť (CIP), aby sa inovatívnosť stala dynamickým a dobre štruktúrovaným systémom.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o liekoch určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES a nariadenie (ES) č. 726/2004“

KOM(2005) 567, konečné znenie – 2005/0227 (COD)

(2006/C 309/03)

Rada sa 10. januára 2006 podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 31. mája 2006. Spravodajcom bol pán BEDOSSA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí z 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) 150 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Súhrn

1.1 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o liekoch určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES a nariadenie (ES) č. 726/2004 výbor víta.

1.2 V čase, keď sa vedecký pokrok a hlavne pokrok v oblasti biotechnológií zrýchľuje, je dôležité zamerať sa na jasnosť, presnosť a odborné poznatky.

1.3 Cieľom tohto návrhu je umožniť vytvorenie uceleného súboru pokrokových liečebných postupov, preklenúť súčasné rozdiely v regulačných predpisoch a podporiť špecifické hodnotenie Európskou agentúrou na hodnotenie liekov v týchto nových disciplínach. Tento návrh by mal taktiež umožniť:

- pružne reagovať na požiadavky pacientov a očakávania zástupcov priemyslu, ktorých sa dotýka výskum a vývoj v oblasti regeneratívnej medicíny;
- zabezpečiť vysoký stupeň ochrany zdravia európskych pacientov;
- zabezpečiť celkovú právnu istotu a zároveň umožniť dostatočnú pružnosť na technickej úrovni, aby EÚ mohla držať krok s vývojom vedy a techniky.

1.4 Vzhľadom na špecifiká výrobkov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch je nevyhnutné ustanoviť rozsiahly a ucelený regulačný rámec, ktorý bude priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch.

1.5 Ako forma pre vytvorenie tohto rámca bolo zvolené nariadenie, pretože sa javí ako najvhodnejší právny nástroj, hlavne vzhľadom na skutočnosť, že pokiaľ sa nezavedie osobitný legislatívny systém, nebude možné vyriešiť aktuálne problémy v oblasti verejného zdravia EÚ týkajúce sa pokrokových liečebných postupov.

1.6 Návrh nariadenia však má niekoľko aspektov, ktoré môžu spôsobovať problémy pri ich uplatňovaní v súvislosti s definíciou návrhu smernice o zdravotníckych pomôckach. V konečnej verzii je potrebné vysvetliť viaceré otázky, a možné pochybnosti:

- Aký je zmysel tejto novej právnej úpravy, vzhľadom na skutočnosť, že na pokrokové liečebné postupy genetickej a bunkovej terapie sa už uplatňujú osobitné smernice pre farmaceutické výrobky;
- Definície uvedené hlavne v článku 2 písm. b) sa zdajú byť komplikované a majú skôr doplňujúcu funkciu;
- Je jasné, že farmaceutické právne predpisy členských štátov môžu zabrániť uplatňovaniu európskych právnych predpisov;
- V tomto prípade by bolo vhodnejšie použiť pružnejší prístup a uplatniť princíp vzájomného uznávania;
- Problematika autologických výrobkov v nemocničnom sektore, ktoré nemajú priemyselný pôvod, je súčasťou problematiky „medzných“ výrobkov iného pôvodu, ktoré sa v Európe používajú.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Z podrobnej analýzy návrhu nariadenia vyvstáva niekoľko poznámok, otázok a odporúčaní. Článok 1: „Vymedzenie pojmov“. (1)

2.2 Definície týkajúce sa génovej terapie a terapie somatických buniek vo všeobecnosti nie sú problematické, pretože časový odstup a doposiaľ nadobudnuté skúsenosti umožnili dospieť ku konsenzu. Tieto výrobky sa klasifikujú ako lieky a v Spoločenstve sa už takto aj regulujú.

2.2.1 Definícia výrobku pripraveného metódou tkanivového inžinierstva sa zdá byť zložitejšia. Aktuálna verzia článku 2 ods. 1. písm. b) v prvej zarážke tvrdí, že produkt tkanivového inžinierstva „je zložený z buniek alebo tkanív alebo obsahuje bunky alebo tkanivá“. Bez doplnenia „ako integrálnu súčasť“ sa medzi liečivá nového druhu počítajú aj medicínske zariadenia, ktoré obsahujú ako „pomocnú zložku“ produkty tkanivového inžinierstva, čím sa stráca obsah diskutovaného návrhu smernice o medicínskych zariadeniach.

(1) KOM(2005) 567, konečné znenie

2.2.2 Aj druhá zarážka článku 2 ods.1 písm. b) je formulovaná tak, že môžu vzniknúť problémy pri uplatňovaní smernice a to najmä pri prekryvaní so smernicou o medicínskych zariadeniach. Nakoľko produkty tkanivového inžinierstva spadajú pod právny predpis o liekoch, bolo by žiadatelé vziať do úvahy ich primárne pôsobenie pri liečbe alebo prevencii chorôb alebo zmenách fyziologických funkcií s farmakologickým, imunologickým a metabolickým účinkom a neobmedzovať sa na ich schopnosť „stabilizovať, opraviť alebo modifikovať ľudské tkanivo“, ktorú majú aj niektoré druhy medicínskych zariadení.

2.3 Treba vyzdvihnúť úsilie vynaložené na čo možno najpresnejšie vystihnúť významu pojmu „výrobok pripravený metódou tkanivového inžinierstva“. Z tejto definície však jasne nevyplýva rozdiel oproti bunkovej terapii (odber kostnej drene, kmeňových buniek, pupečníkovej krvi, dospelých alebo embryonálnych kmeňových buniek atď.).

2.4 V snahe o vyjasnenie tejto definície výbor navrhuje, aby sa pri úvahách nad touto otázkou vychádzalo z príkladov výrobkov, ktoré sa v súčasnosti považujú za výrobky pripravené metódou tkanivového inžinierstva. Tieto príklady by mohli do celej problematiky vniesť svetlo, pretože je všeobecne známe, že táto téma je predmetom mnohých diskusií a sporov, predovšetkým v súvislosti s embryonálnymi kmeňovými bunkami.

2.5 S výnimkou ľudských embryonálnych kmeňových buniek (LEKB) už z etického hľadiska táto oblasť nepredstavuje žiaden problém.

2.6 Hlavný spor spočíva v spôsobe produkcie týchto kmeňových buniek. Obzvlášť produkcia týchto buniek prostredníctvom nukleárneho transferu (t. j. klónovaním) prináša závažné etické problémy a v rámci Európskej únie doposiaľ nebolo možné dospieť ku skutočnému konsenzu v danej veci. Súčasné obavy vychádzajú z nebezpečenstva, ktoré predstavuje reprodukčné klónovanie, obchodovanie s ovocytmi a časťami ľudského tela.

2.7 Tieto praktiky sú výslovne zakázané v Európskom dohovore o bioetike (Oviedsky dohovor, 1998) a rovnako ich odsudzuje aj Medzinárodný výbor pre bioetiku (UNESCO, 1997).

2.8 Vzhľadom na to, že medzi členskými štátmi Európskej únie v tejto otázke neexistuje konsenzus, využívanie LEKM spadá do právomoci samotných štátov.

2.9 Vysvetlenie uvedené v odôvodnení⁽²⁾ je preto veľmi dôležité. Jasným spôsobom zohľadňuje prebiehajúce diskusie na danú tému a pripomína, že tento dokument, vzťahujúci sa na právnu úpravu liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch, by nemal byť v rozpore s rozhodnutiami členských štátov týkajúcimi sa povolenia na používanie akéhokoľvek špecifického typu ľudských buniek (napr. embryonálnych kmeňových buniek) alebo živočíšnych buniek.

2.10 Nemal by ovplyvniť ani „uplatňovanie vnútroštátnych právnych predpisov zakazujúcich alebo obmedzujúcich predaj, dodávku alebo používanie liekov obsahujúcich tieto bunky, pozostávajúcich alebo pochádzajúcich z nich“.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Všetky ďalšie lieky moderných biotechnológií, ktoré sú v súčasnosti právne upravené na úrovni Spoločenstva, už podliehajú centralizovanému postupu udeľovania povolení, ktoré zahŕňa nezávislé vedecké posúdenie kvality, bezpečnosti a účinnosti liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch.

3.2 Zo samotnej povahy týchto pokrokových liečebných postupov však vyplýva, že si vyžadujú osobitné predklinické a klinické postupy, ktoré sa líšia od liečebných postupov v klasickej medicíne, hlavne čo sa týka expertízy, rizikového manažmentu a dohľadu nad liečivami po tom, ako ich výrobcovia získajú povolenie na uvedenie daných liečiv na trhu (AMM – *autorisation de mise sur le marché*). Na to, aby sa mohli osobitné postupy zaviesť, by bolo potrebné upraviť sekundárnu legislatívu.

3.3 Návrh nariadenia, ku ktorému má výbor zaujať stanovisko, zdôrazňuje, že je vysoko dôležité, aby komisie na hodnotenie výrobkov pochádzajúcich z ľudskej medicíny (CHMP⁽³⁾) pri tejto činnosti rozvíjali špecifické odborné znalosti a aby do hodnotiacich skupín zapájali aj združenia pacientov.

3.4 Návrh na vytvorenie výboru pre pokrokové liečebné postupy (CAT⁽⁴⁾), s ktorým by sa mohol výbor pre humánne lieky Európskej agentúry na hodnotenie liekov poradiť pri hodnotení údajov týkajúcich sa liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch predtým, ako vydá konečné vedecké stanovisko, je v tejto súvislosti kľúčovým faktorom.

3.5 Vytvorenie výboru pre pokrokové liečebné postupy by umožnilo spojiť najlepších odborníkov Spoločenstva v oblasti liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch a vybraných predstaviteľov dotknutých strán. Treba podotknúť, že týchto odborníkov je v súčasnosti málo.

3.6 Návrh na vytvorenie takéhoto výboru je opodstatnený, pretože okrem vedeckých postupov odborníkom umožní stanoviť normy pre overené klinické postupy a overené postupy pri výrobe liečiv. Zároveň umožní monitorovať hodnotiaci proces až po udelenie povolenia na uvedenie na trh (*autorisation de mise sur le marché* – AMM) a rovnako aj po ňom (*post-AMM*).

3.7 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť princíp, podľa ktorého by sa „tkanivá a bunky nachádzajúce sa v liekoch určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch mali získavať na základe dobrovoľného a bezplatného darčovstva“. Dobrovoľné a bezplatné darčovstvo tkanív a buniek môže prispieť k snahe o zvýšenie bezpečnostných noriem pre tkanivá a bunky a tým aj k ochrane ľudského zdravia. Zároveň môže pomôcť predísť nebezpečenstvu vyplývajúcemu z obchodovania s časťami ľudského tela.

3.8 Návrh potvrdzuje poradnú úlohu Európskej agentúry na hodnotenie liekov, ktorá bude smerodajným faktorom na všetkých úrovniach, či už ide o výrobu liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch, overené postupy pri ich výrobe, alebo o pravidlá týkajúce sa súhrnu charakteristických vlastností lieku, označení a príbalových letákov. Agentúra bude zohrávať smerodajnú úlohu aj v otázkach medzných oblastí, ako napr. kozmetika alebo zdravotnícke pomôcky, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s vedeckým pokrokom.

⁽²⁾ KOM(2005) 567, konečné znenie, odôvodnenie č. 6.

⁽³⁾ CHMP: výbor pre humánne lieky

⁽⁴⁾ CAT: výbor pre pokrokové liečebné postupy.

3.8.1 Vyskytli sa názory, podľa ktorých postupy využívané v súčasnosti môžu viesť k zvýšeným nákladom, zatiaľ čo národné systémy udeľovania povolení sú hospodárnejšie. Problematická je aj dĺžka prechodných období, ktorá v členských štátoch predstavuje 5 rokov (pričom v Európskej únii len 2 roky). Politické riziko, ktoré obnášajú decentralizované postupy členských štátov môže obmedziť prístup k liekom určeným na použitie pri pokrokových liečebných postupoch. Niektorým členským štátom sa môže podariť tieto lieky získať a iným nie.

3.9 Návrh nariadenia na záver ponúka zaujímavý rozbor hospodárskeho aspektu danej problematiky⁽⁷⁾. Je dôležité, aby v rámci svetovej konkurencie v oblasti zdravotníckeho priemyslu Európska únia obstála čo najlepšie rovnako na vnútornom trhu ako aj svetovom trhu.

3.10 Hospodárske riziká vyplývajúce z neistoty a rýchleho vývoja v oblasti vedy ako aj vysoké náklady štúdií brzdia prílev rozsiahlych a trvalých investícií do farmaceutickej oblasti a obzvlášť do oblasti výroby liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch.

3.11 Štúdie potrebné na preukázanie kvality a neklinickú bezpečnosť liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch často vykonávajú malé a stredné podniky, ktoré často nemajú žiadne predchádzajúce skúsenosti v oblasti farmaceutiky (spravidla tu ide o biotechnologické laboratória „spin-off“ alebo výrobcov medicínskych zariadení).

3.12 Návrh, podľa ktorého by mala agentúra v rámci podpory a stimulácie vykonávania týchto štúdií zaviesť systém hodnotenia a certifikácie výsledných údajov nezávisle od akejkoľvek žiadosti o povolenie na uvedenie na trh, sa javí ako dôležitý.

3.12.1 V oblasti tkanivového inžinierstva sú však často činné MSP a začínajúce podniky (*start-up* a *spin-off*), t. j. nie veľké farmaceutické spoločnosti. Z tejto skutočnosti vyplývajú nasledujúce otázky a pripomienky:

- Čo všetko má pokrývať toto nariadenie, aby sa mohlo stať funkčným? Nestane sa predmetom sporov, napriek tomu, že využívané technológie sa vyvíjajú sľubne?
- Zloženie CAT vyvoláva takisto problém jeho závislosti na CHMP, hoci zahŕňa jedného predstaviteľa z každého členského štátu;
- Súčasný právny rámec je neprimeraný, pretože tu ide o netradičné farmaceutické výrobky, ktoré si vyžadujú úpravy ďalších právnych textov;
- Opatrnosť pri využívaní kmeňových buniek môže v niektorých dotknutých krajinách viesť k jeho odmietnutiu, pretože štylizácia tohto dokumentu musí byť „primeraná“, vzhľadom na to, že v tejto otázke veľmi záleží na detailoch.

3.13 Je potrebné zamerať sa aj na uľahčenie hodnotenia každého budúceho povolenia na uvedenie výrobku na trh založeného na rovnakých údajoch. Tento cieľ je potrebné podporiť.

3.14 Ostražitosť je však na mieste. Zároveň bude možno potrebné takéto ustanovenia upraviť, aby sa dal zohľadniť rýchly vývoj vedeckých údajov (napr. dĺžka platnosti údajov, podmienky na ich uchovávanie), trvalo zabezpečiť ochrana zdravia pacientov a aby sa dodržiavali etické princípy všeobecne.

3.15 Správa o uplatňovaní tohto návrhu nariadenia vo svetle nadobudnutých skúseností, ktorá by sa mala čoskoro vypracovať, by mohla byť dobrou príležitosťou na diskusiu medzi dotknutými stranami, hlavne medzi výborom pre pokrokové liečebné postupy (CAT) a komisiou na hodnotenie výrobkov pochádzajúcich z ľudskej medicíny (CHMP).

3.15.1 Podriadenosť CAT vo vzťahu ku CHMP (CAT je pôvodné združenie odborníkov podliehajúcich CHMP) však značne komplikuje zavedené postupy a môže viesť k zbytočným rozporom.

3.16 Všeobecnejšie povedané, táto správa (kapitola 8 čl.25) by mohla popri súhrnných informáciách o rôznych typoch liekov určených pre pokrokové liečebné postupy, ktoré sú schválené podľa tohto nariadenia obsahovať aj informácie a výsledky týkajúce sa stimulov uvedených v kapitole 6 (čl. 17 –18 a 19): „Vedecké poradenstvo“, „Vedecké odporúčanie týkajúce sa klasifikácie pokrokových liečebných postupov“ a „Certifikácia kvality a neklinické údaje“.

4. Záver

4.1 Na záver možno skonštatovať, že tento návrh nariadenia je opodstatnený a užitočný. Hájí záujmy pacientov, umožňuje EÚ držať krok s vedeckým vývojom a stanoviť definície a podmienky užívania liekov určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch.

4.1.1 Hoci tieto nové technológie poskytujú pacientom veľkú nádej v súvislosti s možnosťou zmiernenia ľudského utrpenia, na to, aby sa dali splniť ich oprávnené očakávania, hlavne pri využívaní regeneratívnej medicíny, je potrebné, aby sa výskum v tejto oblasti monitoroval prostredníctvom dôkladných testov a aby príslušné protokoly zabezpečili úplnú bezpečnosť pre pacientov. V tomto zmysle by popri zaručení vysokej úrovne ochrany zdravia malo byť jedným z hlavných cieľov (bod 2.1 odôvodnenia) aj zdravotnícke zabezpečenie kvality. Pritom by sa nemalo zabúdať na nevyužitý odpad, ktorý predstavuje dôležitú environmentálnu problematiku, o ktorej sa málo hovorí.

4.2 Tento dokument má veľký význam predovšetkým pre oblasť génovej terapie a terapie somatických buniek. Obozretnosť súvisiaca s definíciami a uplatňovaním výrobkov pripravených metódou tkanivového inžinierstva je dôsledkom toho, že diskusia o etických aspektoch danej problematiky nie je uzavretá, keďže závisí od interpretácii ľudských hodnôt. Predmetný návrh nariadenia sa neusiluje túto otázku definitívne rozriešiť alebo existujúce rozpory ešte viac prehĺbiť tým, že by zasahoval do úvah prebiehajúcich v jednotlivých členských štátoch.

⁽⁷⁾ Pozri KOM(2005) 567, konečné znenie, odôvodnenie č. 23.

4.2.1 Tento návrh nariadenia vytvára predpoklady, aby bolo možné vyhnúť sa súčasnej právnej medzere, ktorá existuje v návrhu smernice o zdravotníckych pomôckach ako aj v tomto návrhu nariadenia. Všeobecný princíp hodnotenia rizík sa vzťahuje rovnako na lieky určené na použitie pri pokrokových liečebných postupoch ako aj na zdravotnícke pomôcky. Problémy môžu vzniknúť pri kombinovaných výrobkoch (ktorými sú zdravotnícke pomôcky obsahujúce prvky tkanivového inžinierstva), v takom prípade je potrebné zaručiť kvalitu

a zároveň bezpečnosť, a hodnotiť sa má aj účinnosť lieku nového druhu v konkrétnom medicínskom zariadení.

4.3 Výbor vyjadruje k Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o liekoch určených na použitie pri pokrokových liečebných postupoch, ktorým sa mení a dopĺňa smernica 2001/83/ES a nariadenie (ES) č. 726/2004, kladné stanovisko. Avšak upozorňuje na kritické body, pre ktoré by bolo vhodné nájsť jasné riešenia a zároveň zabezpečiť riadne uplatnenie smernice.

Brusel 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Presadzovanie lisabonského programu Spoločenstva: Stratégia pre zjednodušenie regulačného prostredia“

KOM(2005) 535, konečné znenie

(2006/C 309/04)

Dňa 9. decembra 2005 sa Európska komisia rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko k navrhovanej téme. 31. mája 2006. Spravodajcom bol **pán Cassidy**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) 146 hlasmi za, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania EHSV

1.1 Toto stanovisko je žiadosťou o konzultáciu Komisie a nadväzuje na jej oznámenie z marca 2005 *Lepšia právna úprava pre rast a zamestnanosť v Európskej únii* ⁽¹⁾.

1.2 Výsledkom zjednodušenia by mal byť vysoko kvalitný regulačný rámec, jednoduchšie pochopiteľný a „prijateľnejší pre užívateľa“.

1.3 Zjednodušenie by malo zvýšiť rešpektovanie právnych predpisov EÚ a, priebežne, posilnenie ich legitímnosti.

1.4 Výbor sa domnieva, že členské štáty nesú vysokú zodpovednosť za to, aby boli opatrenia EÚ správne transponované do ich národného práva a uvedené do platnosti. Výbor uznáva, že Medziinštitucionálna dohoda o lepšom zákonodarstve ⁽²⁾ poskytuje členským štátom „etický kódex“ pre lepšiu transpozíciu a uplatnenie smerníc ES. Dôležité je, aby výsledný regulačný

rámec na národnej úrovni bol pre podniky, zamestnancov, spotrebiteľov a všetkých aktérov občianskej spoločnosti obsiahovo čo najvyváženejší a súčasne čo najjednoduchší.

1.5 Výbor si želá, aby boli socioprofesionálni činitelia zapojení do „komitologických“ postupov zjednodušenia regulácie v modeli podobnom výborom SLIM, ale systematickejšim spôsobom a v dostatočne skorých štádiách týchto právnych úprav, radšej ako a posteriori, ako to bolo v prípade experimentov SLIM.

1.6 Výbor by rád videl viac konzultácií medzi Komisiou a zainteresovanými stranami podobných tým, ktorých výsledkom bolo oznámenie, na ktoré sa vzťahuje toto stanovisko. Verí, že by to bol pomocný materiál pre „koreguláciu“ ⁽³⁾, o ktorej sa hovorí v odseku 3 písm. d) oznámenia. Je však sklamaný z nedostatku akéhokoľvek odkazu na „samoreguláciu“ ⁽⁴⁾, niečo, k čomu EHSV už dlhší čas vyzýva. ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. ES C 321, 31.12.2003.

⁽²⁾ Ú. v. ES C 321, 31.12.2003.

⁽³⁾ Informačná správa „Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu“, CESE 1182/2004, fin, 11.1.2005, spravodajca: pán Vever.

⁽¹⁾ KOM(2005) 97, 16.3.2005.

⁽²⁾ Ú. v. ES C 321, 31.12.2003.

1.6.1 V súvislosti so samoreguláciou však výbor vidí aj nebezpečenstvo, že nebudú prijaté žiadne ustanovenia, ktoré by zainteresované strany zaväzovali, ale že zainteresované strany samy uzavrujú dobrovoľné dohody, ktoré môžu dodržiavať alebo aj nie.

1.7 Európsky súdny dvor (ESD) má pri interpretácii smerníc Európskeho spoločenstva čoraz významnejšiu úlohu a sám v niektorých prípadoch musel interpretovať nejasné formulácie smerníc, ktoré boli výsledkom postupu „spolurozhodovania“. (ESD) je tiež povinný poskytnúť pomoc národným súdom v otázkach, pri ktorých sú ich činnosti doplnkové. Výbor zaznamenal, že ESD dosiahol dvanásťpercentné zníženie počtu prípadov v konaní, ktoré sa týkajú členských štátov a ich nesplnenia si oznamovacej povinnosti, nesprávneho uplatnenia a nesúladu so smernicami ES.

1.8 Výbor uznáva dôležitosť tohto oznámenia Komisie pri zavádzaní lisabonského programu, v ktorom je pokrok polutovaniahodne pomalý v dôsledku nechuti vlád členských štátov splniť záväzky, ku ktorým sa zaviazali v Lisabone.

1.9 EHSV víta predovšetkým záväzok Komisie širšie využívať informačnú technológiu a verí, že Komisia zabezpečí, aby boli všetky mechanizmy zriadené pre zlepšenie IT kompatibilné s národnými mechanizmami (alebo aby boli dané národné mechanizmy kompatibilné s EÚ).

1.10 EHSV vždy podporoval deklaráciu šiestich predsedníctiev „Postupujúca reforma regulácie v Európe“ zo 7. decembra 2004 ⁽⁶⁾ a verí, budúce predsedníctva budú podporovať tú istú deklaráciu ⁽⁷⁾.

1.11 EHSV je informovaný o správach Európskeho parlamentu o lepšej regulácii a predovšetkým o správe pána Garganiho o „Stratégii pre zjednodušenie právnej úpravy“ ⁽⁸⁾.

1.12 Výbor uznáva, že Komisia sa v súčasnosti snaží o vybudovanie sektorových iniciatív SLIM a BEST. Výsledkom rámcovej činnosti (február 2003 až december 2004) je skríning asi 40 sektorov politík a prijatie Komisiou asi 40 návrhov na zjednodušenie. Do dnešného dňa sa ešte stále rokuje o 9 zjednodušeníach týkajúcich sa uvedeného programu.

1.13 Výbor uznáva, že rozšírenie Európskej únie na 25 členských štátov tiež zvýšilo regulačné zaťaženie služieb Komisie aj byrokraciu v členských štátoch.

⁽⁶⁾ Spoločné vyhlásenie írského, holandského, luxemburského, britského, rakúskeho a fínskeho predsedníctva Rady EÚ.

⁽⁷⁾ 2007: Nemecko, január až jún; Portugalsko, júl až december; 2008: Slovinsko, január až jún; Francúzsko, júl až december.

⁽⁸⁾ A6-0080/2006, prijatá 16.5.2006.

1.14 Zjednodušenie a lepšie zákonodarstvo sú doplnkové činnosti, na ktorých sa zúčastňuje Rada, Parlament a Komisia, pričom v prípade potreby do tohto procesu prispeje svojou poradenskou činnosťou EHSV a VR.

1.15 Výbor opakuje svoju podporu, ktorú často vyjadril v predchádzajúcich stanoviskách o dôležitosti odľahčenia podnikov, a predovšetkým MSP, od regulačnej a finančnej záťaže.

2. Úvod

2.1 V uplynulých rokoch výbor vypracoval mnoho stanovísk o zjednodušeníach, ktoré sa týkali žiadosti Európskej rady z roku 1995, kedy bola zriadená pracovná skupina zameraná na zváženie spôsobov zjednodušenia zákonov EÚ.

V týchto súboroch stanovísk prišiel EHSV k záveru, že:

- medzi EHSV a Výborom regiónov, ako aj hospodárskymi a sociálnymi radami v členských štátoch by sa mal rozvíjať dialóg;
- pre proces zjednodušenia nie sú potrebné nové myšlienky; potrebná je účinná implementácia myšlienok, ktoré už európske inštitúcie a lisabonská Európska rada vysvetlili;
- legislatívne návrhy by mali spĺňať tieto kritériá:
 - sú ustanovenia pre užívateľov zrozumiteľné a jednoduché?
 - sú ustanovenia významovo jednoznačné?
 - sú ustanovenia v súlade s existujúcou legislatívou?
 - je potrebné, aby bol rozsah ustanovení taký široký, s akým sa počíta?
 - je časový rozsah pre zosúladienie realistický a umožňuje podnikom a ostatným zainteresovaným skupinám, aby sa prispôbili?
 - aké postupy revízie boli uplatnené, aby bolo zabezpečené jednotné uzákonenie a revízia účinnosti a nákladov?
- „zainteresované strany“ veľmi podporujú myšlienku samoregulácie a koregulácie;
- pre menej podrobnú a menej namáhavú reguláciu neboli ešte riadne preskúmané možnosti ponúkajúce rozsah pre koreguláciu a samoreguláciu ⁽⁹⁾.

2.2 Medzi zjednodušením a lepším zavedením a uzákonením existuje nevyhnutná vzájomná súčinnosť. V súčasnom oznámení Komisie sú známky zohľadnenia niektorých záverov predchádzajúcich správ EHSV týkajúce sa toho, že „zjednodušenie nie

⁽⁹⁾ Informačná správa na tému „Súčasný stav koregulácie a samoregulácie na jednotnom trhu“, CESE 1182/2004, fin, 11.1.2005, spravodajca: pán Vever.

je novou otázkou“. Prvé zo súboru oznámení Komisie boli vypracované v roku 1997, t.j. dva roky po prvej výzve EHSV na zjednodušenie.

3. Stručný obsah oznámenia Komisie

3.1 Oznámenie uznáva, že je potrebné zjednodušenie nielen na úrovni Spoločenstva, ale aj na národnej úrovni, aby boli uplatňované postupy pre občanov a hospodárskych aktérov jednoduchšie a hospodárnejšie.

3.2 Dôležitou súčasťou novej stratégie zjednodušenia na úrovni EÚ je prepracovanie *acquis*. Oznámenie predstavuje náročný 3-ročný otvorený program od roku 2005 do roku 2008 založený na praktických skúsenostiach zainteresovaných strán, s prístupom založenom na nepretržitom hĺbkovom posudzovaní jednotlivých odvetví.

3.3 Prístup Komisie k zjednodušeniu sa zakladá na piatich nástrojoch ⁽¹⁰⁾:

- a) **zrušenie** – odstránenie irelevantnej alebo obsolentnej legislatívy;
- b) **kodifikácia** – konsolidácia aktu a všetkých jeho pozmeňujúcich návrhov na nový nástroj bez zmeny podstaty;
- c) **prepracovanie** – konsolidácia ako pri kodifikácii, ale s istou zmenou podstaty;
- d) **úprava regulačného prístupu** – nájdenie prístupu, ktorý by bol právne účinnejší ako prístup používaný v súčasnosti, napr. nahradenie nariadenia smernicou;
- e) **posilnenie používania informačných technológií** ⁽¹¹⁾ – zjednodušenie používania IT s cieľom zvýšiť efektívnosť.

3.4 Komisia v oznámení uznáva, že úspech môže dosiahnuť len s podporou ostatných inštitúcií EÚ a predovšetkým členských štátov. Dôležitou súčasťou by bolo, keby členské štáty rozpoznali potrebu zavádzania legislatívy EÚ tak, aby sa čo najviac približovala pôvodným smerniciam schváleným v postupe spolurozhodovania a nie rozšírila (alebo „pozlátila“).

3.5 Komisia berie do úvahy zistenia rozsiahlych konzultácií s členskými štátmi a zainteresovanými stranami. Závery konzultácií uvádzajú, že návrhy EÚ by mali:

- ujasniť a zlepšiť zrozumiteľnosť legislatívy;
- aktualizovať a modernizovať regulačný rámec;
- znížiť administratívne náklady;

⁽¹⁰⁾ Akčný plán pre „Zjednodušenie a zlepšenie regulačného prostredia“ [neoficiálny preklad] KOM(2002) 278, konečné znenie, Kodifikácia *acquis communautaire*, KOM(2001) 645 konečné znenie.

⁽¹¹⁾ Komisia navrhuje predniesť iniciatívu v oblasti systému elektronickej verejnej správy a zároveň spustiť akčný plán pre systém elektronickej verejnej správy v roku 2006.

— posilniť konzistentnosť *acquis*;

— zlepšiť úmernosť *acquis* ⁽¹²⁾.

Posledne uvedený bod je z pohľadu zainteresovaných strán najdôležitejší.

Komisia v prílohe 2 k oznámeniu uvádza 222 opatrení pre zjednodušenie. Program Komisie pre zjednodušenie zahŕňa obdobie od roku 2005 do roku 2008.

3.6 V roku 2003 bola prvá smernica o práve obchodných spoločností (68/151/EHS) zjednodušená, aktualizovaná a modernizovaná, s cieľom maximalizovať potenciál moderných informačných nástrojov a technológií a rozšíriť transparentnosť v súvislosti verejnými spoločnosťami s ručením obmedzeným. Modernizovaná smernica by však mohla byť začlenená do prípadného prepracovania alebo kodifikácie. Koncom minulého roka sa začali verejné konzultácie s cieľom získať názory zainteresovaných strán na takéto možnosti.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 „Zjednodušenie“ nesmie byť mylne chápané ako prostriedok na dosiahnutie deregulácie „zadnými vrátami“. Administratívne zjednodušenie nesmie viesť k oslabeniu, či narušeniu jestvujúcich noriem na sociálnu ochranu, najmä na ochranu zamestnancov, spotrebiteľov a životného prostredia.

4.2 Výbor víta oznámenie a podporuje Komisiu v zdôraznení, že úspech zjednodušenia regulačného prostredia závisí rovnako od členských štátov a ich regulačných úradov, ako aj od Európskych inštitúcií.

4.2.1 Bolo by užitočné, ak by mohol byť etický kódex navrhnutý tak, ako bol predtým navrhnutý v stanoviskách EHSV ⁽¹³⁾ (pozri tiež Prílohu I).

4.2.2 EHSV pripomína skutočnosť, že úspech programu zjednodušenia nebude závisieť výlučne len od akcieschopnosti Komisie, ale aj od schopnosti spolupracujúceho zákonodarcu prijať v primeranom časovom rámci návrhy na zjednodušenie, ktoré predloží Komisia.

4.2.3 Je potrebné pripomenúť, že medziinštitucionálna dohoda o „lepšom zákonodarstve“ stanovuje vo svojom odseku 36, že „do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia platnosti tejto dohody, Európsky parlament a Rada, ktoré ako legislatívny orgán majú za úlohu v konečnej fáze prijať návrhy na zjednodušené akty, budú musieť upraviť svoje pracovné metódy tým, že vypracujú napríklad ad hoc mechanizmus pre zjednodušenie legislatívy“.

4.3 Oznámenie uznáva dôležitosť iniciatívy na zjednodušenie pre MSP a spotrebiteľov. Nekvalitne vypracovaná legislatíva EÚ alebo národná legislatíva neposkytuje spotrebiteľom istotu týkajúcu sa ich práv a možností nápravy.

⁽¹²⁾ Nariadenia by mali byť úmerné cieľom, ktoré sa majú dosiahnuť.

⁽¹³⁾ Ú. v. ES C 125, 27.5.2002 a

Ú. v. ES C 14, 16.1.2001.

4.4 Výbor víta tiež záväzok Komisie zlepšiť proces vypracúvania hodnotenia dosahu, a to nie len v kontexte so zaťažением obchodu, ale aj s jeho vplyvom na spotrebiteľov, na znevýhodnené skupiny (ako napríklad postihnuté osoby) a na životné prostredie. V zmysle cieľa dosiahnuť „vyššiu rast a zamestnanosť“, ktorý bol vyhlásený v rámci Lisabonského procesu, by boli hodnotenia dosahu na zamestnancov, ale aj na zamestnanosť vo všeobecnosti, veľmi vítané. Predovšetkým je vítaný návrh, aby boli lepšie využívané jednotné kontaktné miesta (one-stop-shops) a odkaz v niektorých smerniciach na virtuálne testovanie alebo samotestovanie v súvislosti s motorovými vozidlami.

4.5 Bolo by užitočné, keby mohla Komisia vypracovať hodnotenie dosahu, pomocou ktorého by odôvodnila svoje stiahnutie návrhov, v súlade s postupmi, ktoré uplatňuje na nové návrhy.

5. Zvláštne pripomienky

5.1 Z oznámenia vyplýva, že postup prispôsobovania smerníc technickému pokroku (komitológia) má byť transparentnejší. Tento názor často zdôrazňuje aj Európsky parlament. Zodpovednosť v tejto súvislosti však nesú aj členské štáty. Komitológiu realizujú národní experti a existujú mnoho dôkazov o tom, že títo experti nezohľadňujú názory svojich vlád na ich činnosti v oblasti komitológie (príkladom je smernica o ochrane vtákov z roku 1979, ku ktorej experti pripojili technické prílohy po tom, ako ministri v Rade schválili samotnú smernicu).

5.2 Je potrebné zdôrazniť dôležitosť zjednodušenia pre spotrebiteľov, sociálnych partnerov a ostatné zainteresované skupiny. Nezгоды medzi národnou implementáciou legislatívy a pôvodnými smernicami EÚ, na ktorých sa zakladá, zaťažujú Európsky súdny dvor, úlohou ktorého je interpretovať, ale ktorý sám zisťuje, že musí stále viac dopĺňať podrobnosti, ktoré boli zdanlivo prehliadnuté, alebo pre ktoré z dôvodu požiadavky jednoty myšlienky Rady nebol vytvorený vyhovujúci text, ako napríklad vo veci daňových otázok. Je to však problematické, keďže Európskemu súdnemu dvoru pripadá stále väčšia politická rozhodovacia úloha. Na to mu chýbajú jasné politické podklady a okrem toho to prekračuje jeho mandát. Tak prijíma rozhodnutia, ktoré by vlastne mali prijímať demokraticky zvolené inštitúcie.

5.3 EHSV uznáva úsilie Komisie a skutočnosť, že táto snaha vyústila do niekoľkých stoviek zrušení a vyhlásení o zastaraní, ktoré mohli podstatne prispieť k zníženiu objemu *acquis*, ale nie nevyhnutne k zníženiu zaťaženia podnikov, zamestnancov, spotrebiteľov alebo ostatných zainteresovaných skupín. Výbor uznáva, že ešte stále existujú oblasti, pre ktoré je potrebné vypracovať viac právnych predpisov na úrovni EÚ s cieľom chrániť životné prostredie a práva zamestnancov, spotrebiteľov a znevýhodnených skupín (ako napríklad postihnutých osôb alebo ostatných menšinových skupín) a zabezpečiť, aby všetci mali plný prístup k výhodám spoločného trhu.

5.3.1 Na druhej strane, do dnešného dňa je najbežnejšie používaný systém aktualizácie. Aj keď umožňuje zaviesť určité nevyhnutné zmeny pre aktualizáciu právnych úprav, cieľ zjednodušenia nie je vždy dosiahnutý. Naopak, opatrenia sú niekedy navrstvené, takže v niektorých členských štátoch existujú súčasne staré a nové nariadenia, ktoré zainteresovaným skupinám spôsobujú zmätok. Uplatňovatelia v členských štátoch si nemôžu byť istí, či konajú v súlade so svojimi právnymi inštitúciami, alebo nie.

5.3.2 Zjednodušovacie črty každého návrhu zjednodušenia otvoreného programu by mali byť jasne vysvetlené v príslušnom zdôvodnení a, ak je to potrebné, v hodnotení dosahu. Zodpovedné útvary Komisie by mali dôkladne kontrolovať tieto návrhy počas ich medziinštitucionálneho rozhodovacieho postupu, s cieľom zabezpečiť udržanie rozmerov zjednodušenia podľa medziinštitucionálnych dohôd (o „pracovnej metóde pre úradnú kodifikáciu právnych predpisov“⁽¹⁴⁾), o „systematickejšom používaní techniky prepracovania právnych aktov“⁽¹⁵⁾ a o „lepšej tvorbe právnych predpisov“⁽¹⁶⁾).

5.4 Výbor opäť upozorňuje na svoje rozsiahle súbory stanovisk týkajúce sa potreby lepšej regulácie a zjednodušenia, predovšetkým na svoje najaktuálnejšie stanovisko na tému „*Lepšia tvorba právnych predpisov*“⁽¹⁷⁾ ako odpoveď na žiadosť predsedníctva Veľkej Británie o prieskumné stanovisko výboru.

5.5 Výbor znovu opakuje svoje často vyjadrované želanie, aby proces lepšej regulácie a zjednodušenia pokračoval naďalej, a to v súlade s deklaráciou šiestich predsedníctiev⁽¹⁸⁾.

Brusel 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁴⁾ Ú. v. ES C 102, 4.4.1996.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. ES C 77, 28.3.2002.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. ES C 321, 31.12.2003.

⁽¹⁷⁾ CESE 1068/2005, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, spravodajca pán Retureau.

⁽¹⁸⁾ *Postupujúca reforma regulácie v Európe* – Spoločné vyhlásenie írského, holandského, luxemburského, britského, rakúskeho a fínskeho predsedníctva v Európskej únii (*Advancing regulatory reform in Europe* – A joint statement of the Irish, Dutch, Luxembourg, UK, Austrian and Finnish Presidencies of the European Union) zo 7.12.2004.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje Colný kódex Spoločenstva (modernizovaný Colný kódex)“

KOM(2005) 608, konečné znenie – 2005/0246 (COD)

(2006/C 309/05)

Rada sa 17. januára 2006 rozhodla podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2006 Spravodajcom bol pán BURANI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 152 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom sa 3 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod: Hlavné zásady nového Colného kódexu

1.1 Jedným z bodov programu Spoločenstva „Colníctvo 2007“, ktorý Rada prijala v roku 2002, bola úplná revízia súčasného Colného kódexu Spoločenstva (nariadenie Rady (EHS) č. 2913/92), ktorý kvôli vývoju trhov a rozvoju informačných technológií, kvôli prijatiu rôznych zmlúv a najmä v dôsledku postupného rozširovania Únie už nie je aktuálny.

1.2 Bol preto navrhnutý podstatne modernizovaný Colný kódex, keďže v súčasnosti ešte stále platný starý Colný kódex „nedrží krok s výraznými zmenami týkajúcimi sa prostredia, v ktorom sa uskutočňuje zahraničný obchod, (...) či s meniacim sa zameraním práce colníč.“ Predkladaný návrh je v súlade s politikou Spoločenstva, najmä so zásadami jednotného trhu a ochrany spotrebiteľov, ako aj s Lisabonskou stratégiou. Tvorí základ ďalších opatrení na zjednodušenie colných režimov a postupov a úpravy pravidiel týkajúcich sa spoločných noriem pre systémy informačných technológií jednotlivých členských štátov.

1.2.1 Tento balík opatrení umožňuje, podľa názoru Komisie, zohľadnenie usmernení Rady týkajúcich sa iniciatívy „e-Government“, ako aj realizáciu iniciatívy „lepšia tvorba právnych predpisov“ a dosiahnutie celého radu konkrétnych cieľov, napríklad zvýšenie bezpečnosti na vonkajších hraniciach, znižovanie rizika podvodov a silnejšie prepojenie s inými oblasťami politiky Spoločenstva, najmä s daňovníctvom.

1.3 Nový Colný kódex bol vypracovaný v súlade s Lisabonskou stratégiou, ktorá sa zameriava na zatraktívnenie Európy pre investície a zamestnanosť. Okrem toho je v súlade s návrhom Komisie o vytváraní jednoduchého pracovného prostredia bez dokumentov v papierovej forme, ktorý Rada schválila v decembri 2003. Toto poverenie Radou je okrem toho zohľadnené aj v paralelnom návrhu rozhodnutia o colnom a obchodnom prostredí bez dokumentov v papierovej forme (KOM(2005) 609 z 30. novembra 2005), ku ktorému sa EHSV vyjadrí v samostatnom stanovisku.

1.4 Zmeny v novom Colnom kódexe nie sú čisto formálne a nezameriavajú sa len na jeho aktualizáciu. V priebehu uplynulých 20 rokov sa úloha colníctva postupne presunula od vyberania cla k novým právomociam pri uplatňovaní netarif-

ných opatrení, najmä v oblasti bezpečnosti, kontroly ilegálneho prístahovalectva, boja proti falšovanému tovaru, praniu špinavých peňazí, obchodu s drogami a v oblasti ochrany zdravia, životného prostredia a spotrebiteľa, ako aj pri výbere DPH a spotrebných daní. Rovnako sa dokument Komisie v rámci aspektu bezpečnosti nezameriava výslovne na dodatočnú úlohu, ktorú musia určité colné orgány vykonávať, a to významnú podpornú úlohu pri kontrole obchodu so zbraňami a boji proti terorizmu. Toto opomenutie sa prejavuje v nedostatočnom rozsahu informačných systémov, ktorým sa venuje bod 3.1.3.1.

1.5 Ďalšia zmena sa týka využívania informačných technológií na colné konanie. V aktuálnom kódexe sú síce takéto postupy uvedené – a takmer všetky členské štáty ich aj vo veľkej miere využívajú – ale používanie týchto systémov ešte stále nie je záväzná, a to ani pre colné orgány jednotlivých krajín, ani pre užívateľov. V novom Colnom kódexe sú naopak záväzne predpísané, čo je – vzhľadom na upúšťanie od postupov založených na dokumentoch v papierovej forme, ktoré je predmetom už spomínanej paralelnej iniciatívy opísanej v bode 1.3 – krok správnym smerom.

1.6 Nový Colný kódex je zlučiteľný s ostatnými oblasťami politiky Komisie a zodpovedá postupom stanoveným v oblastiach realizovateľnosti, transparentnosti a hodnotenia vplyvu. Výbor víta skutočnosť, že prebehla konzultácia so zainteresovanými časťami občianskej spoločnosti, ktoré sa vyjadrili prevažne pozitívne. Výbor súhlasí s názorom Komisie v otázke zohľadnenia právneho základu, princípu subsidiarity a zásady proporcionality, vyhradzuje si však právo uviesť neskôr v texte niekoľko pripomienok týkajúcich sa hodnotenia vplyvu.

1.7 Komisia preskúmala štyri rôzne prístupy k tejto otázke a nakoniec sa rozhodla pre riešenie, ktoré stanovuje posilnenie spolupráce automatizovaných colných systémov jednotlivých krajín. Toto rozhodnutie Komisia odôvodňuje nutnosťou zohľadnenia princípu subsidiarity, ako aj tým, že u členských štátov zistila nedostatočnú ochotu akceptovať riešenie založené na centralizovanom európskom systéme. EHSV berie na vedomie toto rozhodnutie vyplývajúce z vonkajších tlakov, ale

zároveň konštatuje, že posledné menované riešenie by bolo spoľahlivejšie, jednoduchšie a pre užívateľov aj menej finančne náročné. Z hľadiska princípu subsidiarity by bolo výraznejšie odmietnuté na európskej úrovni, než na úrovni jednotlivých štátov.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Výbor sa vo februári minulého roku vyjadroval k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení Colný kódex⁽¹⁾, v ktorom už boli navrhované zmeny týkajúce sa odstránenia postupov založených na dokumentoch v papierovej forme a zmeny integrovanej správy vonkajších hraniciach. Výbor víta skutočnosť, že zásady stanovené v predchádzajúcom návrhu, ku ktorým sa vyjadril prevažne pozitívne, zostali zachované aj v teraz predkladanom návrhu a boli zohľadnené vo forme konkrétnych ustanovení, ktoré opäť v ich podstate schvaľuje.

2.2 Nové predpisy ako celok venujú zvýšenú pozornosť právam a požiadavkám zainteresovaných hospodárskych subjektov, čo sa okrem iného prejavuje v niekoľkých predpisoch, ktoré zohľadňujú prípadné škody spôsobené postupmi. Vyjadrením tejto skutočnosti je nielen zjednodušenie právnych predpisov, ale aj zhrnutie colne schválených určení, ktorých počet bol znížený zo súčasných 13 na tri základné režimy alebo postupy: dovoz, vývoz a osobitné postupy. V rámci redakčnej práce potom mohli byť dve tretiny článkov súčasného colného kódexu zmenené a doplnené, integrované alebo prenesené do vykonávacích ustanovení, čím sa počet článkov znížil z 258 na 200.

2.2.1 Výbor uznáva, že sa Komisii podarilo úspešne vykonať tento citlivý a náročný zámer, zohľadňujúc súčasne všeobecné zásady jednotného trhu a svedomito zachovávať práva a požiadavky hospodárskych aktérov. Súčasnne však poukazuje na skutočnosť, že absencia vykonávacích ustanovení, za ktorých vypracovanie je zodpovedná taktiež Komisia, momentálne ponecháva pri rôznych ustanoveniach priestor pre určitú neistotu. Praje si preto, aby boli čo najskôr pripravené a prijaté nové vykonávacie ustanovenia.

3. Osobitné poznámky

3.1 Hlava I: Všeobecné ustanovenia

3.1.1 V článku 3 sú vymenované územia jednotlivých členských štátov patriace k colnému územiu Spoločenstva. K tomuto článku nie je možné uviesť žiadne osobitné poznámky, okrem zdôraznenia určitej neistoty, ktorú vyvoláva nasledujúca formulácia: „Určité ustanovenia colných predpisov sa môžu uplatňovať mimo colného územia Spoločenstva v rámci právnych predpisov upravujúcich osobitné oblasti alebo v rámci medzinárodných dohôd.“ V zmysle právnej istoty nie je možné, aby právny predpis uvádzal formuláciu „určité predpisy“ bez toho, aby v samotnom texte alebo v jeho prílohe bolo uvedené, aké predpisy sa tým myslia. Z právnych dôvodov a kvôli potrebnej transparentnosti je nutné výslovne a presne uviesť, na ktoré oblasti a právne predpisy sa tento výrok vzťahuje. Občanom – a aj odborníkom – tak veľmi často unikajú výnimky alebo zvláštne opatrenia zavádzané

v mnohých prípadoch, ktoré často predstavujú doslova obmedzenie hospodárskej súťaže, a to nie vždy len na obmedzenú dobu.

3.1.2 Výmena a ochrana údajov a informácií (články 5, 6 a 7) si vo všeobecnosti nevyžadujú žiadne osobitné pripomienky, keďže navrhované ustanovenia zodpovedajú bežnej ochrane súkromia občanov a obchodného tajomstva, poskytovanej orgánmi verejnej správy. Výbor víta najmä ustanovenia zahrnuté v článku 8, podľa ktorých majú colné správy podávať informácie o uplatňovaní colných predpisov a podporovať transparentnosť tým, že dajú hospodárskym subjektom – prostredníctvom Internetu – bezplatne k dispozícii právne predpisy, administratívne rozhodnutia a formuláre žiadostí.

3.1.2.1 K článku 5 ods. 1, ktorý ustanovuje využívanie techník elektronického spracovania údajov pre všetky potrebné výmeny údajov, sprievodných dokumentov, rozhodnutí a oznámení medzi hospodárskymi subjektami a colnými orgánmi, je potrebné podotknúť, že tieto ustanovenia sú úplne správne, pokiaľ sa uplatňujú na podniky alebo profesionálne hospodárske subjekty. Môžu však spôsobiť problémy v prípadoch, keď dovozcami (alebo menej často aj vývozcami) sú súkromné osoby a nie „hospodárske subjekty“. V čase, keď objem nákupov prostredníctvom Internetu alebo zásielkových obchodov v tretích štátoch narastá exponenciálne, tento problém určite neje zanedbateľný. Výbor si uvedomuje, že tento aspekt v súčasnosti nie je prehodnocovaný v rámci komitologického postupu a odporúča, aby boli aj súkromné osoby výslovne zahrnuté medzi subjekty, ktoré sú podľa článku 93 oprávnené predložiť predbežné colné vyhlásenie o dovoze. Ustanovenia článku 94, podľa ktorých colné orgány môžu len vo výnimočných prípadoch akceptovať predbežné colné vyhlásenie o dovoze aj v papierovej forme je tiež potrebné zmeniť. Ako alternatívu – alebo doplnenie – by bolo možné zvážiť rozšírenie možnosti priležitostného zjednodušeného colného vyhlásenia (vždy v papierovej forme) podľa článku 127 na súkromné osoby.

3.1.2.2 V oblasti elektronického spracovania údajov všeobecne by výbor chcel upozorniť na vysoké náklady spojené s novým integrovaným postupom založeným na elektronickom spracovaní údajov. Tieto náklady je potrebné krátkodobo znášať, zatiaľ čo úžitok (najmä vo vzťahu ku kvalitatívnym zlepšeniam) sa prejaví až v strednodobom a dlhodobom horizonte. Niektoré členské štáty sa už zdajú byť znepokojené, a to tak nákladmi, ktoré majú znášať, ako aj záväzkami týkajúcimi sa dodržiavania termínov na zavedenie nových systémov. Iné členské štáty – najmä tie, ktoré v oblasti elektronického spracovania údajov najviac pokročili – naopak považujú zmenu ich systémov, ktoré zaviedli len predbežne, na prispôbenie sa systému Spoločenstva za príliš nákladnú. Výbor si berie tieto výhrady, ktoré Komisia nesmie v žiadnom prípade ignorovať, k srdcu. Zároveň sa domnieva, že je v európskom záujme, aby existoval efektívny a moderný colný systém, a že jeho zavedenie je hodné niekoľkých ojedinelých obetí. Tieto straty by bolo prípadne možné vyrovnať určitou pomocou, ktorá by mala byť obmedzená na konkrétne prípady a presne preukázané požiadavky.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004.

3.1.3 V článku 10 sa uvádza, že „členské štáty spolupracujú s Komisiou s cieľom vyvinúť, udržať a zaviesť elektronický systém pre spoločnú registráciu a udržiavanie záznamov“ o všetkých udelených povoleniach a všetkých hospodárskych subjektoch. Otázky týkajúce sa druhu a spôsobu fungovania tohto systému sú vysvetlené v článku 194: každý členský štát si ponechá svoj informačný systém a zaručuje interoperabilitu so systémami ostatných členských štátov v súlade s predpismi a normami stanovenými pre Colný kódex, ktoré v spolupráci s výborom stanovila Komisia. Termín pre nadobudnutie účinnosti tohto systému bol stanovený na 30. júna 2009. Podľa názoru výboru je systém, ktorý je – po zaručení interoperability s ostatnými systémami – založený na výmene a aktualizácii informácií národných databáz príliš finančne náročný a ťažko spravovateľný. Predovšetkým je však nanajvýš nepravdepodobné, aby takýto systém bol v rámci stanovenej lehoty funkčný. V hodnotení vplyvu sú uvádzané na zavedenie tohto systému dodatočné náklady vo výške 40 až 50 miliónov EUR, čo je odhad, ktorý je podľa rôznych expertov príliš optimistický.

3.1.3.1 Návrh tohto systému – teda aspoň v predkladanej podobe – však vykazuje jeden závažný nedostatok: absenciu akéhokoľvek odkazu na štruktúrovanú možnosť prístupu k informačným systémom pre orgány zodpovedné za boj proti terorizmu a organizovanému zločinu, samozrejme za zohľadnenia predpisov na ochranu súkromia a obchodného tajomstva. Tento aspekt výbor už viackrát a pri viacerých príležitostiach zdôrazňoval. Rada už niekoľko rokov poukazuje na to, že je potrebná spolupráca medzi rôznymi orgánmi, ako napríklad kriminálnou políciou, daňovými orgánmi, colnými orgánmi, tajnými službami, OLAF a Europol, doteraz však bez väčších úspechov.

3.1.4 Zvláštnu pozornosť si zaslúži článok 11, ktorý sa venuje otázke colného zástupcu. Podľa tohto článku môže tento ako zástupca niektorého hospodárskeho subjektu vykonávať „úkony a formality stanovené colnými predpismi“. Pritom koná buď v mene inej osoby a z jej poverenia (priamy colný zástupca) alebo vo vlastnom mene (nepriamy colný zástupca). Odsek 2 bez bližšej špecifikácie uvádza, že colný zástupca musí mať sídlo na colnom území Spoločenstva. Výbor však poznamenáva, že Komisia v úvodnom zdôvodnení zdôrazňuje, že sa „menili (...) pravidlá pre zástupcov tým, že sa odstránili predchádzajúce obmedzenia, pretože nie sú v súlade s elektronickým prostredím ani so zásadami jednotného trhu.“ Z toho by muselo vyplývať, že colný zástupca musí mať jednotné povolenie (oprávnenie Spoločenstva), ktoré ho oprávňuje na vykonávanie jeho činnosti na celom území Spoločenstva a v zastúpení akéhokoľvek hospodárskeho subjektu bez ohľadu na jeho sídlo. Bolo by vhodné, aby bol tento článok prepracovaný a zreteľnejšie formulovaný, pričom by sa mohlo poukázať prípadne aj na osobitné ustanovenia na vytvorenie profesijného registra, zoznamu alebo podobne podľa vzoru „schváleného hospodárskeho subjektu“, ktorému sa budeme venovať v ďalšom bode.

3.1.5 Ďalšiu dôležitú funkciu vykonáva schválený hospodársky subjekt (článok 4 a 13 až 16). V praxi ide o podnik

(zriedkavejšie osobu), ktorý preukazuje svoju spoľahlivosť, solventnosť a zvláštnu odbornosť alebo odbornú kvalifikáciu, aby získal oprávnenie colných orgánov členských štátov a mohol si tak nárokovať uľahčenia v oblasti kontrol, režimov a postupov. Komisia si, s odvolaním sa na už spomínaný článok 196, vyhradzuje právo presnejšie stanoviť opatrenia na povolenie štatútu schváleného hospodárskeho subjektu. Výbor berie na vedomie tieto ustanovenia, ktoré sú určite zamerané na uľahčenie medzinárodného obchodu a vytvorenie priaznivého prostredia pre pohyb tovaru. Poukazuje však zároveň na to, že podmienky pre udelenie štatútu a ustanovenia na predchádzanie jeho eventuálnemu zneužívaniu majú veľký význam. Okrem tohto nie je úplne jednoznačné, či schválenému hospodárskemu subjektu bude skutočne udelené jednorazové schválenie platné na celom území Spoločenstva („passaporto europeo“).

3.1.6 Rozhodujúcim krokom na ceste k harmonizácii colných režimov a postupov je článok 22. Podľa neho sú členské štáty povinné – hoci veľmi pružne – ukladať administratívne a trestné sankcie za nedodržanie colných predpisov Spoločenstva. Výbor je pevne presvedčený, že práve v tejto citlivej oblasti sú potrebné harmonizované ustanovenia. Je však potrebné počkať si, ako zareagujú členské štáty na toto úsilie o stanovenie usmernení alebo pravidiel v oblasti trestného práva. V tejto oblasti je možné očakávať odpor alebo minimálne výhrady.

3.1.7 Články 24, 25 a 26 sa týkajú odvolania (článok 23 vylučuje trestno-právnu oblasť), pre ktoré je stanovené dvojstupňové konanie: na prvom stupni na colnom orgáne a na druhom stupni na vyššom nezávislom mieste, ktorým môže byť súd alebo porovnateľné odborné grémium. V prípade sankcií nemá podanie odvolania vo všeobecnosti žiadny odkladný účinok na platenie („solve et repete“), okrem prípadov, kedy colné orgány dospejú k názoru, že subjektu, ktorý podal odvolanie by výkonom rozhodnutia mohla vzniknúť nenahraditeľná škoda. Výbor berie s uspokojením na vedomie tento náznak zohľadňovania požiadaviek občanov.

3.1.8 V článku 27 je stanovená samozrejímavá zásada, že colné orgány môžu kedykoľvek vykonávať všetky fyzické, administratívne, účtovné alebo štatistické kontroly. Okrem toho je ustanovené zavedenie elektronického systému riadenia rizika na zistenie a odhad rizík a vytvorenie opatrení potrebných na minimalizáciu rizika. Tento systém, ktorý majú vytvoriť členské štáty v spolupráci s Komisiou najneskôr do 30. júna 2009 bude na základe predpisov, ktoré majú byť prijaté podľa článku 196, taktiež riadený Komisiou. Výbor túto iniciatívu každopádne víta a dúfa, že Komisia si vopred preskúmala prípadnú pripravenosť všetkých členských štátov na zavedenie takéhoto – podľa všetkého finančne náročného a veľmi ťažko spravovateľného – systému.

3.1.9 Podľa článku 30 odpadajú colné kontroly a formality pre sprievodnú a podanú batožinu na letoch a cestách lodnou dopravou v rámci Spoločenstva, bez toho, aby boli dotknuté kontroly predpísané členskými štátmi v súvislosti so zákazmi

alebo obmedzeniami. Znamená to, že výnimka platí len pre tie krajiny, ktoré neustanovujú žiadne zákazy alebo obmedzenia. Keďže obmedzenia existujú vždy a všade, hoci len pre tovar podliehajúci spotrebnej dani, je toto všeobecné ustanovenie prakticky bezpredmetné. Tým zostávajú v konečnom dôsledku nedotknuté právomoci colných orgánov, vykonávať neustále kontroly podanej alebo príručnej batožiny.

4. Hlavy II až VIII: Colné formality a postupy

4.1 Hlavy II až VIII pojednávajú o colných formalitách a postupoch, pričom z veľkej časti preberajú obsah aktuálne platného Colného kódexu. EHSV sa nechce tejto téme podrobne venovať, keďže už bola detailne prediskutovaná v rámci verejnej diskusie zainteresovaných strán, ktorá sa uskutočnila pred vypracovaním samotného textu návrhu. Obmedzí sa preto na pripomienky k niektorým článkom, ktoré sú zvlášť dôležité.

4.2 Článok 55 stanovuje, že colný dlh vzniká aj pri pašovaní alebo nedovolenom obchodovaní (definované ako tovar, na „ktorý sa vzťahujú opatrenia o zákaze alebo obmedzení vývozu alebo dovozu akéhokoľvek druhu“): clo musí byť zaplatené v každom prípade, bez ohľadu na ďalšie administratívne a trestno-právne postihy. Colný dlh však nevzniká nezákonným dovozom falšovaných peňazí alebo omamných a psychotropných látok, ktoré nie sú uvedené do legálneho hospodárskeho obehu; takéto transakcie sa samozrejme posudzujú výlučne z trestno-právneho hľadiska, okrem prípadov, v ktorých právny systém členského štátu stanovuje, že dovozné poplatky sú základom pre stanovenie výšky peňažného trestu. Hoci Európsky súdny dvor zastáva iný názor, EHSV sa domnieva, že colným orgánom by nemali unikáť im prináležiace pravidelné príjmy tým, že by sa – v prípade administratívnych a trestno-právnych postihov – upustilo do vyčíslenia colného dlhu; toto by malo platiť minimálne pre omamné a psychotropné látky, pričom ich hodnota by mala byť stanovená na základe príslušnej trhovej ceny. Skutočnosť, že dovoz drog je trestný nemení nič na skutočnosti, že ešte stále ide aj o dovoz (hoci nedovolený). V skratke: vypustenie falošných peňazí je pochopiteľné, vypustenie omamných a psychotropných látok však nie.

4.3 Podľa článku 61 môžu colné orgány požadovať od dlžníka poskytnutie záruky, aby sa zabezpečilo zaplatenie jeho colného dlhu. V článku 64 je nakoniec stanovené, že takáto záruka môže byť poskytnutá aj formou ručenia, pričom podľa článku 66 ručiteľom môže byť „banka alebo iná oficiálne uznaná finančná inštitúcia akreditovaná v Spoločenstve“. Toto ustanovenie je dôležité preto, že uznáva, že každá banka alebo finančná inštitúcia z ktoréhokoľvek členského štátu môže byť ručiteľom voči colným orgánom iného členského štátu: táto zásada je už platným právom, jej uplatňovaniu však často colné orgány jednotlivých krajín bránia. Problémy s porozumením však momentálne spôsobuje ešte význam výrazu „oficiálne uznaná ... akreditovaná v Spoločenstve“, ktorý je podľa názoru EHSV zbytočný a zavádzajúci, keďže banky a finančné inšti-

túcie, ktoré majú sídlo v Spoločenstve už majú jednotné povolenie (tzv. „európsky pas“), čím je akékoľvek ďalšie upresňovanie zbytočné.

4.4 K tematike ručenia uvádza článok 83, že Komisia – opäť v súlade s postupom uvedeným v článku 196 – môže prijať opatrenia v súvislosti so zabezpečením platby od ručiteľov „v rámci osobitného colného režimu“. Chýbajú však údaje o obsahu a rozsahu pôsobnosti tohto osobitného režimu. Pokiaľ sa to vzťahuje na požiadavku o zaviazaní ručiteľov „na prvú výzvu“, určite to nie je nič nové, pretože tento druh zábezpeky už existuje a počíta sa s ním aj v iných nariadeniach (napr. rozpočtových pravidlách EÚ); pokiaľ sa však vzťahuje na iné možnosti, bolo by dobré ich viac upresniť, keďže náklady ručenia závisia rovnako od rizika, ako aj od modalít zaviazania ručiteľa.

4.5 Článok 83 okrem tohto ustanovuje, že za obdobie medzi uplynutím lehoty splatnosti a dňom skutočnej platby sa vymeriava zo sumy cla úrok z omeškania. Článok 84 sa týka opačného prípadu, teda keď je colný orgán dlžníkom dovozcu alebo vývozcu: v tomto prípade nariadenie výslovne stanovuje, že počas prvých troch mesiacov sa neplatí žiaden úrok. EHSV dôrazne poukazuje na toto očividne nerovnoprávne zaobchádzanie s orgánmi a ručiteľmi.

5. Hlava IX: Výbor pre Colný kódex a záverečné ustanovenia

5.1 Ustanovenia tejto hlavy majú zásadný význam pre pochopenie štruktúry kódexu a jeho dosahu. Základom je článok 196, podľa ktorého Komisia pri vykonávaní tohto právneho predpisu „pomáha Výbor pre colný kódex (ďalej len „výbor“), pre ktorého činnosť platia „články 4 a 7 rozhodnutia 1999/468/ES, so zreteľom na ustanovenia jeho článku 8“. To v praxi znamená, že Komisia – aj keď s podporou Výboru pre Colný kódex – môže vydávať ustanovenia pre celú oblasť colného kódexu, čo zodpovedá bežným postupom Spoločenstva. EHSV nič proti takémuto postupu nenamieta, považuje však za potrebné, aby vydané ustanovenia zohľadňovali potreby užívateľov a boli dostatočne pružné, aby mohli byť v príslušnom čase prispôbované technologickému a technickému pokroku, ako aj vývoju v obchodných zvyklostiach.

5.2 V súlade s právomocami, ktoré jej boli uvedeným článkom 196 udelené, prijíma Komisia (článok 194) opatrenia upravujúce:

- pravidlá a normy pre interoperabilitu colných systémov;
- „prípady a podmienky za ktorých môže Komisia vydať rozhodnutia vyžadujúce od členských štátov zrušenie alebo zmenu a doplnenie rozhodnutia“;
- „podľa potreby ďalšie vykonávacie opatrenia aj ak Spoločenstvo prijíma záväzky a povinnosti týkajúce sa medzinárodných dohôd, ktoré si vyžadujú úpravu ustanovení kódexu“.

5.2.1 Komisia má teda dosť široké právomoci, ku ktorým patrí aj možnosť, aby sama stanovila (druhá zarážka) prípady a podmienky, za ktorých môže žiadať od členských štátov zrušenie alebo zmenu a doplnenie rozhodnutia. EHSV poukazuje na skutočnosť, že pri aspektoch uvedených v prvej a tretej zarážke plní Komisia svoju inštitucionálnu koordinačnú a výkonnú úlohu pre Radou schválené a potvrdené rozhodnutia, kým v prípade uvedenom v druhej zarážke ide o neobvyklý spôsob vykonávania právomocí – hoci je v podstate na základe okolností oprávnený a EHSV určite nemá proti nemu čo namietat.

5.2.2 Vo všeobecnosti EHSV konštatuje, že vôľa kontrolovať všetky aktivity ručiteľov akéhokoľvek charakteru – vrátane obchodných činností a colných transakcií – ovplyvňuje voľný obchod a je založená na politických rozhodnutiach, ktoré v závislosti od oblasti kompetencií urobila EÚ a členské štáty spoločne. Za vykonávanie týchto rozhodnutí samozrejme zodpovedá Komisia.

5.2.3 EHSV by rád pripomenul, že reforma colnej oblasti nesmie ohroziť nevyhnutne nutnú rovnováhu medzi slobodou obchodovania a bezpečnosťou užívateľov a konečných spotrebiteľov. Kvalifikácia colných úradníkov a zamestnancov dovozcov/vývozcov musí byť zohľadnená.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Biela kniha o politike finančných služieb na roky 2005 – 2010“

KOM(2005) 629, konečné znenie

(2006/C 309/06)

Komisia sa 1. decembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument: *Biela kniha o politike finančných služieb na roky 2005 – 2010*

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2006. Spravodajcom bol pán IOZIA.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. júla 2006 152 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje návrh Komisie, umožniť v najbližších piatich rokoch prostredníctvom zavádzania a dopĺňovania platných právnych predpisov „dynamickú konsolidáciu“ odvetvia finančných služieb a pritom sa vyhnúť príliš mnohým regulačným opatreniam, teda pridávaniu zbytočných prekážok, pričom to musí byť v duchu Lisabonskej stratégie a musí to zodpovedať osobitostiam európskeho sociálneho modelu.

1.2 EHSV zastáva zhodný názor, že je dôležité starostlivo posúdiť úlohu a činnosť orgánov dohľadu a v súlade s ustanoveniami o výboroch tretej úrovne Lamfalussyho procesu podporovať najlepšiu možnú koordináciu.

1.2.1 EHSV v **súčasnosti** považuje vytvorenie **jediného európskeho orgánu dohľadu**, ktorý by v budúcnosti mohol prispieť k uľahčeniu integrácie trhov, za **predčasné**. Považuje

za vhodnejšie navrhnúť európskym úradom označenie „**hlavný orgán dohľadu**“ (krajiny, z ktorej pochádza materský koncern), ktorý by bol poverený sledovaním činnosti dcérskych spoločností a podnikov v skupine, nad ktorými sa dohľad vykonáva v inom členskom štáte. Výhody pre podniky európskeho rozsahu, ako aj pre spotrebiteľov by boli zrejme.

1.3 Zlepšenie účinnosti pri finančných transakciách tvorí základ pre narastajúci vplyv finančných obchodov na hospodárstvo (hovorí sa o premiestnení hospodárskej činnosti na financie). Hoci má tento fenomén za následok, že sa vo finančnom sektore otvára značný potenciál rozvoja hospodárstva a zamestnanosti, môže takisto negatívne vplývať na hospodárstvo ako celok. Prevládanie akciových trhov zameraných na „úžitok pre akcionárov“ (shareholder value) by mohlo byť takisto v protiklade s priemyselnými stratégiami. Obchodný

a finančný tlak, ktorému sú vystavené vedenia podnikov, môže dlhodobo spôsobiť ťažkosti a vyústiť do nepremyslených prevzatí podnikov, z ktorých podľa doterajších pozorovaní značná časť za krátky čas viedla k zlikvidovaniu majetkovej podstaty.

1.3.1 Okrem toho nesmieme zabudnúť na to, že v odvetví finančných služieb dôjde v dôsledku konsolidačných procesov prinajmenšom ku krátkodobému a strednodobému poklesu zamestnanosti, čo povedie k **narastajúcej neistote zamestnancov**. EHSV zdôrazňuje, že v rámci konsolidačných procesov sa musia brať do úvahy sociálne dôsledky a vyslovuje sa za to, aby členské štáty **urobili primerané opatrenia na sociálne zmiernenie a podporovali plány na vyškoľovanie a preškolenie**, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie cieľov Lisabonskej stratégie.

1.4 EHSV podporuje ciele zjednodušenia, kodifikácie a objasnenia, ktoré slúžia na dosiahnutie „lepšej legislatívnej praxe“, a v tejto súvislosti víta záväzok Komisie k pravidelným, častým a otvoreným konzultáciám so všetkými zúčastnenými stranami a záväzok pred každým návrhom zabezpečiť spoľahlivý odhad jeho následkov, pri ktorom sa zohľadnia aj sociálne a ekologické aspekty ako aj vplyv vonkajších faktorov na celkový hospodársky systém.

1.4.1 EHSV žiada, aby sa práce súvisiace s akčným plánom pre finančné služby viac propagovali a aby sa na túto tému diskutovalo aj mimo uzavretých odborných kruhov.

1.5 EHSV víta Komisiou navrhnutú iniciatívu uverejniť oznámenie resp. odporúčanie týkajúce sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov, v ktorom by sa hľadali spôsoby na odstránenie súčasných prekážok pri voľnom pohybe týchto finančných nástrojov.

1.6 Rozhodujúci význam bude mať zlepšenie informovanosti a finančnej kultúry a posilnenie povedomia spotrebiteľov. Výbor víta zámer Komisie zrealizovať špecifické akcie s európskymi spotrebiteľskými výbormi. Komisia by však mala byť aktívnejšia pokiaľ ide o členské štáty a mala by ich prinútiť, aby zaviedli účinnejšie formy účasti záujmových skupín na národnej úrovni. EHSV je pripravený podieľať sa na týchto iniciatívach a zodpovedajúco sa dohodnúť so spotrebiteľskými orgánmi a národnými hospodárskymi a sociálnymi radami.

1.7 Podľa platných predpisov o dohľade, ktoré sa v jednotlivých členských štátoch líšia, sú podniky povinné zabezpečiť overenie účtovnej závierky a výkazu o hospodárení. Zavedenie medzinárodných noriem finančného výkazníctva (IFRS) by mohlo vytvoriť vhodný rámec na zjednotenie tejto informačnej povinnosti na európskej úrovni. EHSV poukazuje na to, že zloženie rady IASB, ktorá je súkromným medzinárodným normalizačným grémium, nie celkom odráža realitu svetového hospodárstva, a vyslovuje sa za to, aby sa toto grémium otvorilo medzinárodnej spolupráci s ostatnými aktérmi, napríklad s Európskou komisiou.

1.8 Pokiaľ ide o navrhnuté smernice o bankových službách pre fyzické osoby, EHSV sa osobitne vyjadrí k smernici

o spotrebiteľských úveroch, ktorá by sa mala schváliť čo najskôr, a k smernici o platobných službách, ktorú hodnotí v práve vypracovávanom stanovisku. So zreteľom na smernicu o hypotekárnom úvere EHSV síce so stanovenými cieľmi súhlasí, má však vážne pochybnosti týkajúce sa krátkodobej uskutočniteľnosti integrovaného úverového trhu. So zreteľom na zúčtovacie a vyrovnávacie systémy by EHSV privítal schválenie rámcovej smernice.

1.9 Komisia sa vyjadrila skepticky, pokiaľ ide o zavedenie takzvaného 26. režimu v oblasti poskytovania finančných služieb. Výbor to berie na vedomie a je pripravený preskúmať, kedy navrhnuté orgány vytvoria predpoklady na efektívnu realizáciu, pri ktorej sa v každom prípade bude brať ohľad na skutočné výhody pre spotrebiteľov, ako aj na ich záujmy.

1.10 Čo sa týka budúcich iniciatív, EHSV poukazuje

- na osah opatrení v súvislosti s podnikmi kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov, ktorých cieľom je **prispôbienie predpisov** upravujúcich životné poistenia viazané na fondy predpisom platným pre ostatné finančné produkty,

- na význam **zabezpečenia práva na bankový účet**, ako aj

- na potrebu **odstrániť prekážky pri cezhraničnom používaní bankových účtov**.

1.11 EHSV je presvedčený, že kvalita európskych predpisov upravujúcich finančné služby je veľmi vysoká a že EÚ môže slúžiť ako príklad pre všetky ostatné krajiny. Okrem dialógu s novými priemyselnými krajinami (napríklad Indiou, Brazíliou a Čínou) by Európa mala v súlade s návrhom Komisie začať dialóg aj s rozvojovými krajinami odkázanými na značnú podporu, aby mohli vybudovať svoj trh s finančnými službami.

1.12 EHSV podporuje všetky európske a národné inštitúcie v boji proti kriminalite a terorizmu. Aj teraz, keď Komisia zdôrazňuje, že finančný systém musí komplexne a neustále spolupracovať s príslušnými úradmi, EHSV podporuje a potvrdzuje túto výzvu adresovanú finančným ústavom, ale aj príslušným úradom, ktoré by mali oznámiť, aké opatrenia prijali v nadväznosti na informácie získané od finančných maklérov.

2. Úvod

2.1 V Bielej knihe o politike finančných služieb na roky 2005 – 2010 sú stanovené niektoré ciele na podporu **dynamickej konsolidácie** odvetvia finančných služieb, keďže efektívny finančný trh je rozhodujúcim prvkom pri sledovaní stratégie hospodárskeho rozvoja a rastu. Mottom bielej knihy je „dynamická konsolidácia“, ktorej cieľom je odstrániť prekážky stojace v ceste voľnému poskytovaniu finančných služieb a voľnému toku kapitálu nezávisle od značných výsledkov dosiahnutých pomocou akčného plánu pre finančné služby na roky 1999 – 2005.

2.2 Keďže legislatíva hrá pri fungovaní finančných trhov dôležitú úlohu, je úplne zrejmé, že sa v bielej knihe dôrazne uvádza potreba použiť a posilniť platné právne predpisy a zároveň sa vyhnúť **primným regulačným opatreniam**, obzvlášť prostredníctvom členských štátov, teda pridávaniu zbytočných prekážok.

2.3 V rámci legislatívnej analýzy sa musí **uvažovať o hraniciach, úlohách a koordinačnej zodpovednosti orgánov dohľadu v EÚ**. V súčasnosti predstavuje dohľad na národnej úrovni ešte stále najlepšiu formu ochrany a záruky pre spotrebiteľov a investorov. Nesmú však zostať nepovšimnuté dva dôležité problémy, ktoré prináša takýto prístup.

2.3.1 Chýbajúca integrácia dohľadu na nadnárodnej úrovni vo veľkej miere obmedzuje integráciu trhov. Preto sa musí podporiť a posilniť úzka **spolupráca medzi úradmi členských štátov**. Rizikový manažment veľkých európskych bánk, ktoré sú činné vo viacerých členských štátoch, stojí v rámci bankovej skupiny na konsolidovanom základe. Orgány dohľadu musia vedieť správne zhodnotiť rizikový profil týchto veľkých európskych bankových skupín.

2.3.2 Ponechanie značných výsad národným orgánom dohľadu, ktorých odstránenie sa v bielej knihe požaduje, nesmie slúžiť ako podnet k tomu, aby vznikli na úrovni EÚ prekážky „dynamickej konsolidácie“.

3. Všeobecné poznámky

3.1 V nedávno uverejnenom stanovisku sa EHSV vyjadril k Zelenej knihe o politike finančných služieb na roky 2005 – 2010. Keďže biela kniha obsahuje početné návrhy zo zelenej knihy, EHSV potvrdzuje svoje poznámky z nedávneho stanoviska ⁽¹⁾ a zahŕňa ich do tohto stanoviska.

3.1.1 V bielej knihe sa poukazuje na to, že **odvetvie finančných služieb má z hospodárskeho hľadiska a z hľadiska zamestnanosti veľký rastový potenciál**. Výbor zastáva názor, že treba dôkladne, reálne a po zohľadnení rôznych dostatočne doložených skutočností uvažovať o dôležitých predpokladoch tohto dokumentu.

3.2 Konsolidačný proces odvetvia môže zvýšiť efektívnosť a ovplyvniť dosiahnutie zodpovedajúco znásobených výnosov, ktoré môžu byť prospešné majiteľom podielov rizikového kapitálu maklérov (vďaka vyšším výnosom investovaného kapitálu), ako aj využívatelom finančných služieb (vďaka nižším cenám za služby).

3.3 Zároveň však existujú rozsiahle empirické dôkazy **poklesu zamestnanosti v odvetví finančných služieb spôsobeného konsolidačnými procesmi, ktorý vedie k narastajúcej neistote zamestnancov**. Nedá sa poprieť, že

v obchodných plánoch pri fúziách a preberaní leží ťažisko hlavne na úsporách prostredníctvom nižších personálnych nákladov. **Krátkodobo vedú konsolidačné procesy k čistej strate pracovných miest**. Na druhej strane treba **podotknúť, že dláždia cestu rozvoju služieb a oblastí inovačných aktivít, ktoré sa zasa kladne prejavujú na stave zamestnanosti**. Odstránenie prekážok, ktoré brzdia poskytovateľov finančných služieb v tom, aby naplno profitovali zo synergii cezhraničných asociácií, by umožnilo bankám, aby svoje služby produkovali nákladovo výhodnejšie, čo by umožnilo priaznivú cenovú politiku pre zákazníkov a rozprúdilo dopyt. Tým by sa vytvorili investičné podnety pre finančných maklérov, čo by sa tiež pozitívne odrazilo na stave zamestnanosti. S výnimkou špecifických oblastí, akou je stredisko telefonického poradenstva a interná infraštruktúra podniku sú tieto nové pracovné miesta zaujímavé spravidla pre kvalifikovanejšie a lepšie platené profesie.

3.4 Aj keď sa predpokladá, že konsolidácia odvetvia nemá za následok žiadne negatívne čisté straty pracovných miest, chce Výbor energicky zdôrazniť, aby sa **neprehliadla skutočnosť, že medzi stratou existujúcich a vytvorením nových pracovných miest vznikne časová a kvalifikačná medzera, ktorá sa musí prekonať rekvalifikáciou**. V momente, keď už v popredí nestojí zachovanie pracovného miesta, ale možnosť nájsť si prácu, musia členské štáty okrem zavedenia primeraného sociálneho zmiernenia prednostne podporiť aj ďalšie vzdelávanie a rekvalifikáciu.

3.5 Keď majú zamestnanci pocit, že ich kvalifikácia a kompetencie sú potrebné aj v rýchlo sa meniacom hospodárskom prostredí, ochotnejšie prijmu menšiu záruku istoty svojho pracovného miesta, ktorú so sebou prináša „dynamickej konsolidácii“ odvetvia. Na základe tohto zistenia sa **odborné vzdelanie musí vnímať nielen ako nástroj na potlačenie sociálnej nestability, ale aj ako dôležitý a nevyhnutný prvok dlhodobého úspechu „dynamickej konsolidácie“ a Lisabonskej stratégie vo všeobecnosti, ktorá smeruje k tomu, aby sa európske hospodárstvo stalo celosvetovo najdôležitejším hospodárstvom založeným na vedomostiach**. Z tohto dôvodu sa musí vytvoriť primeraná sociálna sieť na oslabenie často závažných následkov takýchto prechodných fáz.

4. Osobitné poznámky

4.1 Lepšia legislatívna prax

4.1.1 Tri hlavné zásady lepšej legislatívnej praxe sú **zjednodušenie, kodifikácia a snaha o jasnosť**. Je dôležité pokračovať týmto smerom, aby sa zabezpečila potrebná koherencia medzi opatreniami, jednoduchou realizáciou a jednotným preberaním do práva jednotlivých štátov.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

4.1.2 EHSV víta návrhy Komisie k „lepšej legislatívnej praxi“. Obzvlášť víta záväzok Komisie **často a otvorene viesť konzultácie so všetkými zúčastnenými stranami** a pred každým návrhom zabezpečiť **štúdiu hodnotenia dosahu** týkajúcu sa pomeru nákladov a výnosov v najširšom zmysle, pričom sa zohľadní aj **sociálny a ekologický rozmer**, ako aj vplyv vonkajších faktorov na celkový hospodársky systém. Významné sú aj kroky na zlepšenie kvality právnych predpisov, ktoré musí podniknúť spolu s Radou a Európskym parlamentom.

4.1.3 EHSV súhlasí s názorom Komisie ohľadom výzvy, ktorá stanovuje nielen presné a včasné prevzatie európskych právnych predpisov 25 členskými štátmi, ale aj správnu implementáciu vzhľadom na budúce rozšírenia. Ďalej je takisto ako Komisia toho názoru, že **sa treba vyhnúť pridávaniu zbytočných prekážok** (to znamená jednostrannému schvaľovaniu ďalších ustanovení, ktoré odporujú zásade jednotného trhu). **Neodôvodnené množstvo národných predpisov na ochranu spotrebiteľa predstavuje skutočne jednu z hlavných prekážok integrácie finančných služieb v Európskej únii.**

4.1.4 Aj EHSV považuje za dôležité **následne skúmať**, či sa týmito predpismi skutočne dosiahol stanovený cieľ a či vývoj trhov zodpovedá predpovediam aspoň v odvetviach, ktoré spadajú do rámca takzvaného „Lamfalussyho procesu“.

4.1.5 Pri skúmaní súladu národných právnych predpisov a predpisov Spoločenstva sa najprv musia zohľadniť **najrelevantnejšie odvetvia**, resp. také, v ktorých môžu byť problémy v súvislosti s harmonizáciou a konsolidáciou právnych predpisov, ako v prípade **odbytových a reklamných opatrení podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov**. Podmienkou väčšej hospodárskej súťaže a efektivity v tomto odvetví je okrem iného väčší priestor v oblasti odbytu a marketingu, v ktorých boli na základe nejasne stanoveného právneho rámca zaznamenané veľké prekážky. Zvlášť účelná je preto iniciatíva Komisie vypracovať v roku 2006 zodpovedajúce oznámenie resp. odporúčanie a v novembri bielu knihu o správe majetku..

4.1.6 Komisia navrhne, aby sa **šestnásť platných smerníc, ktoré sa týkajú poistenia, zhrnulo do jednej novej smernice**. EHSV tento návrh na kodifikáciu podporuje a považuje ho za vynikajúci príklad, ktorý by sa mal nasledovať aj v ostatných oblastiach schválením právnych predpisov, ktoré zahŕňajú, zjednodušujú a určujú novú štruktúru tém, ktoré boli doteraz rozdelené do viacerých smerníc.

4.1.7 EHSV tiež považuje za vhodné začať v prípade nesprávneho prevzatia resp. nesprávnej implementácie práva Spoločenstva **konanie vo veci porušenia zmluvy**. Konštatuje však, že Komisia bola v poslednom období veľmi ovplyvnená Radou a stále zriedkavejšie siahala po takýchto opatreniach.

4.1.8 Napriek zlepšeniam a racionalizácii bankových služieb pre fyzické osoby si nesmieme prestať všimnúť **problém informovania, vzdelávania a povedomia spotrebiteľov**. Ide totiž o dôležité prvky fungujúceho právneho rámca. Zámer zrealizovať **špecifické akcie na európskej úrovni spoločne so zväzmi spotrebiteľov a zástupcami finančného sektora** je preto veľmi účelný, pričom by Komisia mala intenzívnejšie vplývať na to, aby sa takéto praktiky na národnej úrovni, ak už nenariaďovali, tak aspoň dôrazne odporúčali. Veľmi dobrou iniciatívou je **európsky spotrebiteľský bulletin**. Treba však mať na pamäti, že informačné nástroje musia mať blízko k spotrebiteľovi. EHSV vyzýva Komisiu, aby v Rade a Parlamente vplývala na to, aby sa podľa vzoru zámerov na európskej úrovni výhľadovo plánovali **záväznejšie formy účasti zainteresovaných strán na národnej úrovni**. Rozvoj siete spotrebiteľských sťažností na finančné služby FIN-NET (nástroj, ktorý je pre väčšinu spotrebiteľov stále neznámy) vedie správnym smerom. So zreteľom na prepracovanie funkcie tohto nástroja EHSV odporúča zapojiť zväzy spotrebiteľov a organizácie občianskej spoločnosti, ako aj sociálnych partnerov, a je pripravený cielene sa zasadiť za túto iniciatívu napr. v národných spotrebiteľských orgánoch a hospodárskych a sociálnych radách.

4.1.9 Podľa EHSV Komisia **nesmie podceňovať problém jazyka, v ktorom sú dokumenty skoncipované**, keď pripisuje dôležitosť šíreniu informácií, obzvlášť medzi spotrebiteľmi, investormi a zamestnancami finančného sektora. Komisia musí tomuto problému venovať pozornosť a vyvinúť potrebné úsilie, aby boli aspoň najdôležitejšie dokumenty k dispozícii v čo najväčšom počte jazykov.

4.1.10 EHSV víta, že sa venuje **pozornosť spotrebiteľom a zamestnancom bánk a finančných ústavov** a že sa s nimi pravidelne konzultujú témy, ktoré sú pre nich dôležité. Prínos integrácie trhov spočíva v spokojnosti spotrebiteľov, pričom sa však musí venovať pozornosť aj následkom rozhodnutí na spoločnosť. Smernice však v minulosti nebrali vždy vo finančnej oblasti ohľad na tento prístup. Túto perspektívu osobitne zdôrazňujú podnety v odseku „Všeobecné poznámky“.

4.1.11 EHSV so zreteľom na **vzájomné pôsobenie s ostatnými oblasťami európskej hospodárskej politiky** už zdôraznil, že **úprava dane z pridanej hodnoty** pre rôzne časti veľkých európskych bankových skupín môže byť prekážkou pri posilňovaní finančných služieb (?). S potešením berie na vedomie zámer Komisie predložiť legislatívny návrh k tejto oblasti. Potenciálne hospodárske, sociálne a ekologické následky potrebného procesu harmonizácie predpisov o dani z pridanej hodnoty sa však musia veľmi pozorne preskúmať. EHSV však už poukázal na to, že súčasná situácia môže predstavovať prekážku úplnej integrácie a vybudovania finančného trhu.

(?) Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

Okrem toho chce Výbor znovu upozorniť na problém presídľovania, ktorý **sa môže priveľmi vyostriť kvôli chýbajúcej harmonizácii rámcových daňových podmienok**, čím by mal negatívne následky na zamestnanosť, kvalitu služieb a celkovú spoľahlivosť systému. Podľa EHSV by sa táto téma mala dôkladne ozrejmiť aj s ohľadom na často nepriaznivé výsledky takýchto presídľovacích praktík.

4.2 Zabezpečenie správnych štruktúr regulácie a dohľadu

4.2.1 Cieľ **intenzívnejšej koordinácie medzi orgánmi trhového dohľadu** je bezpochyby vítaný. **Pozvoľné posilňovanie úlohy výborov 3. úrovne** by mohlo uľahčiť dosiahnutie tohto cieľa, pričom treba zharmonizovať kompetencie členov v rámci „Lamfalussyho procesu“. Takýmto spôsobom by sa mohol európsky právny rámec doplniť, čím by sa umožnilo odbremeniť Komisiu a zredukovať riziko pridávania zbytočných prekážok zo strany členských štátov a orgánov dohľadu.

4.2.2 Podľa názoru EHSV je zatiaľ predčasné uvažovať o vytvorení jediného európskeho orgánu dohľadu, ktorý by bol zodpovedný za koordináciu dozorných činností. Národné dozorné úrady však aktívne a neustále spolupracovať a pokúsiť sa sformulovať **spoločné pravidlá správania a činnosti**. Z toho vyplývajúca väčšia vzájomná dôvera by bola prvým krokom v rámci procesu, ktorý by v budúcnosti vyústil do zriadenia európskeho orgánu dohľadu pre veľké finančné, bankové a poisťovacie skupiny, ktoré sú činné vo viacerých členských štátoch. Predbežne je dôležité vymenovať hlavný orgán dohľadu, ktorý by mal sídlo v krajine, z ktorej pochádza materský koncern a mal by za úlohu dohliadať nad dcérskymi spoločnosťami a podnikmi v skupine činnými v iných európskych krajinách. Nadnárodné podniky a orgány dohľadu by mohli efektívne profitovať z jednotného trhu, pretože by sa tým vyhlili viacnásobnej účtovnej evidencii a výkazníctvu a nemuseli sa prispôbovať rôznym národným ustanoveniam.

4.2.3 Metóda, ktorá sa uvádza napríklad v smernici o boji proti zneužívaniu trhu, by sa mala podporovať. Vďaka podrobnému návrhu smernice bola implementácia do práva jednotlivých štátov veľmi jednoduchá a regulačné orgány mohli získať veľkú zodpovednosť. Tá sa delila na európskej úrovni, pričom sa stanovilo, ktoré osobitné predpisy sa majú preniesť z jedného orgánu dohľadu na druhý.

4.2.4 **Schválenie medzinárodných pravidiel finančného výkazníctva IFRS** (International Financing Report Standards) vytvorilo jedinečnú príležitosť zjednotiť výkazníctvo podnikov a prispôbiť ho moderným štandardom. Mohla by to byť aj príležitosť na **zjednotenie informácií, ktoré musia sprostredkovatelia predložiť príslušným orgánom dohľadu**. Vzhľadom na schválenie IFRS už podľa EHSV neexistuje žiadne ospravedlnenie odkladov resp. prieťahov pri dosahovaní tohto

cieľa, ktorý tvorí dôležitý predpoklad účinnej a úspešnej celoeurópskej koordinácie a spolupráce pri dozornej činnosti. Bola by však potrebná adaptácia na príslušné ciele európskeho projektu „Solventnosť II“. Podniky, ktoré svoje účtovné závierky a konsolidované účtovné závierky ešte neprispôbobili pravidlám IFRS, by však nemali byť znevýhodnené voči takým podnikom, ktoré túto povinnosť zaviedli.

4.3 Súčasné a budúce legislatívne činnosti

4.3.1 Prebiehajúce projekty

4.3.1.1 S ohľadom na bankové služby pre fyzické osoby prebiehajú tri veľmi dôležité iniciatívy. Pokiaľ ide o iniciatívy v oblasti **hypotekárnych úverov**, EHSV už poukázal na niekoľko závažných pochybností ohľadom konkrétnej možnosti integrácie trhu⁽³⁾. Tie súvisia s právnymi implikáciami a zásadnými ťažkosťami, ktoré boli objasnené v najnovšom stanovisku. EHSV čaká na usmernenia Komisie a jej reakcie na predchádzajúce námietky.

4.3.1.2 Zmeny **smernice o spotrebiteľských úveroch**, ktoré navrhla Komisia a ktoré boli Európskemu parlamentu predložené na preskúmanie, sú vylepšením predchádzajúceho návrhu, aj keď spotrebiteľov neuspokojujú úplne. EHSV so záujmom očakáva výsledok tejto rozpravy a dúfa, že smernica bude rýchlo schválená.

4.3.1.3 Dôležitá úloha pripadá aj **smernici o platobných službách**. Pri službách v medzinárodnom platobnom styku však ešte chýba transparentnosť. Finančný systém by sa mal podriaďovať pravidlám hospodárskej súťaže, transparentnosti a porovnateľnosti, ktoré vypracovalo Generálne riaditeľstvo pre hospodársku súťaž. Vytvorenie spoločnej európskej platobnej oblasti (SEPA – Single European Payment Area) do roku 2010 je ambicióznym a vítaným cieľ, ktorý prináša účinnosť pri medzinárodnom platobnom styku a ponúka občanom bezpečnosť. Treba však zohľadniť, že niektoré členské štáty už disponujú s efektívnymi a cenovo výhodnými systémami (napríklad postup pri účtovaní tarchopisom). Pri realizácii SEPA treba zohľadniť záujmy spotrebiteľov a ponúknuť dodatočný prínos. EHSV práve pracuje na osobitnom stanovisku k platobným službám, v ktorom podrobne vysvetľuje svoje názory.

4.3.1.4 **Preskúmanie pravidiel pre kvalifikované podiely** prepracovaním článku 16 smernice o bankovníctve a článku 15 smernice o poisťovníctve je veľmi dôležité opatrenie, ktorým sa zabráni tomu, že by niektoré orgány dohľadu pod zámienkou svedomitého spravovania finančných systémov bránili vyváženému rozvoju jednotného trhu. Podľa EHSV sa stabilita systému najlepšie zabezpečí posilnením jeho efektívnosti a nie obmedzeniami pri výkone kontroly v nejakom podniku.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

4.3.1.5 Chýbajúce regulačné rámcové predpisy prispeli v oblasti **systémov zúčtovania a vyrovnaní** k pretrvávajúcim vysokým nákladom a ozajstnému zneužívaniu. Infraštruktúry cezhraničného zúčtovania a vyrovnaní sú nákladnejšie a menej efektívne ako infraštruktúry na národnej úrovni. EHSV by uvítal schválenie rámcovej smernice na zvýšenie konkurencieschopnosti európskych účastníkov aj voči medzinárodnej konkurencii. Efektívny a usporiadaný trh priťahuje investície, ktoré Európa potrebuje, ak chce skutočne dosiahnuť cieľ rastu hospodárstva a zamestnanosti.

4.3.2 Aktuálne úvahy

4.3.2.1 EHSV zdieľa názor Komisie týkajúci sa neopodstatnených prekážok, ktoré stoja v ceste neobmedzenej realizácii voľného toku kapitálu a zahraničným investíciám.

4.3.2.2 Komisia je takisto skeptická, pokiaľ ide o takzvaný **26. režim v oblasti poskytovania finančných služieb**. Na druhej strane ponecháva zásada minimálnej harmonizácie priveľa priestoru pre rozdiely. Zásada krajiny pôvodu bola vynikajúcim prostriedkom liberalizácie a podpory voľnej súťaže v rámci EÚ. Túto zásadu budú členské štáty akceptovať tým viac, čím väčšia je **vzájomná dôvera** v kvalitu vnútornej legislatívy jednotlivých členských štátov. Na základe toho prispieva cieľ úplnej **harmonizácie predpisov** k tomu, aby sa podporoval a utužoval **spomínaný dôverný vzťah**, ktorý je podkladom k postupnému vzniku spoločnej kultúry dohľadu. Najdôležitejšie zmluvné doložky by sa preto mali v oblasti poskytovania finančných služieb zharmonizovať. EHSV poukazuje na to, že sa doteraz ešte nepodal žiaden dôkaz o (efektívnej) realizácii 26. režimu a že by ho Komisia mala v každom prípade dôkladne preskúmať pokiaľ ide o uskutočniteľnosť. V jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk EHSV skonštatoval, že 26. režim by mohol „byť vhodnou metódou až po tom, ako bude na základe dôkladnej štúdie práva a zmlúv všetkých 25 krajín zabezpečené, že nebude v protiklade so zákonmi a pravidlami žiadneho z nich. V každom prípade je však potrebné, aby pravidlá šandardizácie nebránili poskytovaniu nových produktov a nestali sa tak brzdou inovácie“. ⁽⁴⁾

4.3.3 Budúce iniciatívy

4.3.3.1 V najnovšom stanovisku k zelenej knihe z júla 2005 opísal EHSV **prínos opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov** ⁽⁵⁾: „Investičné fondy konkurujú finančným produktom ako sú **podielové životné poisťky**, vnímané investormi ako porovnateľné, napriek skutočnosti, že sú riadené veľmi odlišným legislatívnym rámcem. To môže narušiť voľby

investora s negatívnymi následkami na náklady a úrovne rizika príslušnej investície. EHSV sa domnieva, že tento problém nemožno riešiť zmiernením hospodárskej súťaže alebo uvoľnením obmedzení a záruk uložených na investičné fondy. Namiesto toho by sme vyžadovali vzostupnú úpravu noriem, tak aby finančné produkty, ktoré sú vnímané ako priama alternatíva investičných fondov, podliehali riadiacim požiadavkám, ktoré sú porovnateľné s požiadavkami vzťahujúcimi sa na tieto fondy.“ Nerovnosť požiadaviek na fondy a životné poistenia, ktoré sú na ne viazané, neúplný rozvoj európskeho pasu na základe prekážok, ktoré niektoré orgány dohľadu naďalej kladú, chýbajúca transparentnosť nákladov, zvlášť v prípade výpovede, roztrieštenosť trhu a zodpovedajúce vysoké náklady sú len niektoré z uvedených problémov. EHSV berie s obavami na vedomie, že v niektorých členských štátoch vznikli fondy na ochranu kapitálu bez toho, aby boli správcovské spoločnosti povinné disponovať primeraným vlastným kapitálom. To by mohlo pri osobitne nepriaznivom vývoji trhu viesť k nedostatočnej ochrane spotrebiteľov. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby odstránila tento nedostatok a stanovila primerané požiadavky na vybavenie spoločností vlastným kapitálom, ktoré ponúkajú fondy na ochranu kapitálu, a aby určila špecifickú a primeranú mieru dohľadu. Snaha o väčšiu efektívnosť podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov je pre EHSV osobitne dôležitá, v neposlednom rade aj preto, lebo tieto podniky ako dôležitý prvok systému dôchodkových fondov môžu podstatne prispieť k riešeniu problému, ktorý bol uvedený na začiatku bielej knihy, teda k financovaniu enormného deficitu v oblasti dôchodkového zabezpečenia, ktoré sa týka väčšiny európskych národných hospodárstiev.

4.3.3.2 EHSV súhlasí s Komisiou pokiaľ ide o význam **práva na bankový účet** (nielen z finančného hľadiska). V modernom hospodárstve poskytuje bankový účet jednotlivým občanom v skutočnosti akýsi druh hospodárskeho občianskeho práva. V niektorých členských štátoch je takéto občianske právo uznané zákonom a prístup k základným službám finančného systému sa poskytuje za malé poplatky. V iných krajinách rastie so zreteľom na túto tému povedomie podnikov, ktoré za niekoľko eur mesačne ponúkajú v rámci bankových účtov balík služieb.

4.3.3.3 Vítaný je cieľ **odstrániť prekážky pri cezhraničnom využívaní bankových účtov**, ktorý by mohol prispieť k zredukovaniu bankových poplatkov. Vďaka možnosti otvoriť si bankový účet online sa dá skutočne dosiahnuť cieľ mobility účtov v rámci Európy. Treba však zohľadniť skutočnosť, že nie všetci spotrebiteľia vedia používať informačné technológie. Komisia by mala pripraviť riešenie, ktoré by uspokojilo aj osoby patriace spravidla k sociálne najslabším skupinám obyvateľstva. Treba zdôrazniť, že iba konsolidácia skutočnej

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 110, 17.5.2006.

a konštruktívnej spolupráce medzi orgánmi dohľadu môže dať tejto možnosti konkrétne podoby. Dňa 26. mája 2006 Komisia rozhodla ⁽⁶⁾ poveriť skupinu znalcov rozborom otázky cezhraničného používania bankových účtov a tým splniť návrhy obsiahnuté v bielej knihe.

4.4 Medzinárodný rozmer

4.4.1 Vítaný je ambiciózny cieľ Komisie, pri ktorom musí hrať EÚ v rámci určovania štandardov na medzinárodnej úrovni hlavnú úlohu. EHSV v súlade s odporúčaniami z rokovaní v Dohe požaduje, aby Európa viedla najrozvinutejšie krajiny v úsilí poskytnúť menej rozvinutým štátom primeranú technickú a finančnú pomoc so zreteľom na legislatívu, ako aj na implementáciu uzavretých dohôd a prijatých noriem. Pri napredovaní medzinárodnej integrácie sa musia zohľadniť aj **potreby najslabších národných hospodárstiev**, ktoré sú odkázané na investície. EHSV sa vyslovuje za to, aby Komisia brala ohľad na

tieto potreby pri rokovaní a dialógu s ostatnými rozvinutými krajinami.

4.4.2 EHSV sa aktívne zasadzuje za boj proti zločineckému využívaniu finančných systémov a podporuje Komisiu a ostatné európske inštitúcie v boji proti každej forme kriminality, ktorá tiež často súvisí s medzinárodným terorizmom. Existujú mnohé formy hospodárskej kriminality: podnikové a obchodné podvody, pranie špinavých peňazí, daňové úniky alebo korupcia. Na zločinecké účely sa často používajú kanály finančných služieb. EHSV apeluje na finančné ústavy, aby čo najviac podporovali príslušné úrady. Tie by zase mali mať v dostatočnej miere na zreteli upozornenia finančných ústavov. Ak budú totiž finančné ústavy informované o následných opatreniach úradov na základe poskytnutých informácií o podozrivých transakciách, budú motivované naďalej vyvíjať a zintenzívňovať potrebné úsilie.

Brusel 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Rozhodnutie Komisie 2006/355/ES zo 16. mája 2006, ktorým sa zriaďuje expertná skupina pre mobilitu klienta vo vzťahu k bankovým účtom, Ú. v. EÚ L 132, 19.5.2006.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa schvaľuje prístupenie Európskeho spoločenstva k Ženevskému aktu Haagskej dohody o medzinárodnej registrácii dizajnov, prijatému v Ženeve 2. júla 1999“

KOM(2005) 687, konečné znenie – 2005/0273 (CNS)

a

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 6/2002 a (ES) č. 40/94, aby nadobudlo platnosť prístupenie Európskeho spoločenstva k Ženevskému aktu Haagskej dohody, týkajúcemu sa medzinárodného zápisu priemyselných dizajnov“

KOM(2005) 689, konečné znenie – 2005/0274 (CNS)

(2006/C 309/07)

Rada Európskej únie sa rozhodla 17. februára 2006 podľa článku 308 ods. 300 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Rada sa 14. februára 2006 rozhodla podľa článku 308 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 6/2002 a (ES) č. 40/94, aby nadobudlo platnosť prístupenie Európskeho spoločenstva k Ženevskému aktu Haagskej dohody, týkajúcemu sa medzinárodného zápisu priemyselných dizajnov“

KOM(2005) 689, konečné znenie – 2005/0274 (CNS)

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 31. mája 2006. Spravodajcom bol pán Bryan Cassidy.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 155 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie záverov a odporúčaní EHSV

Obidva návrhy Komisie spolu súvisia a preto sa nimi EHSV bude zaoberať v jednom dokumente.

EHSV plne podporuje návrhy Komisie.

2. Hlavné prvky návrhov Komisie

2.1 Tieto návrhy sa prostredníctvom prístúpenia Európskeho spoločenstva k Ženevskému aktu Haagskej dohody snažia o vytvorenie väzby medzi systémom registrácie dizajnov Komisie a Haagskym systémom medzinárodnej registrácie priemyselných dizajnov. Prvý návrh spočíva v prístupení k aktu. Druhým návrhom sa majú zmeniť príslušné nariadenia, aby to bolo možné.

2.2 Haagsky systém je založený na Haagskej dohode o medzinárodnej registrácii priemyselných dizajnov. Túto dohodu tvoria tri rôzne akty: Londýnsky akt z roku 1934, Haagsky akt z roku 1960 a Ženevský akt z roku 1999. Tieto tri akty sú nezávislé a pokiaľ ide o ich hmotnoprávne ustanovenia, pôsobia súčasne. Zmluvné strany sa môžu rozhodnúť, či sa stanú stranou jedného, dvoch alebo všetkých troch aktov.

Tým sa automaticky stávajú členom Haagskej únie, ktorá má v súčasnosti 42 zmluvných štátov, z ktorých je 12 členských štátov EÚ ⁽¹⁾.

2.3 Prístupenie by umožnilo pôvodcom dizajnov na celom území Spoločenstva podaním jednotnej prihlášky získať ochranu nových a originálnych dizajnov v ktoromkoľvek štáte patriacom k Ženevskému aktu. Žiadatelia by tým mali ďalšiu možnosť, ako chrániť svoje dizajny: táto ochrana by platila na úrovni Spoločenstva na základe registrovaného dizajnu Spoločenstva a na medzinárodnej úrovni na základe Haagskeho systému.

2.4 Výsledkom by bol jednoduchší, hospodárnejší a nákladovo efektívnejší systém. Podľa Haagskeho systému žiadatelia nemusia dávať svoje dokumenty prekladať, nemusia platiť rôzne poplatky úradom a referentom v rôznych krajinách, ani nemusia sledovať rôzne lehoty, ktoré platia pre obnovenie jednotlivých vnútroštátnych prihlášok. Namiesto toho výsledkom jednotnej prihlášky na jednom mieste s jednotným poplatkom sú viacnásobné medzinárodne registrované práva na dizajn v menovaných krajinách Ženevského aktu.

⁽¹⁾ Sú to: Belgicko, Estónsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Lotyšsko, Luxembursko, Holandsko, Slovinsko a Španielsko. EÚ samotná v súčasnosti nie je členom Haagskeho systému.

2.5 Systém dizajnov Spoločenstva umožňuje pôvodcom dizajnov získať ochranu nových a originálnych dizajnov, ktoré sú charakterizované svojím vizuálnym vzhľadom, zaručením výhradných práv na registrované dizajny, ktoré sú jednotné a platia na celom území Spoločenstva. Registrované práva na dizajn existujú aj v každom členskom štáte, ale dizajn Spoločenstva predstavuje pre každý podnik činný na európskom trhu efektívny a pohodlný spôsob, ako získať jednotnú ochranu na celom území Spoločenstva.

2.6 V systéme Haagskej dohody o medzinárodnej registrácii priemyselných dizajnov, ktorý spravuje Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO), sa stanovuje, že podaním jednotnej prihlášky spolu s jednotným poplatkom sa dosiahne zaregistrovanie dizajnov vo všetkých menovaných zmluvných štátoch. Haagsky systém môže využívať ktorýkoľvek obyvateľ alebo príslušník štátu, ktorý podpísal dohodu, resp. každý podnik, ktorý sídli v takomto štáte. V súčasnosti WIPO nedostáva prihlášky od vnútroštátnych úradov. Priamym podaním prihlášok organizácii WIPO sa zabráni omylom a duplicitu a tomu, aby sa Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu zaplatilo priveľa poplatkov.

2.7 Jedna z výhod Haagskeho systému spočíva v tom, že uľahčuje zmenu ochrany dizajnu a predĺženie jej platnosti.

2.8 Ženevský akt Haagskej dohody nadobudol účinnosť 23. decembra 2003. Okrem iných ďalších zmien, ktoré majú zlepšiť prístup k systému, umožňuje aj vstup medzivládnych organizácii ako ES k Haagskemu systému. V súčasnosti patrí k Ženevskému aktu 19 krajín vrátane Švajčiarska, Singapuru a Turecka. Viacero členských štátov ho ešte musí podpísať alebo ratifikovať.

2.9 Ženevský akt umožňuje podanie prihlášky iba v jednom z jazykov dohody – v angličtine a francúzštine.

2.10 Spojené štáty pristúpia k aktu pravdepodobne v novembri 2006; pristúpenie EÚ a USA by mohlo viesť ďalších významných obchodných partnerov (Čína, Japonsko, Kórea) tiež k pristúpeniu a tým umožniť registráciu vo viacerých dôležitých krajinách.

2.11 Návrh vytvára väzbu medzi Európskym spoločenstvom, ktoré v rámci Ženevského aktu vystupuje ako jeden štát a Haagskym systémom, ktorý týmto nadobúda na význame.

3. Zvláštne pripomienky

3.1 Návrh rozhodnutia Rady (KOM(2005) 687, konečné znenie) umožňuje Európskemu spoločenstvu konať ako jeden štát v rámci Haagskej únie v súvislosti so systémom dizajnov Spoločenstva. Zmena a doplnenie nariadenia (ES) č. 6/2002 (Nariadenie o dizajnoch Spoločenstva) umožňuje pristúpenie k Ženevskému aktu.

3.2 Zmena a doplnenie nariadenia (ES) č. 40/94 (Nariadenie o ochrannnej známke Spoločenstva) umožňuje Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM) v Alicante prijímať poplatky v súvislosti s registráciou dizajnov Spoločenstva podľa Ženevského aktu.

3.3 Právnym základom návrhu na zmenu týchto dvoch nariadení Spoločenstva je článok 308 Zmluvy o ES.

3.4 Európsky parlament je konzultovaný. Tieto dva návrhy nie sú predmetom spolurozhodovania.

3.5 Hlasovanie v Rade musí byť jednomyselné.

4. Náklady

4.1 Keďže sa návrh týka zmien nariadení s priamou platnosťou v členských štátoch, neočakávajú sa žiadne dodatočné náklady.

4.2 V súčasnosti sú registrácie dizajnov spojené s poplatkami za prihlášku a predĺženie platnosti v každej krajine, v ktorej sú prihlásené. Výška prihlasovacích poplatkov sa vo všeobecnosti odhaduje na menej ako 100 EUR, ale pri medzinárodnom prihlasovaní je potrebné brať do úvahy náklady na menový prepočet.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá účasti podnikov, výskumných centier a vysokých škôl na akciách v rámci siedmeho rámcového programu a šírenia výsledkov výskumu (2007-2013)“

KOM (2005) 705, konečné znenie – 2005/0277 (COD)

(2006/C 309/08)

Rada sa 1. marca 2006 rozhodla podľa článku 167 a 172 (2) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2006. Spravodajcom bol pán WOLF.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 152 hlasmi za, 1 hlasmi proti, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Návrh Komisie zahŕňa požiadavky, pravidlá a procedúry, prostredníctvom ktorých podniky, vysoké školy, výskumné centrá alebo iné právne subjekty môžu obdržať finančnú podporu v rámci siedmeho rámcového programu pre výskum a technický rozvoj (RTD).

1.2 Výbor víta väčšinu navrhnutých ustanovení, v ktorých vidí zlepšenia a potenciál pre značné zjednodušenie administratívnych procedúr. Vzhľadom na doteraz nepredložené interné vykonávacie predpisy Komisie výbor odporúča v zmysle tohto zjednodušenia dbať na väčšiu unifikáciu a konzistentné uplatňovanie, napr. v použitých kritériách.

1.3 Keďže interné vykonávacie predpisy Komisie neboli doteraz predložené, nemožno ešte zhodnotiť niektoré osobitné následky navrhnutých pravidiel. V takých prípadoch (napr. náhrada dodatočných nákladov) výbor odporúča ponechať zatiaľ doterajšie pravidlá, aby sa vyhllo prípadnému zhoršeniu situácie príjemcov príspevku, ktorých sa to týka.

1.4 Výbor víta nové plánované finančné limity pre oblasti činnosti a príjemcov príspevku. Obzvlášť víta, že to vedie k zlepšeniam pri finančnej podpore malých a stredných podnikov.

1.5 Výbor odporúča zrovnoprávniť všetky výskumné ústavy, ktoré sú financované z verejných zdrojov, nezávisle na ich právnej forme.

1.6 Výbor odporúča poskytnúť budúcim zmluvným partnerom viac voľnosti pri vytváraní zmluvy, ako aj pri voľbe nástrojov. Obzvlášť sa to týka prístupových práv k novým údajom (foreground) a/alebo k existujúcim údajom (background) zmluvných partnerov. Bezplatné prístupové práva by tu síce mali byť ponúknuté ako možnosť, ale nie – ako sa navrhlo pre niektoré prípady – predpísané bez výnimky.

1.7 Ďalšie podrobnosti sú uvedené v kapitole č. 4.

2. Úvod

2.1 So svojim návrhom k siedmemu rámcovému programu pre RTD (2007-2013) ⁽¹⁾, skrátene FP7, predložila Komisia počas tohto obdobia ciele, obsahy, témy ako aj rozpočtové rámce plánovanej podpory výskumu, technologického rozvoja a demonštračných činností. K nemu, ako aj k pripravovaným a dopĺňujúcim návrhom Komisie, obzvlášť k tzv. osobitným programom ⁽²⁾, už výbor schválil stanoviská ⁽³⁾.

2.2 Tento návrh Komisie zahŕňa požiadavky, pravidlá a procedúry, prostredníctvom ktorých sa na akciách siedmeho rámcového programu môžu podieľať podniky, vysoké školy, výskumné centrá alebo iné právne subjekty rámcového programu pre RTD. Znamená to, že prostredníctvom tohto programu získajú finančnú podporu.

2.3 Dôležitým bodom je zámer Komisie zjednodušiť administratívne procedúry spojené s finančnou podporou výskumu. Výbor tento zámer privítal a potvrdil už v doterajších stanoviskách; znovu odporučil zjednodušiť administratívne postupy, zredukovať s tým spojené výdavky a tým zvýšiť účinnosť európskych výskumných programov. „Súčasná pracovná a nákladová náročnosť pri predkladaní žiadostí a v rámci schvalovacích konaní je príliš vysoká a vytvára problémy užívateľom z oblasti vedy a priemyslu. Účasť na európskom výskumnom programe – vrátane rizika v prípade predloženia žiadosti – sa záujemcom musí vyplatiť. To platí predovšetkým aj pre menšie zainteresované strany, ako malé a stredné podniky (MSP) a menšie výskumné skupiny z univerzít a výskumných centier“ ⁽⁴⁾. Navrhnuté pravidlá účasti majú teda viesť aj k plánovanému zjednodušeniu.

⁽¹⁾ KOM(2005) 119, konečné znenie.

⁽²⁾ KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, konečné znenie.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006 a CESE 583/2006

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

2.4 Tento návrh Komisie tak opisuje určujúce pravidlá pre stanovený cieľ, podľa ktorých sa prostriedky, ktoré poskytlo Spoločenstvo pre výskum a vývoj (FP7) použijú, pokiaľ možno efektívnym, úspešným a spravodlivým spôsobom.

2.5 Navrhnuté pravidlá na účasť podnikov, výskumných centier a vysokých škôl majú teda zabezpečiť koherentný a transparentný rámec pre efektívnu realizáciu siedmeho rámcového programu ako aj ľahký prístup pre všetkých účastníkov. Tým sa má podporiť široké spektrum podnikov, výskumných centier a vysokých škôl a umožniť účasť aktérov z najvzdialenejších regiónov Spoločenstva.

3. Obsah návrhu Komisie

3.1 Pravidlá, ktoré navrhla Komisia na účasť na siedmom rámcovom programe majú realizovať mnohé aspekty tohto zjednodušenia a pritom stavať na zásadách zakotvených v FP6. Niektoré dôležité body sú stručne zhrnuté v tejto kapitole.

3.2 Tento návrh Komisie zahŕňa: úvodné ustanovenia, podmienky účasti na nepriamych akciách a príslušné postupy, finančný príspevok Spoločenstva, pravidlá pre šírenie a využívanie výsledkov, prístupové práva k základným údajom a Európsku investičnú banku.

3.3 Podmienky pre nepriame akcie

3.3.1 Na nepriamych akciách sa musia zúčastniť najmenej tri právne subjekty, každý z nich so sídlom v členskom štáte alebo pridruženej krajine, a žiadne dva z nich nemôžu mať sídlo v tom istom členskom štáte alebo v tej istej pridruženej krajine.

3.3.2 Minimálnou podmienkou pre koordinačné a podporné akcie a pre akcie zamerané na odborné vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie výskumníkov je účasť jedného právneho subjektu.

3.3.3 V prípade nepriamych akcií na podporu bádateľského výskumu na hraniciach súčasného poznania, ktoré sú podporované Európskou radou pre výskum, je minimálnou podmienkou účasť jedného právneho subjektu so sídlom v členskom štáte alebo v pridruženej krajine.

3.4 Finančný príspevok Spoločenstva

3.4.1 Pre činnosti spojené s výskumom a technickým rozvojom môže finančný príspevok Spoločenstva dosiahnuť najviac 50 percent celkových oprávnených nákladov.

3.4.1.1 V prípade verejných inštitúcií, stredoškolských a vysokoškolských zariadení, výskumných organizácií⁽³⁾ a malých a stredných podnikov však môže dosiahnuť najviac 75 percent celkových oprávnených nákladov.

3.4.2 Finančný príspevok Spoločenstva na demonštračné činnosti môže dosiahnuť najviac 50 percent celkových oprávnených nákladov.

3.4.3 Finančný príspevok Spoločenstva na činnosti podporované akciami v oblasti výskumu na hraniciach súčasného poznania, koordinačnými a podpornými akciami a akciami zameranými na odborné vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie výskumníkov môže dosiahnuť najviac 100 percent celkových oprávnených nákladov.

3.4.4 Finančný príspevok Spoločenstva na riadenie a osvedčenia o audite, ako aj na ďalšie činnosti, ktoré nie sú zahrnuté do odsekov 1, 2 alebo 3 článku 33, môže dosiahnuť najviac 100 percent celkových oprávnených nákladov.

3.4.5 Pre siete excelencie sa navrhuje jednorazová suma. Výška jednorazovej sumy sa definuje prostredníctvom pravidiel ako pevná suma, ktorá sa vypočíta z počtu výskumníkov, ktorí sú do siete excelencie zapojení, a z dĺžky akcie.

3.5 Ďalšie pravidlá

— Pravidlá uvádzajú postupy na uverejnenie požiadaviek na predkladanie návrhov na projekty, ako aj postupy na predkladanie, hodnotenie, výber a priznávanie návrhov.

— Proces hodnotenia vypracovaný v priebehu predchádzajúcich rámcových programov bude pokračovať bez podstatných zmien. Komisia ustanoví vzorovú dohodu o grante, ktorý zavedie práva a povinnosti účastníkov voči Komisii i voči sebe navzájom.

— Pre finančný príspevok sa navrhujú tri formy grantov: náhrada oprávnených nákladov, jednorazové sumy a paušálne financovanie. V prípade akcií v oblasti výskumu na hraniciach súčasného poznania navrhne vedecký výbor Európskej rady príslušné spôsoby financovania.

3.6 Pokiaľ ide o šírenie a využívanie prístupových práv, (vlastníctvo, ochrana, publikovanie, šírenie a využívanie a prístupové práva k základným údajom a prioritným údajom), treba zachovať čo možno najväčšiu kontinuitu. Zmeny majú umožniť účastníkom väčšiu pružnosť počas realizácie projektov. Naďalej platí možnosť vylúčiť základné údaje a definovať podmienky inak ako je ustanovené v pravidlách pre účasť. Súlad požiadaviek na šírenie a publikovanie sa zlepšil.

3.7 Účastníci konzorcia budú, podobne ako v 6. rámcovom programe pre RTD (FP6), plne zodpovední za vykonanie úloh, ktoré im boli zverené, aj keby jeden z účastníkov zverenú úlohu nesplnil. Zásada kolektívnej finančnej zodpovednosti zavedená v FP6 sa však pre väčšinu akcií ďalej neuplatňuje. V závislosti od hodnotenia rizík pre rozpočet Spoločenstva, ktoré sú spojené s financovaním európskeho výskumu, môže byť zavedený mechanizmus na krytie finančného rizika súvisiaceho s tým, že účastník neuhradí Spoločenstvu žiadnu sumu. Preto sa bankové záruky budú vyžadovať iba v zriedkavom prípade, v ktorom predbežné financovanie predstavuje viac ako 80 percent grantu.

⁽³⁾ V návrhu Komisie sa v článku 2.3 definuje pojem „výskumná organizácia“; na inom mieste sa synonymne používajú aj pojmy „výskumný ústav“, resp. „výskumné centrum“.

4. Poznámky Výboru

4.1 Zjednodušenie. Výbor podporuje mimoriadne dôležitý cieľ zjednodušiť tie procedúry, ktoré Komisia doteraz používala alebo požadovala od vykonávateľov RTD. Výbor chápe svoje ďalšie poznámky ako konštruktívny príspevok a je si vedomý toho, že uskutočnenie tohto cieľa so zreteľom na všeobecné finančné predpisy, ako aj jeho požiadavka transparentnosti nie je ľahká úloha. Zjednodušené administratívne postupy by bolo potrebné vyskúšať na vybraných pilotných projektoch v rámci zákonných možností. Skúsenosti, ktoré by sa pritom získali, by mohli byť v rozhodujúcej miere nápomocné pri budúcich akciách.

4.1.1 Zlepšenia. Výbor oceňuje úsilie Komisie dosiahnuť tento cieľ a čo najlepšie zabezpečiť spoločnú finančnú podporu pre výskum. Preto vidí v mnohých bodoch predložených návrhov značné zlepšenia so zreteľom na doterajšie postupy, napr. v náhrade nákladov (článok 30 a 31) ako aj v spôsoboch finančnej podpory, či v dohodách o finančnej podpore, zmluvách a v menovacej listine (článok 18 a 19); pri týchto posledných však iba vtedy, keď sa zjednodušia aj spôsoby platby a predovšetkým spôsoby informovania. V tejto súvislosti poukazuje aj na svoje predošlé odporúčania na zjednodušenia⁽⁶⁾, ktoré sa týkajú aj obsahových či termínových odsúhlasení Komisiou požadovaných procedúr a iných poskytovateľov finančnej podpory, či dozorných orgánov⁽⁷⁾.

4.1.2 Zjednotenie. Pre zjednodušenie slúži aj snaha zjednotiť postupy, ktoré Komisia používa alebo požaduje (napr. evidencie nákladov alebo kontroly bonity). S tým môže výbor vzhľadom na jednotný vnútorný trh a aj na zlepšenie právnu istotu plne súhlasiť⁽⁸⁾. Úplné zjednotenie sa však nepodarí, pokiaľ rôzni príjemcovia finančného príspevku v rôznych členských štátoch – napr. vysoké školy – nepoužijú jednotný alebo primeraný zúčtovací systém.

4.2 Ďalšie pravidlá a akcie. Zjednodušenie a zjednotenie si však vyžadujú **ďalšie akcie** zo strany Komisie, ktoré predložený návrh iba ohlásil, ako napr. v článku 16.4, „Komisia prijme a uverejní pravidlá na zabezpečenie dôsledného overovania existencie a právneho postavenia účastníkov nepriamych akcií, ako aj ich finančnej spôsobilosti“. Keďže sa tieto ďalšie pravidlá, v nasledujúcom texte označené ako „interné vykonávacie predpisy Komisie“, ešte nepredložili, v niektorých prípadoch sa v súčasnosti nemôže posúdiť, ako sa návrhy Komisie, ktoré od nich závisia, prejavia.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004.

Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005. Zabránenie prekrývaniu a duplicitie.

⁽⁸⁾ Mimo rámca predloženého návrhu Komisie by bolo dokonca potrebné viac zjednotiť platobné procedúry všetkých spoločných podporných opatrení, vrátane programu pre konkurencieschopnosť a inovácie CIP alebo štrukturálneho fondu.

4.2.1 Jednotný výklad a kritériá. Výbor vyjadruje svoje očakávanie, že jednotný výklad interných vykonávacích predpisov Komisie, obzvlášť právnych a finančných predpisov týkajúcich sa projektov, budú zabezpečené na všetkých príslušných pracoviskách Komisie, takže tieto pravidlá budú ďalším dôležitým krokom smerom k zjednodušeniu a zjednoteniu a nepovedú k zhoršeniu situácie jednotlivých vykonávateľov RTD v porovnaní s terajšími postupmi. Výbor vo všeobecnosti odporúča, aby sa na mieste, kde predložený návrh Komisie ešte necháva otvorený priestor na voľnú interpretáciu, upresnili v rámci právnej istoty v interných vykonávacích predpisoch Komisie.

4.2.2 Podporné činnosti. Konzultačné strediská a strediská výmeny informácií, ktoré ponúkla alebo navrhla Komisia majú zabezpečiť, aby poskytnuté oznámenia vydávané Komisiou boli konzistentné a jednotné. Výbor v tom vidí dôležitú a osožnú činnosť. Tiež by sa malo dbať na to, aby bol zabezpečený jednotný postup aj pri interných postupoch Komisie a terajších požiadavkách a rozhodnutiach zo strany **projektového manažéra**.

4.2.3 Výkazníctvo. Treba sa vyhnúť napr. aj tomu, aby sa – odhliadnuc od opodstatnených výnimiek – od projektových manažérov požadovali okrem správ uvedených v nariadeniach ďalšie priebežné správy alebo aby sa rovnaké informácie vo viacerých správach museli podávať zakaždým v inej podobe⁽⁹⁾. Dôležité je teda aj zjednotenie výkazníctva; ide najmä o obsah a nie o formality.

4.2.4 Hodnotenie v polovici obdobia (Midterm-Assessment). Výbor takisto odporúča so zreteľom na plánované 7-ročné obdobie siedmeho rámcového programu vypracovať po polovici obdobia hodnotenie programu ako aj pravidiel účasti, aby sa príp. mohli vykonať potrebné adaptácie.

4.2.5 Projektoví manažéri. Dôležitým predpokladom pre zjednodušenie, zjednotenie a celkovú efektívnosť administratívnych postupov je, aby projektoví manažéri aj v zmysle požadovanej kontinuity (pozri ďalší bod) mali k dispozícii vynikajúce odborné znalecké posudky a poznali aj zúčastnených vykonávateľov; nestačilo by, keby sa projektoví manažéri obmedzili iba na čisto administratívnu funkciu bez hlbších poznatkov veci a prostredia. Výbor poukazuje na svoje opakované odporúčania⁽¹⁰⁾ k danej veci⁽¹¹⁾.

4.3 Kontinuita. Keďže každá nová úprava má za následok prerušenie kontinuity a dodatočnú stratu hladkého priebehu, treba starostlivo zvážiť, či zmeny navrhnuté Komisiou skutočne prinesú značné zlepšenie činností, voči ktorým spomínané straty nezavážia, alebo či sa majú ponechať doterajšie predpisy.

⁽⁹⁾ Pozri aj obe predchádzajúce poznámky pod čiarou.

⁽¹⁰⁾ Napríklad bod 9.8.4 v Ú. v. ES C 204, 18.7.2000.

⁽¹¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 6

Výbor uznáva, že v návrhu Komisie treba ponechať mnohé pravidlá, ktoré sa osvedčili. Pri niektorých pozmeňovacích návrhoch však nie je zrejmé, či sa tým skutočne dosiahne zlepšenie voči doteraz platným pravidlám. V takomto prípade výbor odporúča konať v zmysle kontinuity.

4.4 Finančný príspevok Spoločenstva – Oprávnenosť na financovanie a formy grantov. S výhradou uspokojivého objasnenia otvorených otázok (napr. v bode 4.5) uznáva výbor v príslušných návrhoch Komisie značné zlepšenia, ktoré podporuje.

4.4.1 Malé a stredné podniky. Výbor obzvlášť víta, že (článok 33-1, druhá veta) finančné limity napr. pre malé a stredné podniky ⁽¹²⁾ sa majú zvýšiť z 50 na 75 percent. Vidí v tom úspech svojich doterajších odporúčaní, vytvoriť viac lepších podnetov pre väčšiu účasť malých a stredných podnikov na siedmom rámcovom programe pre výskum a technický rozvoj a tým dosiahnuť aj silnejšie prepojenie medzi malými a strednými podnikmi a výskumnými ústavmi ⁽¹³⁾.

4.4.2 Vysoké školy atď. Výbor takisto víta, že finančné limity sa aj v prípade verejných inštitúcií, stredoškolských a vysokoškolských zariadení a výskumných organizácií majú pohybovať okolo 75 percent (takisto článok 33-1, druhá veta). Odporúča preto jasnejšie stanoviť štruktúru článku 33, aby sa mohlo lepšie rozlišovať medzi zmluvnými partnermi, ktorí sú zameraní na dosiahnutie zisku a tými, ktorí pracujú v záujme všeobecného blaha.

4.4.3 Priemerné sadzby na personálne náklady. So zreteľom na zjednodušenie vidí výbor výhodu v možnosti stanoviť priemerné sadzby na personálne náklady zo strany účastníkov (článok 31-3(a)).

4.4.4 Náklady na riadenie. Takisto víta, aby sa v zmysle požadovanej kontinuity zotrvalo pri doterajšej 100 percentnej náhrade nákladov na riadenie. Návrh na úplné zrušenie doterajšej hornej hranice 7 percent pre tento druh nákladov sa však ukazuje ako problematický v prípade, že sa nebudú môcť stanoviť iným spôsobom najprísnejšie meradlá na potrebné náklady na riadenie. Je pravda, že sa doterajšia 7 percentná

hranica ukázala práve kvôli vysokým doterajším požadovaným nákladom na administráciu, koordináciu atď. ako príliš nízka, a preto by sa mala zdvihnúť. Na druhej strane sa však treba vyhnúť tomu, aby neobmedzená náhrada všetkých správnych nákladov nevedla k nežiadúcemu nárastu nákladov na riadenie, – namiesto toho, aby ich znížila.

4.5 Dodatočné náklady pri vysokých školách. Podľa návrhu Komisie by mala zaniknúť doteraz platná možnosť zaraťat pri vysokých školách a podobných výskumných organizáciách 100 percent tzv. dodatočných alebo zvýšených nákladov (Additional Cost) ⁽¹⁴⁾. Aj keď na ich miesto nastúpili iné zúčtovacie modely, výbor považuje navrhnuté zrušenie za problematické. Tieto inštitúcie totiž spravidla nedisponujú vhodným analytickým účtovníctvom na určenie úplných nákladov (Full Cost) ⁽¹⁵⁾. Pri možných alternatívach „Flat-Rate“ však Komisia ešte nemôže posúdiť, či z nich nevyplynie značné zhoršenie situácie, keďže naplánované interné vykonávacie predpisy Komisie pre ne ešte neexistujú (pozri vyššie). V prípade, že tieto inštitúcie nedisponujú zúčtovaním úplných nákladov, výbor odporúča zachovať doterajšie predpisy 100 percentnej náhrady dodatočných nákladov, aspoň kým sa nezaistí, že iné spôsoby zúčtovania ⁽¹⁶⁾ nepovedú k zhoršeniu postavenia oproti doterajším predpisom.

4.6 Právna forma výskumných organizácií. Podľa výboru treba s výskumnými organizáciami, ktoré sú financované štátom, v každom smere zaobchádzať rovnako, nezávisle od ich právnej formy (a vo všetkých článkoch ako napr. článok 33-1 a článok 38-2). To napr. znamená, že aj všeobecne prospešné výskumné organizácie alebo výskumné centrá založené podľa občianskeho práva, ktoré sú financované štátom ⁽¹⁷⁾, sú rovnoprávne s organizáciami, ktoré sú založené podľa verejného

⁽¹²⁾ Ako aj pre verejné inštitúcie, stredoškolské a vysokoškolské zariadenia a výskumné centrá.

⁽¹³⁾ Výbor v tejto súvislosti poukazuje na svoje odporúčanie aby sa v patentovom práve znovu zaviedla ochranná lehota novinky (Angl: grace period), pričom by však nebolo potrebné spájať prednostné právo s vedeckou publikáciou. Pozri CESE 319/2004 bod 2.5, Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004.

⁽¹⁴⁾ AC-model nákladov: úhrada oprávnených priamych pridaných nákladov zmluvných partnerov, vrátane paušálu na nepriame náklady podľa modelu pridaných nákladov (Additional Cost model, AC). V šiestom rámcovom programe (RP6) pre výskum a technický rozvoj zodpovedá tomuto paušálu 20 % všetkých priamych pridaných nákladov, po odpočítaní nákladov na subkontrakty.

⁽¹⁵⁾ FC-model plných nákladov: vyúčtovanie oprávnených priamych a nepriamych nákladov zmluvných partnerov podľa modelu plných nákladov (Full Cost model, FC); s výnimočným prípadom FCF-modelu: vyúčtovanie oprávnených priamych nákladov zmluvných partnerov, po odpočítaní paušálu na nepriame náklady, podľa modelu úplných nákladov s paušálom (Full Cost Flat rate model, FCF). Paušál predstavuje 20 % všetkých priamych nákladov, po odpočítaní nákladov na subkontrakty. Celkové náklady sa pri všetkých troch modeloch v FP6 (FC, FCF a AC) jednoducho vypočítajú ako súčet priamych nákladov a nepriamych nákladov.

⁽¹⁶⁾ Možná paušálna čiastka (paušálna sadzba) na krytie nepriamych nákladov (overhead) v článku 32 by sa mala v každom prípade stanoviť pri akciách RTD s najmenej 20 % oprávnených priamych nákladov po odpočítaní subkontraktov. Toto pravidlo platilo už v šiestom rámcovom programe pre výskum a technický rozvoj pre výpočet FCFa AC a malo by sa zachovať, aby sa spravodlivo posúdila kontinuita a predovšetkým aj rozdielne vyvinuté účtovné sústavy zúčastnených organizácií.

⁽¹⁷⁾ Napr. výskumné centrá v Nemecku ako Helmholtz-Gemeinschaft, inštitút Fraunhofer-Gesellschaft, Leibniz-Gemeinschaft alebo Max-Planck-Gesellschaft. V Holandsku napr. The Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO) – Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)

práva. Voľba najvhodnejšej právnej formy pre výskumné ústavy však nakoniec záleží – z hľadiska členských štátov – od legislatívy členských štátov a v nijakom prípade by nemala viesť k diferenciáciám zo strany spoločnej podpory výskumu.

4.7 Duševné vlastníctvo. Pri navrhnutých predpisoch (článok 39 až 43) by sa malo zaistiť, aby práva na duševné vlastníctvo, ktoré sú založené na výsledkoch výskumu financovaných z daní EÚ, neprešli nekontrolovane na zahraničné firmy ležiace mimo Európy.

4.7.1 Software z „otvoreného zdroja“. Software, ktorý sa vyvinie v rámci spoločne podporovaných výskumných projektov, má vo všeobecnosti len vtedy šancu na šírenie a využívanie, a aj tým potenciál na komerčné verzie alebo služby, keď sa ponúka ako „otvorený zdroj“. Na tento účel by sa mal pre konzorcium vytvoriť čo najväčší priestor pri podmienkach vydávania licencií.

4.8 Prístupové práva. Pri prístupových právach (článok 48 až 52)⁽¹⁸⁾ k prioritným údajom (foreground) a/alebo k základným údajom (background) zmluvných partnerov nejde o prístupové práva ku všetkým údajom zmluvného partnera (napr. vysokej školy alebo výskumného centra), ale iba k tým údajom, ktoré spočívajú v prácach, resp. prípravných prácach organizácie (organizácií) podieľajúcich sa na spoločnom projekte (projektoch) alebo skupine (skupinách) a ktoré sú pre ostatných účastníkov potrebné, aby mohli svoju prácu vykonávať v rámci tejto nepriamej akcie. Výbor preto víta článok 48, ktorý umožňuje ozrejmiť túto skutočnosť pri každom projekte zvlášť a stanoviť prostredníctvom **pozitívneho a/alebo negatívneho zoznamu**⁽¹⁹⁾ medzi zmluvnými stranami. Prostredníctvom pozitívnych zoznamov sa dá vyhnúť zverejneniu existencie takých „backgrounds“, ktorých dôvernosť treba zabezpečiť. Aby sa začiatok projektu zbytočne nezdržoval, bolo by potrebné povoliť pre tieto ustanovenia lehotu, napr. až 6 mesiacov po začatí projektu.

4.9 Bezplatné prístupové práva k prioritným údajom. Výbor má pochybnosti voči predpisom, ktoré bez výnimky pripúšťajú bezplatný prístup k prioritným údajom. Vo všeobecnosti odporúča poskytnúť partnerom projektu čo najviac priestoru na príslušnú najvhodnejšiu dohodu. Tak môže byť napr.

⁽¹⁸⁾ Výbor poukazuje na to, že v nemeckej verzii návrhu Komisie v článkoch 50-1 a 51-1 sa oproti anglickej verzii nachádzajú chyby v preklade. Predložené stanovisko výboru sa zrejme vzťahuje na správnu anglickú verziu!

⁽¹⁹⁾ Pozitívny zoznam: Zoznam všetkých vedomostí alebo rozsah poznatkov, ktoré sa majú sprístupniť. Negatívny zoznam: Zoznam všetkých vedomostí alebo rozsah poznatkov, ktoré sa NEMAJÚ sprístupniť.

zmysluplné priznať bezplatné prístupové práva aj vykonávateľom RTD.

4.9.1 Základné údaje na realizáciu akcie. Zásadne sa víta návrh vždy bezplatne zabezpečiť prístupové práva k základným údajom, pokiaľ sú potrebné na realizáciu nepriamej činnosti zo strany vykonávateľov RTD. Napriek tomu však môže výhradné nariadenie tohto druhu spôsobiť vykonávateľom v jednotlivých prípadoch ťažkosti. Výbor preto odporúča zmeniť poslednú vetu článku 50-2⁽²⁰⁾.

4.9.2 Základné údaje na využívanie prioritných údajov. Návrh, aby sa vždy bezplatne poskytli prístupové práva zo strany vykonávateľov RTD k základným údajom, pokiaľ sú potrebné pre využívanie prioritných údajov, je však veľmi problematický. Základné údaje sa nadobudli pomocou vlastných prostriedkov vykonávateľov RTD alebo s pomocou prostriedkov bývalých darcov príspevku, resp. s verejnými prostriedkami konkrétného členského štátu, a tým podliehajú s tým spojeným záväzkom a podmienkam⁽²¹⁾. Ak by sa nariadenie, ktoré navrhla Komisia použilo, hrozilo by nebezpečenstvo, že sa práve obzvlášť výkonní vykonávatelia RTD, ako aj tí s vysokým potenciálom na know-how, nemohli alebo nechceli zúčastniť, čím by boli z účasti vylúčení. Výbor preto odporúča bez náhrady vyčiarknuť alebo zmeniť článok 51-5⁽²²⁾.

4.9.3 Hraničný výskum. Aj keď v oblasti výskumu na hraniciach súčasného poznania pôjde prevažne o výskumné a vývojové práce v oblasti základného výskumu, výbor niekoľkokrát poukázal na to, že v mnohých prípadoch⁽²³⁾ hranice medzi základným výskumom a aplikáciou sú plynulé. Preto sa dajú očakávať tie isté, vyššie spomenuté negatívne následky. Tomu sa treba bezpodmienečne vyhnúť a preto na to treba brať v nariadeniach primeraný ohľad. Výbor preto odporúča článok 52-1 bez náhrady vyčiarknuť alebo adekvátne zmeniť⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Možný návrh poslednej vety v článku 50-2 by znel: „However, RTD Performers shall grant access rights to background on a royalty-free basis, unless for justified exceptions otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement“.

⁽²¹⁾ Napr. v Nemecku aj zákonu o vynálezoch zamestnancov.

⁽²²⁾ Možný návrh by znel: „RTD-Performers shall grant access rights to background needed to use the foreground generated in the indirect action on a royalty-free basis unless otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement“.

⁽²³⁾ Napr. mikrobiológia, laser, IKT.

⁽²⁴⁾ Článok 52-1 by preto mohol napr. znieť: „In the case of frontier research actions, access rights to foreground for the implementation of the project shall be granted royalty-free. Access rights to foreground for use shall be under fair and reasonable conditions or royalty-free as agreed by all participants before their accession to the grant agreement“.

4.9.4 **Osobitné skupiny.** V návrhu Komisie chýba definícia činností pre osobitné skupiny. Tieto vysvetlenia by sa však v žiadnom prípade nemali zmiešať s vysvetleniami v oblasti výskumu na hraniciach súčasného poznania alebo sa s nimi identifikovať.

4.10 **Voľný výber nástrojov.** Výbor opakuje svoje odporúčanie⁽²⁵⁾, aby neboli pre projekty od začiatku stanovené konkrétne nástroje, ale „že navrhovatelia musia prispôsobiť nástroje optimálnej štruktúre a veľkosti projektov podľa aktuálnej úlohy. Iba tak sa dá zabrániť tomu, že sa budú vytvárať projekty, ktorých veľkosť a štruktúra sa bude riadiť predpísanými nástrojmi a nie optimálnymi vedecko-technickými požiadavkami. Nástroje musia slúžiť pracovným podmienkam a stanoveným cieľom výskumu a vývoja a v žiadnom prípade nie naopak.“ Popritom by mali byť k dispozícii aj *Specific Targeted Research Projects* (STREPs), pretože sa obzvlášť hodia predovšetkým na účasť malých a stredných podnikov a menších výskumných skupín.

4.11 **Zánik kolektívnej finančnej zodpovednosti.** Výbor víta, že princíp kolektívnej finančnej zodpovednosti sa má zrušiť; pripomína, že už vo svojich príslušných odporúčaniach⁽²⁶⁾ k 6. rámcovému programu poukázal na problematiku kolektívnej finančnej zodpovednosti.

4.11.1 **Rizikový fond.** Výbor preto podporuje aj vytvorenie rizikového fondu na zabezpečenie prípadných nedoplatkov, do ktorého sa vloží (Článok 38-1) malé percento finančných príspevkov na nepriame akcie. Odporúča sa však, aby Komisia pri uverejnení oznámenia oznámila predpokladaný pevný percentuálny rozsah podľa odhadu rizika. Výbor tiež víta, že prípadné prebytky z plánovaného rezervného fondu sa znovu poskytnú rámcovému programu ako účelový príjem.

4.11.2 **Oslobodenie.** Výbor však odporúča oslobodiť všetky výskumné ústavy, ktoré sú financované štátom⁽²⁷⁾, (podľa článku 38-2), nezávisle od ich právnej formy.

4.11.3 **Ukončenie projektu.** Výbor zároveň poukazuje na (v článku 18-4) navrhnutú **technickú kolektívnu finančnú zodpovednosť** partnerov projektu. Podľa výboru musí aj konzorcium pripustiť rozhodnutie o možnom ukončení projektu v prípade, že pokračovanie projektu by z vedecko-technického dôvodu alebo pre náročné finančné náklady nebolo zmysluplné alebo splniteľné. Články 18-4 a 18-5 by sa preto mali modifikovať.

4.12 **Programové výbory.** Podľa návrhu Komisie majú byť programové výbory z dôvodu skrátenia postupov oslobodené od schvaľovania projektov navrhnutých na finančnú podporu. Podľa výboru by tomu tak malo byť iba v prípade, keď sa Komisia podrobí hlasovaniu znalcov pri výbere projektu. V opačnom prípade, tak ako pri schvaľovaní pracovných programov a pridelovaní rozpočtu, by mali kompetentné programové výbory naďalej udeliť svoj súhlas. Kompromisným riešením by bolo predložiť programovému výboru po ukončení hodnotenia „realizačný plán na uskutočnenie výberového konania“ („call implementation plan“), ktorý programový výbor prerokuje a formálne rozhodne. To by nemalo za následok nijaký časový prieťah, keďže programový výbor by už o jednotlivých projektoch nerozhodoval.

4.13 **Dohoda o grante.** Článok 19-8 sa vzťahuje na Chartu pre výskumníkov a kódex správania sa pri náboře výskumníkov. Výbor poukazuje na to, že táto charta je len odporúčaním a preto nesmie byť touto cestou záväzná. Taktiež pripomína, že mnohé elementy charty síce víta, no zároveň, zvlášť pre prílišnú reguláciu a niektoré nezrozumiteľné kritériá, odporučil jej prepracovanie⁽²⁸⁾.

4.14 **Európska investičná banka.** Výbor víta návrh (a k nemu navrhnuté regulácie) Európskej investičnej banky udeliť grant na krytie rizika spojeného s úvermi, ktoré slúžia výskumným cieľom siedmeho rámcového programu. Takéto pôžičky by sa mali použiť predovšetkým na demonštračné činnosti (napr. v oblasti výskumu energie alebo bezpečnosti).

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ Bod 3.4, Ú. v. EÚ C 157, 28. 6. 2005.

⁽²⁶⁾ Ú. v. ES C 94, 18. 4. 2002.

⁽²⁷⁾ Pozri vyššie: Zrovnoprávnenie všetkých verejne financovaných výskumných ústavov.

⁽²⁸⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17. 3. 2006.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady (Euratom) ustanovujúceho pravidlá účasti podnikov, výskumných centier a vysokých škôl na akciách v rámci Siedmeho rámcového programu Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu a šírenia výsledkov výskumu (2007 – 2011)“

KOM(2006) 42, konečné znenie – 2006/0014 (CNS)

(2006/C 309/09)

Rada sa 8. marca 2006 rozhodla podľa článkov 7 a 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 31. mája 2006 Spravodajcom bol pán PEZZINI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 156 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom sa 4 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV s potešením víta návrhy Komisie v súvislosti s novými pravidlami účasti podnikov, výskumných centier a vysokých škôl na uskutočňovaní Siedmeho rámcového programu pre výskum, rozvoj a vzdelávanie v oblasti jadrovej energie a šírenia výsledkov počas päťročného obdobia 2007 – 2011.

1.2 Zámerom týchto návrhov je zjednodušenie a racionalizácia postupov a metód konkrétnej realizácie Lisabonskej stratégie tak, ako bola nanovo definovaná na zasadnutiach Európskej rady v roku 2005 a v marci 2006, ako aj reagovanie na potreby jednotlivých aktérov v oblasti výskumu ako aj konečných užívateľov. Záverečné hodnotenie úspechu týchto opatrení je však možné až po stanovení zodpovedajúcich vykonávacích predpisov.

1.3 Až po kapitole III vrátane sú návrhy Komisie takmer úplne zhodné s návrhmi predloženými k siedmemu rámcovému programu výskumu, vývoja a vzdelávania v nenukleárnej oblasti⁽¹⁾, iba majú iné číslovanie⁽²⁾. Výbor preto odkazuje na príslušné svoje stanovisko a potvrdzuje a podčiarkuje svoje pripomienky v ňom obsiahnuté⁽³⁾, ktoré po kapitole III platia aj pre tento skúmaný návrh.

1.4 Výbor sa predovšetkým nazdáva, že európsky program v oblasti jadrovej syntézy treba pokladať za vzor skutočnej integrácie úsilia Spoločenstva a plnej koordinácie aktivít v rámci Európskej dohody o vývoji jadrovej syntézy (EFDA) a zmlúv o pridružení.

1.4.1 Tento program zohráva pre EÚ základnú rolu v oblasti výskumu energie jadrovej syntézy. Konkrétne sa prejavuje

v stálej podpore zo strany Spoločenstva vo forme finančných prostriedkov a ľudského kapitálu a obohacuje sa o výraznú zložku trvalej ekologickej udržateľnosti vďaka aktivitám projektu ITER/DEMO⁽⁴⁾.

1.5 Výbor je presvedčený, že jadrová energia⁽⁵⁾, ktorá je zdrojom približne tretiny elektrickej energie vyrábanej v súčasnosti v Únii⁽⁶⁾, prispieva k nezávislosti a zabezpečeniu zásobovania energiou⁽⁷⁾ a trvalej udržateľnosti európskeho hospodárskeho rozvoja v súlade s požiadavkami Kjótskeho protokolu. To všetko však pod podmienkou, že sa budú uplatňovať čoraz lepšie, účinnejšie a bezpečnejšie normy pre spracovanie jadrového odpadu a že sa bude môcť rozvinúť európsky výskum a priemysel, ktorý bude konkurencieschopný v oblasti jadrovej technológie a služieb.

1.6 Výbor pokladá za primerané úrovne financovania zo strany Spoločenstva zamerané na aktivity v oblasti výskumu, vzdelávania a demonštračných činností, koordinácie a podpory, ako aj na vysoko špecializované siete špičkovej úrovne („siete excelencie“) a schému financovania stanovenú pre výskum v oblasti jadrovej syntézy.

1.6.1 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné podporovať výskum a uplatňovať čisté a bezpečné technológie podľa požiadaviek a špecifik jednotlivých štátov a zasadzuje sa za to, aby rešpektovali rozhodnutia jednotlivých členských štátov, ktoré nepovažujú jadrovú energiu za riešenie pri zabezpečovaní budúcich požiadaviek na energiu a túto skutočnosť zohľadňujú aj vo výskumných programoch.

⁽⁴⁾ Porovnaj aj bod 3.11.

⁽⁵⁾ Pozri stanovisko CESE 317/2004, spravodajca Cambus – Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004.

⁽⁶⁾ Energia vyrobená v EÚ-25 v roku 2004: jadrová energia 31,2 %, zemný plyn 24,3 %, ropa 17,1 %, kamenné uhlie 13,1 %, lignit 10,2 %, primárna energia 4,1 %. Spotrebovaná energia v tom istom období: ropa 39,2 %, zemný plyn 25,4 %, jadrová energia 14,8 %, kamenné uhlie 13,7 %, lignit 4,9 %, primárna energia 2,0 % (Eurostat, Energia, 5/2006).

⁽⁷⁾ V roku 2004 hrubý objem dovozu – podiel energetickej závislosti – v EÚ-25 predstavoval 53,8 %, z čoho ropa a ropné produkty 33,2 %. Energetická závislosť štyroch najväčších štátov EÚ: IT 87,7 %, DE 64,6 %, FR 54,3 %, UK 5,2 %. Jediným štátom EÚ, ktorý nie je energeticky závislý, je Dánsko, ktoré má aktíva vo výške 53,5 %. (Eurostat, Energia, 5/2006).

⁽¹⁾ KOM(2005) 705, konečné znenie.

⁽²⁾ Je však aj niekoľko výnimiek, napríklad ustanovenia o priekopníckom výskume.

⁽³⁾ Napríklad pripomienky k právnej forme výskumných organizácií, k právam prístupu k informáciám, k právu na duševné vlastníctvo, k náhrade nákladov, k formám financovania, k zjednodušeniu poskytovania pomoci, k všeobecným princípom Európskej charty výskumných pracovníkov a k právnomu postaveniu výskumných ústavov.

1.7 EHSV zdôrazňuje úlohu akcií zameraných na odborné vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie výskumníkov a podčiarkuje, že tieto aktivity majú osobitný význam pre súkromný sektor, občiansku spoločnosť a občanov.

1.8 EHSV pokladá za nevyhnutné, aby sa pre účasť na Siedmom RP EURATOM a jeho osobitných programoch zabezpečil rámec pravidiel, ktorý by bol jednoduchý, čitateľný, zrozumiteľný, jasný a prehľadný, a ktorý by predovšetkým dokázal dať istoty potenciálnym účastníkom – najmä tým menším –, pokiaľ ide o kritériá upravujúce prístup k programu, hodnotenie a výber, ako aj koncipovanie zmlúv a riadenie projektov.

1.8.1 EHSV vyslovuje poľutovanie nad tým, že sa to nie vždy zohľadňuje v návrhu nariadenia a nazdáva sa, že účinnosť takýchto pravidiel musia po primeranom období overiť nezávislí odborníci a že príslušná správa sa musí predložiť Rade a výboru.

1.9 Výbor sa nazdáva, že šírenie a využívanie výsledkov výskumu je nevyhnutné pre dodržiavanie zásady „protihodnota za vynaložené prostriedky“ („value for money“), ktorú možno uplatniť na európskych daňových poplatníkoch. V tejto súvislosti pripomína, že treba vždy nájsť správnu rovnováhu medzi ochranou záujmov Spoločenstva, citlivých otázok, a to aj v oblasti obrany členských štátov, práv duševného a priemyselného vlastníctva na jednej strane a na strane druhej rovnako významné riziká, ktoré by hrozili v prípade nedostatočného šírenia vedeckých a technických informácií v sektore.

1.9.1 Výbor pokladá za nevyhnutné posilniť IPR-HELPDESK, aby sa zaručila cieľená a proaktívna podpora potenciálnych účastníkov dohôd o granty a nepriamych akcií na podporu odborného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie výskumníkov, ako aj pri koncipovaní a uzatváraní dohôd o konzorziách.

2. Zdôvodnenie

2.1 EHSV víta skutočnosť, že žiadosť o konzultáciu mu bola doručená urýchlene a dobre si uvedomuje svoje výlučné právomoci, pokiaľ ide o konzultácie v súvislosti so zmluvou o založení EURATOM. EHSV prisudzuje veľký význam týmto právomociam, keďže v očiach spoločnosti ide o výnimočne citlivú otázku jadrovej energie ako aj vzhľadom na potrebu primeranej informovanosti a konzultácie.

2.2 Atómová energia vskutku nastoluje veľmi zložitú problematiku, pokiaľ ide o zaangažovanosť občanov, nezanedbateľné riziká a problémy spracovania odpadu, ktorý je s ňou spojený.

2.2.1 EHSV by uvítal zdôraznenie snahy o posilnenie modelov hodnotenia výkonov a bezpečnosti/spôľahlivosti v tomto sektore prostredníctvom vytvorenia stálych mechanizmov informovanosti, konzultácie a odbornej prípravy.

2.2.2 Ide o lepšie zorganizovanie procesu riadenia na stanovenie najvhodnejších strategických rozhodnutí a reagovanie na obavy občanov v súvislosti s atómovou energiou a jej dlhodobými následkami.

2.3 Výbor už mal príležitosť vyjadriť sa⁽⁸⁾ o riešeníach Komisie navrhovaných vo veci zjednodušovania⁽⁹⁾ administratívnych postupov a zodpovedajúceho odbremenenia v rámci návrhov rozhodnutí týkajúcich sa jednotlivo Siedmeho rámcového programu EÚ a Siedmeho rámcového programu EURATOM, prijatých 6. apríla 2005.

2.3.1 Komisia uviedla ako „kritické faktory úspešnosti“ desať základných opatrení, ktoré treba uplatniť na zjednodušenie postupov pre prístup k Siedmemu RP, účasť na ňom a jeho riadenie. Na túto tému EHSV skonštatoval, že „súčasná pracovná a nákladová náročnosť pri predkladaní žiadostí a v rámci schvalovacích konaní je príliš vysoká a vytvára problémy užívateľom z oblasti vedy a priemyslu. Účasť na európskom výskumnom programe sa záujemcom musí vyplatiť“⁽¹⁰⁾ a kompenzovať riziká spojené s predložením podkladov záujemcu o účasť.

2.3.2 EHSV ďalej opätovne pripomenul, že je „dôležité výraznejšie zapájať MSP do výskumného a inovačného procesu“ a zdôraznil, že „pre šance takýchto MSP na úspech, ktoré boli založené práve na rozvíjaní a distribúciu nových produktov z oblasti špičkových technológií, je potrebné predovšetkým dostatočné vybavenie počiatočným kapitálom a rizikovým kapitálom (venture capital) ...“. „No aj v tomto prípade musia mať konania realizovateľný rozmer primeraný MSP.“⁽¹¹⁾

2.3.3 Body, ktoré uvádzajú orgány Komisie vo veci zjednodušovania administratívnych postupov, sa týkajú týchto aspektov:

- zúžená paleta schém financovania, ktoré by zaručovali kontinuitu s nástrojmi Šiesteho RP a zabezpečili rozsiahlu pružnosť pri využívaní,
- vysokokvalitné, úplné a včasné oznámenie obsahujúce jednotný a jednoznačný výklad cieľov a spôsobov uplatňovania tak v prípade Siedmeho RP ES, ako aj Siedmeho RP EURATOM,
- racionalizácia údajov požadovaných od účastníkov zároveň s rozšírením spôsobu predkladania žiadostí v dvoch krokoch („2-steps“), okrem systematického využívania nástrojov informatického preposielania,
- ochrana finančných záujmov EÚ bez nadmerného zaťažovania účastníkov tým, že sa automatická predbežná kontrola zníži na minimum a bude založená na jednotnom zozname vopred stanovených kritérií,
- samostatnosť, pokiaľ ide o činnosť konzorcií, vďaka zmluvám zahŕňajúcim veľkú flexibilitu a rozšírenému využívaniu paušálnych preddavkov na základe vopred stanovených nákladov pripísateľných na ťarchu a nezávislého externého auditu,

⁽⁸⁾ Pozri stanovisko CESE 1484/2005, spravodajca Wolf – Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 119, konečné znenie – SEK(2005) 430/431, 6. apríla 2005.

⁽¹⁰⁾ Pozri CESE 1484/2005, bod 1.11.

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko CESE 1484/2005, bod 1.12 a 4.15.2.

- rýchlejšie výberové konania, pričom by sa komitologický postup nahradil iným, jednoduchším postupom založeným na postupe pri poskytovaní informácií,
- efektívnejšie využívanie rozpočtových zdrojov určených na V&R a užšia koordinácia s prostriedkami iných opatrení plánovaných v rámci lisabonskej stratégie, a zníženie nákladov na správu/riadenie projektov zo strany Spoločenstva plánovaných na aktivity v oblasti V&R,
- rozšírené využívanie paušálneho financovania („flat-rate“) v rámci zjednodušeného rámca pravidiel financovania zo strany Spoločenstva,
- odstránenie súčasných modelov správ o nákladoch projektu, ktoré sa ukázali byť príliš zložité, a zároveň stanovenie jasných definícií uplatniteľných nákladov,

2.4 definovanie podielu príspevku Spoločenstva na jednotlivé druhy aktivít (výskum, rozvoj, demonštračné činnosti, vzdelávanie a odborná príprava, šírenie a využívanie výsledkov, odovzdávanie poznatkov...) viazaného priamo na jednotlivé aktivity, s maximálnymi prahovými hodnotami pre každý druh aktivity vzťahujúcimi sa na konzorcium, a nie na jednotlivých účastníkov osobitne. Predmetné nariadenie ďalej obsahuje rôzne zmeny a doplnenia v porovnaní s predchádzajúcim nariadením⁽¹²⁾, a to konkrétne v súvislosti s týmito aspektmi: cieľ návrhu, definície, dôverný charakter, vyhodnotenie, výber a pridelenie návrhov, druhy grantov, uhrádzanie oprávnených nákladov, limitácia finančného príspevku Spoločenstva, riziká konzorcia, šírenie a využívanie a prístupové práva, osobitné pravidlá, európska dohoda o vývoji jadrovej syntézy, dohoda o mobilite pracovníkov.

2.4.1 Výbor v súvislosti s tými časťami predmetného návrhu, ktoré sú spoločné s podobným návrhom na tému Siedmeho rámcového programu ES (návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá účasti podnikov, výskumných centier a vysokých škôl na akciách v rámci siedmeho rámcového programu a šírenia výsledkov výskumu (2007-2013)⁽¹³⁾, odkazuje na svoje v súčasnosti pripravované stanovisko⁽¹⁴⁾ na túto tému.

2.5 Výbor súhlasí s limitmi stanovenými pre výšku financovania jadrového výskumu a odborného vzdelávania, Víta najmä možnosť v prípade MSP, verejných inštitúcií, školských zariadení, univerzít a výskumných organizácií⁽¹⁵⁾, dosiahnuť zvýšenie maximálnej výšky finančného príspevku z 50 % na 75 %. Zároveň ho teší skutočnosť, že finančný príspevok Spoločenstva na koordinačné a podporné činnosti a činnosti zamerané na odborné vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie výskumníkov môže dosiahnuť až 100 % celkových oprávnených nákladov.

2.5.1 Výbor preto odporúča, aby sa v tabuľke priloženej k návrhu zhrnuli jednotlivé typológie činností a príslušný stanovený podiel maximálnej povolenej výšky príspevku, ako aj

prípadné možnosti kumulovania s inými druhmi finančnej pomoci zo strany Spoločenstva (štrukturálne fondy, atď.), predovšetkým v prípade výskumných infraštruktúr.

3. Všeobecné pripomienky týkajúce sa pravidiel účasti na Siedmom RP EURATOM

3.1 EHSV pokladá za nevyhnutné, aby sa pre účasť na Siedmom RP EURATOM a jeho osobitných programoch zabezpečil rámec pravidiel, ktorý by bol jednoduchý, čitateľný, zrozumiteľný, jasný a prehľadný a existoval vo všetkých jazykoch Spoločenstva. Tento rámec by predovšetkým mal dať istoty potenciálnym účastníkom – najmä tým menším –, pokiaľ ide o zásady a kritériá upravujúce dostupnosť, podmienky účasti, predkladanie a hodnotenie návrhov projektov, typológie zmlúv a zmluvné záväzky, miery a systémy rozdeľovania finančných príspevkov zo strany Spoločenstva, ochranu práv duševného a priemyselného vlastníctva, využívanie a šírenie vedomostí, odhliadnuc od osobitných pravidiel pre tematickú oblasť týkajúcu sa energie jadrovej syntézy.

3.1.1 Výbor predovšetkým odporúča, aby sa do textu znova výslovne uviedli kritériá výberu a pridelenia pre nepriame opatrenia podľa článku 14 s výnimkou prípadných špecifických kritérií. Týmto všeobecnými kritériami sú:

- vedecká a technologická kvalita a inovačný stupeň,
- schopnosť úspešne uskutočňovať nepriame opatrenia a účinne využívať zdroje a právomoci,
- závažnosť pre ciele konkrétneho programu a pracovného programu,
- doplnkový prínos v dôsledku podpory Spoločenstvom, vrátane nevyhnutných zmobilizovaných zdrojov a ich príspevku k politike Spoločenstva,
- akosť plánu využívania alebo šírenia znalostí, potenciálne účinky na inováciu a kompetencia v spravovaní duševného vlastníctva,
- dodržiavanie etických zásad a rovnoprávnosť žien a mužov.

3.2 Výbor už vyjadril svoj postoj, pokiaľ ide o všeobecné témy súvisiace so zjednodušovaním a racionalizáciou rámcových programov v oblasti jadrového výskumu Spoločenstva, vo svojich stanoviskách na tému Siedmeho RP EURATOM a jeho dvoch osobitných programov týkajúcich sa jednotlivo jadrovej energie, s osobitným odkazom na výskum v oblasti jadrovej syntézy a výskumné činnosti spoločného výskumného centra v oblasti jadrovej energetiky. Rovnako prebiehajú práce na stanovisku výboru na tému pravidiel účasti týkajúce sa siedmeho rámcového programu pre nejadrový výskum⁽¹⁶⁾.

3.3 Pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa programu EURATOM, výbor trvá obzvlášť na potrebe radikálnejšieho zjednodušenia formalít spojených s podávaním podkladov.

⁽¹²⁾ Nariadenie Rady Euratom 2322/2002

⁽¹³⁾ KOM(2005) 705, konečné znenie, 23.12.2005.

⁽¹⁴⁾ Pozri R/CESE 557/2006 (INT/309), spravodajca: pán Wolf.

⁽¹⁵⁾ Pozri CESE 557/2006, bod 4.6 (INT/309) – spravodajca pán Wolf

⁽¹⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou 9.

3.3.1 Oceňuje preto skutočnosť, že zásada solidárnej zodpovednosti, ktorú stanovoval 6 RP EURATOM a ktorá mohla byť vážnou prekážkou účasti subjektov malých a stredných rozmerov (podniky, univerzity...), bola odstránená z predkladaného návrhu a nahradená sumou vo výške približne 1 % príspevku Spoločenstva⁽¹⁷⁾, ktorú ešte treba stanoviť a ktorá tvorí záruku na krytie nepokrytých rizík konzorcií (článok 37). V sektore EURATOM môže byť výrazná časť výskumných aktivít zverená aj subjektom malých a stredných rozmerov, pre ktoré by takýto predpis mohol predstavovať vážnu prekážku účasti.

3.4 EHSV vyslovuje výhrady voči množstvu možných výnimiek z pravidiel účasti obsiahnutých vo výše 50 navrhovaných článkoch, ako aj voči rozsiahlym možnostiam uplatňovania rôznych kritérií a predpisov, ktoré by boli stanovené v ročných pracovných programoch, v osobitných programoch a vo výzvach na predkladanie návrhov. Tieto výnimky sa týkajú najmä nasledujúcich oblastí: počet účastníkov a dodatočné podmienky prístupu (článok 11), zásady pre vyhodnotenie, výber a pridelenie (článok 14 ods. 1), výnimky zo zverejňovania výziev na verejnú súťaž (článok 13), hodnotiace kritériá s možnosťou stanoviť dodatočné osobitné kritériá (článok 14 ods. 2), finančný príspevok Spoločenstva pre „siete excelencie“ (článok 34 ods. 1 a 3).

3.4.1 Pokiaľ ide o vysoko špecializované siete špičkovej úrovne, tzv. siete excelencie, Výbor vyjadruje svoju obavu, že sa príspevok stanoví paušálne, čo by sa mohlo prejavovať ako fiktívne a vzdialené realite. Škodilo by to vývoju sietí excelencie, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie konkrétnych cieľov programu.

3.5 Výbor zdôrazňuje, že potrebná pružnosť riadenia a stanovovania potrieb jednotlivých akcií by nemala byť na úkor zrozumiteľnosti, istoty a transparentnosti nárokovateľných požiadaviek na účasť, vopred stanovených kritérií pre vyhodnotenie a výber, ako aj jednoznačného rámca pre navrhované financovanie a spolufinancovanie.

3.6 Výbor sa nazdáva, že v prípadoch, keď zmluva o grante obsahuje možnosť účasti výskumného konzorcia na verejnej súťaži na zabezpečenie realizácie určitých prác alebo na rozšírenie istých aktivít, musia byť tieto verejné súťaže organizované podľa predpisov stanovených Komisiou, aby sa zaručila maximálna transparentnosť a otvorený prístup k informáciám.

3.7 EHSV vyzdvihuje význam ustanovení o monitorovaní a kontrole programov a nepriamych aktivít v oblasti výskumu, demonštračných činností, koordinácie a vzdelávania v oblasti jadrovej energie. Ďalej navrhuje pre tieto úlohy a pre riadenie verejných súťaží, hodnotenie, výber a sledovanie zmlúv, ako aj pre vykonávanie auditu projektov schválených na financovanie stanoviť maximálnu hranicu výdavkov, ktorá nesmie celkovo presahovať sumu vyjadriteľnú v hodnotách medzi 7 % a 10 % celkových prostriedkov Spoločenstva v rámci Siedmeho RP

EURATOM. To všetko s cieľom ponechať čo najviac prostriedkov na primárne aktivity v rámci ozajstného výskumu, demonštračných činností a vzdelávania a na dosahovanie konkrétnych výsledkov a ich aplikácií využiteľných na trhu, t. j. konečného cieľa rámcového programu Spoločenstva v oblasti výskumu.

3.7.1 V tejto súvislosti EHSV odporúča, aby zbieranie, ukladanie a spravovanie údajov z tohto monitorovania prebiehalo v rámci databázy integrovanej do IDABC⁽¹⁸⁾.

3.8 Výbor sa kladne stavia k vyjadreniam Komisie v súvislosti s druhmi grantov navrhovanými ako náhrada oprávnených nákladov: jednorazové sumy a paušálne financovanie, navrhuje však vyjasniť najvhodnejšiu metodológiu aj vzhľadom na zjednodušenie oprávnených nákladov a priložiť k návrhu nariadenia prehľad viacerých vzorových možností, aby sa tak prípadným užívateľom uľahčilo jeho porozumenie.

3.9 Pokiaľ ide o rozličné druhy finančného príspevku Spoločenstva podľa článkov 32 a 34, výbor odporúča zhrnúť ich v jednej tabuľke spolu s príslušným podielom maximálnej povolenej výšky ako aj – predovšetkým v prípade výskumných infraštruktúr – prípadnými možnostami kumulovania s inými druhmi finančnej pomoci ako napríklad zo štrukturálnych a kohéznych fondov, zo strany Európskej investičnej banky a Európskeho investičného fondu, nezabúdajúc na ustanovenia iniciatívy JEREMIE⁽¹⁹⁾, ktorá by mala subjektom menších rozmerov uľahčiť účasť na Siedmom RP EURATOM.

3.10 Čo sa týka pravidiel šírenia, využívania a prístupových práv k poznatkom, výbor pokladá za nevyhnutné posilniť IPR-HELPDESK odhliadnúc od rozlišovania medzi základnými informáciami a nadobudnutými informáciami a výnimiek vo vojenskej oblasti a oblasti bezpečnosti, s cieľom zabezpečiť presnú a proaktívnu asistenciu potenciálnym účastníkom dohôd o grante (pozri článok 18 ods. 5 a 6, ako aj články 19 a 21) v prípade nepriamych akcií na podporu odborného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie výskumníkov ako aj pri koncipovaní a uzatváraní dohôd o konzorciách, ktoré stanovujú dodatočné pravidlá (článok 23) týkajúce sa šírenia a využívania výsledkov a práv duševného vlastníctva.

3.11 Nakoniec pokiaľ ide o tematickú oblasť „výskum energie jadrovej syntézy“, výbor vo veľkej miere zdôraznil v oboch spomínaných stanoviskách význam výskumu v oblasti kontrolovanej termojadrovej syntézy, projektu ITER v rámci prípravného programu DEMO ako aj štúdie koncepcií uzáveru⁽²⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ Pozri stanovisko CESE 1610/2003 z 10.12.2003 k IDABC (Interoperable Delivery of European eGovernment Services to Public Administrations, Businesses and Citizens).

⁽¹⁹⁾ Pozri stanovisko CESE 46/2006, spravodajca: pán Pezzini

⁽²⁰⁾ CESE 1484/2005, spravodajca: pán Wolf, bod 6.1 a nasledujúce.

⁽¹⁷⁾ Pozri CESE 557/2006 bod 4.11.2 (INT/309).

3.11.1 EHSV pokladá za správne, že ročná základná sadzba pre finančný príspevok Spoločenstva navrhnutá pre spomínanú oblasť nemôže prekročiť 20 % počas celého trvania siedmeho rámcového programu EURATOM. Výbor v tom vidí potrebný podnet na to, aby k dobre koordinovanému programu Spoločenstva (viď bod 1.4) prispeli podstatnou mierou členské štáty a aby sa zabezpečil nepostrádateľný základ, zakotvenie a podiel na spoločných zámeroch ITER a DEMO. Na začiatok je síce tento podiel pravdepodobne postačujúci, je však otázne či bude dostatočný aj počas celého trvania programu a či dokáže byť podnetom na prijateľný nevyhnutný finančný príspevok členských štátov. Výbor preto odporúča, aby sa tento podiel s ohľadom na budúcnosť zvýšil na 25 %, čo zodpovedá iba polovici resp. tretine (s ohľadom na článok 32 ods. 1) toho, čím by inak muselo finančne prispieť Spoločenstvo. Výbor okrem toho považuje za vhodné, aby sa tieto horné hranice pravidelne uplatňovali.

3.11.2 Pokiaľ ide o hornú hranicu financovania vo výške 40 % pre výdavky osobitných projektov spolupráce v rámci zmlúv o pridružení s prioritnou podporou činností pre ITER/DEMO a akcií v rámci dohody o mobilite pracovníkov, EHSV sa pýta, či je tento podiel dlhodobo dostatočný na to, aby zaručil želaný príspevok členských štátov k financovaniu plánovaných projektov alebo činností. Výbor poukazuje na článok 52, odsek 2.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Výbor si kladie otázku, prečo bolo v pododdieli 1 „Výzvy na predkladanie návrhov“ zrušené ustanovenie týkajúce sa možnosti, aby týmto výzvam predchádzali výzvy na prejavenie záujmu s cieľom umožniť stanovenie a presné zhodnotenie cieľov a potreby akcie a zároveň odstrániť zbytočné administratívne náklady, či už na vypracovanie žiadostí, ktoré vôbec nie je možné zohľadniť, alebo na výber a hodnotenie takých žiadostí Komisiou a príslušnými nezávislými znalcami.

4.2 Výzvy na prejavenie záujmu mohli sprevádzať organizovanie „Proposers Information Days“ (dni informovania navrhovateľov) zamerané na presvedčenie potenciálnych užívateľov z vedeckých a priemyselných kruhov, aby sa zúčastnili na stanovovaní aktivít v rámci politiky Spoločenstva v oblasti jadrového výskumu.

4.3 EHSV upozorňuje na riziká, ktoré by mohli vzniknúť v prípade nedostatočného šírenia vedeckých a technických informácií v tomto sektore. I keď uznáva, že je potrebné vysloviť isté výhrady v tejto súvislosti, nemyslí si, že sa treba uzatvárať. To by sa mohlo konkrétne prejavíť pri koncipovaní veľmi presného odborného protokolu pre obsah a spôsob šírenia informácií, ktorý by zohľadňoval požiadavky bezpečnosti a spoľahlivosti, pri súčasnom zachovaní maximálnej transparentnosti.

4.4 Podľa EHSV by bolo dôležité zabezpečiť širokú informovanosť a publicitu pravidlám upravujúcim na jednej strane kontrolu požadovaných náležitostí a na strane druhej, právne postavenie účastníkov. Rovnako by sa mali vytvoriť jasné a zrozumiteľné pravidlá pre všetkých aktérov výskumu týkajúce sa zjednodušených postupov stanovených pre dvojstupňové predkladanie návrhov, a kritériá a požiadavky oboch stupňov hodnotenia.

4.4.1 Uvedené pravidlá by boli dostupné nielen pre hodnotiacich expertov, ale aj pre navrhovateľov, podľa jednotných a jednoznačných kritérií a zváženia.

4.5 EHSV chce okrem toho vyzdvihnúť potrebu organizovania – a to nielen pre výskumníkov, ale aj pre predstaviteľov občianskej spoločnosti a všetkých občanov – aktivít v oblasti vzdelávania a informovanosti o bezpečnosti/spoľahlivosti jadrovej energie, ako aj posilnenia nástrojov a postupov na rozvoj spoľahlivých a nenapadnuteľných modelov hodnotenia spoľahlivosti a bezpečnosti jadrovej energie.

4.6 Pokiaľ ide o využívanie výsledkov výskumu, ich šírenie a ochranu práv duševného a priemyselného vlastníctva, výbor sa nazdáva, že by bolo potrebné, aby sa okrem ustanovení a garancií obsiahnutých v návrhu nariadenia, dohodách o grantoch, dohodách o konzorciách, článku 24 a ďalších ustanoveniach zmluvy o založení EURATOM (21), dohodách o pridružení, Európskej dohode o vývoji jadrovej syntézy, spoločnom podniku ITER a príslušných medzinárodných dohodách, ako aj multilaterálnych dohodách ako dohoda o mobilite pracovníkov naplánovalo čo najrozsiahlejšie rozšírenie obnovej „Príručka pre navrhovateľa IPR-EURATOM“, ktorá by pre potenciálnych účastníkov na aktivitách v oblasti výskumu, demonštračných činností, vzdelávania a rozvoja prehľadným a zrozumiteľným spôsobom zhrňala nástrahy a možnosti siedmeho rámcového programu EURATOM.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

(21) Pozri poznámku po čiarou 10.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 4056/86, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá uplatňovania článkov 85 a 86 na námornú dopravu a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1/2003 tak, aby do jeho pôsobnosti bola zahrnutá kabotáž a medzinárodné trampové služby“

KOM(2005) 651, konečné znenie/2 -2005/0264 (CNS)

(2006/C 309/10)

Rada Európskej únie sa 10. februára 2006 podľa článku 83 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. mája 2006. Spravodajkyňou bola Dr. Bredima-Savopoulou.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 156 hlasmi za, 1 hlasmi proti, pričom 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Čo sa týka **odvetvia trampových služieb a kabotáže**, EHSV podporuje výnimku z procesných pravidiel hospodárskej súťaže nariadenia č. 1/2003⁽¹⁾. Výbor tiež oceňuje prebiehajúce diskusie medzi Komisiou a predstaviteľmi lodného priemyslu o uplatnení článkov 81 a 82 na trampovú dopravu. Vzhľadom na to, že v odvetví trampových služieb neexistujú sťažnosti a právne precedensy, bude potrebných viac informácií o jeho pôsobení a dohodách. EHSV preto víta iniciatívu Komisie začať výskum ekonomických a právnych vlastností odvetvia trampových služieb. S cieľom zachovať právnu istotu, EHSV žiada Komisiu, aby poskytla usmernenia (pred pridaním výnimky do nariadenia 1/2003) týkajúce sa samohodnotenia kompatibility rôznych foriem dohôd o spolupráci v odvetví trampových služieb s právnymi predpismi EÚ o hospodárskej súťaži.

1.2 Čo sa týka **lodnej dopravy**, EHSV berie na vedomie návrh Komisie vyňať skupinovú výnimku pre združenia lodných dopravcov z pravidiel hospodárskej súťaže v rámci Zmluvy o ES na základe skutočnosti, že štyri kumulatívne podmienky z článku 81 ods. 3 Zmluvy o ES sa už neplnia. Komisia zastáva názor, že toto zrušenie bude mať za následok zníženie dopravných nákladov, zatiaľ čo sa udrží spoľahlivosť služieb na všetkých námorných trasách a podporí konkurencioschopnosť európskeho priemyslu. EHSV sa zdrží vyjadrenia, až kým sa nepreukáže, či bude mať navrhnuté zrušenie trvalo udržateľný účinok.

1.3 EHSV odporúča Komisii, aby pri rušení skupinovej výnimky pre združenia lodných dopravcov zohľadnila aj aspekt bezpečnosti (zánik kvalitnej lodnej dopravy v európskych vodách) – okrem čisto konkurenčných faktorov.

1.4 EHSV odporúča Komisii, aby pri rušení skupinovej výnimky pre združenia lodných dopravcov zohľadnila aj aspekt ľudských zdrojov (dopad na zamestnanosť európskych námorníkov) – okrem čisto konkurenčných faktorov.

1.5 EHSV berie na vedomie zámer Komisie vypracovať vhodné usmernenia o hospodárskej súťaži v odvetví námornej dopravy s cieľom prispieť k hladkému prechodu do režimu neobmedzenej hospodárskej súťaže. Zámerom Komisie je zverejniť tieto usmernenia do konca roka 2007. Ešte predtým Komisia ako dočasný krok v procese prípravy týchto usmernení zverejní v septembri 2006 elaborát venovaný problematike lodnej dopravy. EHSV žiada Komisiu, aby navrhla usmernenia v úzkej spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami a náležite informovala príslušné inštitúcie EÚ.

1.6 Návrh Komisie je výsledkom procesu preskúmania, ktorý začal v roku 2003 a zapojil všetky príslušné inštitúcie EÚ a zainteresované strany. Komisia si tiež objednala u nezávislých konzultantov tri výskumné práce. Zaoberali sa otázkami, ktoré sa vynorili po zrušení režimu skupinovej výnimky a ich zistenia sú zverejnené na internetovej stránke GR pre hospodársku súťaž.

1.7 EHSV tiež vzal na vedomie skutočnosť, že návrh Komisie zrušiť skupinovú výnimku pre združenia námorných dopravcov je založený na článku 83 Zmluvy o ES (pravidlá hospodárskej súťaže), zatiaľ čo právnym základom nariadenia č. 4056/86 bol článok 83 (pravidlá hospodárskej súťaže) spolu s článkom 80 ods. 2 (dopravná politika) Zmluvy o ES. EHSV by ocenil viac informácií od právneho oddelenia Európskeho parlamentu o tom, či dopravné podmienky dopĺňajú podmienky hospodárskej súťaže a či si toto oddelenie zachová rovnaký postoj voči dvojitému právnemu základu, ako to vyjadriло vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽²⁾.

⁽¹⁾ Nariadenie Komisie (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy (Ú. v. ES L 1, 4.1.2003, s. 1). Stanovisko EHSV: Ú. v. ES C 155, 2001, s. 73.

⁽²⁾ A6-0314/2005 z 1.12.2005.

1.8 EHSV v snahe predísť v budúcnosti možným právnym konfliktom, ktoré by boli následkom právnych nástrojov inej jurisdikcie, nalieha na Komisiu, aby do usmernení začlenila ustanovenie pre riešenie takýchto problémov. Takéto ustanovenie týkajúce sa konzultácií zníži nesúlad na minimum a povedie k medzinárodne vzájomne akceptovateľným riešeniam.

1.9 EHSV berie na vedomie, že Komisia si uvedomuje rôzne spôsoby uplatňovania pravidiel hospodárskej súťaže v rôznych jurisdikciách na svete a je si vedomá existujúcich rozdielov. Komisia tiež uznáva zvyšujúci sa význam medzinárodnej spolupráce medzi orgánmi, ktoré presadzujú pravidlá hospodárskej súťaže.

1.10 EHSV víta skutočnosť, že Komisia podporuje duálnu politiku rozvoja posilnenej dvojstrannej spolupráce s hlavnými obchodnými partnermi EÚ a skúma možné spôsoby rozšírenia mnohostrannej spolupráce v oblasti hospodárskej súťaže. EHSV preto podporuje Komisiu úsilím zabezpečiť, aby takáto spolupráca a dialóg pomohli určiť možné problémy vyplývajúce zo zrušenia nariadenia č. 4056/86 v EÚ a konštruktívne vyriešiť problémy s ohľadom na charakteristické vlastnosti iného právneho systému. Dôslednosť riadenia lodnej dopravy medzi jednotlivými krajinami je pre medzinárodný obchod naozaj dôležitá.

1.11 EHSV žiada Komisiu, aby pri navrhovaní usmernení pre hospodársku súťaž v odvetví námornej dopravy vzala do úvahy výsledok dialógu a spolupráce so svojimi hlavnými obchodnými partnermi.

1.12 EHSV uznáva, že odôvodnenie návrhu Komisie sa zmieňuje o nasledujúcich prvkoch a trvá na tom, aby boli zohľadnené pri navrhovaní usmernení pre hospodársku súťaž v odvetví námornej dopravy.

- Je všeobecne známe, že služby námornej dopravy sú pre rozvoj hospodárstva EÚ kľúčové, námorná doprava tvorí 90 % zahraničného obchodu a 43 % vnútorného obchodu v rámci EÚ.
- Od prijatia nariadenia č. 4056/86 pretrvávajúci trend využívania kontajnerov od základu zmenil lodnú dopravu. Tento trend viedol k rastúcemu počtu a narastajúcej veľkosti kontajnerových plavidiel typu FC („fully-cellular“) a k rastu významu sietí svetových trás. To prispelo k popularite nových operatívnych dohôd a k znižovaniu významu združení lodných dopravcov.
- Systém združení, ktorý funguje už 150 rokov, ešte stále podlieha mnohostranným a dvojstranným dohodám, v ktorých sú zmluvnými stranami členské štáty EÚ a Spoločenstvo. EHSV berie na vedomie názor Komisie, že v dôsledku týchto dohôd by malo byť zrušenie nasledujúcich ustanovení nariadenia č. 4056/86 (t.j. článku 1 ods. 3 body b) a c), články 3 a 8 a 26) odložené o dva roky, aby bolo možné zrušiť alebo zrevidovať tieto zmluvy s tretími krajinami.

1.13 EHSV si myslí, že Komisia by pri rušení nariadenia č. 4056/86 mala tiež vziať do úvahy záujmy malých a stredných podnikov. Malé a stredné podniky tvoria základ hospodárstva EÚ a zohrávajú významnú úlohu v kontexte Lisabonskej stratégie. Trhy by mali ostať otvorené súčasnej a potenciálnej hospodárskej súťaži, nevylučujúc malých a stredných lodných dopravcov.

1.14 EHSV trvá na tom, že hoci zlučovanie môže mať pozitívny vplyv na priemysel EÚ (zvýšenie výkonnosti, úspory z rozsahu, zníženie nákladov), je potrebné zabrániť tomu, aby zlučovanie – ktoré môže nasledovať po zrušení nariadenia č. 4056/86 – malo za následok zníženie počtu subjektov na príslušných trhoch, t.j. menšiu hospodársku súťaž.

1.15 V novom režime EHSV vyzýva obe zainteresované strany na európskej úrovni – zasielateľov aj dopravcov – aby sa zapojili do diskusie o otázkach vzájomného záujmu a významu.

2. Úvod

2.1 Súčasné trendy a právne predpisy

2.1.1 Služby námornej dopravy sú pre rozvoj hospodárstva EÚ kľúčové, námorná doprava tvorí 90 % zahraničného obchodu a 43 % vnútorného trhu v rámci EÚ. Námorná doprava je už od staroveku medzinárodnou a globalizovanou činnosťou. V podstate je poskytovaná na základe dvoch typov služieb: lodná doprava a trampové služby, ktoré premávajú ako autobusy a taxíky na mori. Flotila EÚ tvorí 25 % svetovej flotily a majitelia lodí z EÚ kontrolujú viac ako 40 % svetovej flotily. Ďalších 40 % svetovej flotily patrí krajinám Tichomorskej oblasti. Lodná doprava EÚ a jej zákazníci (prenajímatelia lodí/zasielatelia) pracujú vo vysoko konkurenčnom prostredí na zámorských a európskych trhoch.

2.1.2 Nariadenie č. 4056/86 stanovuje podrobné pravidlá uplatňovania pravidiel hospodárskej súťaže (články 81 a 82 Zmluvy o ES) na služby námornej dopravy do a z prístavov Spoločenstva. Služby trampových lodí boli však z pôsobnosti nariadenia č. 4056/86 vylúčené. Pôvodne toto nariadenie plnilo dve úlohy. Obsahovalo procesné ustanovenia, ktoré sa týkali presadzovania pravidiel hospodárskej súťaže Európskeho spoločenstva v odvetví námornej dopravy. Táto úloha sa stala zbytočnou od 1. mája 2004, keď sa námorná doprava stala predmetom úpravy všeobecných predpisov o presadzovaní pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sú obsiahnuté v nariadení Rady (ES) č. 1/2003. Nariadenie č. 1/2003 sa však nevzťahuje na medzinárodné služby trampových lodí a kobotáž. Po druhé, toto nariadenie obsahuje niektoré osobitné hmotnoprávne ustanovenia o hospodárskej súťaži v odvetví námornej dopravy a najmä skupinovú výnimku pre združenia lodných dopravcov, ktorá im za určitých podmienok umožňuje stanovovať ceny a regulovať capacity.

2.2 Lodná doprava

2.2.1 Trh lodnej dopravy sa od prijatia nariadenia č. 4056/86 značne zmenil. Pretrvávajúci trend využívania kontajnerov viedol ako reakcia na zmeny v systémoch svetového obchodu k rastúcemu počtu a narastajúcej veľkosti kontajnerových plavidiel a k rastu významu sietí svetových trás. To prispelo k popularite nových operatívnych dohôd, k znižovaniu významu združení lodných dopravcov a k značne rastúcemu počtu silných vonkajších subjektov. V ostatných častiach sveta, ako napríklad v Spojených štátoch, prijatie zákona o reforme oceánskej lodnej dopravy (OSRA – Ocean Shipping Reform Act) v roku 1999 zmenilo pravidlá pre združenia operujúce na námorných trasách v rámci Spojených štátov, čo umožnilo uzatváranie dôverných zmlúv o poskytovaní služieb. V súčasnosti svetoví lodní dopravcovia pôsobia najmä v námornom obchode na trasách medzi Východom a Západom, ako aj medzi Severom a Juhom, zatiaľ čo malí a strední dopravcovia pôsobia hlavne v obchode medzi Severom a Juhom a v doprave na krátke vzdialenosti v rámci Európy.

2.2.2 Kódex správania pre združenia lodných dopravcov Konferencie OSN o obchode a rozvoji (UNCTAD) bol pôvodne navrhnutý, aby upravoval systém združení lodných dopravcov v námornom obchode medzi rozvinutými a rozvíjajúcimi sa krajinami⁽³⁾. Trinásť členských štátov EÚ a Nórsko kódex správania ratifikovalo, schválilo alebo k nemu pristúpilo, Malta ho podpísala, ale neratifikovala. Odvoláva sa naň⁽⁴⁾ viacero dohôd EÚ s tretími krajinami ako aj *acquis communautaire* (nariadenia č. 954/79, 4055/86, 4056/86, 4058/86). Napriek svojej teoretickej nadbytočnosti v oblasti diaľkovej námornej dopravy, z právneho pohľadu kódex UNCTAD stále existuje.

2.2.3 Užívatelia prepravy (zasielatelia a špeditéri) sústavne spochybňovali systém združení s tým, že tento podľa nich nezabezpečuje adekvátne, efektívne a spoľahlivé služby, ktoré by im vzhľadom na ich potreby vyhovovali. Konkrétne ESC⁽⁵⁾ je toho názoru, že odstránenie skupinovej výnimky pre združenia lodných dopravcov umožní zlepšenie partnerstva medzi zákazníkmi a prevádzkovateľmi dopravy s dôrazom na logistické riešenia, ktoré pomôžu zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov EÚ na medzinárodnej úrovni. Zákazníci by potom mali prospech z mierneho zníženia cien, keďže sa znížili sadzby stanovené pre výrobky prichádzajúce do EÚ. Na druhej strane, majitelia lodí sú toho názoru, že združenia lodných dopravcov prispeli k stabilite poskytovaných služieb a že systém združení im umožnil – na celosvetovej aj regionálnej úrovni – vyrovnať sa s výkyvmi (či už sezónnymi alebo geografickými, alebo spôsobenými klimatickými podmienkami) na väčšine trás. Svetoví dopravcovia (členovia ELAA⁽⁶⁾) a ESC sa medzitým zapojili do dialógu s Komisiou s cieľom pomáhať jej pri vytváraní alternatívneho systému kompatibilného s pravidlami hospodárskej súťaže EÚ.

⁽³⁾ Viac informácií o Kódexe správania UNCTAD a nariadení č. 954/79 sa nachádza v stanovisku EHSV, Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 130

⁽⁴⁾ Pozri dokument o Stave mnohostranných zmlúv, ktorý vydal sekretariát UNCTAD, <http://www.unctad.org/en/docs/tbinf192.en.pdf> (str. 4)

⁽⁵⁾ ESC = European Shippers' Council (Rada európskych lodných dopravcov)

⁽⁶⁾ ELAA = European Liner Affairs Association (Európske združenie pre záležitosti spoločností lodnej dopravy)

2.2.4 V roku 2003 Komisia začala proces preskúmania nariadenia č. 4056/86. Jeho cieľom je zistiť, či je možné spoľahlivé pravidelné námorné služby dosiahnuť pomocou menej obmedzujúcich prostriedkov než horizontálnym stanovovaním cien a regulovaním kapacít. S týmto zámerom zverejnila Komisia v marci 2003 konzultačný dokument a v decembri 2003 usporiadala verejné vypočutie s príslušnými zainteresovanými stranami. Komisia ďalej v júni 2004 vydala diskusný dokument a v októbri 2004 bielu knihu, po ktorej nasledovali rozsiahle konzultácie so zainteresovanými stranami. Európsky parlament⁽⁷⁾ a EHSV⁽⁸⁾ predložili svoje stanoviská k bielej knihe 1. decembra 2005 a 16. decembra 2004 a oba orgány sa vyjadrili, že preskúmanie považujú za lepšie riešenie ako zrušenie. Komisia nakoniec v decembri 2005 predložila návrh nariadenia rušiaceho nariadenie č. 4056/86.

2.3 Odvetvie trampových služieb

2.3.1 Hoci takmer 80 % celkovej námornej dopravy suchých a kvapalných hromadných komodít prebieha celosvetovo prostredníctvom nepravidelnej – trampovej – námornej prepravy, toto rozsiahle odvetvie je z väčšej časti nepreskúmané. Základnými vlastnosťami trampovej dopravy sú: konkurenčný trh vo svetovom meradle, ktorý má blízko k dokonalému vzoru hospodárskej súťaže, nestály a nepredvídateľný dopyt, mnoho malých spoločností, svetoví obchodní partneri, jednoduchý vstup a odchod, vysoká efektívnosť nákladov, reakcie na zmeny v potrebách trhov a zasielateľov. Odvetvie trampových služieb je do značnej miery členené a vo všeobecnosti tento trh funguje k spokojnosti prenájomcov lodí/lodných zasielateľov bez toho, aby predstavoval podstatný problém vo vzťahu k pravidlám hospodárskej súťaže, či už medzinárodnej alebo v kontexte EÚ. V tomto odvetví nie sú žiadne sťažnosti, čo len dokazuje jeho vysoko konkurenčné a uspokojujúce vlastnosti. Navyše nariadenie č. 4056/86 stanovilo, že služby nepravidelnej lodnej prepravy (tramp) sú činnosti, na ktoré sa nariadenie nevzťahuje. Články 81. a 82 Zmluvy o ES sa priamo vzťahujú na toto odvetvie. Medzinárodné služby trampových lodí (a kabotáž) navyše nespádajú do pôsobnosti nariadenia č. 1/2003 (procesné pravidlá hospodárskej súťaže).

2.4 Návrh Komisie

2.4.1 Z pohľadu zmien štruktúry trhu a priemyslu, ku ktorým došlo od roku 1986, Európska Komisia prišla k záveru, že štyri kumulatívne podmienky, ako ich stanovuje čl. 81 ods. 3 Zmluvy o ES, na udelenie skupinovej výnimky združeniam lodných dopravcov sa už neplnia. Z tohto dôvodu Komisia navrhla zrušiť nariadenie č. 4056/86 v celom rozsahu a najmä v ňom obsiahnutú skupinovú výnimku pre združenia lodných dopravcov (články 3 až 8, 13 a 26). Takisto sa v súlade s celkovou politikou ES zameranou na redukcii a zjednodušenie právneho rámca Spoločenstva rušia aj niektoré už zbytočné ustanovenia (články 2 a 9). Komisia zastáva názor, že toto zrušenie bude mať za následok zníženie dopravných nákladov, zatiaľ čo sa udrží spoľahlivosť služieb na všetkých námorných trasách a podporí konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.

⁽⁷⁾ A6-0314/2005 z 1.12.2005.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV: Ú. v. EÚ C 157, 2001, s. 130

2.4.2 Skôr ako Komisia zruší skupinovú výnimku pre združenia námorných dopravcov, zamýšľa vypracovať usmernenia o hospodárskej súťaži v odvetví námornej dopravy s cieľom prispieť k hladkému prechodu do režimu neobmedzenej hospodárskej súťaže. Zámerom Komisie je zverejniť tieto usmernenia do konca roka 2007. Ešte predtým Komisia ako dočasný krok v procese prípravy týchto usmernení zverejní v septembri 2006 elaborát venovaný problematike lodnej dopravy.

2.4.3 Návrh Komisie o zrušení nariadenia č. 4056/86 obsahuje aj návrh pozmeniť nariadenie č. 1/2003 s cieľom zaradiť medzinárodné služby trampových lodí a kabotáž do pôsobnosti tohto nariadenia.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV sa nazdáva, že táto problematika si zasluhuje vyvážený prístup, ktorý berie do úvahy nasledujúce faktory: prínos hospodárskej súťaže ku konkurencieschopnosti priemyslu EÚ, meniace sa pravidlá svetového trhu a jeho vplyv na poskytovanie dopravných služieb, dôsledky medzinárodnej dopravy na hlavných obchodných partnerov EÚ ako aj na rozvíjajúce sa krajiny, názory svetových lodných zosielateľov a dopravcov, ale aj názory malých a stredných dopravcov a zosielateľov.

3.2 Odvetvie trampových služieb a kabotáže

3.2.1 Odvetvie trampových služieb pôsobí na svetovom trhu za podmienok dokonalej hospodárskej súťaže. Túto jedinečnú vlastnosť daného odvetvia, ktorú uznali odborníci z praxe aj akademici, potvrdila aj EÚ v nariadení č. 4056/86. EHSV chápe potrebu riadiť toto odvetvie na základe procesných pravidiel hospodárskej súťaže stanovených nariadením č. 1/2003, a preto schvaľuje navrhnutý prístup. EHSV víta iniciatívu Komisie začať výskum ekonomických a právnych vlastností odvetvia trampových služieb. S cieľom zachovať právnu istotu, EHSV žiada Komisiu, aby poskytla usmernenia (pred pridaním výnimky do nariadenia č. 1/2003) týkajúce sa samohodnotenia kompatibility rôznych foriem dohôd o spolupráci v odvetví trampových služieb s právnymi predpismi EÚ o hospodárskej súťaži. V odvetví trampových služieb nie sú žiadne sťažnosti ani právne precedensy, čo dokazuje jeho fungovanie za podmienok dokonalej hospodárskej súťaže. Aby bolo možné poskytnúť právny štandard pre samohodnotenie v tomto odvetví podľa pravidiel hospodárskej súťaže ES, bude potrebných viac informácií o jeho pôsobení a dohodách. EHSV tiež oceňuje prebiehajúce diskusie medzi Komisiou a zástupcami lodného priemyslu o uplatnení článkov 81 a 82 na trampovú dopravu.

3.2.2 V súvislosti s námornou kabotážou EHSV súhlasí s navrhnutým postupom, aby kabotáž patrila pod procesné postupy stanovené nariadením č. 1/2003. Veľká väčšina dohôd v tomto odvetví by neovplyvnila obchod vo vnútri EÚ, ani nevytvorila žiadne obmedzenia hospodárskej súťaže.

3.2.3 V tejto súvislosti EHSV súhlasí s prístupom Komisie k budúcemu spravovaniu odvetví trampových služieb a kabotáže.

3.3 Lodná doprava

3.3.1 Čo sa týka lodnej dopravy, EHSV berie na vedomie návrh Komisie vyňať skupinovú výnimku pre združenia lodných dopravcov z pravidiel hospodárskej súťaže v rámci Zmluvy o ES na základe skutočnosti, že štyri kumulatívne podmienky z článku 81 ods. 3 Zmluvy o ES sa už neplnia. Komisia zastáva názor, že toto zrušenie bude mať za následok zníženie dopravných nákladov, zatiaľ čo sa udrží spoľahlivosť služieb na všetkých námorných trasách a podporí konkurencieschopnosť európskeho priemyslu. EHSV sa zdrží vyjadrenia, až kým sa nepreukáže, či bude mať navrhnuté zrušenie trvalo udržateľný účinok.

3.3.2 EHSV berie na vedomie zámer Komisie vypracovať vhodné usmernenia o hospodárskej súťaži v odvetví námornej dopravy s cieľom prispieť k hladkému prechodu do režimu neobmedzenej hospodárskej súťaže. EHSV žiada Komisiu, aby navrhla usmernenia v úzkej spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami a náležite informovala príslušné inštitúcie EÚ.

3.3.3 Návrh Komisie je výsledkom procesu preskúmania, ktorý začal v roku 2003 a zapojil všetky príslušné inštitúcie EÚ a zainteresované strany. Komisia si tiež objednala u nezávislých konzultantov tri výskumné práce. Zaoberali sa otázkami, ktoré sa vynorili po zrušení režimu skupinovej výnimky a ich zistenia sú zverejnené na internetovej stránke GR COMP.

3.3.4 EHSV tiež vzal na vedomie skutočnosť, že návrh Komisie zrušiť skupinovú výnimku pre združenia námorných dopravcov je založený na článku 83 Zmluvy o ES (pravidlá hospodárskej súťaže), zatiaľ čo právnym základom nariadenia č. 4056/86 bol článok 83 (pravidlá hospodárskej súťaže) spolu s článkom 80 ods. 2 (dopravná politika) Zmluvy o ES.

3.3.5 EHSV berie na vedomie, že Komisia si uvedomuje rôzne spôsoby uplatňovania pravidiel hospodárskej súťaže v rôznych jurisdikciách na svete a je si vedomá existujúcich rozdielov. Komisia tiež uznáva zvyšujúci sa význam medzinárodnej spolupráce medzi orgánmi, ktoré presadzujú pravidlá hospodárskej súťaže.

3.3.6 EHSV víta skutočnosť, že Komisia podporuje duálnu politiku rozvoja posilnenej dvojstrannej spolupráce s hlavnými obchodnými partnermi EÚ a skúma možné spôsoby rozšírenia mnohostrannej spolupráce v oblasti hospodárskej súťaže. EHSV preto podporuje úsilie Komisie zabezpečiť, aby takáto spolupráca/dialóg pomohli určiť možné problémy vyplývajúce zo zrušenia nariadenia č. 4056/86 v EÚ a konštruktívne vyriešiť problémy s ohľadom na charakteristické vlastnosti iného právneho systému/jurisdikcie. Dôslednosť riadenia lodnej dopravy medzi jednotlivými krajinami je pre medzinárodný obchod naozaj dôležitá.

3.3.7 EHSV žiada Komisiu, aby pri navrhovaní usmernení pre hospodársku súťaž v odvetví námornej dopravy vzala do úvahy výsledok dialógu/spolupráce so svojimi hlavnými obchodnými partnermi.

3.3.8 EHSV uznáva, že odôvodnenie návrhu Komisie sa zmieňuje o nasledujúcich prvkoch a trvá na tom, aby boli zohľadnené pri navrhovaní usmernení pre hospodársku súťaž v odvetví námornej dopravy.

- Je všeobecne známe, že služby námornej dopravy sú pre rozvoj hospodárstva EÚ kľúčové, námorná doprava tvorí 90 % zahraničného obchodu a 43 % vnútorného trhu v rámci EÚ.
- Od prijatia nariadenia č. 4056/86 pretrvávajúci trend využívania kontajnerov od základu zmenil lodnú dopravu. Tento trend viedol k rastúcemu počtu a narastajúcej veľkosti kontajnerových plavidiel typu FC („fully-cellular“) a k rastu významu sietí svetových trás. To prispelo k popularite nových operatívnych dohôd, k zníženiu významu združení lodných dopravcov.
- Systém združení, ktorý funguje už 150 rokov, ešte stále podlieha mnohostranným a dvojstranným dohodám, v ktorých sú zmluvnými stranami členské štáty EÚ a /alebo Spoločenstvo. EHSV berie na vedomie názor Komisie, že v dôsledku týchto dohôd by malo byť zrušenie nasledujúcich ustanovení nariadenia č. 4056/86 (t.j. článku 1 ods. 3, body b) a c), články 3 a 8 a 26) odložené o dva roky, aby bolo možné zrušiť alebo zrevidovať tieto zmluvy s tretími krajinami.

3.3.9 EHSV odporúča Komisii, aby pri rušení skupinovej výnimky pre združenia lodných dopravcov zohľadnila aj aspekt ľudských zdrojov (dopad na zamestnanosť európskych námorníkov) – okrem čisto konkurenčných faktorov. EHSV ďalej žiada Komisiu, aby zhodnotila rozsah tohto dopadu, najmä prostredníctvom konzultácií s Výborom pre sociálny dialóg v odvetví námornej dopravy.

3.3.10 EHSV odporúča Komisii, aby pri rušení skupinovej výnimky pre združenia lodných dopravcov zohľadnila aj aspekt bezpečnosti (zánik kvalitnej lodnej dopravy v európskych vodách) – okrem čisto konkurenčných faktorov.

3.3.11 EHSV si myslí, že Komisia by pri rušení nariadenia č. 4056/86 mala tiež vziať do úvahy záujmy malých a stredných podnikov. Malé a stredné podniky tvoria základ hospodárstva EÚ a zohrávajú významnú úlohu v kontexte Lisabonskej stratégie. Trhy by mali ostať otvorené súčasnej a potenciálnej

hospodárskej súťaži, nevylučujúc malých a stredných lodných dopravcov a zasielateľov.

3.3.12 EHSV trvá na tom, že hoci zlučovanie môže mať pozitívny vplyv na priemysel EÚ (zvýšenie výkonnosti, úspory z rozsahu, zníženie nákladov), je potrebné zabrániť tomu, aby zlučovanie – ktoré môže nasledovať po zrušení nariadenia č. 4056/86 – malo za následok zníženie počtu subjektov na príslušných trhoch, t.j. menšiu hospodársku súťaž.

3.3.13 V novom režime EHSV vyzýva obe zainteresované strany na európskej úrovni – zasielateľov aj dopravcov, aby sa zapojili do diskusie o otázkach vzájomného záujmu a významu.

4. Špecifické pripomienky

4.1 Právny základ:

4.1.1 EHSV berie na vedomie, že nariadenie č. 4056/86 má dvojitý právny základ (článok 80 ods. 2 a články 81, 82, 83, ktoré sa vzťahujú na dopravné politiky a hospodársku súťaž), zatiaľ čo návrh si zachováva len jeden (čl. 81-82). EHSV sa tiež nazdáva, že právne oddelenie Rady podporuje jeden právny základ. EHSV by ocenil viac informácií od právneho oddelenia Európskeho parlamentu o tom, či dopravné podmienky dopĺňajú podmienky hospodárskej súťaže a či si toto oddelenie zachováva rovnaký postoj voči dvojitému právnemu základu, ako ho vyjadrilo vo svojom predchádzajúcom stanovisku (december 2005).

4.2 Konflikt právnych predpisov

4.2.1 Komisia navrhuje zrušiť článok 9 nariadenia č. 4056/86, pretože neverí, že zrušenie skupinovej výnimky pre združenia lodných dopravcov by spôsobilo riziko možného konfliktu medzinárodného práva. Podľa úvah Komisie by takýto právny konflikt mohol vzniknúť, ak jedna jurisdikcia zakáže niečo, čo si iná jurisdikcia vyžaduje. Komisii nie je známe, že by nejaká jurisdikcia prevádzkovateľom lodnej dopravy ukladala takúto povinnosť.

4.2.2 EHSV v snahe predísť v budúcnosti možným právnym konfliktom, ktoré by boli následkom právnych nástrojov inej jurisdikcie, nalieha na Komisiu, aby do usmernení začlenila ustanovenie pre riešenie takýchto problémov. Takéto ustanovenie týkajúce sa konzultácií zníži nesúlad na minimum a povedie k medzinárodne vzájomne akceptovateľným riešeniam.

V Bruseli, 5. júla 2006

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Bezpečnosť leteckej dopravy“

(2006/C 309/11)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2006 rozhodol podľa článku 29(2) svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Bezpečnosť leteckej dopravy“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 30. mája 2006. Spravodajcom bol pán McDonogh.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 155 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Posádky lietadiel by mali získať osvedčenie alebo licenciu kompetentného orgánu, aby bola zaistená ich odborná spôsobilosť na vykonávanie príslušných funkcií (bezpečnosť, bezpečnostná ochrana, zdravotnícke aspekty, styk s cestujúcimi atď.), ako aj technická spôsobilosť pre jednotlivé typy lietadiel, na ktorých majú lietať.

1.2 Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA) musí dôkladne zvážiť, či umožní dodávateľom vybavenia schvaľovať návrhy súčastí nezávisle, bez účasti buď Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva alebo výrobcov lietadiel.

1.3 Mimoeurópske letecké dopravné spoločnosti musia byť uznané agentúrou EASA ešte predtým, než získajú povolenie na let do vzdušného priestoru EÚ alebo na prelet nad týmto priestorom.

1.4 Musí existovať jediný orgán určujúci pravidlá, a to agentúra EASA, čo by v budúcnosti umožnilo harmonizáciu letiskových predpisov a v maximálnej možnej miere zabránilo deformácii hospodárskej súťaže medzi európskymi a mimoeurópskymi letiskami. Malo by sa upevniť postavenie agentúry EASA a rozšíriť rozsah jej právomocí v rozsahu, akým disponuje Európska komisia civilného letectva (ECAC).

1.5 Agentúra EASA by mala zvážiť najlepší spôsob ochrany bezpečnosti a integrity komunikácie, dátových spojení a palubných leteckých elektronických systémov, napríklad elektronických kufríkov posádky, pred prienikom hackerov.

1.6 Agentúra EASA musí zabezpečiť reguláciu budúceho rozvoja lietadiel, napríklad ľahkých obchodných prúdových lietadiel, aby zaistila, že majitelia a letci získajú povolenie na let až na základe dostatočného počtu nalietaných hodín. Letová hladina pre ľahké obchodné lietadlá by mala byť stanovená na minimálne 25 000 stôp (asi 7 500 m) a tieto lietadlá by mali spĺňať údržbové a prevádzkové normy platné pre väčšie komerčné prúdové lietadlá.

1.7 Agentúra EASA musí mať k dispozícii všetky potrebné protokoly ešte predtým, než zväzi vydanie povolenia na lety bezpilotných lietadiel mimo vyhradeného vzdušného priestoru.

1.8 Obsluhujúci palubný personál a posádka by sa mali podrobovať náhodným testom požívania drog a alkoholu.

1.9 Agentúra EASA by tiež mala zaistiť, aby miestne riadiace orgány boli náležite kvalifikované na plnenie zverených úloh, mali dostatok zamestnancov a financií.

1.10 Agentúra EASA by mala vypracovať podrobnú vedeckú štúdiu o účinkoch únavy, stresu a hlbokkej žilovej trombózy na palubný personál a posádku.

1.11 Malo by prebehnúť prepracovanie zásad a postupov vydávania pilotných preukazov pre civilné letectvo a osvedčení pre lietadlá všeobecného letectva.

1.12 Agentúra EASA by mala zaistiť, aby sa začali vydávať európske pilotné preukazy pre civilné letectvo s doložkami a údajmi týkajúcimi sa lietania na príslušných schválených lietadlách.

1.13 Pri vydávaní zákazu využitia európskeho vzdušného priestoru jednotlivými leteckými dopravnými spoločnosťami musí hľadisko bezpečnosti posádky, cestujúcich a obyvateľov žijúcich v oblastiach nad leteckými koridormi prevážiť politické ohľady.

2. Úvod

2.1 V spolupráci s členskými štátmi a ich odborníkmi bola vydaná tzv. „čierna listina“ 96 leteckých dopravných spoločností. Pre 93 z nich bol vydaný úplný zákaz lietania a pre tri určité prevádzkové obmedzenia. Francúzsko zvažuje okrem toho zavedenie nového systému bezpečnostnej klasifikácie, ktorá by sa mohla používať v reklame.

2.2 Na Európu je vyvíjaný nátlak, aby zlepšila svoju legislatívu v oblasti bezpečnosti leteckej dopravy, už od začiatku roku 2004, keď havaroval letecký špeciál spoločnosti Flash Airlines v Červenom mori, pričom prišlo o život 148 osôb, väčšinou francúzskych turistov. Toto nešťastie poukázalo na nedostatok koordinácie medzi vládami v oblasti vzájomného poskytovania bezpečnostných informácií, pretože pri ňom vyšlo najavo, že spoločnosti Flash Airlines bol švajčiarskymi orgánmi civilného letectva vydaný zákaz lietania.

2.3 Aby „čierna listina“ dosiahla požadovaný účinok, je v prvom rade nutné zaistiť konzistentnosť a harmonizáciu prevádzkových noriem lietadiel v jednotlivých členských štátoch. Členské štáty musia predchádzať situáciám, keď sa jeden štát z hospodárskych a sociálnych dôvodov rozhodne, že pôsobenie leteckej spoločnosti uvedenej v zozname na jeho letiskách je „okrajovo prijateľné“, zatiaľ čo ostatné členské štáty by úroveň tejto leteckej spoločnosti pokladali za neprijateľnú.

2.4 Brusel bol požiadaný o intervenciu v niektorých sporoch, predovšetkým v prípade roztrpčenej reakcie Turecka na rozhodnutie niektorých európskych vlád, na čele s Holandskom, z bezpečnostných dôvodov dočasne odňať pristávacie práva nízkonákladovej tureckej leteckej spoločnosti Onur Air. Samostatne je vyvíjaný tlak na Grécko, aby pokročilo v pátraní po príčinách havárie lietadla Helios Airways letiaceho z mesta Larnaca na Cyprus.

2.5 V centre záujmu stoja otázky všeobecných noriem údržby, školenia posádok, letových hodín a odpočinku, šetrenia paliva a záväzkov znížovania hlučnosti, ako aj problémy riadenia letovej prevádzky.

2.6 Kvôli zvýšenej konkurencii v leteckej doprave a neistému finančnému postaveniu mnohých leteckých spoločností rastie tlak na posádky lietadiel, aby odleteli i v podmienkach, v ktorých by za normálnych okolností nevyleteli, a na lietadlách, ktoré nie sú na let dôkladne pripravené. Tlak na posádku, aby odletela, sa neustále zvyšuje, pretože letecké spoločnosti musia podľa predpisov EÚ buď zabezpečiť cestujúcim nocľah alebo ich odškodniť za meškanie. Všetky uvedené skutočnosti nepriaznivo ovplyvňujú bezpečnosť. Existuje ešte jeden problém: veľa národných organizácií riadenia letovej prevádzky prižmuruje oči nad nedodržiavaním mnohých predpisov v prípade národných (domácich) leteckých spoločností.

2.7 Napriek vydaniu zákazu letov z bezpečnostných dôvodov pre istú leteckú spoločnosť vo viacerých európskych krajinách táto spoločnosť naďalej lieta do Paríža a Bruselu. Švajčiarsko síce zakázalo 23 lietadlám prelet cez svoj vzdušný priestor, ale kvôli tradícii prísneho dodržiavania dôverného charakteru obchodných informácií zostávajú utajené názvy, ba dokonca počet týchto spoločností.

3. Vplyv únavy na bezpečnosť letu

3.1 Únava už zapríčinila viacero leteckých nehôd a predstavuje problém, ktorému musia neustále čeliť posádky lietadiel všetkých veľkostí. Ako však pilot lietadla rozozná, že je príliš unavený a nemal by nastúpiť na let? Akú úlohu hrá pri odhalení únavy a reakcií na ňu cyklus spánku, dehydratácia, výživa a choroba?

3.2 Piloti prechádzajúci rôznymi časovými pásmami sú odsúdení na to, že budú trpieť únavou a zhoršením úsudku.

Predpokladá sa, že počas dlhých letov budú môcť odpočívať, na to však potrebujú vhodné zázemie, vrátane plochých lôžok apod.

3.3 Existuje množstvo dôkazov potvrdzujúcich vplyv únavy na bezpečnosť. Federálny úrad USA na vyšetrovanie leteckých nehôd v nedávnej správe o vyšetrovaní príčin leteckého nešťastia z 19. októbra 2004 v Kirksville v štáte Missouri uviedol „vzhľadom na nedostatok nočného spánku pri zohľadnení jeho optimálnej dĺžky, skorý ranný nástup do služby, dĺžku služby, počet letových úsekov, náročné podmienky – ručne pilotované postupy pre prístrojové priblíženie v podmienkach nízkej hladiny oblačnosti a zhoršenej viditeľnosti – počas dlhých služieb, je pravdepodobné, že únava sa podpísala na zhoršenej výkonnosti a rozhodovacej schopnosti pilotov.“

3.4 Bez ohľadu na to, či toto hodnotenie zodpovedá skutočnosti alebo nie, žiadny pilot s minimálnou praxou nepoprie, že príležitostne nemusel bojovať so záchvatom únavy alebo že únava určitým spôsobom neovplyvnila jeho výkon. Mimo-riadne dôležitá je kvalita spánku počas oddychu.

3.5 Rovnako dôležitú úlohu zohráva výživa a životospráva. Napríklad každý pilot, od začínajúceho pilota, ktorý sa učí riadiť lietadlo, až po kapitána pred odchodom na zaslúžený odpočinok, potvrdí, že najobľúbenejším nápojom pilotov je káva. Hoci káva pôsobí povzbudivo a dočasne zvyšuje bdelosť, v konečnom dôsledku prehĺbi únavu. Okrem toho má diuretické účinky, spôsobuje, že telo odsáva viac tekutín, čím vyvolá dehydratáciu a tá môže následne spôsobiť únavu.

3.6 Veľký problém dopravných letov s takmer úplne automatickým riadením lietadla predstavuje nuda. Aby sa posádka udržala čulá, niektoré letecké spoločnosti (konkrétne pri transsibírskych letoch) vyžadujú, aby bol automatický pilot každú hodinu nastavený odznova.

3.7 Mnohé letecké nešťastia zapríčinia chyby pilotov a závažnou príčinou týchto chýb je únava.

3.8 Plánuje sa, že agentúra EASA prevezme vydávanie pilotných preukazov a nahradí tak Združené letecké úrady (JAA). Táto zmena sa však pravdepodobne nedotkne pilotných preukazov vydávaných Medzinárodnou organizáciou civilného letectva (ICAO) v USA, ktoré vlastnia i piloti lietajúci v Európe.

4. Palubný personál

4.1 Všetky opatrenia týkajúce sa skvalitnenia odpočinku posádky by mali platiť – v primeranej miere – aj pre palubný personál, ktorý si musí zachovať bdelosť, aby dokázal zabrániť prípadnému ohrozeniu bezpečnosti alebo ochrany, a tiež v núdzových situáciách.

4.2 Palubný personál musí absolvovať vhodnú prípravu zameranú na oživovanie, dokonale ovládať svoj materinský jazyk, ďalej musí ovládať angličtinu aspoň na úrovni 4 podľa hodnotenia Medzinárodnej organizácie civilného letectva, musí byť schopný udržať komunikáciu s cestujúcimi v núdzových situáciách.

5. Riadenie letovej prevádzky

5.1 EHSV už vyjadril svoje stanovisko k otázke riadenia letovej prevádzky a s ňou súvisiacich problémov⁽¹⁾. Ak bude zavedený navrhovaný systém SESAR, bezpečnosť prevádzky sa zvýši. Systému SESAR sa týka iný dokument prijatý EHSV⁽²⁾, to však nič nemení na skutočnosti, že Európa potrebuje jednotný systém riadenia leteckej dopravy, ktorý prekročí hranice všetkých krajín a v rámci ktorého bude Európska organizácia pre bezpečnosť leteckej prevádzky (Eurocontrol) uznaná ako „federálny riadiaci orgán“ podobný Federálnemu úradu pre letectvo (FAA) v USA. Je vítané uzavretie prvého kontraktu v rámci programu Európskej organizácie pre bezpečnosť leteckej prevádzky TMA2010+.

5.2 V záujme bezpečnosti je nutné prijatie jednotných noriem a zavedenie integrovaných systémov v celej Európe.

5.3 Je tiež žiadúce zaviesť primeranú certifikáciu personálu v oblasti bezpečnostných elektronických zariadení v leteckej doprave.

6. Technický stav lietadiel

6.1 Zdá sa, že niektoré členské štáty len s ťažkosťami upravujú svoje vnútroštátne pravidlá tak, aby boli v súlade s európskymi normami časť 66 (European Part 66). Jednotlivé členské štáty vydávajú osvedčenia o technickom stave na základe požiadaviek Združených leteckých úradov (JAA), ktoré boli začlenené do legislatív jednotlivých štátov, aby získali oporu v zákone. V rámci systému EASA sa však pravidlá vydávania technických osvedčení podriaďujú právnym predpisom Európskej únie. Ich zavedenie bude pravdepodobne zdĺhavé a bude zrejme predmetom odvolacieho konania.

6.2 V roku 2005 všetkých 25 členských štátov EÚ využilo možnosť výnimky, na základe čoho bol dátum splnenia európskych právnych predpisov, časť 66, určený na september 2005. Je nutné nástožiť na tom, aby lehoty, ktoré Európska agentúra pre bezpečnosť letectva stanovila ako termíny splnenia bezpečnostných pravidiel, boli dodržané, alebo aspoň dospieť k dohode so všetkými zúčastnenými stranami, aby sa nemuseli posúvať stanovené termíny či prechodné obdobia.

6.3 EHSV kladie otázku, či existuje ustanovenie, podľa ktorého by agentúra EASA podľa potreby sledovala externé zabezpečenie (outsourcing) údržby nízkonákladovými letec-

kými spoločnosťami v zariadeniach na údržbu v tretích krajinách.

6.4 Vykonanie kontroly na zemi vyžaduje dostatočný čas, a to najmä pri vypravovaní lietadla. Priemerný čas 25 minút na krátku prehliadku rozhodne nie je možné vo všetkých prípadoch považovať za dostatočný.

6.5 Rovnako je potrebné pridelenie adekvátnych zdrojov a kvalifikovaných zamestnancov, ktorí pri vykonávaní údržby používajú len certifikované náhradné dielce.

6.6 Národné organizácie riadenia letovej prevádzky by mali vykonávať náhodné kontroly a audity a skúmať dodržiavanie noriem.

7. Letecké spoločnosti

7.1 Letecké spoločnosti, ktorým má byť udelené povolenie na podnikanie, musia byť finančne stabilné a dostatočne finančne zaistené; štáty by tiež mali pravidelne sledovať amortizáciu dlhov, aby sa uistili, že spoločnosti sa nesnažia dosiahnuť menšie úspory na rôznych miestach.

7.2 Letecké spoločnosti musia mať prax a musia byť riadené kompetentnými vedúcimi pracovníkmi.

8. Kompetencie Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva

8.1 Aktuálnym zámerom Európskej komisie je rozšíriť kompetencie agentúry EASA v oblasti riadenia (vrátane bezpečnosti a vzájomnej spolupráce) letísk, riadenia letovej prevádzky a služieb leteckej navigácie.

8.2 Podporujeme agentúru EASA v takej forme, ako bola ustanovená smernicou 1592/200/ES a domnievame sa, že európsky rámec postupov a povolení pre lietadlá a zariadenia vydaných jedinou organizáciou určite zlepší bezpečnosť a účinnosť leteckej prevádzky v Európe.

8.3 Agentúra EASA má príležitosť vyjadriť sa k otázke noriem a odporúčaných postupov (SARPS) a k anomáliám, ktoré vznikli uvedením „odporúčaných postupov“ a „štandardných postupov“ v prílohe dokumentácie ICAO.

9. Udeľovanie licencií pre civilné letectvo

9.1 Držiteľia licencií pre súkromných pilotov (PPL) pôsobiaci v európskom vzdušnom priestore na základe licencií udelených americkým úradom FAA by mali mať doložku vydanú agentúrou EASA.

9.2 Všetky lietadlá pre všeobecnú leteckú dopravu musia pred vstupom do európskeho vzdušného priestoru vyhovovať normám EÚ stanoveným agentúrou EASA.

⁽¹⁾ Air transport: Community air traffic controller licence, single European sky package (Letecká doprava: Licencia riadiaceho letovej prevádzky Spoločenstva, jednotný európsky vzdušný priestor) (spravodajca: pán McDonogh) Ú. v. C 234, 22.09.2005, s. 0017-0019

⁽²⁾ Spoločný podnik – SESAR CESE 379/2006 spravodajca: pán McDonogh.

10. Bezpečnosť palubných elektronických prístrojov

10.1 Agentúra EASA by mala vypracovať usmernenia alebo pravidlá na ochranu špecifických zariadení alebo sietí pred „činními protiprávnymi zasahovaniami“ ako ich stanovila organizácia ICAO.

10.2 Okrem stále častejšie využívaných sietí Ethernet (LAN) a IP k zraniteľným oblastiam patria:

- intenzívnejšie používanie vzdušných i pozemných komunikačných technológií dátového spojenia cestujúcimi, leteckými spoločnosťami a riadením letovej prevádzky;
- širšie používanie prenosu údajov a softvéru prostredníctvom sietí v lietadlách a medzi pozemnými lokalitami pre účely produkcie, dodávky, údržby či aktualizácie;
- zvýšenie počtu softvérových vírusov a hackerských útokov a vyhľadávanie dôverných údajov prostredníctvom prepojených sietí.

11. Bezpilotné lietadlá

11.1 Agentúra EASA musí disponovať potrebnými právomocami na riadenie tohto časti odvetvia, a to nielen v súvislosti so spôsobilosťou lietadla na let a konštrukciou, ale tiež s udeľovaním osvedčení pre pozemných operátorov, štartovacie systémy atď.

11.2 Všetky predpisy týkajúce sa bežných lietadiel musia byť záväzné aj pre bezpilotné lietadlá a všetci používatelia vzdušného priestoru by mali mať informácie o tých oblastiach, v ktorých sa ich tento typ činnosti dotkne.

12. Európska agentúra pre bezpečnosť letectva

12.1 Európska agentúra pre bezpečnosť letectva (EASA) je riadiacim orgánom pre celú EÚ. Stanovuje princípy a pravidlá

bezpečnosti letovej prevádzky v EÚ. Agentúra nemá dostatok financií, ani zamestnancov a nedisponuje žiadnymi kompetenciami, ktorými by mohla vynútiť dodržiavanie vydaných nariadení.

12.2 Zavedenie jednotlivých pravidiel a noriem závisí od rôznych národných organizácií riadenia.

12.3 To v podstate znamená samoreguláciu. Ani jedna národná organizácia riadenia pravdepodobne nezakročí proti leteckej spoločnosti, ktorá pod ňu spadá, kým sa nevyskytne mimoriadne závažný problém.

12.4 Národné organizácie riadenia tiež zodpovedajú za všetky lietadlá, ktoré sú registrované v príslušnej krajine a ktorých vlastníka má v tejto krajine zastúpenie. Tieto lietadlá a posádky často majú základňu v inej krajine EÚ a sú z nej tiež riadené. Kvôli tomu je ťažšie vykonávať riadnu reguláciu.

12.5 Požiadavka agentúry EASA adresovaná národným organizáciám riadenia v súvislosti so zavádzaním jej rozhodnutí môžu kvôli odlišným interpretáciám spôsobiť nerovnomerné zavádzanie pravidiel a nariadení v EÚ. To by mohlo viesť k tomu, že lietadlá budú vo zvýšenej miere registrované v tej krajine, ktorá bude interpretovať príslušné nariadenia voľnejšie než ostatné štáty.

12.6 Európska konferencia civilného letectva (ECAC) má právo kontrolovať úroveň zhody na miestnej úrovni. Túto právomoc by mala mať agentúra EASA.

12.7 Agentúra EASA je v súčasnosti financovaná príjmami z vydávania osvedčení, kvôli čomu dosiahne v roku 2006 pravdepodobnú stratu 15 miliónov eur. Preto je nesmierne dôležité, aby budúcnosť agentúry zaistili finančné zdroje z centrálnej úrovne.

Brusel 5. júla 2006

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o odpade“

KOM(2005) 667, konečné znenie – 2005/0281 (COD)

(2006/C 309/12)

Rada sa 24. februára 2006 rozhodla podľa článku 175 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. mája 2006. Spravodajcom bol pán BUFFETAUT.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) 114 hlasmi za, pričom 4 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Záver

1.1 EHSV schvaľuje vôľu Komisie modernizovať, zjednodušiť a prispôsobiť právne predpisy týkajúce sa odpadu. Schvaľuje najmä postup a ducha stratégie predchádzania vzniku a recyklovania odpadu. Vôľa dosiahnuť všeobecné a rovnaké uplatňovanie právnych predpisov musí byť podporená, aby sa predišlo disproporciám v oblasti životného prostredia, verejného zdravia a hospodárskej súťaže na trhu s odpadmi. Zdôrazňuje význam zrozumiteľnosti a presnosti definícií a príloh, aby sa predišlo sťažnostiam a súdnym procesom. Vyjadruje však poľutovanie nad nedostatkom ambícií tohto dokumentu v oblasti predchádzania vzniku odpadu. Zdôrazňuje, že každá vôľa dosiahnuť skutočný trvalo udržateľný rozvoj si vyžaduje v kontexte nedostatku nerastných surovín a zvyšovania cien za ne účinnú politiku predchádzania vzniku a opätovného spracovania odpadov. Odporúča však, aby boli nástroje rozvíjané na európskej úrovni, z toho dôvodu, aby boli stanovené ciele dosahované tak z kvalitatívneho, ako aj kvantitatívneho hľadiska. V tomto ohľade má text skutočné nedostatky. Okrem toho sa Komisia pravdepodobne nazdáva, že ak zmierni postupy udeľovania povolení na prevádzku zariadení na spracovanie odpadu, podporí sa tým recyklovanie. Tento prístup je mylný, bude mať nepriaznivé dopady na životné prostredie a povedie k vzniku zdravotných rizík. Navyše nie je v súlade so zásadami Aarhuského dohovoru o prístupe verejnosti k informáciám v záležitostiach spracovania odpadu. Udelenie povolenia totiž zahŕňa určité technické prvky z oblasti ochrany životného prostredia, ide o verejný postup a spájajú sa s ním opatrenia ako povinnosť poskytovania informácií a kontroly. V žiadnom prípade nepredstavuje prekážku na rozvoj spracovania a recyklovania odpadu – práve naopak, vnáša do nich nevyhnutné záruky kontroly a dodržiavania noriem a využívania najlepších dostupných techník zo strany správnych orgánov.

1.2 Rovnako považuje za úplne správne zavedenie pojmu životný cyklus odpadov do politiky v oblasti odpadov, ako aj prístup v oblasti znižovania odpadu na skládkovanie, kompostovania a energetického zhodnocovania odpadu, samotného recyklovania a predchádzania vzniku odpadu.

1.3 Čo sa týka návrhu smernice, EHSV sa domnieva, že snaha o subsidiaritu presadzovaná príliš kategorickým spôsobom by mohla byť v rozpore so snahou o všeobecné a harmonické uplatňovanie predpisov v celej Európskej únii.

1.4 Naliehavo žiada, aby zlúčenie/zrušenie smernice o nebezpečnom odpade nevedlo k zníženiu účinnosti riadenia a ochrany verejného zdravia a domnieva sa, že dokument v jeho súčasnom znení neposkytuje dostatočné záruky. Prínajmenšom by bolo vhodné uviesť, že pri tomto type odpadu sa nepovoľuje miešanie nebezpečného odpadu ani udeľovanie výnimiek z povolení. Osobitné opatrenia a povinnosti pri preprave a spracovaní odpadu totiž závisia od jeho zaradenia ako „nebezpečný odpad“ alebo ako odpad, ktorý nie je nebezpečný. Akékoľvek zľahčovanie v tejto oblasti nemožno považovať za pokrok pri ochrane životného prostredia.

1.5 Zdôrazňuje, že podporovať treba recykláciu, ktorá nebude mať negatívny vplyv na životné prostredie a umožní účinné opätovné spracovanie surovín.

1.6 Vyjadruje vážne pochybnosti nad opodstatnenosťou komitologického postupu na definovanie určitých špecifických kritérií za účelom definovania, kedy odpad prestáva byť odpadom.

1.7 Domnieva sa, že niektoré z definícií zostávajú nepresnými (predovšetkým definície pojmu výrobca a zhodnocovanie). Bude potrebné definovať na jednej strane opätovné spracovanie „suroviny“, ktoré vedie k „surovinovému recyklovaniu“ s možnosťou v niektorých odpadových tokoch, že by odpad prestal byť považovaný za odpad a na druhej strane k energetickému zhodnoteniu odpadov, bez možnosti, že by odpad prestal byť považovaný za odpad, s cieľom dosiahnuť jednotné uplatňovanie smernice o spaľovaní na všetky druhy odpadu zhodnocované tepelným spracovaním, či už spaľovaním alebo spoluspaľovaním. Čo sa týka spaľovania odpadu, bolo by vhodné podporovať vysokú účinnosť energetického zhodnocovania pri vymedzení zhodnocovania. Je však prekvapivé, že takéto ustanovenie sa týka len samotného spaľovania, a nie ostatných postupov energetického zhodnocovania. V tomto prípade by sa spaľovanie odpadu malo považovať za zhodnocovanie len vtedy, ak dosiahne vysoký stupeň energetickej účinnosti.

1.8 Vyjadruje hlboké poľutovanie nad tým, že nič nie je navrhnuté v oblasti jednotných finančných nástrojov pre celú Európsku úniu.

1.9 Vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že návrh smernice neobsahuje žiadnu povinnosť v oblasti pracovných podmienok a ochrany zdravia zamestnancov tohto sektora.

2. Úvod

2.1 Politika v oblasti odpadov je jednou z najstarších environmentálnych politík Európskej únie, pretože súčasná rámcová smernica pochádza z roku 1975. Všeobecný hospodársky a sociálny kontext, prax, technológie, vnútroštátne a miestne politiky, ako aj kolektívne povedomie týkajúce sa problému odpadov sa však za tridsať rokov významne rozvinuli. Vytváranie právnych predpisov v oblasti odpadov bez zmeny od roku 1975 sa urýchlilo v deväťdesiatych rokoch zmenou rámcovej smernice v roku 1991, po ktorej nasledovalo prijatie série smerníc o niektorých postupoch úpravy a o riadení niektorých odpadových tokov.

2.2 Platná legislatíva bola podrobená skúške časom; objavili sa medzery alebo nepresnosti, spory a súdy poukázali na ťažkosti v interpretácii a legislatívnu zložitost', ktoré boli sčasti spôsobené fragmentáciou právnych predpisov v rôznych textoch, ktoré sa odvolávajú jeden na druhý.

2.3 V rovnakom čase sa rozvinulo skutočné odpadové hospodárstvo. Činnosti riadenia a recyklovania odpadov sa stali skutočnými hospodárskymi sektormi, ktoré sa tešia vysokému rastu a produkujú obrát odhadovaný na 100 miliárd EUR v rámci Európy 25 členských štátov.

2.4 Nakoniec, Európska únia sa rozšírila a ešte sa rozširovať bude. Nové členské krajiny sa však nachádzajú v ťažkej situácii vzhľadom na ich rozšírený systém skládkovania. Bolo teda prirodzené, že Európska komisia sa chcela nad otázkou odpadov znovu zamyslieť, ale bez toho, aby zamietla ducha platnej legislatívy a narušila od základov jej štruktúru.

2.5 Z tohto dôvodu uverejnila oznámenie o tematickej stratégii predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklovania⁽¹⁾ a navrhla novú smernicu o odpade⁽²⁾. Jeden dokument stanovuje politické smerovania a všeobecnú filozofiu Komisie a druhý je ich konkrétnym právnym zakotvením.

3. Obnovená politika

3.1 Úvaha Komisie v pozadí tematickej stratégie vychádza z konštatovania, že za posledných tridsať rokov bol v oblasti odpadov dosiahnutý podstatný pokrok, ale objemy odpadu stále rastú, miera recyklovania a zhodnocovania odpadu je nedostatočná a zainteresované trhy sa rozvíjajú s ťažkosťami. Ostatne, popri špecifických dokumentoch o odpadoch hrali smernice IPPC istú pozitívnu úlohu.

3.2 Spracovanie odpadov okrem toho prispieva v určitom zmysle k problémom so životným prostredím a vytvára ekonomické náklady.

3.3 Nakoniec, európske právne predpisy zostávajú v určitých bodoch nepresné, čo vedie k sporom a rôznym interpretáciám v rámci ich uplatňovania v jednotlivých krajinách.

3.4 Ako je dnes spracovávaný komunálny odpad? Najlepšie štatistiky boli vypracované v oblasti komunálneho odpadu, ktorý predstavuje približne 14 % všetkých produkovaných odpadov: 49 % sa zneškodňuje skládkovaním, 18 % spaľovaním, 33 % recyklovaním a kompostovaním. Medzi niektorými členskými štátmi však stále existujú veľké rozdiely, niekde sa 90 % odpadov spracováva skládkovaním, zatiaľ čo v iných štátoch končí na skládkach iba 10 % odpadov. Podobné rozdiely sú pozorované aj pri ostatných kategóriách odpadov.

3.5 Z globálneho hľadiska sa teda Európska únia nachádza v situácii, keď napriek istému pokroku celkové objemy odpadov narastajú a celkové množstvo skládkovaného odpadu sa nezmenšuje, alebo len veľmi málo, napriek vzostupu recyklovania a spaľovania. Čo sa týka predchádzania vzniku odpadov, môžeme konštatovať, že politiky rozvíjané v tejto oblasti nepriinesli konkrétne výsledky.

3.6 Je teda jasné, že ciele súčasnej politiky Spoločenstva sú plne opodstatnené – predchádzanie vzniku odpadu, presadzovanie jeho opätovného spracovania, recyklovania a zhodnocovania, aby sa znížil jeho negatívny vplyv na životné prostredie a prispelo sa k lepšiemu využívaniu zdrojov – musí však byť dosiahnutá lepšia účinnosť nástrojov.

3.7 Z tohto dôvodu Komisia navrhuje akčné smerovania zamerané na jednej strane na legislatívnu techniku, na zváženie a koncepciu toho, čím by mala byť politika v oblasti odpadov, na zvýšenie informovanosti a na definovanie spoločných noriem. V stratégii pre predchádzanie vzniku odpadu a jeho recyklovanie teda odporúča:

- priblížiť sa k spoločnosti, ktorá odpad recykluje, ktorá podľa možností predchádza jeho vzniku a ktorá plne využíva materiálne a energetické zdroje obsiahnuté v odpadoch,
- naliehať na všeobecné uplatňovanie právnych predpisov, aby sa predišlo rozdielom v ich interpretácii a uplatňovaní a zaistiť, aby ciele vytýčené v existujúcich právnych predpisoch boli dosiahnuté členskými štátmi načas,
- zjednodušiť a modernizovať príslušné právne predpisy,
- zaviesť posudzovanie životného cyklu do politiky týkajúcej sa odpadu takým spôsobom, aby bol zohľadnený jej potenciálny prínos k zníženiu vplyvu využívania zdrojov na životné prostredie,
- realizovať ambicióznejšiu a účinnejšiu politiku predchádzania vzniku odpadu,
- zvýšiť informovanosť a šíriť znalosti v oblasti predchádzania vzniku odpadu,
- vyvíjať spoločné referenčné normy na zastrešenie európskeho recyklačného trhu,
- ďalej rozpracovať politiku EÚ o recyklovaní.

⁽¹⁾ KOM(2005) 666, konečné znenie.

⁽²⁾ KOM(2005) 667, konečné znenie.

3.8 Komisia od týchto zmien v právnych predpisoch a v koncepcii politiky v oblasti odpadov očakáva zníženie objemu odpadov na skládkach, lepšie kompostovanie a energetické zhodnocovanie odpadu, väčšiu a lepšiu recykláciu. Očakáva sa teda významnejšie zhodnocovanie odpadov a teda pozdvihnutie toho, čo sa nazýva „hierarchia odpadov“, ako aj príspevok politiky v oblasti odpadov k lepšiemu využívaniu zdrojov.

Aké je prvé právne zakotvenie cieľov vytýčených v tematickej stratégii?

4. Návrh smernice o odpade: zmena, ale nie prevrat

4.1 Prvý článok návrhu formuluje ciele Komisie. Sú dvojité a navzájom závislé:

- na jednej strane „stanoviť opatrenia na zníženie celkových environmentálnych dosahov súvisiacich s používaním zdrojov, tvorbou odpadu a odpadovým hospodárstvom.“
- na strane druhej a za tým istým účelom stanoviť každému členskému štátu ako prioritný cieľ predchádzanie vzniku alebo zníženie tvorby odpadov a ich škodlivosti a po druhé prijať opatrenia na zhodnocovanie odpadu „prostredníctvom druhotného používania, recyklovania a iných operácií zhodnocovania“.

4.2 Komisia sa domnieva, že snaha o dosiahnutie tohto cieľa nie je dôvod na kompletne prepracovanie platných právnych predpisov, ale vyžaduje si zlepšenie súčasného právneho rámca a vyplnenie existujúcich medzier. Návrh smernice je iba jedným z aspektov zavedenia stratégie a ďalšie návrhy z nej vyplývajúce vzniknú neskôr. V každom prípade európska politika v oblasti odpadov spočíva nevyhnutne na subsidiarite. Aby bola účinná, je nevyhnutné podniknúť sériu opatrení na úrovni Európskej únie až po úroveň obcí, kde sa veľa vecí prakticky uskutočňuje. Komisia sa domnieva, že dodržiavanie princípu subsidiarity nemožno v žiadnom prípade interpretovať ako pokles ambícií v oblasti životného prostredia.

4.3 Návrh je prezentovaný ako revízia smernice 75/442/EHS. Zlučuje smernicu 91/689/EHS o nebezpečnom odpade s rámcovou smernicou a zároveň ju teda ruší. Taktiež ruší smernicu 75/439/EHS o odpadovom oleji, avšak do rámcovej smernice zahŕňa osobitnú povinnosť zberu.

4.4 Hlavné zmeny sa týkajú:

- zavedenia environmentálneho cieľa,
- objasnenia pojmov zhodnocovanie a zneškodňovanie,
- objasnenia podmienok pre miešanie nebezpečného odpadu,
- zavedenie postupu na objasnenie, kedy odpad prestáva byť odpadom pre vybrané odpadové toky,

— zavedenia minimálnych noriem, alebo postupu na prijatie minimálnych noriem pre mnohé operácie odpadového hospodárstva,

— zavedenia požiadavky rozpracovať vnútroštátne programy predchádzania vzniku odpadu.

4.5 Je teda potrebné vedieť, či návrhy legislatívnych zmien umožnia dosiahnuť všeobecné ciele vytýčené v stratégii a korigovať existujúce nedostatky a nepresnosti.

5. Všeobecné pripomienky k návrhu smernice o odpade

5.1 Tento nový návrh bol už dlho očakávaný a mal by sa stať pre všetky zainteresované strany (členské štáty, mimovládne organizácie, občanov a profesionálne subjekty) základom európskej environmentálnej politiky v oblasti odpadového hospodárstva. Práve v tomto duchu mal EHSV vypracovať svoju analýzu. Od nového návrhu sa očakávalo zlepšenie súčasnej situácie pri zohľadnení skúseností nadobudnutých od roku 1991, slabých stránok pôvodných ustanovení a stratégie, ktorá má byť prijatá v Európe v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a ktorá počíta s politikou riadenia, opätovného spracovania, recyklovania a zhodnocovania odpadov v kontexte nedostatku nerastných surovín a energetických zdrojov.

5.2 Súčasným predpisom bola často vytykaná chýbajúca presnosť a zrozumiteľnosť (obzvlášť pri prílohách a definíciách). Taktiež bolo často vytykané chýbajúce homogénne uplatňovanie smerníc a nariadení v rámci Európskej únie a rôzne prístupy členských štátov. Revízia nariadenia o preprave odpadu cez hranice štátov nedávno osvetlila problémy vyplývajúce z tejto situácie.

5.3 Aké závery a akú analýzu môže EHSV vyvodiť z navrhnutého znenia rámcovej smernice? Je možné položiť si otázku, či ambície Komisie neklesajú v porovnaní s oznámením z roku 2003 „Smerom k tematickej stratégii pre predchádzanie vzniku a recyklovanie odpadu“⁽³⁾. Prístup v oblasti subsidiarity sa zdá trochu minimalistický a môže viesť k rozdielom v rámci uplatňovania právnych predpisov. Okrem toho, návrh nehovorí nič o činnosti, ktorú môžu v tejto oblasti uskutočňovať zainteresované hospodárske a sociálne strany.

5.4 K zjednodušeniu právnych predpisov:

5.4.1 Odporúča sa zlúčenie smernice o nebezpečnom odpade s rámcovou smernicou. V tomto ohľade je potrebné sa ubezpečiť, že nebezpečné odpady budú predmetom oveľa prísnejšieho riadenia ako ostatné odpady, najmä ak sa má paralelne uplatňovať legislatíva REACH na všetky látky na trhu. Smernica o odpadových olejoch je jednoducho zrušená, pretože v praxi nebol zaznamenaný environmentálny prínos týchto ustanovení v rámci spracovania odpadových olejov. Ustanovenia týkajúce sa ich zberu však ostávajú zachované.

⁽³⁾ KOM(2003) 301, konečné znenie.

5.4.2 Taktiež možno poznamenať, že od stanovenia kritérií nebezpečnosti Komisia stále nevypracovala potrebné sprievodné dokumenty: normalizované testy, koncentračné limity pre správne využívanie zoznamu odpadov.

5.4.3 Návrhy na výnimky pre operácie zhodnocovania sa zdajú ľahkovážne a v určitých sektoroch by mali byť prehodnotené. Každý sa pamätá na incidenty miešania nebezpečných odpadov s prírodnými látkami na prípravu krmiva pre zvieratá, ktoré by sa mohli opakovať, ak by sa upustilo od sledovania a kontroly potrebnej pre správne riadenie odpadov. A nakoniec, bolo by vhodné, keby sa Komisia zaoberala otázkou, či navrhované výnimky (Pododdiel 2 – Výnimky) nie sú v rozpore s ustanoveniami Aarhuského dohovoru o prístupe verejnosti k informáciám a jej účasti na rozhodovacom procese v záležitostiach spracovania odpadu.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Lepšie definície

6.1.1 V súčasnej smernici chýbajú správne definície k určitému počtu bodov. Množstvo sťažností na Európskom súdnom dvore je dostatočne výrečné na to, aby sme o tom boli presvedčení. Je nový návrh po tejto stránke lepší? V určitých ohľadoch je možné o tom pochybovať.

6.1.2 Definícia výrobcu, prevzatá z pôvodnej smernice⁽⁴⁾, musí byť zmenená. Ako možno akceptovať, že niekto, kto zmení povahu odpadu sa stáva jeho novým „výrobcom“? Je iba jeho „úpravcom“ a vzhľadom na to musí byť súčasťou sledovacieho reťazca. V opačnom prípade môže začať dochádzať k znižovaniu klasifikácie odpadu a zníženiu zodpovednosti jeho skutočného výrobcu. Minimálne by tu mala byť zmienka o rozšírenej zodpovednosti výrobcu (za výrobky na trhu).

6.1.3 Komisia v rámci cezhraničného nariadenia o zachovaní vývozu⁽⁵⁾ nástojila na „dočasných operáciách“, ktoré nie sú definované, tak ako nie sú definovaní ani „dealers a brokers“ z tohto nariadenia.

6.1.4 Recyklovanie je síce definované, definícia opätovného spracovania v súvislosti so zhodnocovaním však nie je jasná. Bolo by potrebné definovať opätovné spracovanie „surovín“, ktoré vedie k „surovinovému recyklovaniu“ a energetickému zhodnocovaniu. V prvom prípade síce odpad na konci cyklu spracovania už nemusí byť považovaný za odpad, nie je tomu však tak pri energetickom zhodnocovaní. Energetické zhodnocovanie odpadu je v rámci ochrany životného prostredia riadené smernicou o spaľovaní odpadu. Ak odpad prestáva byť klasifikovaný ako odpad, už sa naň neuplatňujú predpisy na ochranu životného prostredia.

⁽⁴⁾ Smernica Rady č. 91/156/EHS z 18.3.1991, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 75/442/EHS o odpade.

⁽⁵⁾ Nariadenie Rady č. 259/93/EHS z 1.2.1993 o kontrole a riadení pohybu zásielok odpadu vnútri, do a z Európskeho spoločenstva.

6.2 Predmet

6.2.1 Predmetom smernice je a musí ostať ochrana životného prostredia a zdravia.

6.2.2 Komisia má vo všeobecnosti tendenciu prikladať veľkú dôležitosť otvoreniu trhu, ktorý je iba jedným z aspektov politiky v oblasti odpadov.

6.2.3 EHSV sa domnieva, že je potrebné jednoznačným spôsobom vyjasniť diskusiu, ktorá spočíva v otázke, ako definovať normatívny rámec, ktorý by mechanizmom trhu umožnil nasmerovať odpadové hospodárstvo smerom k zlepšovaniu životného prostredia rozvíjaním konceptov eko-účinnosti a eko-riadenia v sektore výroby a služieb. Odpadové hospodárstvo je regulovaným trhom, ktorého hlavným cieľom je ochrana životného prostredia, zdravia a zachovanie zdrojov pri zohľadnení hospodárskych, sociálnych a environmentálnych vplyvov. Ochrana životného prostredia je významným prvkom, ktorý podporuje vytváranie pracovných miest a konkurencieschopnosti za súčasného prinášania možností inovácií a nových trhov. Treba si položiť otázku, či subsidiarita predstavuje ideálny prístup. Okrem iného je príznačné, že samotná Komisia sa vo svojom oznámení o tematickej stratégii domnieva, že niektoré činnosti recyklovania môžu škodiť životnému prostrediu; navrhuje však, aby členské štáty konali takým spôsobom, aby všetky odpady prechádzali procesom zhodnocovania. Je teda potrebné upresniť, že je nutné podporiť recyklačný trh v **pravom slova zmysle**, a to prostredníctvom spoločných požiadaviek vyvinutých na európskej úrovni.

6.2.4 Komisia taktiež „zabúda“ v rámci „hierarchie“ poukázať na to, (tak ako tomu bolo aj v predchádzajúcej smernici), že eliminácia odpadov v korektných podmienkach môže byť prospešná pre životné prostredie, aj keď zachováva operačné ustanovenia k tejto problematike. Z uvedeného vyplýva, že nový text je v tejto otázke menej zrozumiteľný ako text predchádzajúci.

6.2.4.1 Rámcová smernica musí ostať základom pre účinné a správne riadenie odpadov vo všetkých typoch zariadení na úpravu odpadu. Spôsob jej uplatňovania a teda prostriedky na posilnenie stratégie recyklovania musia byť ešte stanovené.

6.2.5 Pre nasmerovanie úvah Komisia navrhovala zavedenie finančných nástrojov na podporu účinného riadenia odpadu, jeho recyklovania a jeho zhodnocovania. Zavedenie takýchto nástrojov na európskej úrovni mohlo byť účinne podporené pod podmienkou jednotnosti. Nič však tejto oblasti nie je v navrhnuté, pretože by bolo ťažké dosiahnuť jednomyselné rozhodnutie k tomuto návrhu v Rade. Voľba nič nenavrhnúť v tejto oblasti je bezpochyby realistická, svedčí však o určitej nesmelosti Komisie, ktorá by mohla navrhnúť rozvinutie otvorenej metódy koordinácie pre danú problematiku.

6.3 Nebezpečný odpad

6.3.1 Predmet zlúčenia/zrušenia bol súčasťou všeobecných úvah týkajúcich sa samotného princípu.

6.3.2 Je zvláštne, že v článku, ktorý sa týka separovania odpadu sa hovorí iba o miešaní.

6.3.3 Tento odpad, viac ako ktorýkoľvek iný, musí byť zastrešený silnou legislatívou a sledovateľnosťou. Jeho vypúšťanie do životného prostredia musí byť právnymi predpismi jasne znemožnené. Okrem iného je potrebné dbať na to, aby zlúčenie/zrušenie smernice o nebezpečnom odpade neznížilo úroveň ochrany verejného zdravia. Malo by byť aspoň jasne povedané, že už z princípu bude každá „zmes obsahujúca nebezpečný odpad“ považovaná za nebezpečnú, okrem prípadov, keď je výsledkom skutočná chemická detoxikácia. Akékoľvek rozpúšťanie musí byť zakázané.

6.4 Sieť zariadení na zneškodňovanie

6.4.1 Text navrhuje spoločnú koordináciu členských štátov za účelom vytvorenia siete zariadení na zneškodňovanie odpadu. Ako žiadať investície v tejto oblasti, keď členské štáty nemôžu zaviesť nástroje potrebné na plné využívanie týchto zariadení? Operátor by totiž mohol odpad „vyvážať“ za účelom zhodnotenia v inej krajine. Je teda potrebné, aby pravidlá v tejto oblasti boli zvlášť upresnené, a nevedli k neblahým následkom.

6.4.2 Zásada blízkosti musí byť preskúmaná a vysvetlená spolu so zásadou sebačinnosti. Tieto dve zásady sú totiž pre trvalo udržateľné riadenie odpadu neodmysliteľné.

6.5 Prevencia

6.5.1 Smernica členským štátom neukladá žiadnu povinnosť týkajúcu sa sociálnej oblasti prevencie. Táto by predpokladala prípadné vplyvy na pracovné podmienky a podmienky ochrany zdravia pracujúcich a zavedenie skutočných informačných kampaní. Prevencia je tiež záležitosťou občianstva. Taktiež by bolo vhodné napredovať v analýzach v rámci dvoch osí: kvalitatívnej a kvantitatívnej, pretože v hospodárskej oblasti kvalita, určite menej neústupná ako kvantita, vedie k pokroku a výkonnosti.

6.6 Prílohy

6.6.1 Prílohy prinášajú málo zmien okrem prístupu založenom na energetickej účinnosti samotných spalovní odpadu z domácností. Je zvláštne, že neobsahujú žiadnu zmienku o povinnostiach „spoluspalovní“. Na dôvažok, spaľovanie domáceho odpadu by sa malo považovať za zhodnocovanie len vtedy, ak dosiahne vysoký stupeň energetickej účinnosti. Pokiaľ odpad nemôže byť materiálne využitý, malo by sa zabrániť situácii, pri ktorej by jednoduché a málo účinné spaľovne čerpali úžitok z ustanovení týkajúcich sa zhodnocovania. Spaľovanie by sa v takomto prípade stalo príliš jednoduchým riešením, ktoré by k vývozu odpadu prispievalo, namiesto toho, aby mu bránilo.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Akčný plán 2006-2008 na zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva“

KOM(2005) 647, konečné znenie

(2006/C 309/13)

Komisia sa 23. januára 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravou prác v danej veci schválila svoje stanovisko 24. mája 2006 (spravodajca: pán **Sarró Iparraguirre**).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 164 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko.

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV, tak ako už Komisia dal najavo prostredníctvom svojich predchádzajúcich stanovísk, podporuje proces zjednodušenia právnych predpisov Spoločenstva a víta publikovanie Akčného plánu 2006-2008 na zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva. Cieľom tohto stanoviska je prispieť k výnimočnej práci, na ktorú sa Komisia podujala a ktorá je veľmi dôležitá pri zjednodušovaní právnych predpisov Spoločenstva v oblasti rybného hospodárstva.

1.2 Výbor je toho názoru, že aby bol proces zjednodušenia úspešný, je potrebná úzka spolupráca s odvetvím rybného hospodárstva prostredníctvom podpory a zintenzívnenia vzťahov s regionálnymi poradnými útvarmi Komisie, t.j. regionálnymi poradnými výborami, Poradným výborom pre rybolov a akvakultúru Európskej únie a Výborom pre sociálny dialóg.

1.3 EHSV je presvedčený o tom, že prvé, čo musí Európska komisia urobiť, je zjednotiť už existujúce právne predpisy. Následne by sa mala Komisia pokúsiť naplniť ciele vytýčené v oznámení, ktoré výbor plne schvaľuje, a to:

- a) zlepšiť zrozumiteľnosť už existujúcich textov, zjednodušiť ich a lepšie ich sprístupniť;
- b) znížiť náklady a administratívnu záťaž verejných správ;
- c) znížiť administratívnu záťaž a iné obmedzenia pre pracovníkov v rybom hospodárstve.

1.4 EHSV tiež schvaľuje výber dvoch oblastí a legislatívnych opatrení, na ktoré sa akčný plán zameriava: zachovanie a spravovanie zdrojov rybného hospodárstva a kontrola rybolovných aktivít. Neskôr by mala Komisia pokračovať v procese zjednodušenia a zlepšenia ďalších oblastí politiky rybného hospodárstva.

1.5 Pokiaľ ide o výkaz 3, ktorý sa zaoberá CPÚ/kvótami a rybárskym úsilím, výbor považuje navrhnuté opatrenia za primerané – individuálny prístup k rôznym aspektom politiky zachovania zdrojov rýb, jej regulovanie na základe homogénnych skupín a ich uplatňovanie v rámci viacročných plánov riadenia. Napriek tomu sa mu zdá, že čas od odovzdania vedeckých posudkov až po zasadanie Rady v decembri, na ktorom sa

stanovujú CPÚ/kvóty, ako aj iné dôležité riadiace opatrenia, je veľmi krátky. Nie je dostatočný na to, aby prebehli všetky potrebné konzultácie a dohody. Z tohto dôvodu výbor žiada o dlhšie časové obdobie medzi vydaním vedeckého posudku a konečným rozhodnutím.

1.6 V súvislosti s výkazom 2, ktorý navrhuje zjednodušiť technické opatrenia, vyjadruje EHSV svoje obavy nad tým, že by Európska komisia prevzala právomoci, ktoré v súčasnosti patria Rade.

1.7 Podobne, pokiaľ ide o možnosť povoliť členským štátom prijať miestne technické normy, tiež spomínanú vo výkaze 2, EHSV sa domnieva, že Rada by mala tiež schváliť žiadosti, ktoré predkladajú členské štáty, aby sa predišlo nerovnakému zaobchádzaniu a diskriminácii medzi rybármi rôznych krajín.

1.8 Výbor súhlasí s Komisiou pokiaľ ide o opatrenia stanovené vo výkazoch 3, 4 a 5, týkajúce sa zjednodušenia procesu zhromažďovania a riadenia údajov a zefektívnenia kontrolných opatrení. Pre prípravu tých posledných považuje za veľmi dôležitú koordináciu medzi Komisiou a Agentúrou Spoločenstva na kontrolu rybolovu. Čo sa týka používania informačných technológií, EHSV sa nazdáva, že by malo byť stanovené prechodné obdobie na ich zavedenie, ktoré je potrebné na to, aby sa odborníci, rybári a členské štáty oboznámili s týmto procesom, aby boli zabezpečené všetky záruky na zachovanie obchodného tajomstva, získanie dôvery a podpory zainteresovaných strán, reálne odskúšanie systému, zabezpečené dodatočné finančné prostriedky na pokrytie nákladov súvisiacich so zavedením nových technológií, a takto zaručiť úspech legislatívneho zjednodušenia.

1.9 V záujme zníženia byrokratickej záťaže rybárov v členských štátoch, EHSV veľmi pozitívne prijíma návrh Komisie vo výkaze 6, v ktorom sa navrhuje odstrániť všetky bezvýznamné alebo málo významné vykazovacie povinnosti.

1.10 Opatrenia pre zjednodušenie špecifikované vo výkaze 7 považuje výbor za potrebné a necháva na zváženie Komisii vypracovanie vzorovej dohody, ktorá by bola základom pri rokovaniach o rybolove s tretími krajinami, ako aj elektronické udeľovanie a vydávanie licencií na rybolov.

1.11 EHSV sa nazdáva, že v akčnom pláne by si zaslúžil zmienku aj boj proti nelegálnemu, neregulovanému a nedeklarovanému rybolovu, čo je jedným z cieľov spoločnej politiky rybného hospodárstva, a to stanovením čo najjednoduchšieho a najúčinnnejšieho spôsobu boja proti nelegálnemu, neregulovanému a nedeklarovanému rybolovu. EHSV si myslí, že tento proces by sa mal sústrediť na možnosť prístupu na spotrebné trhy, na posilnenie moci príslušných štátov, ktorým patrí prístav a na zákaz prekladania tovaru na šírom mori.

1.12 Na záver EHSV zastáva názor, že práca vyplývajúca z akčného plánu 2006-2008 je veľmi náročná a to môže spôsobiť, že nebude možné ho naplniť v lehote troch rokov. Preto Komisii navrhuje, aby koncom roka 2007 plán zrevidovala.

2. Zdôvodnenie

2.1 Od začiatku 21. storočia Európska únia nastúpila na cestu plnenia ambiciózneho poslania, a to zlepšenia celého jej legislatívneho prostredia s cieľom zvýšiť jeho účinnosť a transparentnosť.

2.2 Vývoj Európskej únie v druhej polovici minulého storočia mal za následok vznik veľkého počtu právnych predpisov Spoločenstva, ktoré tvoria „*acquis communautaire*“.

2.3 Toto „*acquis communautaire*“ sa postupne rozširovalo na základe veľkého počtu právnych predpisov jednotlivých politík Spoločenstva, a tak ako celok vytvorilo regulačný rámec politiky Spoločenstva.

2.4 Na základe poverenia Európskou radou je v súčasnosti Komisia zapojená do koordinovaných aktivít európskych inštitúcií, ktorých cieľom je zjednodušenie a zlepšenie regulačného rámca legislatívy Spoločenstva.

2.5 Tento proces zjednodušenia a zlepšenia legislatívy Európskej únie je plne integrovaný v revidovanej Lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť v Európe a preto sa sústreďuje na prvky „*acquis communautaire*“, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť podnikov v Európskej únii.

2.6 Keďže v Európe malé a stredné podniky predstavujú 99 % všetkých podnikov v EÚ a poskytujú dve tretiny pracovných miest, proces zjednodušenia a zlepšenia legislatívy Európskej únie je pre ne veľmi dôležitý, pretože zníži legislatívnu a administratívnu záťaž, ktorú musia v súčasnosti znášať.

2.7 V rámci tejto stratégie zjednodušenia a zlepšenia legislatívy Spoločenstva má Komisia v úmysle založiť priebežný a nepretržitý program zjednodušenia, v oblastiach ako poľnohospodárstvo, životné prostredie, zdravie a bezpečnosť na pracovisku, rybolov, dane, clo, štatistiky a pracovné právo.

2.8 Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – „Akčný plán 2006-2008 na zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva“, ktorý je predmetom tohto stanoviska, prepája tento priebežný a nepretržitý viacročný program zjednodušenia a zlepšenia spoločnej politiky rybného hospodárstva s rybolovom.

2.9 EHSV ako inštitucionálny zástupca organizovanej občianskej spoločnosti, ktorý už Komisii aj prostredníctvom iných stanovísk preukázal svoju podporu procesu zjednodušenia európskej legislatívy, víta publikovanie tohto akčného plánu a toto stanovisko vydáva s úmyslom pomôcť Komisii pri jej ťažkej práci a povzbudiť ju, aby v nej naďalej pokračovala.

3. Predchádzajúce súvislosti

3.1 Na zasadnutí Rady v Lisabone 23. – 24. marca 2000 bola Komisia poverená vypracovaním akčného plánu „za stratégiu pre koordinovanejší prístup v procese zjednodušovania legislatívneho rámca“. Tento mandát bol neskôr ratifikovaný na zasadaniach Rady v Štokholme (23. a 24. marca 2001), v Laekene (8. a 9. decembra 2001) a v Barcelone (15. a 16. marca 2002).

3.2 V rámci tohto pola pôsobnosti predstavila Komisia Bielu knihu o európskom riadení, ktorá bola schválená v júli 2001⁽¹⁾. Jedna časť sa zaoberá zlepšením kvality riadenia. Tento dokument prešiel rozsiahlym konzultačným procesom, ktorý skončil 31. marca 2002.

3.3 V stanovisku EHSV k tejto bielej knihe je uvedené: „výbor podporuje návrhy v bielej knihe na zjednodušenie a zrýchlenie európskeho legislatívneho procesu, keďže právne predpisy Spoločenstva sú čoraz komplikovanejšie a niekedy sa pripájajú k existujúcim národným normám, namiesto toho, aby ich zjednodušili a zharmonizovali.“⁽²⁾

3.4 V rámci tohto prístupu navrhla Komisia v júni 2002 akčný plán na zjednodušenie a zlepšenie regulačného rámca, ktorý opäť predložila na diskusiu ostatným inštitúciám Spoločenstva.⁽³⁾

3.5 Akčný plán jednoznačne navrhuje, aby sa po naplnení troch základných fáz legislatívneho cyklu – predstavenie legislatívneho návrhu Komisiou, diskusia o návrhu v Európskom parlamente a Rade a uplatňovanie regulačného nástroja členskými štátmi – uzatvorila medziinštitucionálna dohoda o zlepšení kvality legislatívy Spoločenstva.

⁽¹⁾ KOM(2001) 428, konečné znenie, z 30. 7. 2001.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 125, 27.5.2002, s.61 (KOM(2001) 428, konečné znenie „Európske riadenie – Biela kniha“).

⁽³⁾ KOM(2002) 278, konečné znenie, z 5. 6. 2002, – Akčný plán „Zjednodušenie a zlepšenie legislatívneho prostredia“.

3.6 Proces zjednodušenia legislatívy EÚ, ktorý sa začal už v predchádzajúcich rokoch, sa od februára 2003 urýchlil na základe Oznámenia Komisie „Aktualizovať a zjednodušiť *acquis communautaire*“⁽⁴⁾. Komisia na základe tohto oznámenia iniciovala rozsiahly program stanovenia tých legislatívnych krokov, ktoré majú byť zjednodušené, konsolidované a kodifikované. Tento program prebieha aj v súčasnosti.

3.7 Oznámenie Komisie „Lepšia právna úprava pre rast a zamestnanosť v Európskej únii“⁽⁵⁾ publikované v marci 2005 podporilo medziinštitucionálnu dohodu „Lepšia tvorba právnych predpisov“, ktorú 16. decembra 2003 podpísal Európsky parlament, Rada a Komisia. Jej hlavným cieľom je zlepšiť kvalitu legislatívy Spoločenstva a jej transpozíciu do národných legislatív⁽⁶⁾.

3.8 Na záver, v októbri 2005 publikovala Komisia Oznámenie o uplatňovaní Lisabonského programu Spoločenstva: „Stratégia pre zjednodušenie regulačného prostredia“⁽⁷⁾, čo dalo do pohybu akčné plány rôznych politík Spoločenstva prostredníctvom permanentných programov na zjednodušenie.

3.9 Súbežne s náročným riadením procesu zjednodušenia a zlepšenia celého *acquis communautaire* a jeho regulačného rámca zaslala Komisia Rade a Európskemu parlamentu Oznámenie „Perspektívy zjednodušenia a zlepšenia legislatívneho prostredia Spoločnej politiky rybného hospodárstva.“⁽⁸⁾

3.10 Toto posledné oznámenie a tie, ktoré nám Komisia predstavuje formou „Akčného plánu 2006 – 2008 na zjednodušenie a zlepšenie Spoločnej politiky rybného hospodárstva“ boli podkladom na vypracovanie tohto stanoviska.

3.11 Keďže si je EHSV dobre vedomý zložitosti problematiky zjednodušenia a zlepšenia celej legislatívy Spoločenstva, povzbudzuje Komisiu k tomu, aby pokračovala v začatej práci a aby sa snažila dodržať stanovené termíny bez oneskorení a tak naplnila vytýčené ciele.

4. Všeobecné poznámky

4.1 Legislatíva rybného hospodárstva Spoločenstva v rokoch 1983–2002

4.1.1 Legislatíva rybného hospodárstva Spoločenstva bola začlenená do spoločnej politiky rybného hospodárstva z roku 1983. Právne predpisy, ktoré riadili túto politiku boli nedostatočné. Právna úprava riadenia rybného hospodárstva pozostávala v pretransformovaní vedeckých záverov do legislatívnych opatrení s prakticky nulovou komunikáciou so sektorom rybného hospodárstva. Zložitý bol aj proces vypracovávania rozhodnutí Komisia – Rada – Európsky parlament, ktorý túto legislatívu neustále zaťažoval, až sa nakoniec stala veľmi komplikovanou.

⁽⁴⁾ KOM(2003) 71, február 2003.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 97, marec 2005.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 321, 31.12. 2003 a korekcia Ú. v. EÚ C, 8.1.2004.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 535, október 2005 „Presadzovanie lisabonského programu Spoločenstva – Stratégia pre zjednodušenie regulačného prostredia“.

⁽⁸⁾ KOM(2004) 820, z 15. 12. 2004.

4.1.2 Pri minulom a súčasnom hodnotení treba brať do úvahy skutočnosť, že legislatíva rybného hospodárstva pokrýva na jednej strane rôznorodú skupinu sektorov rybného hospodárstva a na druhej strane sa skladá z rôznych súčastí: štruktúra, konzervácia, životné prostredie, vonkajšie zdroje, trhy a kontrola. Táto rôznorodosť vyúsťuje do veľkého množstva nariadení, alebo v niektorých prípadoch do veľmi obsiahlych nariadení, ktoré sa len ťažko interpretujú.

4.1.3 Okrem toho, proces rozhodovania v Rade, koncom každého roka, spojený s ročným určovaním CPU/kvót sťažuje možnosť realizácie všetkých potrebných konzultácií a dodržania časových limitov plynúcich od rozhodnutia po termín uplatňovania, čo často spôsobuje niekoľkonásobné úpravy už uverejnených nariadení.

4.1.4 Nevyhnutné nahromadenie modifikácií rôznych právnych predpisov spoločnej politiky rybného hospodárstva spôsobuje, že priemerný občan či rybár nerozumie zneniu, ktoré vypracovali experti, pretože často pripravujú zložité právne predpisy na základe ťažko porozumiteľných vedeckých dokumentov.

4.1.5 V ďalších prípadoch končia rokovania v Rade a v Európskom parlamente vytvorením konečného textu, ktorý je ešte zložitejší než boli pôvodné návrhy.

4.1.6 V neposlednom rade sa niektoré ustanovenia začlenili do nariadení na vyššej právnej a politickej úrovni než bolo vyslovene nevyhnutné, čo sťažuje ich prípadnú úpravu a zjednodušenie.

4.1.7 EHSV si myslí, že hoci príčiny mnohých týchto situácií pretrvávajú aj v súčasnosti, Komisia o nich vie a podniká potrebné opatrenia na nápravu, ako napr. v roku 1992 úpravou spoločnej politiky rybného hospodárstva z roku 1983 alebo akčným plánom 2006 – 2008, ktorý nám v súčasnosti predkladá následne po reforme spoločnej politiky rybného hospodárstva z 31. decembra 2002.

4.2 Súčasná legislatíva Spoločenstva v oblasti rybného hospodárstva

4.2.1 Zjednodušenie spoločnej politiky rybného hospodárstva sa stalo prirodzenou súčasťou reformy spoločnej politiky rybného hospodárstva z 31. decembra 2002⁽⁹⁾, pričom sa už začali realizovať určité opatrenia, ako napr. zrušenia právnych noriem, prehlásenia o zastaraní a systematická revízia legislatívneho prostredia.

4.2.2 Návrh nariadenia Rady na vytvorenie nového Európskeho fondu rybného hospodárstva⁽¹⁰⁾, ku ktorému už výbor vydal pozitívne stanovisko, je dobrým príkladom plánovania tejto iniciatívy na zjednodušenie, pretože jedným nariadením nahrádza alebo mení ustanovenia štyroch nariadení, ktoré tvorili súčasť viacročných orientačných programov (*Multi-annual Guidance Programmes – MAGP*) a finančného nástroja pre riadenie rybolovu (*Financial Instrument for Fisheries Guidance – FFIG*).

⁽⁹⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 2371/2002.

⁽¹⁰⁾ KOM(2004) 497, konečné znenie.

4.2.3 V rokoch 2004 a 2005 Komisia postupne zaviedla celý rad legislatívnych opatrení, ktoré jej poslúžia pri realizácii reformy a zjednodušenia spoločnej politiky rybného hospodárstva. Z nich možno spomenúť nasledovné:

- Európsky fond rybného hospodárstva.
- Agentúra Spoločenstva pre kontrolu rybolovu.
- Vytvorenie regionálnych poradných výborov.
- Finančné opatrenia Spoločenstva na implementovanie spoločnej politiky rybného hospodárstva a Morské právo.

Okrem toho prebiehali rozsiahle diskusie a kontakty, ktoré vyvrcholili predložením už spomínaného Oznámenia „Perspektívy zjednodušenia a zlepšenia legislatívneho prostredia spoločnej politiky rybného hospodárstva.“

4.2.4 Z tohto oznámenia vyplýva, že na zlepšenie regulačného rámca spoločnej politiky rybného hospodárstva nestačí len znížiť počet nariadení, ale zároveň treba:

- zlepšiť zrozumiteľnosť existujúcich textov, zjednodušiť ich a lepšie ich sprístupniť,
- znížiť administratívne náklady a výdavky verejných správ,
- znížiť administratívne zaťaženie a ďalšie povinnosti pracovníkov v rybnom hospodárstve.

4.2.5 EHSV zdieľa názor, že skôr než Komisia podnikne akúkoľvek činnosť s cieľom urobiť texty zrozumiteľnejšie, mala by sa hlavne snažiť ujednotiť ich. Neustále odkazy na iné nariadenia z predchádzajúcich rokov veľmi sťažujú pochopenie textu.

4.2.6 V súlade so znením posledného oznámenia sa ukazuje, že niektoré prvky spoločnej politiky rybného hospodárstva sú veľmi zložité na pochopenie: napr. kontrola rybolovných činností kvôli existujúcej rozdielnosti pri jej realizácii v rôznych členských štátoch a spôsoby ochrany zdrojov kvôli kombinovaniu uplatňovaniu rôznych spôsobov riadenia.

4.2.7 Aj pri vedomí, že problematika riadenia spoločnej politiky rybného hospodárstva je sama o sebe komplikovaná, vo všeobecnosti z analýzy vyplýva, že existujúce právne predpisy sa postupne stali až príliš zložité.

4.2.8 EHSV si myslí, že Komisia by sa mala pustiť do uskutočňovania zlepšenia a zjednodušenia právnej úpravy spoločnej politiky rybného hospodárstva takým spôsobom, že bude kľasť mimoriadny dôraz na kontrolu rybolovných činností a na spôsoby ochrany zdrojov. V tomto zmysle treba posilniť pôsobenie nedávno vytvorenej Agentúry Spoločenstva pre kontrolu rybolovu.

4.3 Akčný plán 2006 – 2008 na zjednodušenie a zlepšenie Spoločnej politiky rybného hospodárstva

4.3.1 V dôsledku prác realizovaných na základe vyššie spomínaných oznámení, Rada požiadala Komisiu, aby pripravila viacročný akčný plán, ktorý by splňal všetky požiadavky na dosiahnutie zjednodušenia a zlepšenia spoločnej politiky rybného hospodárstva. Reakciou na túto žiadosť bolo, že Komisia predstavila v decembri 2005 Oznámenie „Akčný plán 2006 – 2008 na zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva“. ⁽¹⁾

4.3.2 Akčný plán 2006 – 2008, predložený Komisiou, obsahuje:

- metodológiu na zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva.

- určenie tých iniciatív, ktoré treba prioritne zjednodušiť a zlepšiť.

4.3.3 Systém akčného plánu je jednoduchý. Všeobecne určuje oblasti (kontrola, rybolovné úsilie, financovanie...), v ktorých sa budú legislatívne texty zjednodušovať a zlepšovať. Pre každú z nich stanovuje potrebné opatrenia, subjekty, ktoré sa majú podieľať na procese zjednodušenia a termíny v rámci obdobia rokov 2006 – 2008. Nakoniec stanovuje pre každú oblasť tri kategórie právnych predpisov:

- právne predpisy, ktorých revízia sa už začala,
- právne predpisy, ktoré budú pripravené v najbližších rokoch,
- v súčasnosti platné právne predpisy, ktoré sa však majú zjednodušiť prednostne.

4.3.4 Tieto posledné v súčasnosti platné právne predpisy sú tie, na ktoré sa v rokoch 2006-2008 musí plán na zjednodušenie spoločnej politiky rybného hospodárstva prednostne sústrediť. Sú to všetko právne predpisy, týkajúce sa spôsobov riadenia a kontroly rybolovných činností.

4.3.5 EHSV považuje za správny výber týchto dvoch prioritných oblastí, pretože okolo nich sa sústreďuje veľká časť súboru platných právnych predpisov. Neskôr by Komisia mala pokračovať v procese zjednodušenia a zlepšenia zvyšnej spoločnej politiky rybného hospodárstva.

4.3.6 Právne predpisy, ktorých revízia sa už začala a na ktoré už boli aplikované princípy zjednodušenia, budú naďalej upravované na základe tohto plánu na zlepšenie právnych predpisov. To je prípad Európskeho fondu rybného hospodárstva alebo všeobecných ustanovení týkajúcich sa povolení na rybolov vo vodách tretích krajín, v rámci dohody o rybolove. Obidva právne predpisy, ktoré už Komisia zjednodušila, hodnotil EHSV vo svojom stanovisku pozitívne.

⁽¹⁾ KOM(2005) 647, konečné znenie z 8. 12. 2005.

4.3.7 Akčný plán stanovuje, že v nových právnych predpisoch, ktoré budú vypracované v nasledujúcich rokoch, sa budú systematicky rešpektovať stanovené ciele týkajúce sa zjednodušenia.

4.3.8 Výbor sa domnieva, že vo všeobecnosti je akčný plán 2006 – 2008 správny a preto mu vyjadruje svoju podporu. Plnenie plánu, tak ako je stanovené v prílohe k akčnému plánu, si však bude vyžadovať veľké úsilie pokiaľ majú byť dodržané stanovené termíny. Dôležité je zjednotiť sily a posilniť porozumenie medzi členskými štátmi, Európskym parlamentom a sektorom rybného hospodárstva prostredníctvom regionálnych poradných výborov, Poradným výborom pre rybolov a akvakultúru a Výborom pre sociálny dialóg v sektore rybného hospodárstva.

4.3.9 Plnenie akčného plánu sa prednostne sústreďuje na nasledujúce oblasti a právne predpisy:

Zachovávanie zdrojov rýb:

- CPÚ/kvóty, rybolovné úsilie,
- technické opatrenia na ochranu mláďat morských organizmov,
- zhromažďovanie a správa údajov pre SPRH.

Kontrola rybolovných činností:

- kontrola – súbor právnych predpisov,
- kontrola – informačné technológie,
- povinnosť vykazovania.
- povolenia na rybolov mimo vôd Spoločenstva.

4.3.10 Každý jeden z týchto siedmych právnych predpisov je podrobnejšie rozpracovaný v prílohe k akčnému plánu vo forme výkazov, ktoré zhromažďujú opatrenia na zjednodušenie, ktoré majú zlepšiť platný regulačný rámec a príslušné administratívne prostredie. Ku každému opatreniu je stanovený časový rámec s uvedením zainteresovaných aktérov, zoznam právnych nástrojov, ktoré majú byť zjednodušené a referenčných dokumentov, ktoré môžu byť pri zjednodušení nápomocné.

4.3.11 Po tom, čo EHSV dôkladne analyzoval každý zo siedmych výkazov, chce Komisiu ubezpečiť o jej správnom postupe pri reformovaní a zjednodušení. Pokiaľ budú dodržané stanovené termíny a postupy uvedené vo výkazoch bude akčný plán 2006 – 2008 predstavovať významné zlepšenie legislatívy Spoločenstva v sektore rybného hospodárstva.

4.3.12 Vo výkaze 1 navrhuje akčný plán opatrenia na zjednodušenie CPÚ/kvót – rybolovného úsilia. V podstate ide o zjednodušenia ročných nariadení Rady, ktoré stanovujú možnosti rybolovu na nasledujúci rok. Upravujú štruktúru ustanovení, ktoré sa týkajú podmienok využívania zdrojov rybného hospodárstva, pričom rozhodnutia zameriavajú na homogénne skupiny a stanovujú viacročné plány ich riadenia.

4.3.13 EHSV považuje opatrenia na zjednodušenie navrhnuté vo výkaze 1 za správne, pričom základom je diferencovaný prístup k rôznym aspektom politiky zachovania, riadenie na základe homogénnych skupín a uplatňovanie prostredníctvom viacročných plánov riadenia.

4.3.13.1 Napriek tomu sa výbor nazdáva, že nedostatočne dlhá lehota medzi dátumom odovzdania vedeckých posudkov a dátumom zasadania Rady v decembri, na ktorom sa stanovujú CPÚ/kvóty a iné veľmi dôležité riadiace opatrenia, ako napr. obmedzenie rybolovného úsilia, je prekážkou v realizácii všetkých potrebných konzultácií a dohôd. Nariadenie, ktoré bude výsledkom tohto urýchleného a komplexného rozhodovacieho procesu môže byť nedokonalé po technickej i právnej stránke, môže si vyžadovať opravné nariadenia, čo ho ešte viacej skomplikuje a sťažuje jeho uplatňovanie. Odmedzený časový priestor na konzultácie s pracovníkmi v rybnom hospodárstve a ďalšími zainteresovanými stranami vážne skomplikuje pochopenie, schválenie a uplatnenie nariadenia a následne aj jeho účinnosť.

4.3.13.2 EHSV si takisto myslí, že v rozhodovacom procese regionálnych organizácií rybného hospodárstva je vyčlenený tiež nedostatočný časový priestor medzi odovzdaním vedeckého posudku a termínom schôdze rozhodovacieho orgánu. Dôsledky tohto krátkeho časového úseku sú také isté ako tie, ktoré sa spomínajú v predchádzajúcom bode.

4.3.13.3 Prístup vytvorenia „homogénnych skupín“, tak ako navrhla Komisia, považuje EHSV za vhodný, hlavne pokiaľ znamená, ako dúfa, vytvorenie „homogénnych rybárskych oblastí“ a právnych predpisov na dvojakej úrovni: horizontálnych rámcových nariadení a implementačných nariadení pre každú rybársku oblasť.

4.3.13.4 Navyše podľa EHSV skúsenosť preukazuje, že plány obnovy a viacročné plány riadenia iniciovali početné konzultácie a dôležité dohody. Po schválení tieto plány zjednodušia proces rozhodovania v období ich uplatňovania. Napriek tomu si EHSV myslí, že by mali rešpektovať súčasné rozdelenie právomocí medzi Radou a Komisiou a mali by podliehať prípadným revíziám vzhľadom na vývoj kritérií, podľa ktorých sa hodnotí stav príslušných zásob rýb.

4.3.14 EHSV verí, že reforma procesu rozhodovania o opatreniach na riadenie zdrojov – záruka zjednodušenia právnych predpisov a zlepšenia ich účinnosti – si vyžaduje, aby sa skrátil termín odovzdania vedeckých posudkov a odporúčaní (od Medzinárodnej rady pre výskum morí (ICES) – Správy poradných výborov pre riadenie rybného hospodárstva pokiaľ ide o vody Spoločenstva a od vedeckých výborov regionálnych organizácií rybného hospodárstva pokiaľ ide o vody mimo Spoločenstva). Tak by vznikol priestor pre skutočné konzultácie s regionálnymi poradnými výbormi a poradným výborom pre rybne hospodárstvo a akvakultúru. Taktiež môže požadovať distribúciu „balíka CPÚ/kvóty“ počas niekoľkých zasadnutí Rady a tiež úpravu ročného riadiaceho plánu, aby sa prispôbil ročnému biologickému cyklu a treba mať na pamäti lepší súlad

s potrebami trhu. Ako vidno tento proces je globálny a prekračuje hranice „front-loading“. EHSV je toho názoru, že je potrebné podrobne preskúmať každý aspekt a dať priestor čo možno najrozsiahlejším konzultáciám s členskými štátmi, pracovníkmi v rybnom hospodárstve a ďalšími zainteresovanými stranami.

4.3.15 Výkaz 2 má za cieľ reformovať existujúce právne predpisy týkajúce sa ochrany mláďat morských organizmov prostredníctvom postupného zoskupovania technických opatrení podľa jednotlivých rybárskych oblastí. Hoci EHSV tento prístup podľa rybárskych oblastí pre všetky riadiace opatrenia schvaľuje, myslí si, že je prednostne aplikovateľný na technické opatrenia. Systém, ktorý navrhuje Komisia, je založený na reštrukturalizácii právneho mechanizmu noriem, ktorý ich riadi a navrhuje, aby Rada súhrnne regulovala všeobecné princípy a Komisia detailnejšie určovala technické aspekty. EHSV sa obáva takého zjednodušenia, ktorého výsledkom by bolo, že Komisia bude pripravovať právne predpisy na základe prevzatia kompetencií, ktoré v súčasnosti patria Rade ministrov. Výbor je preto toho názoru, že i keď majú byť právne predpisy vypracované na základe navrhovaného zjednodušenia, konečné rozhodnutie by malo byť ponechané Rade.

4.3.16 Pokiaľ ide o možnosť spomínanú vo výkaze 2 povoliť členským štátom rozhodovať o miestnych technických normách, EHSV sa domnieva že v prípade zneužitia tohto opatrenia alebo neadekvátnej kontroly sa môžu objaviť prípady nejednotnosti a diskriminácie medzi rybármi rôznych členských krajín, a to by narušilo potrebnú harmonizáciu právnych predpisov spoločnej politiky rybného hospodárstva. Žiadosti členských štátov v tejto súvislosti by preto mala tiež schvaľovať Rada.

4.3.17 Komisia sa domnieva, že pre realizáciu navrhovaných opatrení treba zintenzívniť konzultácie daného sektoru, vyhodnotiť výsledky aplikovania technických opatrení, lepšie definovať niektoré technické aspekty, vydať propagačné letáky a informačné dokumenty, využívať informačné technológie a obmedziť povinnosti vykazovania pre rybárov. Presvedčený o potrebe všetkých týchto aktivít chce EHSV upozorniť Komisiu na skutočnosť, že využívanie informačných technológií pre zber a manažovanie údajov potrebuje prirodzený proces adaptácie a manažnú podporu, ktoré by pomohli plavidlám prispôbiť sa týmto novým technológiám. Myslí si preto, že po dohodách s odborníkmi, pracovníkmi rybného hospodárstva a členskými štátmi by sa malo stanoviť rozumné prechodné obdobie, potrebné na definovanie tohto procesu. Mali by byť zabezpečené všetky záruky na zachovanie obchodného tajomstva, získanie dôvery a podpory zainteresovaných strán, odskúšanie procesu v reálnych podmienkach, zabezpečené dodatočné finančné prostriedky na pokrytie nákladov súvisiacich so zavedením nových potrebných technológií, a takto zaručiť úspech tohto legislatívneho zjednodušenia.

4.3.18 Výkaz 3 navrhuje obmedziť počet právnych textov, ktoré sa týkajú zberu a manažmentu údajov pre spoločnú politiku rybného hospodárstva. Podobne ako vo výkaze 2, toto zjednodušenie zahŕňa úpravu súčasného právneho mechanizmu na základe nariadenia Rady týkajúceho sa všeobecného

zamerania a nariadenia Komisie týkajúceho sa technických a administratívnych aspektov. EHSV znovu vyjadruje svoje znepokojenie, spomínané už v bode 4.3.15 nad kompetenciami, ktoré má prevziať Komisia.

4.3.19 Komisia vo výkaze 3 navrhuje, ako súčasť procesu zjednodušenia, vypracovanie viacročného programu na zber a manažment údajov. Jeho cieľom má byť zníženie administratívnej záťaže členských štátov. Výbor považuje návrh Komisie za vhodný a potrebný, s výhradou pripomienok uvedených v predchádzajúcom bode 4.3.17.

4.3.20 Výkaz 4 navrhuje úpravu súčasných právnych predpisov týkajúcich sa kontroly, a to revidovaním existujúcich nariadení a ich zosúladením s reformou spoločnej politiky rybného hospodárstva. EHSV považuje revíziu kontrolných nariadení za veľmi dôležitú. Jej cieľom je harmonizovať pravidlá, aby sa predišlo odlišným interpretáciám. Všetky inšpekčné a kontrolné ustanovenia musia byť jednoznačné pri definovaní pojmu inšpekcie, metód jej realizácie a foriem jej zavádzania do praxe. EHSV v každom prípade žiada Komisiu o to, aby pri zjednodušení právnych predpisov týkajúcich sa kontroly mala vždy na pamäti aj existenciu Agentúry Spoločenstva na kontrolu rybolovu.

4.3.21 Vo výkaze 5 navrhuje Komisia revidovanie všetkých ustanovení týkajúcich sa kontroly a informatizácie. Predpokladá vypracovanie nariadení po tom, čo Rada rozhodne o návrhu Komisie, ktorý sa týka elektronického zaznamenávania a prenosu údajov o rybolovných aktivitách a spôsoboch diaľkového snímání⁽¹³⁾. Rovnako predpokladá informatizáciu manažmentu dohôd o rybolove s tretími krajinami, týkajúcich sa rybolovných licencií, údajov o úlovkoch a úsila súvisiaceho so spomínanými dohodami. EHSV, vedomý si potreby tejto informatizácie kontrolných systémov, znovu opakuje svoj názor vyjadrený už v bode 4.3.17 – potrebu prechodného obdobia pre zavádzanie informačných technológií.

4.3.22 Výkaz 6 poskytuje zjednodušenie celého súboru právnych predpisov spoločnej politiky rybného hospodárstva s cieľom znížiť počet ustanovení súvisiacich s povinnosťou vykazovania, ktorá je zbytočná alebo málo užitočná pri správnom uplatňovaní spoločnej politiky rybného hospodárstva. EHSV považuje v tomto procese zjednodušenia za potrebné odstrániť všetky povinnosti zbytočného alebo málo užitočného vykazovania, a tak znížiť byrokratickú záťaž zainteresovaných subjektov a členských štátov.

4.3.23 Na záver vo výkaze 7 sa navrhuje zjednodušiť povolenia na rybolov mimo vôd Spoločenstva zavedením reformy ustanovení, ktoré sa týkajú riadenia dohôd o rybolove s tretími krajinami. Zjednodušenie spočíva v úprave aktuálnych právnych predpisov, pričom Rade sú vyhradené základné princípy a Komisii technické a administratívne aspekty. EHSV považuje toto zjednodušenie za potrebné a necháva na zváženie Komisii vypracovanie vzorovej dohody, ktorá by bola základom pri rokovaníach o dohodách o rybolove s ktoroukoľvek treťou krajinou, ako aj elektronické udeľovanie a vydávanie licencií na rybolov.

⁽¹³⁾ KOM(2004) 724, konečné znenie.

4.3.24 EHSV si myslí, že zjednodušenie a zlepšenie spoločnej politiky rybného hospodárstva pre flotily pôsobiace mimo vôd Spoločenstva si vyžaduje navyše prístup podľa jednotlivých rybárskych oblastí a čisto individuálny prístup na všetkých úrovniach: flotila, poverenia, licencie, povolenia, deklarácie, atď. EHSV je presvedčený, že plavidlá plaviace sa pod vlajkou členských štátov a pôsobiace mimo vôd Spoločenstva by mali mať práva a povinnosti prispôsobené svojim úlovkom a oblastiam v ktorých pôsobia. EHSV preto žiada Komisiu, aby zaradila tento cieľ do svojho akčného plánu, aby sa nesústredoval len na kapitolu „dohody o rybolove“ (alebo dohody o partnerstve). V tejto súvislosti výbor upozorňuje na potrebu plnenia sociálnej klauzuly, ktorá bola schválená sociálnymi partnermi v Spoločenstve.

4.3.25 Na záver si EHSV myslí, že boj proti nelegálnemu, neregulovanému a nedeklarovanému rybolovu, ktorý je jedným z cieľov spoločnej politiky rybného hospodárstva (hlavne jej vonkajšej dimenzie) by si tiež zaslúžil zmienku v akčnom pláne. Malo by to byť formou stanovenia cieľa, ktorý sa snaží o definovanie najjednoduchších a najefektívnejších spôsobov boja proti nelegálnemu, neregulovanému a nedeklarovanému rybolovu. EHSV si myslí, že tento spôsob by sa mal orientovať na prístup k spotrebným trhom, na posilnenie moci príslušného prístavného štátu a na zákaz prekládky na širom mori.

5. Osobitné úvahy

5.1 Akčný plán 2006 – 2008, tak ako je zachytený v oznámení Komisie, je veľmi dôležitý pri zlepšovaní právnych predpisov Spoločenstva v oblasti rybného hospodárstva. V oblasti kontroly a spravovania rybných zdrojov sa nenašli ďalšie dôležité právne nástroje, ktoré by sa mali pričleniť k návrhom Komisie. Z tohto dôvodu povzbudzuje EHSV Komisiu k tomu, aby ich implementovala bezodkladne.

5.2 Výbor si myslí, že spomedzi všetkých právny predpisov, ktorých cieľom je zlepšiť a zjednodušiť legislatívu, je pre uplat-

ňovanie viacročných plánov riadenia mimoriadne dôležitý cieľ CPU/kvóty, rybolovné úsilie.

5.3 Zavádzanie akčného plánu 2006 – 2008 môže prinútiť Komisiu, aby vypracovala nové vykonávacie nariadenia. EHSV si myslí, že tento nárast počtu nariadení by nemal spôsobiť žiadny problém. Dôležité je, že hoci sa *acquis communautaire* rozšíri, nariadenia budú jednoduchšie, zacielené na dotknuté rybárske oblasti, ľahko čitateľné a čo možno najviac jednotné.

5.4 S ohľadom na tento posledný aspekt chce EHSV upozorniť Komisiu na ťažkú interpretáciu súčasných právnych predpisov týkajúcich sa rybného hospodárstva, v ktorých sú neustále odkazy na iné nariadenia, smernice či oznámenia. Zosúladenie textov je prvoradé kvôli ich ľahkej čitateľnosti a zrozumiteľnosti.

5.5 Veľmi dôležitá je koordinácia medzi Komisiou a Agentúrou Spoločenstva na kontrolu rybolovu pri uplatňovaní noriem týkajúcich sa kontroly. S cieľom vyriešiť problém, aby sa právne predpisy Spoločenstva týkajúce sa kontroly rybolovu neinterpretovali členskými štátmi rôzne, na čo sa veľmi často rybári sťažujú, je potrebné, aby Agentúra Spoločenstva na kontrolu rybolovu kritériá zjednotila.

5.6 Na záver si EHSV myslí, že informatizácia právnych predpisov Spoločenstva týkajúcich sa rybného hospodárstva je dôležitá, aby bol k textom Spoločenstva možný aj elektronický prístup. Avšak zavádzanie nových informačných technológií na rybárskych plavidlách by malo prebiehať pomaly a postupne, bez toho, aby to zaťažilo rybárov, pretože niektoré počítačové aplikácie nie sú pre plavidlá vhodné.

5.7 Výbor povzbudzuje Komisiu k prekonaniu všetkých prekážok, s ktorými sa stretne pri realizácii tohto akčného plánu 2006 – 2008, pretože je presvedčený o jeho potrebe a veľkom význame pre sektor rybného hospodárstva v Spoločenstve.

V Bruseli 5. júla 2006.

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Tematická stratégia trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov“

KOM(2005) 670, konečné znenie – [SEK(2005) 1683 + SEK(2005) 1684]

(2006/C 309/14)

Komisia sa 21. decembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 24. mája 2006. Spravodajcom bol pán RIBBE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí z 5. a 6. júla (schôdzi z 5. júla) 157 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie záverov a odporúčaní výboru

1.1 EHSV v zásade víta návrh oznámenia Komisie s názvom „Tematická stratégia trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov“ a podporuje opísané ciele na zlepšenie produktivity a hospodárnosti zdrojov, to znamená, že treba oddeliť hospodársky rast od spotreby prírodných zdrojov a zároveň znížiť vplyv využívaných zdrojov na životné prostredie.

1.2 EHSV znovu poukazuje na svoje stanovisko, ktoré Komisii predložil už pred dvomi rokmi, že zodpovedajúca stratégia Komisie sa musí intenzívne zaoberať aj otázkou neobnoviteľných zdrojov. Hlavným bodom kritiky zo strany EHSV je skutočnosť, že dokument Komisie sa touto otázkou nezaoberá.

1.3 Z hľadiska EHSV by boli v stratégii potrebné aj jednoznačné vyjadrenia k neobnoviteľným zdrojom, ktoré by určite museli presiahnuť plánovaný časový horizont tejto stratégie (25 rokov). EHSV preto považuje za vhodné doplniť stratégiu a predĺžiť časový interval na 50 až 100 rokov, pričom sa samozrejme musia sformulovať predbežné kroky.

1.4 Na druhej strane si treba uvedomiť, že na zachovanie niektorých prírodných zdrojov (ako napr. stavov rýb) sa už nemôže plytvať časom, preto si nevyhnutne vyžadujú okamžité konkrétne opatrenia.

1.5 Pre úspech skutočnej stratégie je predovšetkým nevyhnutné vytýčiť jasné ciele, ktoré bude možné dosiahnuť pomocou konkrétnych, rovnako jasne označených nástrojov (čo predstavuje samotnú stratégiu). V dokumente Komisie však márne hľadáme jasné ciele a konkrétne nástroje, čo istotne vyplýva aj z toho, že pre množstvo prírodných zdrojov nemôže existovať stratégia, ktorá by zahŕňala úplne všetko. Nato sú skôr potrebné vlastné stratégie konkrétneho sektora, na ktorých už Komisia sčasti aj pracuje.

1.6 EHSV preto nemôže považovať oznámenie Komisie za skutočnú stratégiu, ale skôr za vítanú a správnu základnú filozofiu, ktorá sa nebude môcť uskutočniť prostredníctvom navrhnutých databáz a ustanovujúcich panelov expertov.

2. Hlavné body a kontext stanoviska

2.1 Európska komisia uverejnila 1. októbra 2003 oznámenie Rade a Európskemu parlamentu s názvom „Vývoj tematickej stratégie trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov“⁽¹⁾. V nej vysvetľuje základy zodpovedajúcej stratégie a iniciuje prvý konzultačný proces s príslušnými, resp. zainteresovanými stranami.

2.2 EHSV vo svojom stanovisku z 28. apríla 2004 vtedy v zásade privítal návrh Komisie na vypracovanie zodpovedajúcej stratégie na trvalé využívanie prírodných zdrojov⁽²⁾.

2.3 Dňa 21. 12. 2005 predložila Komisia „Tematickú stratégiu trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov“ Rade, Európskemu parlamentu, EHSV a Výboru regiónov. Príslušný dokument Komisie⁽³⁾ je predmetom tohto stanoviska.

2.4 EHSV samozrejme aj tentoraz víta predloženie „stratégie“, ktorú vníma aj v súvislosti so stratégiou trvalo udržateľného rozvoja. Európska stratégia na zachovanie rôznych obnoviteľných a neobnoviteľných prírodných zdrojov je z hľadiska EHSV veľmi potrebná, aby mohla trvalo čeliť výzvam. Oznámenie sa jednoznačne uberať správnym smerom, opísané iniciatívy a opatrenia sú však podľa EHSV nepostačujúce.

3. Poznámky k obsahu oznámenia Komisie

3.1 V analýze, uskutočnenej Komisiou a týkajúcej sa problémov, ktoré treba vyriešiť, sa obe správy Komisie pochopteľne neodlišujú. V správach sa uvádza, že

— fungovanie nášho hospodárstva závisí od existencie, a tým aj disponibility obnoviteľných a neobnoviteľných prírodných zdrojov,

— prírodné zdroje sú dôležité pre kvalitu nášho života,

⁽¹⁾ KOM(2003) 572, konečné znenie, 1. 10. 2003.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ. C 117, 30. 4. 2004.

⁽³⁾ KOM(2005) 670, konečné znenie, 21. 12. 2005.

- súčasné modely technológie využívania zdrojov nemôžu pokračovať v existujúcej forme, aj keď „v Európe sa významne zlepšila materiálová efektívnosť“;
- je veľmi potrebné ešte väčšmi oddeliť rast hospodárstva a využívanie zdrojov, príp. ich spotrebu a
- neefektívne využívanie zdrojov a prečerpávanie obnoviteľných zdrojov spomaľujú rast v dlhodobom horizonte.

3.2 Podstatne výraznejšie sa však v predloženej dokumente vyzdvihuje, že nejde iba o oddelenie rastu hospodárstva od využitia zdrojov, ale dodatočne aj o zníženie vplyvu na životné prostredie (zníženého, resp. klesajúceho) využitia zdrojov; teda akýsi druh dvojakej stratégie, ktorú Komisia opísala už pred rokmi pred uznesením stratégie trvalo udržateľného využívania prostredníctvom konceptu „faktora desať“.

3.3 Príklad: Prostredníctvom vyššej efektívnosti dnes moderné elektrárne na uhlie vyrábajú kilowatthodinu prúdu s nižšou mierou využívania prírodných zdrojov. Aby sa naďalej znižovalo zaťaženie životného prostredia, vynakladá sa v súčasnosti úsilie, napr. naďalej zredukovať relevantnosť každej použitej tony uhlia na klímu, napr. prostredníctvom rozvoja tzv. „klimaticky neutrálnych“ elektrární, v ktorých sa vznikajúci CO₂ zachytí a nakoniec uskladní pod zemou.

3.4 EHSV víta, že predložená „stratégia“ uvádza, aby sa toto účinné využitie všetkých prírodných zdrojov povýšilo na princíp.

Kritické poznámky EHSV

3.5 Napriek tomu, že EHSV plne súhlasí s takýmto prístupom Komisie, musí k predloženej „stratégii“ pripojiť ešte niekoľko veľmi kritických poznámok:

3.6 Komisia vo svojej predloženej správe uvádza, že treba rozlišovať medzi obnoviteľnými a neobnoviteľnými zdrojmi a že hlavné problémy treba hľadať skôr v obnoviteľných zdrojoch (napr. stavby rýb, sladkovodné toky a nádrže).

3.7 Poukazuje na to, že využívanie zdrojov bolo (a ešte dnes je) hlavnou témou diskusií v európskej environmentálnej politike počas posledných 30 rokov, a že „najväčším problémom v sedemdesiatych rokoch minulého storočia z hľadiska prvej ropnej krízy bol nedostatok prírodných zdrojov a obmedzený rast“. Avšak „ukázalo sa, že nedostatok nebol environmentálne problematický [...] Zásoby fosílnych palív sa nevyčerpali a trh pomocou cenového mechanizmu reguloval nedostatok zdrojov.“

3.8 V skutočnosti nie je environmentálny problém v tom, či sú napríklad zásoby neobnoviteľného zdroja nedostatočné, disponibilné alebo žiadne. Environmentálny problém pochádza – a presne na toto Komisia aj naráža – z následkov využívania, resp. prečerpávania prírodných zdrojov (napr. na naše podnebie). Z environmentálneho hľadiska teda nie je problém, keď sa minie nahromadená slnečná energia v podobe ropy alebo uhlia, príp. plynu. EHSV však poukazuje na to, že vyčer-

panie neobnoviteľných zdrojov v budúcnosti sa pre naše hospodárstvo javí ako dramatický problém, a tým aj ako sociálny problém – so značnými následkami pre životný štandard ľudí. Nejde iba o problém environmentálneho dôsledku využívania zdrojov, ale aj o potenciálny prístup súčasných a budúcich generácií k prírodným zdrojom. V rámci diskusií o trvalej udržateľnosti je jednou z hlavných výziev pre najbližšie desaťročia zabezpečiť dostupnosť zdrojov aj pre budúce generácie. Problém úbytku zdrojov je tým podľa EHSV nielen environmentálnym problémom, ale problémom trvalého udržateľnosti, ktorý zahŕňa známe environmentálne, sociálne a hospodárske aspekty.

3.9 Upozornenie Komisie na „trh“, ktorý na znižujúcu sa ponuku zareaguje vyššími cenami, je celkom správne. Čiastočne dramatické zvyšovanie cien ropy v posledných mesiacoch, ktoré ťažko postihlo aj európske hospodárstvo, nie je spojené iba s dlhodobým dohľadným vyčerpaním prírodných neobnoviteľných zdrojov, ale aj s trhovou silou čiastočne monopolných predajcov a s politickou nestabilitou v krajinách, v ktorých sa tieto zdroje prevažne nachádzajú.

3.10 EHSV chce poukázať na svoje pripomienky, ktoré sformuloval už pred dvomi rokmi vo svojom stanovisku k návrhu dokumentu: Pre spoločnosť je falošným politickým signálom predložiť teraz „stratégiu“, ktorá je plánovaná iba na 25 rokov a ktorá sa nevenuje, resp. len nedostatočne venuje, dlhodobému dohľadnému úbytku, resp. vyčerpaniu niektorých centrálnych neobnoviteľných zdrojov (ako napríklad fosílnych palív). Z hľadiska EHSV predstavuje disponibilita neobnoviteľných zdrojov rozhodujúce kritérium, aby prevzal zodpovednosť voči požadovaným trvalo udržateľným kritériám.

3.11 EHSV v tejto súvislosti pripomína, že mnohé hospodárske sektory nie sú úplne odkázané iba na dostupnosť fosílnych palív, ale aj na ich „lacnú“ výrobu. Národné hospodárstva, ktoré sú takto vybudované, budú v budúcnosti konfrontované s obrovskými adaptačnými problémami. Preto sa EHSV znovu pripája k stanovisku Komisie, že „neefektívne využívanie zdrojov ... spomaľí rast“.

3.12 Stúpajúce ceny zdrojov sa ešte dajú do určitej miery vyrovnávať prostredníctvom opatrení zameraných na účinnosť. Avšak v mnohých sektoroch, napr. v oblasti dopravy a energie, môžu nedostatok, resp. príliš vysoké ceny eventuálne zapríčiniť väčšie štrukturálne zmeny. Keďže tieto môžu byť spojené s extrémne vysokými investíciami, mal by sa ďalší vývoj prispôbiť týmto skutočnostiam tak skoro, ako to bude možné, aby sa vyhol chybným alokáciám.

3.13 Príkladom pre primerané, zo strategického hľadiska dlhodobé myslenie je oznámenie švédskej vlády vystúpiť z programu pre jadrovú energiu a postupne sa vzdávať využívania ropy. Takýto postup je samozrejme možný len z dlhodobého hľadiska, no musí sa začať včas, aby sa neskôr vyhol komplikáciám v hospodárstve a spoločnosti.

3.14 EHSV je preto toho názoru, že stratégia EÚ by mala príslušné problémy aktívne riešiť, čo však žiaľ nezodpovedá skutočnosti. Vynára sa otázka, či to súvisí s tým, že časový horizont 25 rokov, ktorý Komisia EÚ pre túto stratégiu vyčlenila, nie je predsa len (príliš) krátky. EHSV nemôže akceptovať, že Komisia poukazuje na to, že sa v priebehu tohto obdobia pravdepodobne nepočíta s podstatným úbytkom neobnoviteľných zdrojov, čím sa problém neobnoviteľných zdrojov kvázi neberie do úvahy. Ohľadom neobnoviteľných zdrojov sú potrebné jasné stanoviská Komisie, ktoré presahujú súčasný časový rámec stratégie. Preto by bolo potrebné už na začiatku predĺžiť časový interval stratégie, napr. na 50 alebo 100 rokov, čo je so zreteľom na využívanie zdrojov pomerne krátke obdobie. Pri takomto období sa pre dlhodobé ciele prirodzene musia sformulovať predbežné kroky. EHSV poukazuje na to, že Komisia oznámila v roku 2005 takýto postup vo svojom oznámení ⁽⁴⁾.

3.15 Ako hlavný cieľ stratégie označuje Komisia v dokumente „zníženie negatívneho vplyvu využívania prírodných zdrojov na životné prostredie v rastúcom hospodárstve“. V Európe istotne nejestvuje nik, kto by odporoval takému obsiahlemu, ale tiež nekonkrétnemu vytýčenému cieľu.

3.16 Komisia vedome nepredostrela „v súčasnom počítačnom štádiu ... stratégie ... kvantitatívne ciele“. EHSV to považuje za základný omyl. Na jednej strane nie sme v počítačnom štádiu, tieto problémy sú známe už roky, či desaťročia. Na strane druhej už EHSV poukázal na mnohých iných miestach na to, že pre skutočne úspešnú stratégiu je nevyhnutné, aby vytýčila jasné ciele. Stratégia je plán na dosiahnutie stanovených cieľov! Ak chýbajú ciele, príp. ak sú sformulované úplne nezáväzne alebo všeobecne, chýba politike orientácia, ktoré riadiace nástroje politiky treba nasadiť a na akom mieste.

3.17 Z hľadiska EHSV nejde preto pri predloženej „tematickej stratégii trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov“ o skutočnú stratégiu, ale skôr – a to treba zdôrazniť – o správnu základnú filozofiu, pre ktorú sa ešte musia zvlášť vypracovať realizačné stratégie v rámci jednotlivých prírodných zdrojov.

3.18 EHSV pripúšťa, že v jednej stratégii sa len ťažko môže podať celkovo a vyčerpávajúco obsiahnuť všetky prírodné zdroje. Nato je táto téma príliš rozsiahla. Integrácia tejto správnej základnej filozofie na oddelené stratégie, resp. na všeobecnú politiku je preto nevyhnutná. Práve preto Komisia kvázi v rovnakom čase ako predlohu tejto „stratégie“, predložila tematickú stratégiu prevencie a recyklácie odpadu ⁽⁵⁾ (nepriamo aj prírodných zdrojov) a oznámila Tematickú stratégiu pre

ochranu pôdy. Cílené strategické rozhodnutia musia byť smerodajne zakotvené v politikách jednotlivých sektorov.

3.19 Takýmto spôsobom by mohli všetci účastníci zreteľnejšie rozpoznať, kde sa ktorá stratégia začína. Na základe konkrétnych príkladov by sa mohli na úrovni EÚ a členských štátov vytvoriť prepojenia k iným stratégiám a oblastiam politiky, a tým jednoznačnejšie prideliť kompetencie, čím by sa mohlo lepšie zabezpečiť uskutočnenie strategických zámerov.

3.20 Štyri iniciatívy na dosiahnutie cieľov

Komisia vo svojom oznámení uvádza celkovo štyri nové iniciatívy, prostredníctvom ktorých sa má dosiahnuť vytvorenie základov pre stratégiu najbližších 25 rokov:

- „budovanie vedomostnej základne“, čo zahŕňa zriadenie „strediska údajov pre tvorcov politiky“;
- „meranie pokroku“, čím sa rozumie príprava rôznych ukazovateľov do roku 2008;
- „vnútorná dimenzia“, pri ktorej Komisia navrhuje, aby na jednej strane jednotlivé členské štáty pripravili národné opatrenia a programy trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov, na druhej strane plánuje zriadiť „forum na vysokej úrovni ... zložené z vedúcich pracovníkov“, ktoré zodpovedá „za prípravu politiky využívania prírodných zdrojov v členských štátoch“; toto fórum sa má skladať zo zástupcov Komisie a „prípadne“ (čokoľvek sa pod tým rozumie) spotrebiteľských organizácií, environmentálnych mimovládnych organizácií, priemyslu, akademických inštitúcií a pod.;
- „globálna dimenzia“, pri ktorej sa plánuje založiť „medzinárodný panel ...“.

3.21 EHSV nepochybuje o zmysle a prospešnosti príslušných databáň, resp. nových panelov. Čím viac vieme a čím viac sa ľudia, zvlášť tí politicky zodpovední, touto témou zaoberajú, tým lepšie.

3.22 EHSV sa však musí Komisie opýtať, či verí, že tým vypracovala skutočnú „stratégiu“, ktorá ovplyvní politiku, pretože opísanými opatreniami sa spomínané problémy v žiadnom prípade nedajú riešiť.

3.23 Takýmto vyhláseniami sa skôr vzbudí dojem, akoby si človek najprv musel rozšíriť vedomostnú základňu, aby mohol vytvoriť základy pre politickú činnosť. EHSV v tom nevidí stratégiu dôsledného konania, ako skôr stratégiu odkladania politických rozhodnutí. Komisia by mala urobiť všetko preto, aby nevznikol takýto dojem.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 37, konečné znenie, porovnaj príslušné odkazy v stanovisku EHSV k „Oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu O preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja – platforma činnosti“ (CESE 361/2006).

⁽⁵⁾ KOM(2005) 666, konečné znenie.

3.24 Už roky je napríklad známe, že prírodný zdroj „ryba“ je extrémne prečerpávaný. Komisia každoročne reaguje na túto kritickú situáciu s absolútne oprávnenou požiadavkou stanoviť nižšie rybolovné kvóty, aby napr. zabránila nadmernému výlovu tresky ⁽⁶⁾, no bezúspešne. Tento problém sa v budúcnosti nebude dať vyriešiť ani s novými poznatkami, ani s novými panelmi!

3.25 EHSV preto očakáva, že pri niektorých prírodných zdrojoch nepôjde stále len o slová, ale konečne aj o činy, napr. pre zachovanie stavu rýb.

3.26 EHSV tým chce ešte raz ozrejmiť, že tzv. „nástroje“ navrhnuté Komisiou v rámci stratégie v žiadnom prípade nepokladá za postačujúce.

3.27 Už vo svojom stanovisku k pripravovanému dokumentu Komisie, ako aj v rôznych iných stanoviskách výboru, napríklad k otázkam trvalého rozvoja alebo k témam energetickej, resp. dopravnej politiky, vyzval EHSV Komisiu, aby

— na jednej strane špecifikovala jasné, t. j. kvantifikované ciele, ktoré chce touto politikou dosiahnuť,

— na druhej strane jasne špecifikovala nástroje, najmä tie s fiškálnymi dôsledkami, prostredníctvom ktorých sa majú dosiahnuť stanovené ciele. Výbor niekoľkokrát požiadal Komisiu, aby objasnila, akým spôsobom chce dosiahnuť mnohokrát prediskutovanú internalizáciu externých nákladov.

3.28 Komisia doteraz nič ani len nenaznačila. Od konkrétnych cieľov, ako napr. „konceptu faktora desať“ ⁽⁷⁾ sa vzdialila rovnako ako od opísania a vysvetlenia nástrojov.

3.29 EHSV preto považuje za potrebné, aby Komisia jasne poukázala na to, s akými politickými nástrojmi a nevyhnutnými opatreniami chce dosiahnuť jasne definované ciele, vždy keď hovorí o „stratégii“.

3.30 EHSV v tejto súvislosti poukazuje na svoje stanovisko schválené v máji 2006 k „preskúmaniu stratégie trvalo udržateľného rozvoja – platforma činnosti“ ⁽⁸⁾, v ktorom sa takisto dotýka tohto problému.

V Bruseli 5. júla 2006

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Čo doteraz nevedlo k tomu, aby ohrozená treska zmizla z jedálnych lístkov v bufetoch európskych inštitúcií.

⁽⁷⁾ Pozri KOM(1999) 543, 24. 11. 1999, s. 16 bod 4.4: Účinné využívanie a obhospodarovanie zdrojov, ako aj stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k oznámeniu Komisie s názvom „Životné prostredie Európy: Orientácia pre budúcnosť – Celkové zhodnotenie programu Európskeho spoločenstva pre politiku životného prostredia a opatrenia so zreteľom na trvalý rozvoj a životné prostredie – Pre trvalo udržateľný rozvoj zohľadňujúci životné prostredie“, Ú. v. ES č. C 204, 18. 7. 2000, s. 59-67.

⁽⁸⁾ KOM(2005)658, NAT/304 – návrh stanoviska k „Oznámeniu Komisie Rade a Európskemu parlamentu – O preskúmaní stratégie trvalo udržateľného rozvoja – platforma činnosti“ (CESE 361/2006).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o kontrole štítničky nebezpečnej“

KOM(2006) 123, konečné znenie – 2006/0040 (CNS)

(2006/C 309/15)

Rada sa 2. mája 2006 rozhodla podľa článkov 37 a 94 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 24. mája 2006. Spravodajcom bol pán Siecker.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) 166 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Predkladaný návrh sleduje kodifikáciu smernice Rady 69/466/EHS z 8. decembra 1969 o kontrole štítničky nebezpečnej. Nová smernica nahrádza viaceré právne akty tvoriace predmet kodifikácie. Návrh plne zachováva obsah kodifikovaných právnych aktov a obmedzuje sa výlučne na ich zjednotenie do jedného právneho aktu, pričom formálne zmeny a doplnenia nepresahujú nevyhnutný kodifikačný účel.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výbor považuje zjednotenie všetkých doterajších právnych aktov do jednej smernice za veľmi užitočné. V rámci

Európy občanov výbor, rovnako ako Komisia, prikladá veľkú dôležitosť zjednodušovaniu a sprehľadňovaniu práva Spoločenstva s cieľom jeho lepšieho pochopenia a sprístupnenia občanovi, dávajúc mu nové príležitosti, ako aj šancu na efektívnejšie využívanie osobitných práv, ktoré mu poskytuje.

2.2 EHSV bol ubezpečený, že toto zjednotenie ustanovení vylučuje obsahové zmeny a doplnenia a jeho cieľom je jasnosť a prehľadnosť právnych predpisov Spoločenstva. Výbor vyjadruje plnú podporu dosiahnutiu tohto cieľa a vzhľadom na uvedené záruky víta predmetný návrh smernice.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Riziká a problémy spojené s dodávkou surovín pre európsky priemysel“

(2006/C 309/16)

Európsky hospodársky a sociálny výbor 14. júla 2005 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku o vypracovaní stanoviska na tému: „Riziká a problémy spojené s dodávkou surovín pre európsky priemysel“

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko dňa 22. mája 2006. Spravodajcom bol pán **VOSS** a pomocným spravodajcom pán **GIBELLIERI**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 157 hlasmi za, pričom sa 7 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Odporúčania je potrebné chápať ako usmernenia pre politické rozhodnutia o uskutočňovaní perspektívnej politiky týkajúcej sa zdrojov, výskumu a vývoja a vonkajšej politiky na úrovni EÚ a národnej úrovni. Uskutočňovanie lisabonských cieľov, podľa ktorých sa má Európska únia stať do konca desaťročia najkonkurencieschopnejším a najdynamickejším hospodárskym priestorom, si vyžaduje inovačnú priemyselnú politiku v súlade so sociálnymi a ekologickými cieľmi, ktorá je podmienkou pre pripravenosť na štrukturálne zmeny. Potrebné priemyselné zmeny musia byť vytvárané aktívne a ako integračná stratégia trvalo udržateľného rozvoja. To znamená na jednej strane vytvárať proces tvorby hodnôt materiálovo efektívnejšie a so všetkými zdrojmi zaobchádzať úsporne a na druhej strane vyčerpatelné zdroje postupne nahradiť obnoviteľnými. V priebehu obidvoch stratégií sa vyvíja nová priemyselná perspektíva, ktorá sa zakladá na technologických inováciách. Dôsledkom sú kvalitné a isté pracovné miesta a služby v priemysle.

1.2 Za zabezpečenie dodávok surovín je v trhovom hospodárstve zodpovedné predovšetkým hospodárstvo. Napriek tomu je úlohou politiky spoluvytvárať rámcové podmienky pre vysokú bezpečnosť dodávok a pôsobiť na trvalo udržateľné zásobovanie surovinami v oblasti politiky týkajúcej sa priemyslu, výskumu, pracovného trhu a životného prostredia. Pretože intenzívnejšou podporou nových technológií je pozitívne ovplyvňovaná nielen konkurencieschopnosť a situácia v oblasti pracovných miest, ale je podporovaný aj prechod na trvalo udržateľné hospodárstvo.

1.3 Analýzy životného cyklu, ako základ trvalo udržateľnej surovínovej politiky prispievajú k tomu, aby sa minerálne a kovové suroviny účinne ťažili a spracovávali s nepatrným vplyvom na životné prostredie, recyklačné procesy ďalej rozvíjali a aby sa používanie surovín, ktorých výskyt je obmedzený a ktoré zhoršujú skleníkový efekt, postupne tam, kde to technológia umožňuje nahradilo intenzívnejším a životné prostredie šetriacim používaním obnoviteľných a klimaticky neutrálnych zdrojov energie chudobných na uhlík alebo používaním účinných technológií s nízkymi emisiami uhlíka. To sa dá dosiahnuť predovšetkým pomocou cielenej politiky EÚ a vlád členských štátov. Výbor zastáva názor, že obe stratégie – stratégia účinnosti a stratégia nahradzovania – ponúkajú šancu znížiť závislosť na dovoze pri zásobovaní surovinami.

1.4 Vzhľadom na značný nárast celosvetovej spotreby surovín môže dôjsť v budúcnosti k výpadku dodávok prinajmenšom pri niektorých surovinách. Zmeny na svetovom trhu vyžadujú od hospodárstva EÚ a jej členských štátov proaktívnu politiku. K zabezpečeniu dodávok surovín, za ktoré je zodpovedný predovšetkým priemysel, môžu prispieť inštitúcie EÚ svojou aktívnou obchodnou, výskumnou a zahraničnou politikou a členské štáty svojou vnútroštátnou surovinovou a energetickou politikou tak, aby zabránili presunutiu výroby do zahraničia. Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzýva členské štáty EÚ, aby sformulovali hlavné smery európskej surovínovej a energetickej politiky a prebrali zodpovednosť za trvalo udržateľnú surovinovú politiku v Európe.

1.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor zastáva názor, že sa EÚ v úzkej spolupráci s členskými štátmi a všetkými zainteresovanými skupinami musí starať o to, aby dodávky surovín pre európsky priemysel neboli ohrozené a suroviny boli na svetovom trhu k dispozícii za primerané ceny. Aby sa tieto ciele dosiahli, mala by Európska únia podniknúť kroky, aby sa prostredníctvom medzinárodných organizácií ako sú WTO, OECD a ILO, ako aj bilaterálnych dohôd čelilo nečestným praktikám hospodárskej súťaže a protekcionárskym snahám. Kľúčovým nástrojom na presadenie týchto cieľov je intenzívny dialóg s politickými a priemyselnými subjektami, ktoré majú vplyv na surovinové trhy.

1.6 Výbor je presvedčený o tom, že európsky priemysel má všetky predpoklady pre to, aby dokázal ofenzívne čeliť súčasným i budúcim výzvam, ktoré vzniknú v dôsledku štrukturálnych zmien vo svetovej hospodárskej súťaži. Európa je a zostane konkurencieschopnou priemyselnou základňou a súčasne sa bude vyvíjať na trvalo udržateľný hospodársky priestor, pokiaľ sa bude uskutočňovať jednotná inovačná politika, ktorá bude dbať na hospodársku prosperitu pri rovnovážnom zohľadnení sociálnych a ekologických účinkov.

1.7 Na záver je potrebné zdôrazniť, že v dôsledku vysokého stupňa industrializácie Európy hrajú dodávky surovín významnú úlohu pri dosahovaní lisabonských cieľov. Relatívne vysoká závislosť Európy od dovozu fosílnych, kovových a minerálnych surovín skrýva riziká, ktoré spočívajú nielen v bezpečnosti dodávok, ale aj vo vývoji cien surovín s ohľadom na celosvetovú spotrebu. Prevenciu môže hospodárstvo

a politika uskutočňovať tým, že budú aktívne realizované opatrenia na zvýšenie účinnosti zdrojov, podporu technologických inovácií v oblasti surovín a recyklácie, nahradzovanie neobnoviteľných surovín obnoviteľnými a diverzifikáciu ponuky surovín pri uprednostňovaní európskych zdrojov surovín. Čo sa týka uhlia, pôjde aj o to, či bude možné usku-točniť klimaticky neutrálnu perspektívu „čistého uhlia“. Samotné zabezpečenie potrebného množstva za konkurencie-schopné ceny by naproti tomu nebolo dostatočné. Pokiaľ ide o vonkajší rozmer, výrazné obmedzenie spotreby fosílnych palív sa musí zaradiť medzi celosvetové politické ciele. V nasledujúcich mesiacoch bude potrebné stanoviť úlohu EÚ v tomto procese.

2. Popis problému

2.1 Suroviny stoja na začiatku široko rozvetveného reťazca tvorby hodnôt. V časoch narastajúcej globalizácie sú predpokladom fungovania a možností rozvoja a rastu národného hospodárstva. To platí pre zdroje energie a pre mnohé kovové, minerálne a biologické suroviny, ktoré predstavujú nevyhnutné prvotné vstupy pre priemysel. Európa vykazuje pri mnohých surovinách závislosť na dovoze, ktorej sa doteraz venovala príliš malá pozornosť, ale so stúpajúcimi cenami surovín je vnímaná s väčším uvedomením. Najnovšia explózia cien fosílnych zdrojov energie, ale aj koksu a ocele je toho názorným príkladom.

2.2 Často existuje iba nejasná predstava o hospodárskej dôležitosti jednotlivých surovín. To môže byť sčasti spôsobené tým, že suroviny vo vzťahu k celkovému použitiu faktorov majú iba podradný význam, hoci suroviny na rozdiel od iných výrobných faktorov sú väčšinou krátkodobo nenahraditeľné. Deficity zásobovania alebo dokonca výpadky dodávok musia preto nutne viesť k zodpovedajúcemu kráteniu výroby. Pohyby cien na trhoch so surovinami sa takmer nezadržateľne odrážajú na nákladoch ďalších oblastí výroby a ovplyvňujú tým celé hospodárstvo. Tu sa nesmú zanedbať predovšetkým sociálne aspekty.

2.3 V dôsledku razantného rastu hospodárstva v iných oblastiach sveta (Čína, India, atď.) sa spotreba primárnych zdrojov energie a priemyselných surovín v poslednom desaťročí drasticky zvýšila.

2.4 Dôležité je spomenúť aj regionálne rozdelenie surovín a nezrovnalosti medzi miestom zásob a miestom spotreby. Najmä Európa je v tejto súvislosti regiónom, ktorý už dnes vykazuje vysokú potrebu dovozu surovín a fosílnych zdrojov energie a ktorého závislosť na dovoze v budúcnosti ešte výrazne narastie.

2.5 Pohonom európskeho hospodárstva je zásobovanie energiou. Z dôvodu možnosti vyčerpania mnohých zdrojov, dramatického stúpania cien, vplyvu vojnových alebo politických udalostí na bezpečnosť dodávok a z dôvodu

v celosvetovom kontexte často neúčinných národných „energetických politík“ žije Európa s vysokým rizikom ohrozenia zásobovania.

3. Celosvetová situácia

3.1 Hoci to, čo bolo povedané, sa týka mnohých surovín, v nasledujúcom texte má byť exemplárne analyzovaná predovšetkým situácia energetických zdrojov, pretože tu je veľmi aktuálny kritický vývoj (výkyvy cien ropy, zastavenie dodávok ruského zemného plynu), existujú tu zvlášť dobré údaje a už sa diskutuje o politických opatreniach.

3.2 Svetová ťažba ropy stúpala v roku 2004 na 3 847 megaton. Do konca roku 2004 bolo na celom svete od začiatku priemyselnej ťažby ropy celkovo vyťažených asi 139 gigaton ropy, z toho polovica v priebehu posledných 22 rokov. Tým sa vyťažilo už vyše 46 % doteraz zistených zásob konvenčnej ropy.

3.3 V tejto súvislosti je potrebné zvlášť spomenúť úlohu Číny, pretože Čína sa za posledných 20 rokov zmenila z čistého vývozcu na čistého dovozcu ropy a v budúcnosti bude v dôsledku razantného hospodárskeho rastu vo zvýšenej miere využívať celosvetovo dostupné zdroje.

3.4 Tiež iné udalosti, ako vojna v Iraku, víchrice v Amerike, zastavenie investícií, ktoré viedli k nedostatkom v ťažobných a dopravných kapacitách, dočasné výpadky dodávok podmienené štrajkami a špekulácie, prispeli k tomu, že sa ceny ropy a neskôr i zemného plynu výrazne zvýšili. Napriek tomu sú reálne ceny – očistené o mieru inflácie – v súčasnosti stále nižšie, než začiatkom osemdesiatych rokov.

3.5 Popri týchto pohyboch cien je potrebné položiť si otázku dostupnosti fosílnych zdrojov energie. Koncom roka 2004 bol celkový potenciál konvenčnej ropy približne 381 gigaton. Regionálne pripadá na krajiny Blízkeho východu asi 62 percent celosvetových zásob, na Ameriku asi 13 % a necelých 10 % na SNŠ. Pritom si treba uvedomiť, že v Severnej Amerike sú už vyťažené takmer dve tretiny predpokladaného celkového potenciálu, zatiaľ čo v SNŠ tento podiel tvorí jednu tretinu a na Blízkom východe necelú štvrtinu.

3.6 Situácia so zemným plynom nevyzerá inak. Celkový celosvetový potenciál konvenčného zemného plynu činí asi 461 biliónov metrov kubických, čo obsahom energie zodpovedá približne celkovému potenciálu ropy. Viac ako polovica zásob zemného plynu je sústredená v troch krajinách (Rusko, Irán a Katar). Počíta sa s dodatočnými zásobami zemného plynu v objeme 207 biliónov metrov kubických. Doteraz bolo vyťažených necelých 18 percent preukázaných zásob zemného plynu. Spotreba zemného plynu dosiahla v roku 2004 historicky najvyššiu hodnotu cca 2,8 bilióna metrov kubických. Najväčším spotrebiteľom zemného plynu boli USA, nasledovalo Rusko, Nemecko, Veľká Británia, Kanada, Irán a Taliansko.

3.7 Najväčšie zostávajúce zásoby sú zásoby uhlia. Podľa merania celosvetovej spotreby uhlia v roku 2004 vydržia zásoby čierneho uhlia počnúc rokom 2005 ešte 172 rokov a zásoby hnedého uhlia ešte 218 rokov. V roku 2004 malo uhlie 27-percentný podiel na celosvetovej spotrebe primárnej energie. Iba spotreba ropy bola ešte vyššia. Pritom pripadlo 24 percent na čierne uhlie a 3 percentá na hnedé uhlie. Pri výrobe elektriny v roku 2004 bolo uhlie s podielom 37 percent celosvetovo najdôležitejšou energetickou surovinou.

3.8 Rozmiestnenie nálezísk čierneho uhlia je vyrovnannejšie než pri ropy a zemnom plyne. Rusko síce aj tu disponuje značnou časťou celosvetových zásob, súčasne však regióny Severnej Ameriky, Ázie, Austrálie a Južnej Afriky, ktoré sú výrazne chudobnejšie na ropu a zemný plyn, majú významné náleziská čierneho uhlia. Na špičke je však koncentrácia svetových zásob uhlia značná. Takmer tri štvrtiny zásob pripadajú iba na štyri krajiny, a to USA, Rusko, Čínu a Indiu. Aj EÚ má značné zásoby uhlia – na rozdiel od ropy a plynu. Pritom je však nutné upozorniť na značné rozdiely v kvalite uhlia. Pri koksovom uhli, ktoré dodáva iba málo regiónov a po ktorom je na celom svete relatívne rovnomerný dopyt, sa medzinárodne obchoduje s približne 35 percentami celkovej produkcie. Celkovo sa však v súčasnosti na celom svete obchoduje iba so 16 percentami svetovej produkcie uhlia. Ponuka exportu je tiež značne sústredená v niekoľkých krajinách a tiež sa stále viac zvyšuje koncentrácia podnikov. Špeciálne ponuka exportu koksového uhlia pochádza z viac než 60 percent iba z Austrálie, 50 percent všetkého vývozu koksu je z Číny.

3.9 Cenový vývoj uhlia bol v posledných desaťročiach porovnateľný s ropou a zemným plynom, avšak na výrazne nižšej úrovni vzhľadom na obsah energie. Práve z hľadiska surovín sa nesmie zabúdať na to, že uhlie sa dá využiť nielen ako zdroj energie a nevyhnutné redukčné činidlo pri výrobe surového železa, ale je možné ho mnohostranne využiť pri pohonných látkach, na rôzne chemické použitia alebo v priemysle stavebných hmôt. Pritom treba mať na zreteli, že uhlie by sa z ekologických dôvodov malo používať pokiaľ možno spolu s modernými, čistými a účinnými technológiami, ku ktorým patria aj technológie na odlučovanie a ukladanie CO₂ z dôvodu veľmi vysokého faktora emisií skleníkových plynov.

3.10 Aby sa ešte viac zdôraznila naliehavosť bezpečnosti dodávok, treba vziať na vedomie údaje, ktoré boli uvedené v novembri 2005 vo výhlade „World Energy Outlook“ Medzinárodnej energetickej agentúry (IEA) o stále sa zvyšujúcej celosvetovej spotrebe energie. Ak sa spotrebiteľské správanie nezmení, zvýši sa celosvetový dopyt po energii do roku 2030 o viac ako polovicu na 16,3 miliardy ton ropného ekvivalentu. Udalosti na začiatku roku 2006, kedy zastavením dodávok plynu z Ruska na Ukrajinu došlo aj k zníženiu dodávok plynu do strednej a západnej Európy, môžu byť prvým upozornením na možné budúce scenáre zásobovania, pokiaľ závislosť Európy od dovozu energie bude ešte stúpať. Preto je potrebné za prvo-

radý cieľ považovať uplatnenie oboch zelených kníh Komisie „Bezpečnosť dodávok“ a „Energetická účinnosť“, ako aj rozsiahlu a konštruktívnu diskusiu o novej zelenej knihe o európskej energetickej stratégii.

3.11 V tejto súvislosti je nutné poukázať na to, že tento predbežný odhad IEA je protikladom ochrany ovzdušia. Namiesto redukcie emisií skleníkových plynov nevyhnutných z dôvodu ochrany ovzdušia by odhady IEA do roku 2030 znamenali zvýšenie emisií CO₂ o najmenej 52 percent. Preto musí byť celosvetovou politickou úlohou výrazne obmedziť emisie uhlíka z dôvodu zvyšujúceho sa používania fosílnych zdrojov energie. Úloha Európskej únie v tomto procese bude musieť byť určená v priebehu nasledujúcich mesiacov.

3.12 Ako možné riešenie problému skleníkového efektu sa zo všetkých strán uvádza jadrová energia. Okrem otázky rizika je potrebné skúmať aj bezpečnosť dodávok. Zásoby uránu sú na svete rozdelené do niekoľkých krajín. Najdôležitejšie oblasti ťažby uránu sú v súčasnosti v Austrálii, Severnej Amerike, v niektorých afrických štátoch a štátoch SNŠ. Špekulatívne zásoby sa okrem toho predpokladajú v Číne a Mongolsku. Rozšírenie mierového využívania atómovej energie by do 30 rokov mohlo viesť najmä v Číne k nedostatku uránu.

3.13 Okolo 12 percent ropy sa používa na výrobu petrochemických výrobkov. Dôležitú skupinu petrochemických výrobkov predstavujú plasty. V roku 2004 sa na celom svete vyrobilo 224 miliónov ton plastov. Z toho bolo 23,6 percenta zo západnej Európy. Podľa aktuálnych prognóz bude spotreba plastov na celom svete ďalej stúpať. Do roku 2010 sa počíta so zvyšovaním spotreby na osobu ročne o 4,5 percenta. Najdôležitejšie trhy rastu sú vo východnej Európe a juhovýchodnej Ázii.

3.14 Okrem fosílnych zdrojov energie aj rudy predstavujú pre európske hospodárstvo dôležité suroviny. Potrebné je vyzdvihnúť najmä železnú rudu. V roku 2004 sa na celom svete vyrobila viac než miliarda ton ocele. V porovnaní s inými materiálmi sa oceľ vyrobí výrazne viac. Pokiaľ ide o rudu, ukazuje sa, že v roku 2004 sa spotrebovalo 1,25 miliardy ton železnej rudy, naproti tomu ďalšie najväčšie množstvo spotrebovanej rudy bolo o jednu alebo dve radové hodnoty menšie: 146 miliónov ton bauxitu, 15,5 milióna ton chrómovej rudy, 9 miliónov ton zinkovej rudy a 8,2 milióna mangárovej rudy.

3.15 Zásoby železnej rudy, ktoré je možné hospodárne vyťažiť, odhadla v roku 2005 americká geologická spoločnosť na 80 miliárd ton, čo je stonásobok aktuálnej potreby. Ak zahrnieme aj zásoby dnes hodnotené ako hospodárne nevyťažiteľné, zvýši sa celkový objem zásob na cca 180 miliárd ton železa. Napriek týmto veľkým zásobám sa predpokladá, že so železnou rudou sa aj v budúcnosti bude obchodovať na vysokej cenovej úrovni. Dôvod spočíva istotne v tom, že tri veľké firmy (CVRD, BHP a Rio Tinto) s podielom na trhu

vo výške 75 percent celosvetovej produkcie železnej rudy ovládajú trh. Ďalej sa musí počítať aj s nedostatkami v námornej doprave, čo vedie k zvýšeným dopravným nákladom a tým k vyšším obstarávacím cenám rudy pre európsky oceliarsky priemysel.

3.16 Pri zabezpečovaní európskej výroby železa a ocele sa musí brať do úvahy aj dostupnosť koksu a koksového uhlia. Vývoz koksového uhlia z USA sa bude znižovať, čím sa zlepší postavenie Kanady a Austrálie na trhu. Pre celosvetové zabezpečenie zásobovania je však potrebné nepretržité rozširovanie kapacít v týchto krajinách. Čína bude v dôsledku budovania koksární vo zvýšenej miere vystupovať ako dodávateľ koksu, hoci aj v ostatných krajinách dôjde k vybudovaniu nových koksárenských kapacít pre domáci trh.

3.17 Šrot je pre výrobu ocele rovnako dôležitou surovinou. Celosvetový obchod so šrotom sa v posledných rokoch výrazne zvýšil. V dôsledku dlhšej trvanlivosti výrobkov z ocele však dopyt po šrote nemôže držať krok s ponukou, pričom už dnes veľmi napnutá situácia na trhu so šrotom sa bude ešte stupňovať. Predpokladá sa, že napriek skutočnosti, že v posledných mesiacoch nastalo uvoľnenie, sa ceny za šrot, ktoré sa medzi rokom 2002 a 2004 zvýšili o faktor 3, budú znovu dlhodobo zvyšovať.

3.18 Iné kovové suroviny ako mangán, chróm, nikel, meď, titán a vanád sú dôležité zliatinové materiály, ktoré silne ovplyvňujú vlastnosti základného materiálu. Tieto kovy sa musia do Európy dovážať rovnako ako paládium, dôležitá surovina pre oblasť špičkových technológií.

3.19 Pre uvedené suroviny, ale aj pre mnohé iné platí, že teraz sú v dostatočnom množstve dostupné. V súčasnosti pozorované zvyšovanie cien preto nesignalizuje strednodobé vyčerpanie zásob. To však neznamená, že posuny v ponuke a dopyte sú vylúčené a pohyby cien náhodné. Pretože krátkodobý je ponuka surovín z dôvodu dlhšej doby realizácie kapitálových intenzívnych prieskumných projektov málo pružná. V situáciách vysokého dopytu po surovinách je možný ich nedostatok a zvyšovanie cien. Podobne to platí aj pre prepravné kapacity, ktoré tiež obmedzujú dostupnosť (dovozných) surovín. Celosvetovo postačujúce zásoby a zdroje síce znižujú riziko narušenia zásobovania pokiaľ ide o množstvo, neposkytujú však žiadnu ochranu pred krátkodobou a strednodobou citelným zvyšovaním cien. Politické intervencie a monopolné alebo oligopolné správanie podnikov so silným postavením na trhu sa pri rozsiahlym hodnotení dodávateľských a cenových rizík na medzinárodných surovinových trhoch nesmú púšťať zo zreteľa.

3.20 Platí to o to viac, že sa veľká časť ťažby nielen dôležitých zdrojov energie, ale aj kovových surovín sústreďuje na určité regióny Zeme a podniky a táto koncentrácia sa od

začiatku deväťdesiatych rokov aspoň pri kovových surovinách výrazne zvýšila. Takto mohlo Čile takmer stonásobiť svoj podiel na výrobe medi v porovnaní s rokom 1990 a až takmer 40 percent bauxitu sa ťaží v Austrálii. Aj Brazília mohla značne zvýšiť svoj význam ako dodávateľ bauxitu, takže sa medzitým stala krajinou s druhou najväčšou ťažbou bauxitu a tým zdôraznila dôležité postavenie Južnej Ameriky v ťažbe kovových rúd. To platí aj pre železnú rudu, ktorá sa asi z 30 percent ťaží v Brazílii. Iba Švédsko ako jediný členský štát EÚ vykazuje ťažbu železnej rudy stojacu za zmienku, ktorá však tvorí iba asi 1,6 percenta celkovej svetovej produkcie.

4. Európsky priemysel

4.1 Priemysel má vďaka svojmu prínosu pre zamestnanosť a tvorbu hodnôt stále veľký význam pre hospodárstvo v EÚ. Je najdôležitejším článkom reťazca tvorby hodnôt pri vytváraní hmotného majetku. Bez existencie priemyselne vyrábaných tovarov by mnoho služieb nemalo zmysel. Priemyselná výroba preto svoju hodnotu ako zdroj blahobytu nestratí. Zabezpečené zásobovanie priemyslu surovinami je preto nevyhnutné. Pri fosílnych a mnohých kovových surovinách existuje nerovnomerné rozdelenie medzi výskytom a spotrebou. To môže viesť z dôvodu oligopolných štruktúr v dodávateľských krajinách k narušeniu trhu aj v Európe. Aby sa budúca závislosť Európy od dovozu znížila, musia sa prijať príslušné opatrenia pre všetky suroviny, ako sa požaduje v zelenej knihe o bezpečnosti dodávok energie.

4.2 Štatistiky ukazujú, že v európskych priemyselných podnikoch existujú výrazné rozdiely v surovinovej ako aj energetickej účinnosti. Preto sa dá povedať, že v rámci celej Európy existuje potenciál úspory, ktorý je potrebný prednostne využiť, aby sa znížila celková závislosť a posilnila rozvojová činnosť.

4.3 Jedno odvetvie vidí budúcnosť napriek závislosti od dovozu svojich surovín pozitívne. Európsky oceliarsky priemysel je na svetových trhoch konkurencieschopný, pretože už štrukturálne zmeny zvládol a vzal si z nich správne ponaučenie. Týmto konsolidačným procesom sa dosiahla štruktúra, ktorá podnikom aj v hospodársky ťažkých časoch umožňuje realizovať primerané zisky. Nevyhnutné štrukturálne zmeny iné krajiny ako napr. Čínu a Indiu ešte len čakajú.

4.4 Práve v EÚ disponuje oceliarsky priemysel neporušenými, výkonnými reťazcami tvorby hodnôt, v ktorých hrá oceľ kľúčovú úlohu. K tomu patria výhody v oblasti infraštruktúry a logistiky. Na relatívne malom priestore s dobrým dopravnotechnickým pripojením na medzinárodnú železničnú, vodnú a cestnú sieť sa na európskom trhu s oceľou stretávajú dodávateľia a zákazníci, čo prináša zodpovedajúce konkurenčné výhody.

4.5 Okrem toho európske oceliarske podniky vyvinuli značné úsilie a investovali veľké sumy do ochrany životného prostredia a energetickej účinnosti. Majú po USA najvyššiu mieru recyklácie, pri výrobe používajú veľa šrotu a tým šetria zdroje. Aj spotreba redukčných činidiel vo vysokých peciach je výrazne menšia než v mnohých mimoeurópskych krajinách.

4.6 Napriek týmto pozitívnym náladám v európskom oceliarskom priemysle je potrebné uvážiť, že z dôvodu závislosti na dovoze surovín, vysokých cien energie a zvýšených ekologických opatrení by najmä oblasť tekutej fázy mohla byť v strednodobom horizonte realizovaná nie v Európe, ale mohla by byť preložená do regiónov, ktoré môžu ponúknuť istotu zásobovania surovinami a výhodné ceny energií. Keďže toto sa dá konštatovať nielen pokiaľ ide o železo, ale aj o hliník a iné kovy, môže dôjsť v Európe k významným stratám pracovných miest, ktoré možno kompenzovať iba pomocou výskumu a vývoja v oblasti účinnosti zdrojov a energie ako aj inovačným vývojom výrobkov a priemyselnými službami. Presun tekutej fázy do krajín s nižšími ekologickými normami a cenami za energiu totiž neprispieva k „trvalo udržateľnému rozvoju“, ale iba zhoršuje postavenie Európy.

5. Alternatívne surovinové scenáre a technologické trendy

5.1 Pokiaľ bude svetové hospodárstvo tak ako doteraz rásť predovšetkým vďaka využívaniu fosílnych surovín, musí sa vychádzať z toho, že pred vyčerpaním zdrojov surovín je možné očakávať väčšie problémy s ochranou ovzdušia z dôvodu zvýšených emisií skleníkových plynov. Medzinárodná energetická agentúra (IEA) počíta vo svojej štúdii „Svetový energetický výhľad 2006“ do roku 2030 s celosvetovým zvyšovaním emisií CO₂ o viac ako 52 percent oproti roku 2004. Proti tomu stoja odhady, že emisie CO₂ priemyselných krajín na celom svete sa musia zredukovať do roku 2050 o 80 percent, aby bolo možné klimatické zmeny trvalo udržať v miere znesiteľnej pre človeka a životné prostredie. Žiaduce sú teda technológie, ktoré umožňujú výrazne nižšie vypúšťanie skleníkových plynov.

5.2 Často sa za prvú možnosť znižovania emisií skleníkových plynov považuje zvýšené používanie obnoviteľných zdrojov energie. EÚ je v tejto súvislosti priekopníkom, keď v bielej knihe o obnoviteľných zdrojoch energie ⁽¹⁾ na rok 2010 stanovuje za cieľ dosiahnuť 12-percentný podiel primárnej energie z obnoviteľných zdrojov energie. Na dosiahnutie tohto cieľa však nie sú potrebné iba nové zariadenia v oblasti biomasy, veternej a slnečnej energie. Musí ísť predovšetkým aj o to, aby sa doterajší rast spotreby energie výrazne znížil. Je nutné využiť potenciál šetrenia na všetkých úrovniach tvorby hodnôt a spotreby ako aj likvidácie odpadu. Cielená podpora technického pokroku tak ponúka príležitosť na to, aby v budúcnosti bolo do ovzdušia vypúšťaných menej skleníkových plynov a zvyšuje tiež konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie – Energia pre budúcnosť: obnoviteľné zdroje energie – Biela kniha o stratégii Spoločenstva a akčný plán

5.3 Európska agentúra pre životné prostredie prišla v roku 2005 k výsledku, že v roku 2030 bude možné dať k dispozícii 230 až 300 Mtoe biomasy za rok (čo zodpovedá 9,6 resp. 12,6 x 10¹⁹ joulov) bez negatívnych vplyvov na životné prostredie a značnú sebestačnosť EÚ v poľnohospodárskych výrobkoch. To by zodpovedalo asi 20 percentám súčasného využívania primárnej energie v EÚ 25. Pritom by sa ročne získalo 100 Mtoe z odpadu, 40 až 60 Mtoe z lesníckych produktov a 90 až 140 Mtoe z poľnohospodárskych produktov. Okrem získavania energie z biogénnych surovín by sa dala vyrobiť široká paleta výrobkov, ktoré sú v súčasnosti z cenových dôvodov nezaufítavé. Inteligentné kombinácie surovín a spracovania v spojení s novými stratégiami zužitkovania by mohli už čoskoro urobiť napr. „bioplasty“ konkurencieschopnými.

5.4 Zvyšovanie používania obnoviteľných biozdrojov je potrebné v celosvetovom meradle. Doteraz sa pri podpore výskumu a technológií príliš málo prihliadalo na obnoviteľné zdroje energie a surovín. Pri súčasnej situácii v oblasti cien a nákladov sa musí pomocou rôznych opatrení spojených s uvádzaním na trh zabezpečiť širší rozvoj trhu a techniky.

5.5 Pri potenciáli poľnohospodárskej biomasy sa musí zohľadniť, že obrábaná plocha na obyvateľa Zeme má dramatický vývoj. Dnes je na pestovanie obilia k dispozícii asi taká istá plocha ako v roku 1970, lenže vtedy bolo o necelé tri miliardy ľudí menej, čo znamená, že v roku 1970 bolo na osobu obrábaných 0,18 hektára ornej pôdy, dnes je to iba 0,11 hektára. Tento trend zosilnie, pretože v dôsledku erózie, zasoľenia alebo vysušenia sa ročne stráca okolo sedem miliónov hektárov poľnohospodárskej úžitkovej plochy a viac ako štvrtina všetkých využívaných pôd sa považuje za ohrozenú.

5.6 Podľa odhadov FAO budú musieť rozvojové krajiny v najbližších 20 rokoch svoj dovoz obilia zdvojnásobiť. Preto bude v budúcnosti nedostatok obilia a bude drahšie. Preto bude dopyt po krmivách pre úžitkové zvieratá a obnoviteľných surovinách vo vyspelých krajinách ešte viac konkurovať potrebe výživy v rozvojových krajinách. Dopyt po krmivách pre úžitkové zvieratá by sa mohol znížiť redukciami vysokej konzumácie mäsa, čo by viedlo k väčšej dostupnosti výživových kalórií, pretože pri skrmovaní sa asi 90 percent obsahu energie stráca. Pôjde teda najmä o podporu lepšieho využívania rastlín, častí rastlín a vedľajších produktov obsahujúcich lignocelulózu (ako klasické treba spomenúť drevo, slamu, trávy). Z dôvodu vysokej potreby rozvoja a výskumu v tomto ohľade je aj v rámcovom výskumnom programe EÚ naliehavo potrebná zmena paradigiem smerom k obnoviteľnej energetickej a surovinovej základni a účinnosti.

5.7 V tomto kontexte je jasné, že prechod na obnoviteľné zdroje energie a priemyselné suroviny môže byť iba jednou časťou zvládnutia problému. Bude dôležité, aby sa používali technológie, ktoré budú využívať výrazne menej energie

a surovín ako dnes pri poskytovaní porovnateľných služieb. V oceliarskom priemysle sa takto podarilo v posledných štyroch desaťročiach znížiť spotrebu energie a emisií CO₂ o približne 50 percent. S cieľom umožniť ďalší potenciál šetrenia plánuje konzorcium ULCOS (Ultra Low CO₂ Steelmaking), iniciovaný európskym oceliarskym priemyslom spolu s výskumnými organizáciami, značné zníženie emisií, a tým prielom smerom k energeticky účinnejšiemu procesu výroby ocele. Už dnes umožňuje redukčná metóda vyvinutá v osemdesiatych rokoch menšie nároky na kvalitu uhlia a zníženie emisií CO₂ o 30 percent oproti procesu vo vysokej peci.

5.8 Zvyšovanie účinnosti je stratégia znižovania nákladov, ochrany zdrojov a zabezpečovania pracovných miest sľubujúca úspech, pretože v spracovateľskom priemysle predstavujú náklady na materiál v priemere 40 percent celkových nákladov, čo je najväčší nákladový faktor. Účinné využívanie surovín pri rovnakom hospodárskom výkone prispieva tak k znižovaniu nákladov ako aj k ochrane životného prostredia vďaka menšej spotrebe zdrojov. Podniky je možné pomocou štátnych iniciatív a programov, ktoré ponúkajú podnety na zlepšenie účinnosti, ako napríklad výskumné projekty a súťaže, povzbudiť k tomu, aby tento potenciál využili. Práve v malých a stredných podnikoch je potrebné prebudíť povedomie o možných potenciáloch účinnosti a šetrenia pri používaní materiálu a to podporovaním vhodných riadiacich metód akou je EMAS a ISO 14001.

5.9 Využívanie surovinových zásob dostupných v EÚ, predovšetkým zásob uhlia, sa musí uskutočňovať na vysokej technickej úrovni. Ďalšie budovanie kapacít možno aj z dôvodu ochrany ovzdušia odporúčať iba vtedy, ak sa pritom bude realizovať aj perspektíva tzv. čistého uhlia.

5.10 Technologické inovácie pri vývoji nových materiálov s vylepšenými vlastnosťami vo výrobe, spracovaní a používaní ako aj zvyšujúci sa podiel recyklovania ponúkajú ďalšie východisko zo závislosti od dovozu surovín. V tejto oblasti je potrebné kombinovať podstatné zvyšovanie miery využitia surovín s inovačným vývojom výrobkov. Táto perspektíva vedie k zmenám dopytu trhu po rôznych surovinách. Tak môže vzniknúť priemyselný potenciál rastu vyvolaný výskumnými iniciatívami, ktorý ponúka výhody v oblasti priemyslu, politiky zamestnanosti a životného prostredia oproti tradičným postupom.

5.11 Okrem priamych úspor v priemysle by sa malo uvážiť, že veľký potenciál šetrenia existuje v oblasti domácností a dopravy. Nízkoenergetické a energeticky pasívne domy umožňujú veľké úspory primárnej energie tak pri vykurovaní ako aj pri chladení. V kombinácii s účinnými technológiami na premenu energie, ako sú vykurovacie kotly alebo tepelné čerpadlá sa dajú dosiahnuť až 90-percentné potenciály oproti súčasnému priemeru. Ani v individuálnej doprave nie sú úspory o faktor 4 vďaka optimalizácii technológií pohonu a správaniu používateľov žiadnou ilúziou.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS)“

KOM(2006) 11, konečné znenie – 2006/0004 (COD)

(2006/C 309/17)

Rada sa 10. februára 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. júna 2006. Spravodajkyňou bola pani Sciberras.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 162 hlasmi za, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 EHSV podotýka, že na posilnenie sociálneho rozmeru Lisabonskej stratégie by členské krajiny mali prostredníctvom nového rámca zvýšiť politický význam cieľa modernizácie a zlepšenia sociálnej ochrany. Sociálny rozmer je kľúčový na prispôbenie sa výzvam globalizácie a starnúceho obyvateľstva. Takisto treba podporovať a posilňovať rôzne ciele Lisabonskej stratégie ako udržateľný hospodársky rast, viac a lepších pracovných miest a väčšiu sociálnu súdržnosť. ⁽¹⁾

1.2 EHSV sa nazdáva, že európsky systém integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) má veľký význam v súvislosti s otvorenými metódami koordinácie pre oblasť sociálneho začleňovania a dôchodkov.

1.3 Vychádza tu potreba analytického prístupu založeného na spoľahlivých a porovnateľných ukazovateľoch, ktorý je nevyhnutný na poskytnutie spoľahlivého obrazu o tom ako, a či vôbec, napreduje plnenie cieľov. EHSV takisto zastáva názor, že okrem racionalizácie štatistiky je potrebné rozvíjať aj kvalitatívne ukazovatele.

1.4 Pre niektoré členské krajiny môže byť problémom financovať zber potrebných štatistických dát. Treba teda zohľadniť aj kapacity členských krajín pri získavaní potrebných informácií. Okrem toho by sa mali vopred odhadnúť náklady, ktoré vyplynú každej členskej krajine z takejto povinnosti, ktorá je síce minimálna, no nie sú na ňu vyčlenené prostriedky. EHSV víta skutočnosť, že Komisia plánuje finančne pomôcť členským štátom pri rozvoji existujúceho systému.

1.5 Pri výbere ukazovateľov by sa mali navyše zohľadniť aj nefinančné kritériá odrážajúce ľudské potreby, ako prístup k sociálnej starostlivosti, kvalita a účasť ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV z 20. 4. 2006 na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Pracujeme spolu, pracujeme lepšie: nový rámec pre otvorenú koordináciu politik sociálnej ochrany a začlenenia v Európskej únii. Spravodajca: pán Olsson. (Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006).

⁽²⁾ Pozri pozn. pod čiarou č. 1.

1.6 Presné zlučovanie štatistických údajov využijú aj vlády členských krajín na prispôbenie súčasných systémov sociálneho zabezpečenia potrebám svojich spoločností a tiež na to, aby mohli reagovať na potreby častí spoločnosti, ktoré nie sú pokryté súčasnými systémami sociálnej ochrany.

1.7 Takisto prispieva k vytvoreniu a zvyšovaniu povedomia o cieľných programoch pre zraniteľné a vylúčené skupiny spoločnosti, najmä programov zameraných na odstraňovanie chudoby u detí.

1.8 Spolupráca pri definovaní politiky v oblasti sociálnej ochrany za posledné roky vo všetkých členských krajinách významne pokročila. Navrhovaný cieľ zjednotiť štatistické údaje o sociálnej ochrane Spoločenstva môže dosiahnuť len Spoločenstvo ako celok, a nie jednotlivé štáty samostatne.

1.9 Prostredníctvom ukazovateľov a hodnotením hospodárskej výkonnosti a programu pre vytváranie pracovných miest a rast je možné zhodnotiť výsledky Lisabonskej stratégie. Tieto ukazovatele by sa mali prepojiť s ukazovateľmi sociálnej ochrany. To je najlepší spôsob posudzovania výsledkov celej Lisabonskej stratégie.

2. Úvod

2.1 Na dosiahnutie zámerov Lisabonskej stratégie je potrebné analyzovať jej rozmer sociálnej ochrany a zviditeľniť a porovnávať jej rozličné ciele a prvky. Nástrojom členských krajín a EÚ využiteľným v tomto procese je nový rámec Komisie pre otvorenú koordináciu politik sociálnej ochrany. Ako uviedol výbor vo svojom stanovisku na tému stratégie otvorenej koordinácie politik sociálnej ochrany ⁽³⁾, pre tento nástroj treba vytvoriť vhodné ukazovatele.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV z 20. 4. 2006 na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Pracujeme spolu, pracujeme lepšie: nový rámec pre otvorenú koordináciu politik sociálnej ochrany a začlenenia v Európskej únii. Spravodajca: pán Olsson. (Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006).

2.2 Systémy sociálneho zabezpečenia vo všetkých členských krajinách sa vyvíjali v závislosti od histórie jednotlivých štátov a osobitných okolností a viedli k vzniku rozličných úprav.

2.3 Sociálna ochrana zahŕňa všetky zásahy štátnych a súkromných subjektov, ktoré majú zmierniť zaťaženie určitého spoločenstva, či už domácností alebo jednotlivcov, zapríčinené presne definovaným súborom rizík alebo potrieb (*).

2.4 Sociálna ochrana prešla veľkým vývojom od začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia, keď vznikli nejasnosti po vydaní dvoch odporúčaní Rady, z ktorých prvé (92/442) sa zameriavalo na harmonizáciu cieľov a politík sociálnej ochrany a druhé (92/441) malo za cieľ stanoviť spoločné kritériá na zabezpečenie dostatočných zdrojov pre systémy všetkých členských krajín EÚ (**).

2.5 Ďalšie oznámenia na tému sociálnej ochrany zvýraznili význam tejto problematiky a „pozitívne prispeli k jednotnejšiemu porozumeniu európskej sociálnej ochrany“ (de la Porte 1999 a) (**).

2.6 To viedlo k potrebe vytvoriť účinné porovnávacie kritériá, a to na základe spolupráce (tá už prebieha) a koordinácie, ktorá spočíva najmä vo výmene názorov a odporúčaní vychádzajúcich z overených postupov.

2.7 Najchýlostivejšou otázkou zostalo zavedenie všeobecne uznávaných ukazovateľov. Súčasný systém porovnávacích štatistík treba prehodnotiť, vykonať analýzu prvkov, príčin a vývoja sociálneho vylúčenia a zároveň zlepšiť kvalitu dát.

2.8 Prostredníctvom ukazovateľov a hodnotením hospodárskej výkonnosti a programu pre vytváranie pracovných miest a rast je možné zhodnotiť výsledky Lisabonskej stratégie. Tieto ukazovatele by sa mali prepojiť s ukazovateľmi sociálnej ochrany. To by predstavovalo najlepší spôsob hodnotenia výsledkov celej Lisabonskej stratégie.

3. Zhrnutie dokumentu Komisie

3.1 Systémy sociálnej ochrany sú v rámci EÚ značne rozvinuté. Ich organizácia a financovanie je v kompetencii členských štátov.

3.2 Úlohou EÚ je zabezpečiť ochranu občanov v **každom členskom štáte, ako aj občanov**, ktorí sa pohybujú medzi jednotlivými štátmi na základe legislatívy EÚ o koordinácii národných systémov sociálnej ochrany.

3.3 Preto je nevyhnutné vytvoriť súbor spoločných ukazovateľov, čo si vyžaduje ochotu členských krajín rozvíjať hlavné nástroje ako ESSPROS. Právny rámec pre ESSPROS (Európsky systém integrovanej štatistiky sociálnej ochrany) „zdokonalí využiteľnosť súčasného zberu údajov, pokiaľ ide o aktuálnosť, pokrytie a porovnateľnosť“.

(*) Social Benchmarking policy making, Caroline de la Porte.

(**) Definícia z príručky ESSPROS MANUAL (1996).

(*) Social Benchmarking policy making, Caroline de la Porte.

3.4 Podľa dohody zo zasadnutia Európskej rady v októbri 2003 (*) sa v kontexte racionalizácie otvorenej metódy koordinácie (OMK) stane kľúčovým spravodajským nástrojom spoločná výročná správa o sociálnom začlenení a sociálnej ochrane (**).

3.5 Oznámenie Európskej komisie na tému *Nový rámec pre otvorenú koordináciu politík sociálnej ochrany a začlenenia v Európskej únii* poukázalo na potrebu definovať nový rámec a zviditeľniť a posilniť tak otvorenú metódu koordinácie (**).

3.6 V návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady na o vytvorení ESSPROS predloženom komisiou sa zdôrazňuje význam sociálneho rozmeru ako jedného z pilierov Lisabonskej stratégie.

3.7 Cieľom nariadenia je vytvoriť rámec pre zlučovanie dátových súborov o sociálnej ochrane z členských krajín, nakoľko jeho metódy a definície sa v jednotlivých krajinách momentálne líšia, čo vylučuje možnosť porovnávania údajov. Nízka porovnateľnosť znižuje možnosť využitia údajov pri analýze systémov sociálnej ochrany v EÚ.

3.8 Vykonávanie zberu štatistických údajov a ich analýz na úrovni EÚ a na základe zosúladených súborov dát z jednotlivých členských krajín pomôže ľahšie dosiahnuť ciele uvedené v návrhu Komisie.

3.9 EHSV súhlasí s názorom, že právny rámec ESSPROS prispeje k naplneniu cieľov Lisabonskej stratégie, konkrétne konkurencieschopnosti, zamestnanosti a sociálneho začlenenia, a tým pomôže zároveň zlepšiť systémy sociálnej ochrany v jednotlivých členských krajinách.

3.10 Otvorená metóda koordinácie (OMK), ktorá prinesie uľahčenie práce v oblasti sociálnej ochrany, si vyžaduje aj porovnateľné a spoľahlivé štatistické dáta v oblasti sociálnej politiky (**).

3.11 Hlavné prvky nariadenia Komisie sú nasledovné:

- Základný systém ESSPROS, ktorý sa vzťahuje na finančné toky v oblasti príjmov a výdavkov v rámci sociálnej ochrany.
- Popri základných systémoch – zavedenie modulov týkajúcich sa poberateľov dôchodkov a čistých príjmateľov sociálnych dávok.

4. Metodológia systému ESSPROS

4.1 Metodológia systému ESSPROS vznikla koncom sedemdesiatych rokov 20. storočia ako reakcia na potrebu vytvoriť osobitný nástroj štatistického monitorovania sociálnej ochrany v členských krajinách EÚ (**).

(*) Zasadnutie Európskej rady v Bruseli, 16. a 17. októbra 2003, závery predsedníctva.

(**) KOM(2006) 11, konečné znenie, 2006/2004 (COD)

(*) KOM(2005) 706, konečné znenie

(**) KOM(2003) 261, konečné znenie

(*) KOM(2003) 261, konečné znenie

4.2 Príručka systému ESSPROS z roku 1996 zavádza veľmi podrobný systém klasifikácie sociálnych dávok.

4.3 Revidovaná metodológia príručky ESSPROS sa vyznačuje vyššou pružnosťou, ktorá do určitej miery chýba pri zbere štatistických dát Eurostatu.

4.4 Jedným zo spôsobov ako túto pružnosť zvýšiť, je prejsť na hlavný systém a moduly ⁽¹²⁾.

4.5 Hlavný systém zodpovedá štandardným informáciám o príjmoch a výdavkoch v rámci sociálnej ochrany, ktoré každoročne vydáva Eurostat.

4.6 Moduly obsahujú doplňujúce štatistické informácie o osobitných aspektoch sociálnej ochrany. Témy modulov sa určujú na základe požiadaviek Komisie a členských krajín ⁽¹³⁾.

4.7 Napriek tomu, že ciele systému ESSPROS poskytujú rozsiahly opis sociálnej ochrany v členských krajinách EÚ, v metodológii ESSPROS chýba štatistika o dôležitých otázkach ako zdravotnícke služby, bývanie, chudoba, sociálne vylúčenie a imigrácia. Zlučovanie týchto štatistických dát do veľkej miery vykonáva Eurostat a rozsiahla výmena informácií o sociálnej ochrane medzi členskými krajinami Európskej únie prebieha na základe systému MISSOC (*Mutual Information System on Social Protection* – Vzájomný informačný systém o sociálnej ochrane) ⁽¹⁴⁾. Právny rámec systému ESSPROS by však poskytol možnosť vytvoriť rozsiahlejší a realistickejší obraz o sociálnej ochrane v členských krajinách.

5. Trendy v oblasti sociálnej ochrany

5.1 Bývanie

5.1.1 Dostupnosť bývania je oblasťou, ktorá si vyžaduje pozornosť. Meranie skutočnej dostupnosti bývania by malo byť značne podrobné.

5.1.2 Tieto a podobné otázky len podčiarkujú význam zlučovania štatistík v sociálnej a hospodárskej oblasti z členských krajín a jeho prínos pre verejnosť. Takisto by mali pre upozornenie ostať zachované aj ukazovatele udržateľnosti.

5.2 Dôchodky

5.2.1 Zlučovanie štatistických dát v tejto oblasti sa vykonáva v mnohých krajinách EÚ.

5.2.2 Meranie výhľadových zmien v populácii (do budúcnosti) je však sťažené problémom odhadovania počtu imigrantov. Možno by bolo užitočné zamerať sa aj na výhľadové odhady údajov o imigrácii a jej pravdepodobný dopad na udržateľnosť dôchodkových fondov financovaných z verejných zdrojov. Preto čím presnejšie budú údaje o migračných tokoch, tým kvalitnejší bude príspevok štatistiky k prijímaniu vhodných rozhodnutí.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹²⁾ Príručka ESSPROS, 1996.

⁽¹³⁾ Príručka ESSPROS, 1996.

⁽¹⁴⁾ Príručka MISSOC, 2004.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vzťahy medzi EÚ a Andským spoločenstvom národov“

(2006/C 309/18)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2005 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Vzťahy medzi EÚ a Andským spoločenstvom národov“

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená prípravou prác na túto tému, prijala svoje stanovisko 1. júna 2006. Spravodajcom bol pán MORENO PRECIADO.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) 156 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 10 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Záverečné vyhlásenie z tretieho stretnutia organizovanej občianskej spoločnosti Európskej únie (EÚ) a oblasti Latinskej Ameriky a Karibiku (ďalej len EÚ – LAKO) navrhovalo „...vytvorenie skutočného partnerstva, založeného na komplexe dohôd medzi Európskou úniou (EÚ) a rôznymi subjektami v danej oblasti“ a v tomto istom vyhlásení sa požaduje zahájenie rozhovorov s Andským spoločenstvom národov ⁽¹⁾.

1.2 Vo „vyhlásení z Guadalajary“, ktoré bolo schválené na treťom summite najvyšších predstaviteľov štátov a vlád EÚ – LAKO ⁽²⁾ sa uvádza, že „naš spoločný strategický cieľ“ je uzatvoriť dohodu o partnerstve medzi EÚ a Andským spoločenstvom (podobne ako už boli uzatvorené dohody s Mexikom a Čile a práve sa rokuje o dohode s MERCOSUROM), ktorej súčasťou by bola aj zóna voľného obchodu.

1.3 Na tomto summite EÚ a LAKO sa tiež rozhodlo o tom, že sa zrealizuje spoločné hodnotenie, ktorého cieľom bude zhodnotiť stav hospodárskej integrácie v rámci Andského spoločenstva. Práce na spomínanom hodnotení sa začali v januári 2005.

1.4 Až do dnešnej doby nevyužili štáty Európskej únie potenciálne hospodárske a obchodné možnosti Andského spoločenstva. Miera hospodárskej výmeny nie je príliš významná i napriek skutočnosti, že po USA je druhým najväčším obchodným partnerom. Úsilie inštitúcií Andského spoločenstva o prehĺbenie integrácie (napriek rôznym problémom a obmedzeniam, ktoré sú uvedené v tomto dokumente) priaznivo ovplyvňuje možnosti uzatvorenia dohody o partnerstve. Tá by mohla byť veľkým podnetom pre posilnenie obchodnej výmeny medzi EÚ a Andským spoločenstvom, ako sa už preukázalo v iných oblastiach.

1.5 Na druhej strane, v oblasti vzťahov s občianskou spoločnosťou Andského spoločenstva udržiava EHSV pravidelné vzťahy s dvomi inštanciami, ktoré v súčasnosti zastupujú sociálnych aktérov z celej oblasti, a to s Poradnou radou zamestnancov Andského spoločenstva (CCLA) a Poradnou radou zamestnávateľov Andského spoločenstva (CCEA).

1.6 EHSV v spolupráci s generálnym sekretariátom Andského spoločenstva národov zorganizoval v dňoch 6. – 7.2.2006 v Lime verejnú diskusiu, na ktorej sa zúčastnili Poradná rada zamestnancov a Poradná rada zamestnávateľov Andského spoločenstva, ako aj ďalšie organizácie občianskej spoločnosti Andského spoločenstva. Ich hodnotné príspevky boli zapracované do tohto dokumentu. Účastníci súhlasili so zahájením rokovaní s EÚ, i keď zdôraznili, že partnerstvo s EÚ by malo zohľadniť odlišnosti týchto dvoch regiónov, malo by sa vyhnúť modelom závislého rozvoja, prispieť k zníženiu sociálneho dlhu tejto oblasti a podporiť účinnú sociálnu súdržnosť.

1.7 Toto stanovisko má príslušným orgánom sprostredkovať názor organizovanej občianskej spoločnosti na vzťahy s Andským spoločenstvom, na základe návrhov záverečného vyhlásenia zo štvrtého stretnutia občianskej spoločnosti EÚ – LAKO, ktoré sa konalo v apríli 2006 vo Viedni (na ktorom bola opätovne vznesená požiadavka, aby EÚ prispela k posilneniu integračných procesov v Latinskej Amerike) a na základe záverečných odporúčaní summitu najvyšších predstaviteľov štátov a vlád EÚ – LAKO (máj 2006), týkajúcich sa možnej dohody o partnerstve medzi EÚ a Andským spoločenstvom, ako je stanovené v záverečnom vyhlásení:

„S ohľadom na spoločný strategický cieľ stanovený vo vyhlásení z Guadalajary, vítame rozhodnutie Európskej únie a Andského spoločenstva zahájiť v roku 2006 proces, ktorý by viedol k rokovaniam o Dohode o partnerstve, ktorý by zahŕňal politický dialóg, programy spolupráce a obchodnú dohodu.“

2. Situácia v piatich štátoch Andského spoločenstva

2.1 Nie je jednoduché stručne zhrnúť situáciu v týchto piatich krajinách. Napriek tomu, že sa delia o spoločný geografický priestor – oblasť pohoria Andy – sú medzi nimi veľké rozdiely, pokiaľ ide o hospodárstvo, demografickú situáciu, politický vývoj, atď. V tomto dokumente budú preto zdôraznené len tie najvýznamnejšie črty súčasnej situácie v týchto krajinách.

2.2 Bolívia je najchudobnejšia zo spomínaných piatich andských krajín a je jednou z najmenej rozvinutých v celej Latinskej Amerike. Čiastočne sa to vysvetľuje tým, že nemá priamy prístup k moru, ale sú tu aj iné ovplyvňujúce faktory, ako napr. nízka hustota obyvateľstva, ktoré čoraz častejšie emigruje, nedostatok vhodnej pôdy pre konkurencieschopné

⁽¹⁾ Mesto Mexiko, 13. – 15. apríla 2004. Ďalšie i keď menej časté pomenovanie je Andské spoločenstvo národov.

⁽²⁾ Guadalajara (Mexiko), 28. – 29.5.2004.

poľnohospodárstvo, historická závislosť na nediferencovaných prírodných zdrojoch, vylúčenie domorodého obyvateľstva, ktoré tvorí viac ako polovicu celkového obyvateľstva a narastajúce napätie medzi tradičným centrom politickej moci na náhornej rovine a vznikajúcimi hospodárskymi strediskami na rovinách vo východnej časti krajiny. Krajine sa síce podarilo nájsť riešenie demografického problému, ale pretrvávajúca neistota mala negatívny vplyv na jej hospodársky rozvoj. Nová vláda, ktorá nastúpila k moci v januári 2006 uskutočňuje rozsiahle reformy s úmyslom nájsť cestu smerujúcu k rozvoju bez toho, aby porušovala právnu bezpečnosť investícií, plnenie medzinárodných záväzkov a platných bilaterálnych dohôd.

2.3 Situácia v Ekvádore je veľmi podobná situácii v Bolívii. Veľký počet obyvateľstva tvoria domorodí obyvatelia a existujú tu veľké politické a kultúrne rozdiely medzi pobrežnými rovinatými oblasťami a náhornou rovinou. I keď v posledných rokoch neboli otvorené sociálne konflikty až také časté, politická nestabilita bola ešte väčšia. 49 % ⁽³⁾ obyvateľstva žije pod hranicou chudoby. Hospodárske krízy v posledných desaťročiach spolu s „dolarizáciou“ ekonomiky prispeli k nárastu chudoby a k tomu, že emigrovalo 10 % aktívneho obyvateľstva. Peniaze zasielané emigrantmi, ktoré v roku 2004 predstavovali 1 740 miliónov dolárov, tvoria po rope druhý najväčší zdroj príjmov.

2.4 V Peru sa vývoj uberal iným smerom. Najskôr prešla táto krajina obdobím terorizmu (v 80. a na začiatku 90. rokov) a potom tu bola vláda uchylujúca sa k autoritatívnosti a korupcii (počas vlády prezidenta Alberta Fujimoriho). I keď hospodárstvo narastá pomerne rýchlo, súčasnej vláde sa nepodarilo nastoliť politické a sociálne reformy a má len veľmi malú podporu ľudu. Peru dalo najavo určitú zdržanlivosť pokiaľ ide o rôzne aspekty subregionálnej integrácie, i keď sídlo generálneho sekretariátu Andského spoločenstva národov sa nachádza v Lime.

2.5 Vývoj vo Venezuele ⁽⁴⁾ je sledovaný celou oblasťou i ďalšími častí sveta, pretože v posledných rokoch vládla v tejto krajine napätá politická a sociálna situácia a vyostřila sa rivalita medzi priaznivcami a odporcami prezidenta Cháveza. Hospodárstvo Venezuely je čoraz viac závislé na vývoze ropy, ktorej medzinárodná cena je veľmi vysoká, a to umožňuje vláde rozvíjať aktívnu zahraničnú politiku a disponovať pomerne významnými finančnými prostriedkami na realizáciu vnútroštátnych politík.

2.6 Napriek skutočnosti, že v Kolumbii je vysoká miera politického a sociálneho násillia, ktoré je ešte umocňované obchodom s drogami, podarilo sa tejto krajine zachovať si neporušené demokratické zriadenie, čo je v Latinskej Amerike nezvyčajné a spolu s týmito politickými snahami tu taktiež existuje významný hospodársky pokrok. Avšak napriek tomu,

že miera násillia v Kolumbii relatívne poklesla, naďalej pokračujú vraždy a únosy odborárov, novinárov a členov iných organizácií obhajujúcich ľudské práva.

3. Andská integrácia

3.1 Inštitucionálny vývoj

3.1.1 Andské spoločenstvo je najstaršou schémou integrácie v Južnej Amerike. Zakladajúce štáty – Bolívia, Kolumbia, Čile, Ekvádor a Peru – podpísali v roku 1969 Dohodu z Cartageny a vytvorili tzv. Andský pakt. O tri roky neskôr pristúpila do paktu Venezuela a v roku 1976 vystúpilo Čile. Súčasných päť členov (Bolívia, Kolumbia, Ekvádor, Peru a Venezuela) majú spolu 120 miliónov obyvateľov a celkové HDP takmer 265 000 miliónov dolárov. Vnútorný trh činí spolu 8,6 miliárd dolárov.

3.1.2 Toto integračné zoskupenie prešlo za 35 rokov svojej existencie od schémy orientovanej na ochranu (náhrada dovozu), ktorá bola veľmi bežná v 60. a 70. rokoch, na orientáciu smerom k „otvorenému regionalizmu“. Na druhej strane prešlo niekoľkými inštitucionálnymi reformami, ktorých cieľom bolo prehĺbiť integráciu, a ktoré vyústilo v roku 1977 do vytvorenia Andského spoločenstva. Dôsledkom je, že Andské spoločenstvo národov má veľmi rozvinutú štruktúru inštitúcií a pomerne ucelené právne predpisy spoločenstva.

3.1.3 Systém andskej integrácie ⁽⁵⁾ (SAI), vytvorený na základe Protokolu z Trujillo v roku 1996, sa snaží o koordináciu medzi orgánmi s cieľom prehĺbiť a posilniť andskú integráciu. Tento systém tvoria organizácie medzivládneho a komunitárneho charakteru, ktoré majú výkonné, legislatívne, zákonodarné, poradné a kontrolné funkcie.

3.1.4 Dva hlavné rozhodovacie orgány systému, Andská rada ministrov zahraničných vecí a Komisia Andského spoločenstva majú medzivládny charakter. Komisii pripadá legislatívna činnosť v oblasti ekonomiky, obchodu a investícií. Andskej rade ministrov zahraničných vecí prináležia všetky ostatné záležitosti, ktoré nespádajú do kompetencií Komisie. Sú to hlavne otázky politické, sociálne, ekologické, politika migrácie a voľného pohybu osôb a tiež koordinácia zahraničných aktivít rôznych orgánov spoločenstva.

3.1.5 Najvyšším politickým orgánom SAI je Rada prezidentov Andského spoločenstva, ktorú tvoria najvyšší predstavitelia členských štátov. Zaujíma stanoviská prostredníctvom vyhlásení alebo nariadení, ktoré udávajú tón ostatným orgánom a inštitúciám SAI. Predsedníctvo v Rade prezidentov Andského spoločenstva sa strieda každého pol roka podľa abecedného poriadku a táto rotácia ovplyvňuje aj ďalšie medzivládne orgány.

⁽³⁾ United Nations Statistic Division Millenium Indicators [Miléniové štatistické údaje OSN] (15.10.2003).

⁽⁴⁾ Tento dokument (a údaje v ňom) bol vypracovaný v čase, keď Venezuela bola ešte členom Andského spoločenstva.

⁽⁵⁾ Vo všeobecnosti Andské spoločenstvo označuje súbor inštitúcií a organizácií, vrátane členských štátov, zatiaľ čo Systém andskej integrácie sa týka vzťahov medzi organizáciami Andského spoločenstva. Napriek tomu, v praxi neexistuje jasné rozlíšenie medzi Systémom andskej integrácie a Andským spoločenstvom národov.

3.1.6 Medzi komunitárnymi orgánmi a inštitúciami SAI má významné postavenie generálny sekretariát Andského spoločenstva (GS-Andského spoločenstva) so sídlom v Lime (Peru) ⁽⁶⁾. GS-Andského spoločenstva je orgán, ktorý poskytuje odbornú pomoc medzivládny inštitúciami. V niektorých špecifických oblastiach má legislatívnu právomoc (prijímanie rozhodnutí), právo predkladať návrhy zákonov a iné špecifické právomoci.

3.1.7 Ďalšími orgánmi spoločenstva sú Súdny dvor Andského spoločenstva a Andský parlament, uznanými doplňujúcimi orgánmi sú Poradná rada zamestnávateľov a Poradná rada zamestnancov, Andská rozvojová korporácia (CAF), Latinsko-americký rezervný fond (FLAR), Dohoda Simón Rodríguez a Dohoda Hipólito Unanue a Andská univerzita Simóna Bolívara.

3.2 Súčasný stav andskej integrácie

3.2.1 Pri hodnotení andskej integrácie je dobré mať na pamäti dve veci. Po prvé, i keď Andské spoločenstvo národov funguje už viac ako 30 rokov, naďalej je systémom, ktorý sa skladá z piatich rozvojových krajín (s priemerným príjmom na obyvateľa 2 364 EUR v porovnaní s priemerom 20 420 EUR v súčasnej EÚ-25), so všetkým čo s tým súvisí v oblasti štruktúry inštitúcií a hospodárskej kapacity.

3.2.2 Po druhé, a v súvislosti s vyššie uvedeným, i keď tradičné charakteristické aspekty integrácie, t. j. všetko, čo súvisí s vytvorením spoločného trhu, sú v Andskom spoločenstve len málo rozvinuté, v iných oblastiach bol zaznamenaný významný pokrok. Napriek ťažkostiam, ktoré spomaľovali obchodnú integráciu boli iné oblasti Andského spoločenstva (kultúrne, sociálne, finančné, atď.) posilnené.

3.2.3 Aby sme pochopili, ako Andské spoločenstvo v skutočnosti funguje, východiskovým bodom býva zvyčajne hospodárska integrácia. V tejto súvislosti možno povedať, že Andské spoločenstvo prechádzalo nerovnomerným vývojom. Až v roku 1993 sa podarilo vytvoriť zónu voľného obchodu, z ktorej hneď na začiatku vystúpilo Peru. Projekt zavedenia spoločného zahraničného cla (AEC) pre všetkých členov sa ešte nezrealizoval, i keď sa dosiahol určitý pokrok v oblasti harmonizácie obchodu. V tejto súvislosti a s cieľom, aby obidve strany mali čo najväčší prospech, je pre budúcu dohodu o partnerstve EÚ – Andské spoločenstvo dôležité, aby krajiny Andského spoločenstva vytvorili skutočnú colnú úniu.

3.2.4 Tento len obmedzený pokrok v štruktúre nariadení negatívne ovplyvnil obchodnú výmenu v rámci spoločenstva, ktorá navyše vykazovala z roka na rok veľké výkyvy. V 90. rokoch sa objem obchodu medzi členmi Andského spoločenstva významne zvýšil, zo 4,1 % v roku 1990 na 14,2 % v roku 1998 ⁽⁷⁾. I napriek tomu je tento posledný údaj nízky v porovnaní s údajmi zo 70. rokov v tej istej skupine a je nižší

než je latinsko-americký priemer (20,2 %). Na druhej strane od roku 1998 obchod v rámci Andského spoločenstva postupne klesal (10,4 % v 2004), i keď v roku 2005 bol zaznamenaný vzostup.

3.2.5 Vnútrotný obchod v Andskom spoločenstve bol nižší ako obchod s USA (46,6 % celkového obchodu v roku 2004) a skoro na takej istej úrovni ako obchod s Európskou úniou (11,0 % v 2004). Traja z piatich súčasných členov Andského spoločenstva orientujú menej ako 12 % svojho vývozu na subregionálny trh.

3.2.6 V oblasti integrácie sa dosiahol čiastočný pokrok, i keď problémov bolo veľa. Čiastočne kvôli nedostatku politickej vôle, ale samozrejme aj kvôli iným dôvodom, ako napr. štruktúre trhov, rozdielom v schválených hospodárskych modeloch, rozdielnej úrovni hospodárskeho rozvoja, geografickej polohe, sťažujúcej obchod v rámci spoločenstva a vnútorným politickým problémom. Avšak je potrebné zdôrazniť, že Andskému spoločenstvu sa podarilo pokračovať v začatej integrácii počas viac než troch desaťročí. Chýbajúca moderná infraštruktúra v oblasti komunikácie a dopravy v piatich andských krajinách je jednou z hlavných prekážok pri vytváraní vnútorného trhu i pri celkovom rozvoji Andského spoločenstva.

3.2.7 Treba tiež upozorniť na malý záujem krajín Andského spoločenstva o praktickú koordináciu svojich zahraničných vzťahov. Vidíme, že Bolívia a Venezuela sa priblížili k Mercosuru, zatiaľ čo Peru a Kolumbia podpísali zmluvy o voľnom obchode s USA.

3.2.8 Tieto rozdiely sa ešte prehĺbili, keď 22. apríla 2006 Venezuela oznámila, že vystupuje z Andského spoločenstva. Táto skutočnosť a podpísanie dohôd o voľnom obchode (DVO) spôsobili v Andskom spoločenstve veľkú politickú krízu, ktorá sa má riešiť na mimoriadnom summite.

3.3 Výzvy k sociálnej súdržnosti

3.3.1 Ako už bolo uvedené vyššie, Andské spoločenstvo sa neobmedzuje len na obchodnú integráciu. Už od jeho vzniku bola evidentná snaha aj o zaradenie politického a sociálneho rozmeru do procesu andskej integrácie. Táto snaha sa odráža v boji za demokraciu, ktorým nedávno prešli niektoré krajiny subregiónu, ale tiež v potrebe posilniť vplyv andského ľudu v Latinskej Amerike i vo svete. Navyše je výsledkom spoločenskej a hospodárskej reality v oblasti Ánd.

3.3.2 Údaje o nedostatočnej sociálnej súdržnosti sú ohromujúce: 50 % obyvateľov Ánd, okolo 60 miliónov ľudí, žije pod hranicou chudoby. Päť krajín Andského spoločenstva patrí k tým, v ktorých sú najväčšie rozdiely (podľa indexu Gini), a to nielen čo sa týka príjmu, ale tiež iných foriem vylúčenia z dôvodov etnických, rasových, dôvodov pôvodu, atď.

⁽⁶⁾ Článok 30, písm. a) Dohody.

⁽⁷⁾ Údaje zo správy Ekonomickej komisie pre Latinskú Ameriku (CEPAL), *Panorama de la Inserción Internacional de América Latina y el Caribe 2004*. (Prehľad medzinárodného začleňovania Latinskej Ameriky a Karibiku) *Tendencias 2005*. Santiago de Chile, 2005.

3.3.3 V tejto súvislosti je potrebné upozorniť na vysoké percento nelegálnej práce, na internú a externú imigráciu (ktorá vo veľkej miere postihuje ženy) a iné javy, ako sú marginalizácia domorodého obyvateľstva, ktoré tvorí v tejto oblasti väčšinu (Bolívia) alebo významné menšiny (Ekvádor, Peru). V tomto regióne sa tiež vyrába väčšina celosvetovej spotreby kokaínu, a to prispelo k rozrastaniu tieňovej ekonomiky a vysokému percentu vytlačeného obyvateľstva, násilíu a korupcii, ktoré v Kolumbii viedli k dlhotrvajúcemu ozbrojenému konfliktu.

3.3.4 Na základe týchto súvislostí nemôže byť liberalizácia obchodu jediným nástrojom na podporu súdržnosti medzi andskými krajinami. Preto sa v programe „Nový strategický smer“, ktorý je riadený generálnym sekretariátom Andského spoločenstva⁽⁸⁾, kladie menší dôraz na zrušenie cla a väčší na iné výzvy, napr. na zlepšenie konkurencieschopnosti, duševné vlastníctvo, zrušenie netarifných prekážok, infraštruktúru, voľný pohyb osôb, energiu, životné prostredie a bezpečnosť.

3.3.5 Jedným z hlavných bodov tejto novej stratégie, ktorá podporuje integráciu s cieľom rozvoja a globalizácie je sociálny rozvoj. V poslednej dobe je preto jednou z najvýznamnejších iniciatív Andského spoločenstva Integrovaný plán sociálneho rozvoja (PIDS)⁽⁹⁾, ktorý bol schválený v septembri 2004 a ktorého cieľom je boj proti chudobe, vylúčeniu a sociálnej nerovnosti v tejto oblasti. Zo strednodobého hľadiska by PIDS mohol byť základom pre globálnu stratégiu sociálnej (a ekonomickej) súdržnosti. Andské spoločenstvo považuje za zaujímavú otvorenú metódu koordinácie, ktorú v sociálnej oblasti uplatňuje EÚ. Tiež sa zaoberá myšlienkou sociálneho fondu, ktorý by sa dal porovnať so štrukturálnymi fondmi Európskeho spoločenstva. Andské spoločenstvo je tak prvým subregiónom, ktorý by chcel prijať prvky európskeho sociálneho modelu.

3.3.6 Sociálna problematika je v každom prípade témou, ktorá sa od roku 1999 čoraz častejšie objavuje v politických vyhláseniach a rozhodnutiach Andského spoločenstva⁽¹⁰⁾. V posledných piatich rokoch vznikli v tejto oblasti prvé konkrétne iniciatívy.

⁽⁸⁾ Pozri o. i.: „Integración para la Globalización“, prejav generálneho tajomníka Andského spoločenstva, pána Allana Wagner Tizón, pri príležitosti jeho uvedenia do funkcie. Lima, 15. januára 2004 (k dispozícii na internetovej stránke: <http://www.comunidadandina.org/index.asp>).

⁽⁹⁾ Pozri znenie na internetovej stránke: <http://www.comunidadandina.org/normativa/dec/DEC601.pdf>.

⁽¹⁰⁾ Článok 1. a kapitola XVI Dohody z Cartageny o ekonomickej a sociálnej integrácii a spolupráci; Andská sociálna charta, schválená Andským parlamentom v 1994, ktorá dodnes nebola vládami ratifikovaná. Vyhlásenie z Cartageny z 9. Rady prezidentov, na základe ktorého bola poverená Rada ministrov zahraničných vecí, aby vypracovala návrh na účasť občianskej spoločnosti, ktorá by dopĺňovala účasť zamestnávateľov a pracujúcich, ktorá bola stanovená v rozhodnutiach 441 a 442. Dialóg prezidentov Andského spoločenstva o integrácii, rozvoji a sociálnej súdržnosti, Cuzco, 2004.

3.3.7 Počas rokovaní prezidentov Andského spoločenstva o integrácii, rozvoji a sociálnej súdržnosti sa zobralo na vedomie, že hospodárstvá andských štátov musia v rámci svojej internacionalizácie začať proces diverzifikácie výroby a zvýšenia konkurencieschopnosti. Tento proces by zahŕňal mikropodniky, malé a stredné podniky, podporoval by spoluprácu v rámci spoločenstva a vytvoril by vhodné podmienky pre miestny rozvoj a regionalizáciu, tým, že by sa zamerlal na územný rozvoj.

3.3.8 V súčasnosti plánuje generálny sekretariát Andského spoločenstva v rámci veľkých cieľov Andského spoločenstva globalizáciu a integráciu, rozvoj a konkurencieschopnosť, sociálne zaradenie, súdržnosť a posilnenie demokratického riadenia. Očakávaná sociálna agenda sa dotýka všetkých týchto tém a bude sa dať zrealizovať pokiaľ bude i naďalej prioritou Andského spoločenstva pri rokovaní o liberalizácii obchodu s tretími krajinami, predovšetkým pri takých rokovaní, kde existuje riziko ešte väčšieho prehĺbenia rozdielov v oblasti a v rámci samotnej andskej spoločnosti, pre ktorú je charakteristické vylúčenie určitých skupín obyvateľstva z etnických alebo rodových dôvodov.

4. Účasť občianskej spoločnosti na inštitucionálnom rámci Andského spoločenstva

4.1 Poradná rada zamestnancov a Poradná rada zamestnávateľov Andského spoločenstva

4.1.1 Napriek tomu, že proces andskej integrácie už prebieha niekoľko desaťročí, až v posledných rokoch boli posilnené orgány formálnej účasti občianskej spoločnosti. Vytvorila sa Poradná rada zamestnancov a Poradná rada zamestnávateľov. Pred tým mohli podnikatelia a odbory, ako aktéri andskej integrácie, len veľmi málo participovať na diani v regióne. Napriek tomu sa na andskej integrácii zúčastňovali prostredníctvom jednotlivých národných vlád.

4.1.2 Poradná rada zamestnancov krajín Andského spoločenstva (CCLA) bola založená rozhodnutím 441⁽¹¹⁾ a tvoria ju štyria zástupcovia z každej krajiny. Títo zástupcovia a ich náhradníci sú volení spomedzi najvyšších vedúcich predstaviteľov reprezentatívnych organizácií pracujúcich, ktoré si každá krajina vyberie. V CCLA sú zastúpené najreprezentatívnejšie odborové centrály a zväzy z každej krajiny Andského spoločenstva. V súčasnosti sa v piatich krajinách nachádza 16 centráľ⁽¹²⁾.

4.1.3 Poradná rada zamestnávateľov zo štátov Andského spoločenstva (CCEA) bola vytvorená na základe rozhodnutia 442. Tvoria ju zamestnávateľské organizácie, ktoré pôsobia v andskom regióne. Skladá sa zo štyroch zástupcov z každej krajiny, ktorí sú volení spomedzi najvyšších vedúcich pracovníkov reprezentatívnych zamestnávateľských organizácií zo všetkých krajín Andského spoločenstva.

⁽¹¹⁾ Cartagena de Indias, Kolumbia, 26. júla 1998.

⁽¹²⁾ Marcos-Sánchez, José, *La experiencia de participación de la sociedad civil en el proceso de integración andino*, I Fórum občianskej spoločnosti EÚ-CAN, Brusel, Belgicko, marec 2005. http://europa.eu.int/comm/external_relations/andean/conf_en/docs/jose_marcos-sanchez.pdf.

4.1.4 Funkcie oboch poradných rád boli definované v rozhodnutí 464⁽¹³⁾, v ktorom sa stanovuje kompetencia týchto orgánov vydávať stanoviská pre Andskú radu ministrov zahraničných vecí (CAMRE), Komisiu, generálny sekretariát, zúčastňovať sa na schôdzach CAMRE a Komisie a na schôdzach vládnych expertov a pracovných skupín zapojených do andského integračného procesu, ako aj ich právo vyjadriť svoj postoj na týchto stretnutiach.

4.1.5 CCLA doposiaľ vypracoval početné stanoviská, niektoré z nich sa vzťahovali na sociálnu agendu alebo na vonkajšiu agendu CAN. Medzi nimi je potrebné vyzdvihnúť nedávne stanovisko č. 27⁽¹⁴⁾ o „monitorovaní podpísania prípadnej dohody o partnerstve medzi Európskou úniou a Andským spoločenstvom“, kde sa zdôrazňuje zdieľanie očakávaní vývoja v oblasti politickej, hospodárskej a sociálnej aliancie.

4.1.6 CCEA v jednom zo svojich vyhlásení⁽¹⁵⁾ označil otázku partnerstva s EÚ za kľúčovú, pričom uviedol, že zverejňovanie informácií o týchto rokovaniach s EÚ by malo byť pozorne naplánované, aby sa predišlo negatívnym vplyvom na tieto rokovania.

4.1.7 Tak CCLA ako CCEA uznali potrebu prehĺbenia koordinácie s inými aktérmi občianskej spoločnosti v andskom regióne na jednej strane a s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom (EHSV) na druhej strane, s cieľom koordinovať spoločné postoje a podporiť iniciatívy nasmerované na zabezpečenie základných pracovných štandardov vo všetkých dohodách medzi EÚ a CAN.

4.2 Iné nástroje účasti

4.2.1 Okrem uvedených fór, kde sú zastúpené inštitúcie občianskej spoločnosti, CAN sa zúčastňuje aj na iných procesoch v oblasti sociálnych opatrení, ako je napríklad Dohoda „Simón Rodríguez“ (1973), v rámci ktorej existuje tripartitné fórum pre diskusiu, aktívnu účasť a spoluprácu (ministrov práce, podnikateľov a zamestnancov) v oblasti sociálnej a zamestnaneckej problematiky na regionálnej úrovni. Ide o jednu z tzv. sociálnych dohôd⁽¹⁶⁾.

4.2.2 Dohoda Simón Rodríguez predstavuje počiatočný nástroj andskej sociálnej a zamestnaneckej integrácie a priamo sa zaoberá aspektmi sociálneho a pracovného rozvoja. Aj napriek tomu, že vývoj dohody nebol sprevádzaný neúspechom a bol predmetom stáleho záujmu zainteresovaných strán s cieľom napredovať v sociálnej a zamestnaneckej oblasti, bilancia preukázala, že nepriaznivé okolnosti, a to najmä inštitucionálneho charakteru, mali vážny dosah na rozvoj integračného procesu, pričom možno konštatovať, že v roku 1983 došlo zastaveniu činnosti tejto dohody.

4.2.3 Dohoda nadobudla svoju terajšiu podobu v náhradnom protokole k Dohode „Simón Rodríguez“, ktorá bola podpísaná

Andskou prezidentskou radou 24. júna 2001. Cieľmi dohody sú:

- a) Navrhnuť a prediskutovať iniciatívy v témach, ktoré sú spojené so sociálnou a zamestnaneckou problematikou, ktoré budú účinným prínosom k rozvoju sociálnej agendy tohto subregiónu, pričom prispieva k činnostiam ostatných orgánov SAI.
- b) Stanoviť a koordinovať politiky Spoločenstva týkajúce sa podpory zamestnanosti, vzdelávania a odbornej spôsobilosti, zdravia a bezpečnosti v práci, sociálneho zabezpečenia, pracovnej migrácie ako aj iných tém, ktoré by mohli určiť andské štáty.
- c) Navrhnuť a naplánovať aktivity v oblasti spolupráce a koordinácie medzi členskými štátmi v andskej sociálnej a zamestnaneckej problematike.

4.3 Úloha NGO a občianskych organizácií

4.3.1 Andský rozmer nie je vzdialený národným a globálnym sociálnym procesom, v ktorých okrem toho pracovné skutočnosti vytvorili iné formy zastúpenia záujmov spoločnosti, ktoré sú zoskupené okolo konkrétnych tém ako sú ľudské práva, práva pôvodného obyvateľstva, práv žien, kultúry, životného prostredia, spotrebiteľov, rodinného poľnohospodárstva a malých poľnohospodárov, atď.

4.3.2 Tieto osobitné záujmy sú zastúpené v mnohých organizáciách, ktoré reprezentujú rôzne oblasti činnosti a zároveň zastávajú aktívnu úlohu v regionálnej integrácii. Táto úloha, ktorá bude ešte viac dôležitá vo svetle budúceho partnerstva EÚ – CAN.

4.3.3 Taktiež je potrebné vyzdvihnúť význam iných foriem združovania občianskej spoločnosti, ako sú združenia alebo hnutia napr. pôvodného obyvateľstva, nevládne organizácie (NGO), platformy a siete NGO, koalície alebo akčné platformy, výskumné centrá, univerzity, atď.

4.3.4 Sociálna dynamika hnutí a takzvaná „neorganizovaná“ občianska spoločnosť je veľmi aktívna v andskom regióne, hoci často sa jej aktivita obmedzuje na národnú úroveň alebo si nevie nájsť spôsob, ako sa zúčastniť na činnostiach v rámci formálneho systému andskej integrácie. V tomto smere generálny sekretariát CAN oznámil vytvorenie subregionálnej andskej siete akademických organizácií a NGO.

4.3.5 CAN vytvorila rôzne pracovné skupiny s cieľom začleniť týchto aktérov do formálneho procesu andskej integrácie. Týmto spôsobom bola vytvorená „pracovná skupina o právach pôvodného obyvateľstva“⁽¹⁷⁾ ako konzultačný orgán v rámci SAI s cieľom podporiť aktívnu účasť pôvodného obyvateľstva na témach spojených so subregionálnou integráciou

⁽¹³⁾ Cartagena de Indias, Columbia, 25. mája 1999.

⁽¹⁴⁾ CCLA, Lima, Perú, 7. apríla 2005.

⁽¹⁵⁾ Siedme riadne zasadnutie CCEA (Lima, apríl 2005).

⁽¹⁶⁾ Ďalšími sú Dohoda „Andrés Bello“, ktorá sa zaoberá problematikou vzdelávania v andskom regióne. Dohoda „Hipólito Unanue“, ktorá sa zaoberá problematikou zdravotníctva.

⁽¹⁷⁾ Rozhodnutie 524 zo 7. júla 2002

vo svojom hospodárskom, sociálnom, kultúrnom a politickom prostredí. Problematika, ktorou sa zaoberá táto pracovná skupina, je veľmi citlivá, nakoľko sa dotýka oblastí ako využívanie polí patriacich Spoločenstvu a pôvodnému obyvateľstvu, výroba a spoločenstvá na vidieku, hospodársky rozvoj, sociálna rovnosť a politická účasť, kultúrna identita a inštitucionalizácia, atď.

4.3.6 Taktiež bola vytvorená „pracovná skupina o právach spotrebiteľov“⁽¹⁸⁾ ako konzultačný orgán v rámci SAI s cieľom podporiť aktívnu účasť verejných a súkromných inštitúcií, ktoré sa podieľajú na ochrane práv spotrebiteľa v členských štátoch CAN, zúčastňujú sa na procesoch sociálneho vyjednávania, prijímania rozhodnutí v oblasti regionálnej integrácie v oblastiach spadajúcich do ich sféry záujmu.

4.3.7 Tieto konzultačné iniciatívy⁽¹⁹⁾ nemajú vyhradené prostriedky pre svoju činnosť v rozpočte Andského spoločenstva. To znamená, že sa môžu zúčastniť iba tie organizácie, ktoré sú schopné vlastnými silami zmobilizovať osoby a prostriedky, aby si zabezpečili účasť na schôdzach pracovných skupín a orgánov CAN.

5. Vzťahy medzi EÚ a Andským spoločenstvom

5.1 Prvé dohody medzi EÚ a CAN

5.1.1 Prvou dohodou o spolupráci medzi Európskym spoločenstvom a Latinskou Amerikou bol Andský pakt podpísaný v roku 1983, štrnásť rokov potom, ako bola vytvorená táto integračná skupina.

5.1.2 Táto dohoda bola súčasťou tzv. „druhej generácie dohôd o spolupráci“. Na rozdiel od prvej generácie, ktorá bola hlavne obchodného charakteru (nie preferenčného), dohody tejto novej generácie boli kompletnejšie, nakoľko zahŕňali politické aspekty a oblasti spolupráce, čo bolo neskôr hlavným prvkom v neskorších dohodách. Okrem toho, tieto zmluvy jasne poukazovali na význam, ktorý Európskeho spoločenstvo prikladá regionálnej integrácii v Latinskej Amerike.

5.1.3 Dynamika vzťahov medzi EÚ a Latinskou Amerikou v osemdesiatych rokoch čoskoro poukázala na potrebu nových dohôd od roku 1991. V roku 1993 EÚ podpísala rámcovú dohodu tretej generácie s Andskou skupinou. Novým prvkom tejto zmluvy bola „demokratická klauzula“, ktorej zámerom bolo vyjadriť záväzok k demokracii, ako aj „vývojová klauzula“, ktorá umožňovala rozšírenie oblastí poľa spolupráce.

⁽¹⁸⁾ Rozhodnutie 539: andská pracovná skupina pre účasť občianskej spoločnosti na ochrane práv spotrebiteľa, Bogota, Kolumbia, 11. marca 2003.

⁽¹⁹⁾ Taktiež bola vytvorená pracovná skupina miestnych orgánov, ktorá má konzultačný charakter.

5.1.4 Zároveň v deväťdesiatych rokoch boj proti pašovaniu drog spôsobil, že vzťah s Andským spoločenstvom nadobudol rastúci význam. EÚ mala zámer poskytnúť iný prístup ako USA, ktoré kladlo dôraz na represívne nástroje. EÚ mohla konať v dvoch smeroch: na jednej strane a v odpovedi na požiadavky samotných andských obyvateľov, bolo dohodnuté rozšírenie systému všeobecných preferencií (SVP) pre andské krajiny prostredníctvom osobitnej schémy nazwanej „SVP – Drogy“. Vďaka tomuto systému 90 % andských produktov nie je zaťažených clom pri dovoze do EÚ. Na druhej strane sa dohodlo na vytvorení špecializovaného dialógu na najvyššej úrovni v oblasti drog.

5.1.5 Dohoda z roku 1993 bola onedlho nahradená novým právnym rámcom vzťahov, ktorý EÚ začala rozvíjať v polovici tohto desaťročia rokovaním o dohodách štvrtej generácie s krajinami Mercosur, Čile a Mexiko. Tieto dokumenty boli vypracované ako prvý krok smerom k dohodám o spolupráci, ktoré obsahovali dohodu o voľnom obchode. CAN mal záujem o uzavretie podobnej dohody, avšak EÚ sa nazdávala, že by bolo lepšie napredovať k tomuto cieľu postupne, počnúc uzavretím predbežnej dohody. Tento návrh bol schválený na druhom summite EÚ – Latinskej Ameriky a Karibskej oblasti, ktorý sa konal v Madride v máji roku 2002.

5.2 Dohoda z roku 2006. „Predbežný krok“

5.2.1 Dňa 15. decembra 2003 bola podpísaná dohoda o politickom dialógu a spolupráci medzi EÚ a CAN. Táto dohoda predstavovala pokrok oproti predchádzajúcej dohode, hoci neuspokojila všetky očakávania andských štátov⁽²⁰⁾. Jedným z problémov tohto systému pre andských občanov bol v tom, že nezlepšoval prístup na trh Európskeho spoločenstva. Avšak táto dohoda zavádza nový významný prvok: inštitucionalizáciu politického dialógu. Taktiež uvádza nové oblasti pre biregionálnu spoluprácu (migrácia, terorizmus, atď.), pričom podporuje účasť občianskej spoločnosti na tejto spolupráci⁽²¹⁾.

5.3 Obchodovanie medzi EÚ a CAN

5.3.1 Ako je možné vidieť v nasledujúcej tabuľke, obchodné vzťahy medzi EÚ a CAN preukazujú určitú stagnáciu. Napriek tomu, že EÚ je v súčasnosti druhým obchodným partnerom CAN, objem obchodu dosahuje len približne 12 – 13 % zahraničného obchodu, oproti 40 % objemu s USA. Andský export do EÚ v porovnaní s jeho celkovým vývozom klesol z 19 % (1994) na 12 % (2004). Ako dodávateľ EÚ prešla z 19 % objemu dovozu do CAN v roku 1994 na 13 % v roku 2004.

⁽²⁰⁾ Niektorí autori sa zmieňovali o tejto dohode ako o „dohode tretej generácie plus alebo štvrtej generácie minus“, kvôli jej pozícii medzi dohodou z roku 1993 a dohodami s Mercosur, Čile a Mexikom. Javier Fernández a Ana Godrdon, „Nový rámec pre posilnenie vzťahov medzi Európskou úniou a Andským spoločenstvom“, *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, rok 89, číslo 17, január – apríl 2004.

⁽²¹⁾ Článok 52 odsek 3 tejto dohody stanovuje vytvorenie poradného orgánu pre „rozvoj dialógu s hospodárskymi a sociálnymi organizáciami organizovanej občianskej spoločnosti.“

OBCHOD EÚ S CAN

(v miliónoch EUR)

	Dovoz (Import)			Vývoz (Export)			Bilancia (pre EÚ)	Imp + Exp
	Objem	Ročná zmena (%)	Časť z celkového Imp. EÚ	Objem	Ročná zmena (%)	Časť z celkového Imp. EÚ		
2000	8 153		0,82	7 020		0,82	-1 134	15 173
2001	8 863	8,7	0,90	7 908	12,6	0,89	-955	16 771
2002	8 853	-0,1	0,94	7 085	-10,4	0,79	-1 768	15 938
2003	7 911	-10,6	0,84	5 586	-21,2	0,64	-2 325	13 497
2004	8 904	12,6	0,87	5 988	7,2	0,62	-2 916	14 892
Priemerný ročný rast		2,2			-3,9			-0,5

Zdroj: Eurostat

5.3.2 EÚ je prvým zdrojom priamych investícií v CAN, avšak tieto investície zaznamenali stály pokles od roku 2000, keď dosahovali viac ako 3,3 miliardy dolárov v porovnaní s necelou miliardou v roku 2003.

5.3.3 Súčasná situácia je nejasná, čo sa týka perspektívy budúcich obchodných vzťahov. Nový SVP, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2006, nie je významným pokrokom, čo sa týka prístupu na trh EÚ. Napriek tomu sa rozšíril počet produktov, ktoré spadajú pod tento systém. Obdobie platnosti tohto režimu bola rozšírená na 10 rokov, čo umožní väčšiu predvídateľnosť (táto by mohla podporiť investície). V tomto smere by dohoda o partnerstve predstavovala veľmi významný pokrok čo sa týka euro – andských hospodárskych vzťahov.

5.4 Smerom k dohode o partnerstve

5.4.1 Vo vzťahoch medzi EÚ a CAN nastal významný pokrok, avšak mohlo by dôjsť k stagnácii v súčasnej situácii, ktorá je charakterizovaná málo dynamickými hospodárskymi vzťahmi a relatívne nevýznamnou spolupracou, existenciou inštitucionalizovaného politického dialógu, ktorý však nemá spoločnú agendu. Z tohto dôvodu a aj napriek súčasným ťažkostiam, EHSV navrhuje pristúpiť čo najskôr k dohode o partnerstve, akou je napríklad dohoda s Čile a Mexikom alebo dohoda, o ktorej sa práve rokuje s krajinami Mercosuru.

5.4.2 Táto dohoda by obsahovala dohodu o voľnom obchode, rozšírený politický dialóg a nové možnosti spolupráce. Taktiež by mala obsahovať ambicióznejší sociálny rozmer, vrátane väčších možností pre účasť sociálnych aktérov a občianskej spoločnosti.

5.4.3 Taktiež by mala zahŕňať nemenej dôležité aspekty, ako sú podpora konkurencieschopnosti, právnej bezpečnosti investícií a rozvoj skutočného jednotného andského trhu, na ktorom by podniky mohli pôsobiť s určitými garanciami.

5.4.4 Európska únia nakoniec pristúpila na túto možnosť na treťom biregionálnom summite v Guadalajare (Mexiko) v máji roku 2004, avšak stanovila sériu predbežných podmienok (napríklad aby akákoľvek dohoda o voľnom obchode brala do úvahy výsledky rozvojového programu z Doha a dosiahnutie dostatočnej úrovne andskej regionálnej hospodárskej integrácie), ktoré by boli predmetom spoločného hodnotenia EÚ – CAN.

5.5 Sociálny obsah partnerstva medzi EÚ a CAN

5.5.1 V súlade s cieľom dosiahnuť úplné partnerstvo rokujúcich strán je potrebné uviesť platnosť základných práv v sociálnej a zamestnaneckej oblasti, ochranu demokracie a ľudských práv, stanovenie mechanizmov na rozvoj týchto práv, výslovne uviesť odhodlanie bojovať proti pašovaniu drog a korupcii, dosiahnuť hospodársky rozvoj v medziach spravodlivosti a sociálnej súdržnosti.

5.5.2 Budúca dohoda by mala byť vypracovaná tak, aby zodpovedala deklarovanému cieľu vytvoriť politické, ekonomické a sociálne partnerstvo. V tomto smere by bolo vhodné, aby sa do tohto dokumentu začlenila sociálna kapitola, ktorá by doplnila a vyvážila ustanovenia venované obchodným vzťahom a politickému dialógu.

5.5.3 Táto sociálna kapitola by mala obsahovať práva pracujúcich a zamestnávateľov na základe vyššie uvedených kritérií s výslovnou zmienkou o slobode združovania sa, o sociálnom dialógu a sociálnom vyjednávaní ⁽²²⁾.

⁽²²⁾ Tento zámer je stanovený v stanovisku EHSV o „sociálnej súdržnosti v Latinskej Amerike a Karibskej oblasti“. V bode 6.8.3 sa vyzdvihuje „posilnenie nezávislých hospodárskych a sociálnych zastupiteľských inštitúcií“, ktoré sú schopné vytvárať dohody, je jednou zo základných podmienok na dosiahnutie sociálneho dialógu a plodného občianskeho dialógu, a tým aj pre samotný rozvoj latinskoamerických krajín. (Ú. v. EÚ C 110 30.4.2004 s. 55)

5.5.4 Viditeľná neistota pri uplatňovaní ľudských práv a hlavne pri výkone slobody tlače a práva na účasť v odborových hnutiach v niektorých andských krajinách si vyžaduje dôraznejší prístup zo strany EÚ.

5.5.5 Dohoda by mala zaväzovať zmluvné strany k biregionálnej podpore sociálnych práv prostredníctvom technickej spolupráce a iných programov pomoci.

5.6 Spolupráca

5.6.1 EÚ mala v oblasti rozvojovej spolupráce s andskými krajinami jasnú vedúcu pozíciu. Viac ako tretina rozvojovej pomoci EÚ s Latinskou Amerikou smerovala do CAN a jej členských štátov. Bolívia a Peru patrili medzi tri krajiny, ktoré v rokoch 1994 a 2002 získavali najviac oficiálnej pomoci z EÚ.

5.6.2 Európska komisia v súčasnej dobe vypracováva novú subregionálnu stratégiu spolupráce pre CAN a špecifickú stratégiu pre každú z piatich krajín CAN, aby bola činnosť v období 2007 – 2013 cielene zameraná.

5.6.3 Návrh regionálneho strategického dokumentu pre Andské spoločenstvo (2007 – 2013) Európskej komisie má tri roviny: regionálnu integráciu, sociálnu súdržnosť a boj proti drogám.

6. Účasť občianskej spoločnosti vo vzťahoch medzi EÚ a Andským spoločenstvom

6.1 Toto stanovisko chce postúpiť EÚ základné kritéria sociálneho rozmeru a účasti občianskej spoločnosti, ktoré by sa podľa EHSV mali zohľadňovať v súčasných vzťahoch s Andským spoločenstvom a mali by byť preskúmané rokovacím výborom kvôli budúcej dohode o partnerstve.

6.2 Napriek tomu, že v súčasnosti nejestvujú stanoviská alebo uznesenia EHSV týkajúce sa vzťahov s Andským spoločenstvom vezmeme si ako základ pri určovaní kritérií sociálneho rozmeru a spolupráce nasledujúce aspekty:

a) ustanovenia súvisiace s touto problematikou Dohody o politickom dialógu a spolupráci, hlavne článkov 42 (sociálna spolupráca), 43 (účasť organizovanej občianskej spoločnosti na spolupráci) a 44 (spolupráca v oblasti rovnosti pohlaví), ktoré budú prispôbované cieľom budúcej dohody o spolupráci.

b) niektoré dokumenty a vyhlásenia, ktoré sa všeobecne týkajú vzťahov s Latinskou Amerikou, ktoré boli vypracované samotným EHSV alebo občianskymi spoločnosťami oboch regiónov.

6.3 V tejto súvislosti je treba pripomenúť záväzok účastníkov tretieho stretnutia organizovanej občianskej spoločnosti

EÚ – LAKO, ktorí „žiadali, aby dohody uzatvorené s EÚ zahŕňali tiež sociálny rozmer, pomoc a posilnenie sociálnych organizácií a orgánov umožňujúcich organizovanej občianskej spoločnosti účasť a poradenstvo“ a ktorí „opätovne potvrdili svoje rozhodnutie podporovať vzájomné vzťahy medzi existujúcimi regionálnymi poradnými orgánmi LAKO a medzi EHSV a spomínanými organizáciami⁽²³⁾“.

6.4 Na druhej strane, štáty EÚ a Andského spoločenstva prijali princípy a hodnoty stanovené v Ústave Medzinárodnej organizácie práce (MOP) a jej základné nástroje v sociálnej oblasti, ako napr. Prehlásenie MOP o základných zásadách a právach v zamestnaní (1998), trojstranné prehlásenie MOP o nadnárodných spoločnostiach a sociálnej politike (1977, pozmenené v 2000), uznesenie Medzinárodnej konferencie práce o odborových právach a ich vzťahu s občianskymi slobodami (1970). Obidve strany prijali tiež Všeobecnú deklaráciu ľudských práv (1948) a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1976).

6.5 EHSV a Poradné rady Andského spoločenstva by mali byť piliermi tohto spoločného úsilia občianskych spoločností Európy a Andského spoločenstva a ich účasti na rokovaniach týchto dvoch blokov a tiež piliermi budúcich štruktúr poradenstva a účasti, ktoré by podľa EHSV mali byť začlenené do budúcej dohody o partnerstve.

6.6 V tomto zmysle, spomínané tri inštitúcie už podnikli prvý dôležitý krok smerom k inštitucionalizácii svojich vzťahov, a to podpísaním Plánu medziinštitucionálnej spolupráce. Tento plán predstavuje veľký kvalitatívny posun v porozumení medzi EHSV a Poradnými radami a jeho cieľom je posilniť a stabilizovať vzájomnú spoluprácu.

6.7 Plán medziinštitucionálnej spolupráce sa usiluje:

1. podporiť inštitúcie umožňujúce účasť organizovanej občianskej spoločnosti Andského spoločenstva,
2. posilniť dialóg medzi občianskymi spoločnosťami Andského spoločenstva a Európskou úniou,
3. obhajovať dôležitosť zaradenia sociálneho rozmeru do budúcej dohody o partnerstve medzi EÚ a LAKO,
4. podporovať iniciatívu CCEA a CCLA pracovať na vytvorení Hospodárskej a sociálnej rady Andského spoločenstva (CESA),
5. dosiahnuť väčšie zapojenie organizácií občianskej spoločnosti Andského spoločenstva, ktoré sú ekvivalentné so skupinou III EHSV,
6. prehĺbiť hospodárske vzťahy medzi obidvomi regiónmi.

⁽²³⁾ Body 4 a 5 záverečného vyhlásenia z tohto stretnutia.

6.8 Obidve poradné rady Andského spoločenstva navrhli spoločne ⁽²⁴⁾ orgánom Andského spoločenstva, aby sa začali diskutie, ktorých výsledkom by malo byť v čo najkratšom čase vytvorenie Hospodárskej a sociálnej rady Andského spoločenstva (CESA).

6.9 EHSV víta túto iniciatívu a konsenzus, ktorý v tejto súvislosti vládne a je toho názoru, že rôznorodé zloženie tejto hospodárskej a sociálnej rady Andského spoločenstva, ktorú by tvorili zástupcovia zamestnávateľov, zamestnancov a rôznych záujmových skupín organizovanej občianskej spoločnosti, by uľahčilo uznanie a zloženie zmiešaného poradného výboru, potrebného pre účasť organizácií občianskej spoločnosti EÚ a LAKO v inštitucionálnom rámci budúcej dohody o spolupráci.

6.10 Európska komisia zorganizovala 3. marca 2005 prvú konferenciu o budúcnosti vzťahov medzi EÚ a LAKO, na ktorej sa zúčastnili rôzne sociálne organizácie i EHSV. Vo svetle možného zahájenia rokovaní sa odporúča zopakovať a prehĺbiť túto skúsenosť a v budúcnosti ju rozšíriť aj o účasť existujúcich zastúpení organizácií občianskej spoločnosti Andského spoločenstva (CCLA, CCEA, pracovné skupiny Andského spoločenstva spotrebiteľov a domorodého obyvateľstva).

6.11 EHSV je toho názoru, že pre rozvoj biregionálneho partnerstva je potrebné, aby organizácie rôznych sektorov občianskej spoločnosti EÚ – LAKO posilnili svoje bilaterálne vzťahy a spoločný postoj a tak pokračovali v pokroku, ktorý sa už dosiahol ⁽²⁵⁾.

7. Závery a hospodárske a sociálne odporúčania

7.1 V súlade s predchádzajúcimi stanoviskami EHSV je treba zdôrazniť, že demokratická stabilita bude posilnená do takej miery, do akej sa upevnia štátne inštitúcie a vzťahy medzi štátom a spoločnosťou, aké bude sociálne zabezpečenie, ako sa podarí znížiť rozdiely, ako bude podporovaný hospodársky rozvoj a rast, ako sa budú veľké časti spoločnosti, ktoré boli v minulosti vylúčené, zapájať do spoločnosti a ako sa bude podporovať vytvorenie priestoru pre rozsiahly politický dialóg na miestnej, národnej a regionálnej úrovni.

7.2 EHSV si myslí, že pre spoločné záujmy EÚ a Andského spoločenstva by bolo užitočné zahájenie rokovaní (bez toho, aby museli byť podmienené výsledkami rokovaní z Dohy)

⁽²⁴⁾ Piata spoločná schôdza Poradnej rady zamestnávateľov a Poradnej rady zamestnancov Andského spoločenstva, Lima, Peru, 2.–3. novembra 2004.

⁽²⁵⁾ Európska konfederácia odborových zväzov a CCLA podpísali 7. apríla 2003 vyhlásenie o nadviazaní pravidelných vzťahov a oznámení o dohode o spolupráci. Sieť ALOP (Latinsko-americká asociácia nevládných rozvojových organizácií) a Katolícka univerzita v Lime zorganizovali 17. februára 2005 v Lime stretnutie nevládných organizácií EÚ a LAKO.

o dohode o partnerstve medzi oboma regiónmi a je to výzva pre obidve strany, aby pokračovali v napĺňaní tohto cieľa.

7.3 EHSV je presvedčený, že táto dohoda by mala konkretizovať celistvé a vyvážené partnerstvo, ktoré by zahŕňalo zónu voľného obchodu a tiež politický dialóg a spoluprácu. Sociálny rozmer tohto partnerstva by mal byť jednoznačne zakotvený v časti o budúcej dohode a mal by byť založený na záväzkoch o napĺňaní dohôd o základných ľudských právach MOP a na iných nástrojoch, ktoré sú v tomto stanovisku spomínané.

7.4 V hospodárskej oblasti by dohoda mala:

- a) posilniť význam podnikov v andskej spoločnosti ako rozhodujúci faktor pre hospodársky a sociálny rozvoj,
- b) posilniť konkurencieschopnosť prostredníctvom V+V, rozvoja infraštruktúr,
- c) posilniť investície a zaručiť ich právnu bezpečnosť,
- d) uľahčiť prístup k financovaniu predovšetkým pre MSP a podporiť ďalšie opatrenia na posilnenie hospodárskeho rastu,
- e) podporiť rozvoj sociálneho hospodárstva,
- f) podnietiť zriadenie skutočnej colnej únie Andského spoločenstva.

7.5 V sociálnej oblasti by dohoda osobitne mala podporovať a chrániť:

- a) vzdelanie a odbornú prípravu a spolupráci medzi univerzitami ako nástroj pre rozvoj vedeckého výskumu a vyššieho vzdelania,
- b) rovnosť a zákaz diskriminácie na základe pohlavia, etnickej príslušnosti, rasy, náboženstva, postihnutia, atď.,
- c) rovnosť žien a mužov na pracovisku prostredníctvom programov pre vyrovnanie plátov a iných aspektov sociálneho charakteru a zamestnanosti,
- d) integrácia imigrantov a dodržiavanie ich práv, vrátane záruk prevodu prostriedkov do ich krajín pôvodu. Na tomto základe by mali EÚ a CAN vytvoriť emigračnú politiku,
- e) programy pre odstránenie detskej práce,
- f) sociálny dialóg medzi zamestnancami a pracujúcimi a posilniť ich organizácie,

- g) iné formy profesného a sociálneho združovania (poľnohospodári, spotrebiteľia, atď.) a organizácie občianskej spoločnosti,
- h) dôstojné pracovné podmienky v oblasti ochrany zdravia a životného prostredia a postupné odstránenie nelegálnej práce.

7.6 Európska únia by mala v súvislosti s dohodou o partnerstve posilniť svoju významnú aktivitu v oblasti spolupráce s andskými krajinami ako prvok, ktorý podporuje vnútorné podmienky andských krajín, a to v súlade s prioritou, ktorú Komisia priznala oblasti sociálnej súdržnosti vo svojom nedávnom oznámení⁽²⁶⁾. EHSV sa pripája k návrhu Komisie, že by Európska investičná banka mala rozšíriť svoje financovanie projektov pre Latinskú Ameriku a uvoľniť väčšiu časť prostriedkov pre malé a stredné podniky. Pre tento a podobné ciele by mohla byť vhodným partnerom Andská rozvojová korporácia.

7.7 EHSV taktiež žiada Komisiu o podrobnú analýzu návrhu Európskeho parlamentu na vytvorenie biregionálneho fondu solidarity, ktorý by bol predovšetkým prospešný pre andské krajiny (a krajiny Strednej Ameriky). Taktiež sa nazdáva, že program IBERPYME predstavuje vhodný príklad podporu podnikateľskej činnosti a získané skúsenosti by mohli byť využité pre podobný projekt medzi EÚ a CAN.

7.8 V rámci programového plánovania Európskej komisie by mala byť poskytnutá technická a finančná spolupráca

vzhľadom na ťažkosti CAN pri vykonávaní 20 projektov uvedených v integrovanom pláne sociálneho rozvoja (PIDS), berúc do úvahy, že ministri EÚ uvítali tento plán CAN a že ho označili za „veľmi užitočný nástroj pre podporu sociálnej súdržnosti v Andskom spoločenstve“⁽²⁷⁾.

7.9 EHSV považuje za veľmi dôležité rozhodnutie CCLA a CCEA o vytvorení hospodárskej a sociálnej rady Andského spoločenstva (CESA), ktorá by štruktúrou pripomínala EHSV a bude ho podporovať prostredníctvom prostriedkov, ktoré budú vyčlenené v rámci plánu pre interinštitucionálnu spoluprácu.

7.10 EHSV považuje za dôležité vytvoriť zmiešaný výbor EHSV – Andské poradné rady (neskôr EHSV – CESA). Uvedený zmiešaný výbor by mohol byť založený ešte pred podpísaním dohody o spolupráci, pričom by sa vychádzalo z možností, ktoré poskytuje dohoda o politickom dialógu a spolupráci z roku 2003.

7.11 Európska komisia a generálny sekretariát CAN by mali spoločne – v spolupráci s EHSV a andskými poradnými radami – podporovať pravidelné usporiadanie Fóra pre dialóg občianskej spoločnosti EÚ a CAN, v rámci ktorého by rôzne združenia a sociálne organizácie oboch regiónov mohli vyjadriť svoj názor na vzťahy medzi EÚ a CAN.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁶⁾ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu „Posilnené partnerstvo medzi Európskou úniou a Latinskou Amerikou“, KOM(2005) 636, konečné znenie.

⁽²⁷⁾ Ministerské stretnutie EÚ – CAN (Luxemburg, 26. mája 2005).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúcnosť politiky severnej dimenzie“

(2006/C 309/19)

V súvislosti s činnosťou nadchádzajúceho fínskeho predsedníctva Európskej únie požiadala J.E. pani Mari Kiviniemi, ministerka pre zahraničný obchod a rozvoj Fínska listom zo 17. novembra 2005 Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby vypracoval stanovisko na tému „Budúcnosť politiky severnej dimenzie“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru na túto tému, prijala svoje stanovisko 1. júna 2005. Spravodajcom bol pán Hamro-Drotz.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) 162 hlasmi za, pričom sa 5 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Zhrnutie

- Na stretnutí v novembri 2005 ministri krajín severnej dimenzie (EÚ, Island, Nórsko a Rusko) odsúhlasili usmernenia k pokračovaniu politiky severnej dimenzie, ktoré mali slúžiť ako základ pre vypracovanie spoločnej politiky s účinnosťou od roku 2007.
- Fínsko ako krajina, ktorá má prevziať predsedníctvo EÚ v druhom polroku 2006, požiadalo EHSV o vypracovanie prieskumného stanoviska o možnostiach posilnenia politiky severnej dimenzie a lepšieho zapojenia občianskej spoločnosti do tejto politiky.
- EHSV podporuje usmernenia a žiada Fínsko ako predsedajúcu krajinu, aby presadilo prijatie tejto novej politiky.
- EHSV navrhuje nasledujúce prioritné oblasti:
 - jestvujúce projekty spolupráce v oblasti životného prostredia a národného zdravia;
 - infraštruktúra, doprava a logistika;
 - energetika a príslušné otázky bezpečnosti;
 - posilnenie postavenia občianskej spoločnosti a sietí spolupráce občianskej spoločnosti a zlepšenie informovanie verejnosti;
- v súvislosti s predchádzajúcim bodom je potrebné upriamiť pozornosť na vytvorenie konštruktívnych a otvorených vzťahov s občianskou spoločnosťou v Rusku a účinný sociálny dialóg. Ďalej je potrebné podporovať cezhraničné siete občianskej spoločnosti a napredovať v úsilí informovať verejnosť;
- EHSV zdôrazňuje potrebu adekvátneho financovania projektov severnej dimenzie a súvisiaceho postupu podávania žiadostí o projekty, ktorý je jasný rýchly a jednoduchý;
- EHSV navrhuje, aby sa vytvoril účinný spoločný mechanizmus pre správu severnej dimenzie a aby sa rozhodlo o tom, kde sa bude nachádzať jej riadiace stredisko. Ďalej navrhuje, aby jestvujúce regionálne orgány predstavovali prirodzený základ pre správu severnej dimenzie;
- EHSV navrhuje, aby bola občianska spoločnosť zapojená ako konzultačný subjekt do formálneho mechanizmu správy severnej dimenzie, ako to bolo v barcelonskom procese pre oblasť Stredozemia. EHSV je pripravený aktívne prispieť k podobnému usporiadaniu.

1. Situácia

V novembri 2005 sa uskutočnilo stretnutie ministrov členských štátov EÚ a partnerských krajín severnej dimenzie (Islandu, Nórska a Ruska) na ktorom sa dohodli nové usmernenia k pokračovaniu politiky severnej dimenzie počnúc rokom 2007 (Guidelines for the development of a political declaration and policy framework document (¹)).

Účastníci politiky severnej dimenzie zriadili spoločnú riadiacu skupinu pre prípravné práce v súlade s týmito usmerneniami. Na jeseň roku 2006 účastníci rozhodnú o pokračovaní projektu severnej dimenzie na základe výsledkov tejto práce.

Ako ďalšia krajina, ktorá bude v druhej polovici roku 2006 predsedať EÚ, požiadalo Fínsko v novembri 2005 EHSV s poukázaním na jeho predchádzajúce príspevky k politike severnej dimenzie o predloženie prieskumného stanoviska o budúcnosti tejto politiky. Fínsko požiadalo, aby stanovisko obsahovalo názory a odporúčania predovšetkým k tomu, ako by sa táto politika mala počnúc rokom 2007 posilniť a ako by sa mohlo zlepšiť zapájanie občianskej spoločnosti do politiky a zdokonaľiť jej uplatňovanie.

Stručná informácia o politike severnej dimenzie a predchádzajúcich príspevkoch EHSV je uvedená v prílohe.

(¹) http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/doc/guidelines05.pdf

2. Odporúčania EHSV pre vytváranie politiky severnej dimenzie

EHSV vydal v júli 2005 stanovisko k rozvoju vzťahov EÚ a Ruska⁽²⁾ a v septembri 2005 stanovisko o budúcnosti politiky severnej dimenzie⁽³⁾. Závety a odporúčania uvedené v týchto dokumentoch zostávajú aktuálne a významné aj keď sa tu opakovane neuvádzajú. Predkladané stanovisko spomenuté stanoviská dopĺňa a odvolá sa na ne aj v novom stanovisku pri odporúčaní, ktoré sa budú predkladať účastníkom politiky severnej dimenzie.

Ako súčasť prípravných prác predkladaného stanoviska EHSV uskutočnil prieskumnú pracovnú cestu do Petrohradu, aby si vypočul názory miestnych zainteresovaných strán o budúcnosti politiky severnej dimenzie. Účastníci z Nórska a Islandu boli vypočutí prostredníctvom kontaktov EHSV a EHP.

2.1 EHSV podporuje regionálnu spoluprácu v súlade s výraznou spoločnou politikou EÚ, Islandu, Nórska a Ruska v oblasti severnej dimenzie

Severná Európa sa stáva stále dôležitejšou na európskej i celosvetovej úrovni, napríklad pokiaľ ide o jej energetické zdroje a problematiku environmentálnej a klimatickej politiky. Severná Európa potrebuje úzku mnohostrannú regionálnu spoluprácu, ktorá zahŕňa aj štáty, ktoré nie sú členmi EÚ. Súčasťou takej spolupráce sú dvojstranné vzťahy medzi krajinami regiónu a vzťahy EÚ s nečlenskými štátmi. Regionálna spolupráca môže pomôcť pri podpore stability, hospodárskeho rastu, blahobytu a trvalo udržateľného rozvoja v regióne a v Európe ako celku.

Je jasné, že politika severnej dimenzie potrebuje v Európskej únii a partnerských krajinách zviditeľnenie. V inštitúciách EÚ (a EHP), národných vláдах i občianskej spoločnosti by sa mala pretvoriť na jednoznačne štruktúrovanú vyprofilovanú politiku.

EHSV žiada Fínsko, ako členský štát, ktorý prevezme predsedníctvo, aby počas svojho predsedníctva tejto problematike venovalo mimoriadnu pozornosť a snažilo sa o to, aby sa urobili rôzne rozhodnutia a politické záväzky k dynamickej politike. S rozšírením EÚ pribudli nové členské štáty, ktoré sú vítanými novými zdrojmi pri vytváraní politiky severnej dimenzie. EHSV takisto podporuje navrhnuté usmernenia, podľa ktorých by sa politika severnej dimenzie stala stálou politikou.

EHSV podporuje posilnenie politiky severnej dimenzie ako spoločnej politiky EÚ, Islandu, Nórska a Ruska. Jej pevným základom by mali byť hlavné jestvujúce nástroje spolupráce. Politika severnej dimenzie by mala tvoriť regionálny rozmer štyroch spoločných oblastí EÚ a Ruska, pričom Island a Nórsko by boli súčasťou tohto nového celkového rámca v súlade s dohodou o EHP.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Prínos občianskej spoločnosti k vzťahom medzi EÚ a Ruskom“, Ú. v. EÚ C 294, 25.11.2005, s. 33.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému Severná dimenzia a jej akčný plán, Ú. v. EÚ C 24, 31.1.2006, s. 34.

Na summite EÚ-Rusko v máji 2006 účastníci prehlásili, že zvažujú zahájenie rokovaní o novej dohode medzi EÚ a Ruskom. Poskytlo by to ďalšie príležitosti pre rozvoj regionálnej a cezhraničnej spolupráce založenej na dynamickej politike severnej dimenzie. Spoločná politika severnej dimenzie by poskytla rámec na vytvorenie stratégie pre pobaltskú oblasť s presvedčivejším základom, ktorú v súčasnosti pripravuje Európsky parlament.

EHSV s potešením zaznamenal, že poradný výbor EHP v júni 2006 prijal uznesenie a správu o budúcnosti politiky severnej dimenzie, ktoré boli vypracované v úzkej spolupráci s EHSV počas prípravy tohto stanoviska.

Myšlienka spoločného osvojovania si politiky severnej dimenzie je rozhodujúca a mala by sa od počiatku zdôrazňovať. Nečlenské partnerské krajiny severnej dimenzie by mali zohrávať plnohodnotnú úlohu a mala by sa im umožniť rovnocenná účasť na príprave, uplatňovaní a sledovaní politiky.

Vyžaduje si to silné mechanizmy, konkrétne: stály spoločný výbor na riadenie politiky severnej dimenzie, vhodný počet podriadených orgánov a efektívny orgán zodpovedný za výkonné funkcie. Účastníci by sa každoročne mali stretávať kvôli sledovaniu a usmerňovaniu spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie.

Keďže činnosti v rámci politiky severnej dimenzie sú často miestne iniciatívy, je dôležité, aby prepojenie miestnej správy, regionálnej správy a národnej vlády a orgánov regionálnej spolupráce pri plánovaní a uplatňovaní politiky severnej dimenzie fungovalo účinne.

2.2 Prioritné oblasti, ktoré odporúča EHSV

EHSV zastáva názor, že doterajšie skúsenosti zo spolupráce v rozličných prioritných oblastiach politiky severnej dimenzie by mali slúžiť ako východisko pre budúcu politiku. Je potrebné vychádzať z kladných praktických skúseností nadobudnutých z partnerských projektov verejnej a súkromnej sféry.

2.2.1 Zvýšené zameranie na jestvujúce projekty spolupráce v oblasti životného prostredia a národného zdravia

Pokiaľ ide o ekologickú spoluprácu v rámci politiky severnej dimenzie, ktorá sa už rozbehla, hlavný dôraz by sa mal klásť na zastavenie znečisťovania vôd Baltského mora a Fínskeho zálivu, okamžité kroky na zníženie rizika znečistenia spôsobeného jadrovým odpadom na polostrove Kola, ako aj na podporu cezhraničných environmentálnych projektov spolupráce v regióne Pskova.

Hlavný záujem spolupráce v oblasti národného zdravia spočíva v boji proti nákazlivým chorobám, najmä HIV/AIDS.

EHSV vyzýva účastníkov politiky severnej dimenzie, aby sa týmito prioritnými oblastami viacej venovali v rámci jestvujúcich projektov partnerstva (Environmentálne partnerstvo Severnej dimenzie (NDEP) a projekt Vodokanal v Petrohrade, NDPHS). Bolo by potrebné podniknúť rozhodné kroky na posilnenie a rozšírenie týchto projektov a zaistiť, aby im EÚ venovala zvýšenú pozornosť.

2.2.2 Rozvoj regionálnej infraštruktúry, dopravy a logistiky: nevyhnutný predpoklad podpory podnikania, investovania a hospodárskeho rastu

Nevyhnutným predpokladom podnikania, potrebného investovania a hospodárskeho rastu v regióne severnej dimenzie je účinný systém dopravy a logistiky. Vyžaduje si dialóg v rámci politiky severnej dimenzie o tom, ako zlepšiť dopravu a logistiku v regióne tak, aby sa vytvorilo účinné prepojenie na uspokojenie potrieb rastúcej dopravy osôb a tovaru v severnej Európe. Spojené úsilie by sa malo venovať rozvoju pozemných, námorných a leteckých dopravných ciest a ich vzájomnému prepojeniu cez hranice štátov. Osobitnú pozornosť treba venovať bezpečnosti dopravy (napr. námornej) a spolupráci medzi pohraničnými orgánmi na zjednodušenie legálneho prechodu hraníc (colné odbavovanie, normy, hygienické požiadavky, udeľovanie víz atď.). Ďalej sa v rámci politiky severnej dimenzie treba snažiť nájsť účinné spôsoby prevencie všetkých druhov nezákonného prechodu hraníc (vrátane obchodu s ľuďmi, pašovania a nelegálneho prisťahovalectva).

V oblasti infraštruktúry, dopravy a logistiky je potrebný nový verejno-súkromný projekt spolupráce pri uplatňovaní politiky severnej dimenzie a EHSV navrhuje, aby zúčastnení urobili všetko preto, aby k takému projektu dospeli a zapojili sa doňho.

2.2.3 Podpora energetickej spolupráce a bezpečnosti

Rozšírenie EÚ a medzinárodné energetické trendy podčiarkujú dôležitosť zvýšenej spolupráce v severnej Európe v oblasti energetiky. EHSV vyzýva ku koordinácii regionálnej spolupráce a energetickému dialógu EÚ a Ruska na zlepšenie energetickej bezpečnosti a dostupnosti energetických dodávok. Výbor odporúča, aby sa v rámci novej politiky severnej dimenzie vytvorilo energetické partnerstvo zamerané na trvalo udržateľné využívanie jestvujúcich prírodných zdrojov, energetickú účinnosť, obnoviteľné zdroje energie a bezpečnosť a environmentálne aspekty energetickej dopravy.

Oblasť severnej dimenzie, ako región s rozsiahlymi zdrojmi energie, je dôležitá nielen pre samotné krajiny oblasti, ale značne pôsobí na EÚ ako celok. Vzhľadom na jej potenciálnu rozhodujúcu úlohu pri zabezpečovaní budúcich dodávok ropy a plynu do EÚ si táto oblasť zaslúži pozornosť všetkých členských štátov. Zvýšený záujem o severnú Európu v novej energetickej politike pre Európu poukazuje na význam novej politiky severnej dimenzie. Napokon, Komisia vo svojej novej

zelenej knihe o energii ⁽⁴⁾ výslovne spomína Rusko a Nórsko ako dôležitých partnerov v novej stálej zahraničnej energetickej politike EÚ.

Politika severnej dimenzie je dôležitým prvkom vo vyváženom rozvoji európskej energetickej infraštruktúry. V regióne severnej dimenzie budú potrebné značné investície na zabezpečenie dostatočnej úrovne energetických dodávok v budúcnosti, pokiaľ ide o infraštruktúru energetickej dopravy i využívanie zásob plynu nachádzajúcich sa v oblasti. Zvýšené investovanie znamená hospodársky rast, vrátane zvýšenia zamestnanosti a vyššej úrovne aktivity v tých odvetviach priemyslu, ktoré nesúvisia priamo s využívaním zdrojov nachádzajúcich sa v mori. Dôležité však je, aby bolo využívanie najmä rozsiahlych zdrojov ropy a plynu v regióne, založené na trvalo udržateľnom rozvoji, vysokej úrovni ekologických noriem a rešpektovaní želaní domáceho obyvateľstva.

Je potrebná koordinovaná sústava sledovania morských ekosystémov na severe, ktorá by mala byť súčasťou cezhraničnej spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie. Dôležité je, aby využívanie zásob plynu a ropy prebiehalo v súlade s prijateľným rybolovom a zdravým morským prostredím. Treba zabezpečiť čo najväčšiu bezpečnosť námornej dopravy ropy a plynu v regióne severnej dimenzie. V budúcnosti sa s rastom prepravy skvapalneného zemného plynu bude táto potreba zvyšovať.

V tejto súvislosti je vítaný návrh nórskej vlády z marca 2006 na novú a lepšie koordinovanú sústavu sledovania morských ekosystémov severných oblastí. EHSV ďalej s uspokojením zaznamenáva uznesenie prijaté spoločným parlamentným výborom EHP v máji 2006 „*Europe's High North: Energy and Environmental Issues*“ (Daleký sever Európy: problematika energetiky a životného prostredia), ktorého závery sú v súlade s postojmi uvedenými v predkladanom stanovisku.

EHSV by chcel zdôrazniť, že spolupráca v oblasti energetiky v regióne severnej dimenzie musí tiež venovať vážnu pozornosť energetickej doprave vo Fínskom zálive a Baltickom mori, ktorej objem rýchlo rastie, a to najmä v súvislosti s organizáciou a bezpečnosťou dopravy a minimalizáciou škôd na životnom prostredí.

2.2.4 Zameranie úsilia na občiansku spoločnosť, siete spolupráce a informovanie verejnosti

2.2.4.1 Posilnenie občianskej spoločnosti, všeobecných demokratických hodnôt, ľudských práv a otvoreného sociálneho dialógu

Predpokladom úspešnej spolupráce partnerov v politike severnej dimenzie je uplatňovanie všeobecných hodnôt vo všetkých partnerských krajinách severnej dimenzie. Demokratický pluralizmus, energická občianska spoločnosť, otvorený spoločenský dialóg a fungujúce trhové hospodárstvo sa navzájom dopĺňajú. Určité úsilie by sa malo vyvinúť na podporu týchto aspektov, osobitne v Rusku, kde je potreba aktívne zapojiť občiansku spoločnosť a demokratické inštitúcie.

⁽⁴⁾ Zelená kniha o bezpečnej, konkurencieschopnej a udržateľnej energetickej politike pre Európu, 8.3.2006.

Vo svojom stanovisku o vzťahoch EÚ-Rusko z júla 2006 EHSV venoval vážnu pozornosť pretrvávajúcej situácii v Rusku vzhľadom na túto významnú problematiku. Výbor si všíma, že nové právne predpisy o organizáciách občianskej spoločnosti zjavne viedli k zhoršeniu situácie. Tento stav je potrebné zohľadniť pri budúcom uplatňovaní právnych predpisov. Keď ruské orgány začnú dôveryhodným spôsobom vytvárať politiky a postupy zamerané na budovanie konštruktívnych a otvorených vzťahov s aktérmi občianskej spoločnosti v krajine, úzka spolupráca s Ruskom pravdepodobne získa širokú podporu. Bolo by napríklad dôležité, aby sa občianska komora vytvorená v Rusku zmenila na dôveryhodný nástroj na posilnenie účinného sociálneho dialógu. Úsilie posilniť postavenie aktérov občianskej spoločnosti v Rusku by sa malo podporovať, aby sa zlepšila ich schopnosť zapojiť sa do konštruktívneho dialógu.

Snahy nájsť spôsob, ako pokročiť v tejto problematike, by mali pokračovať aj v kontexte regionálnej spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie, ktorej sa Rusko zúčastňuje.

2.2.4.2 Podpora cezhraničných sietí spolupráce občianskej spoločnosti

Potrebné je aj úsilie o posilnenie účinného a otvoreného cezhraničného dialógu, s cieľom podporiť pokrok v oblastiach definovaných v predchádzajúcom bode. Aktéri občianskej spoločnosti v tomto zmysle nesú hlavnú zodpovednosť a zohrávajú významnú úlohu a je nevyhnutné, aby samotné skupiny občianskej spoločnosti presadzovali iniciatívy na posilnenie vzťahov a spolupráce vo svojich príslušných oblastiach pôsobnosti. Malo by sa zdôrazniť, že spoločné osvojenie si politiky severnej dimenzie nie je iba úlohou vlád, ale že to rovnako platí pre občiansku spoločnosť a aktérov občianskej spoločnosti v krajinách, v ktorých sa politika severnej dimenzie uplatňuje. Uspokojivá realizácia politiky severnej dimenzie sa môže v tejto oblasti dosiahnuť iba vtedy, ak budú aktéri občianskej spoločnosti do procesu aktívne zapájaní.

Rozhodne je v kontexte politiky severnej dimenzie potrebné podniknúť určité kroky na podporu vytvárania sietí dialógu a spolupráce medzi aktérmi občianskej spoločnosti v rozličných krajinách severnej dimenzie a ich regiónoch, napríklad v severozápadnom Rusku. Prioritou politiky musí byť cezhraničná medziludská spolupráca. Treba sa usilovať o podporu mobility, rozvoja ľudských zdrojov, výmeny skúseností, overených postupov a informácií a vzájomného uznávania diplomov. Cezhraničná spolupráca by mala zahŕňať všetky zainteresované strany občianskej spoločnosti, vrátane podnikateľov, MSP a iné podniky, zamestnancov, mladých ľudí a študentov, žien, vedcov a kultúrne kruhy, členov menších, ochrancov životného prostredia, poľnohospodárskych a lesníckych združení a spotrebiteľov. Cezhraničné aktivity by mali byť prispôbené podpore praktických projektov a návrhov spoločných projektov zapájajúcich zainteresované strany občianskej spoločnosti. Musia existovať jednoduché postupy, ktoré by aktérom umožnili navrhovať spoločné projekty v rámci severnej dimenzie.

Cieľom rozvoja účinných tripartitných vzťahov a trhov práce vo všetkých oblastiach severnej dimenzie by malo byť dosiah-

nutie rovnováhy medzi spravodlivou súťažou podnikov a primeranými pracovnými podmienkami pre zamestnancov. Tripartitné vzťahy a trhy práce sú už dobre rozvinuté v mnohých krajinách a s nimi spojené znalosti a schopnosti by sa mali poskytnúť organizáciám v krajinách, v ktorých sú menej rozvinuté. Politika severnej dimenzie by bola vhodným rámcovým nástrojom na podnecovanie cezhraničných projektov v tejto oblasti. Sociálni partneri v každej krajine severnej dimenzie by sa mali snažiť zabezpečiť, aby legislatíva a iniciatívy zamerané na hospodárske a sociálne zmeny a zlepšenie zamestnávania zohľadňovali ich záujmy vyváženým spôsobom. Aby sa tak stalo, mali by byť zapojení do všetkých diskusií týkajúcich sa problematiky trhu práce.

2.2.4.3 Posilnenie úsilia o informovanie verejnosti

Verejné povedomie o politike severnej dimenzie je veľmi slabé. Vo všetkých krajinách, ako v EÚ, tak aj v nečlenských krajinách regiónu severnej dimenzie, sa o nej vie veľmi málo. Preto sa účastníci politiky severnej dimenzie snažia značne zlepšiť informovanosť a informačné kanály. Zodpovedajúce informovanie verejnosti o politike severnej dimenzie je neodmysliteľné, pretože prostredníctvom informovanosti je možné stimulovať široký záujem o politiku severnej dimenzie v občianskej spoločnosti a povzbudiť aktérov občianskej spoločnosti, aby sa jej zúčastňovali a prispievali k nej. Aktéri občianskej spoločnosti by mali byť zapájaní aj ako šíritelia informácií v spoločnosti a na to je potrebné zabezpečiť vzdelávanie a odbornú prípravu.

Je jasné, že v regióne severnej dimenzie je potrebné stredisko, ktoré uspokojí spomínané informačné potreby a postará sa o praktickú koordináciu sietí, kontaktov a financovania. Účastníci politiky severnej dimenzie by mali rozhodnúť o zriadení takéhoto strediska. EHSV navrhuje, aby sa kancelária Európskej komisie v Petrohrade, ktorá bola nedávno zatvorená, špeciálne na tento účel znova otvorila a aby sa jej všeobecným dohovorom udelili operačné funkcie spadajúce do rámca politiky severnej dimenzie. Bolo by potrebné preskúmať možnosť udeliť tieto funkcie sekretariátu jedného z regionálnych orgánov zmienených v bode 2.4.

2.2.5 Je potrebné venovať pozornosť vzťahom s Bieloruskom

V diskusiách o budúcom rozvoji politiky severnej dimenzie sa navrhovalo, že by mala nejakým spôsobom zahŕňať aj Bielorusko. Aj keď je to opodstatnené zo zemepisných dôvodov, súčasná politická situácia v krajine vylučuje možnosť oficiálnej spolupráce. EHSV však chce zdôrazniť, že spomenutá problematika, najmä v bode 2.2.4, má veľký význam aj pre Bielorusko.

Výbor zastáva názor, že túto problematiku je možné ovplyvňovať podporou kontaktov medzi aktérmi občianskej spoločnosti a ich možnými partnermi v Bielorusku. Samotný výbor má v úmysle pokračovať v upevňovaní takýchto vzťahov a navrhuje, aby sa činnosť v tomto smere podporovala aj v rámci politiky severnej dimenzie.

EHSV pripravuje samostatné stanovisko k vzťahom EÚ a Bieloruska.

2.3 Konzultovanie občianskej spoločnosti ako neodmysliteľný prvok mechanizmu spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie – EHSV je pripravený poskytnúť svoje poznatky

V rámci politiky severnej dimenzie sa musí vytvoriť účinný konzultačný mechanizmus, aby kľúčoví aktéri občianskej spoločnosti mohli ovplyvňovať uplatňovanie a sledovanie politiky severnej dimenzie prostredníctvom svojich stanovísk, odporúčaní a odborných posudkov.

EHSV zastáva názor, že účinným riešením by bolo výročné stretnutie aktérov občianskej spoločnosti, podobné stretnutiam, ktoré sú už roky prvkom spolupráce v Stredozemí. Skúsenosti získané pri spolupráci v Stredozemí sú veľmi kladné a rovnako kladné sú skúsenosti s poradným výborom v rámci spolupráce EHP. Okrem toho by bolo vhodné vytvoriť poradný orgán občianskej spoločnosti podriadený riadiacemu výboru pre politiku severnej dimenzie v zmysle návrhu v bode 2.1.4, ktorý by sa mohol pravidelne zúčastňovať monitorovania politiky a pripravovať výročné stretnutia.

Takáto dohoda by umožnila orgánom zodpovedným za politiku severnej dimenzie ťažiť z príspevkov aktérov občianskej spoločnosti k uplatňovaniu politiky severnej dimenzie v hospodárskej a sociálnej oblasti.

EHSV už usporiadal dve konferencie, ktoré zbližili aktérov občianskej spoločnosti z krajín severnej dimenzie. Výbor roky posilňuje svoje styky s kľúčovými aktérmi občianskej spoločnosti vo všetkých krajinách severnej dimenzie, ktoré nie sú členmi EÚ. Má preto množstvo praktických skúseností zo spolupráce občianskej spoločnosti v regióne, z ktorých sa môže bezprostredne čerpať.

Preto je EHSV pripravený aktívne sa zúčastňovať na zapájaní aktérov občianskej spoločnosti do uplatňovania budúcej politiky severnej dimenzie. Zámerom výboru je zriadiť špeciálnu monitorovaciu skupinu a výbor by zohrával vedúcu úlohu pri organizovaní výročných stretnutí aktérov občianskej spoločnosti. Zároveň by vzal do úvahy jestvujúcu spoluprácu v rámci EHP. Účelom stretnutí by bolo stanoviť usmernenia pre uplatňovanie politiky severnej dimenzie, hlavne v oblastiach, ktoré majú dopady na fungovanie občianskej spoločnosti, najmä v oblastiach uvedených v bode 2.2.4. Výbor navrhuje začleniť toto usporiadanie do formálnych mechanizmov spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie.

2.4 Regionálne orgány – prirodzený základ pre spravovanie politiky severnej dimenzie

EHSV podporuje myšlienku, že jestvujúci mechanizmus regionálnej spolupráce, predovšetkým Rada pobaltských štátov (CBSS), Barentsova euroarktická rada (BEAC), Severská rada ministrov (NMC) a Arktická rada, by mali zohrávať ústrednú úlohu pri uplatňovaní politiky severnej dimenzie. Bolo by potrebné podniknúť kroky na aktívnu podporu užšej koordinácie a spolupráce medzi týmito orgánmi ako aj medzi nimi

a navrhovaným riadiacim výborom politiky severnej dimenzie spomenutý v bode 2.1, pretože tvoria prirodzený základ pre celkovú správu politiky severnej dimenzie.

Aktérom občianskej spoločnosti by tento rámec poskytol skutočnú príležitosť zúčastňovať sa na spolupráci v rámci politiky severnej dimenzie prostredníctvom príspevkov ich vlastných regionálnych sietí (napr. BASTUN za zamestnancov, BAC za podnikateľov, BCCA za obchodné komory a rôzne mimovládne organizácie) a spojení, ktoré tieto siete vytvorili s vyššie uvedenými organizáciami.

2.5 Dohody o financovaní činnosti v rámci politiky severnej dimenzie musia byť jednoznačné

Cieľom by malo byť praktické stanovenie prioritných oblastí formou verejno-súkromných partnerstiev politiky severnej dimenzie s jednoznačne definovanými partnermi, programami, časovými plánmi a rozpočtami.

Dokonca aj tam, kde v danej prioritnej oblasti partneri nie sú zatiaľ schopní uskutočniť partnerský projekt, mali by sa napríklad pokúsiť každoročne dohodnúť na čo najkonkrétnejších programoch alebo opatreniach a ich uplatňovaní a financovaní.

Pokiaľ ide o opatrenia navrhované a uplatňované aktérmi občianskej spoločnosti (pozri najmä bod 2.2.4), je nevyhnutné stanoviť postup financovania činností malého rozsahu, ktorého proces schvaľovania žiadostí bude čo najjednoduchší. Na poskytovanie poradenstva a usmerňovanie týkajúce sa podávania žiadostí bude potrebná technická podpora. Podobne je nevyhnuté, aby bol proces posudzovania a schvaľovania návrhov projektov rýchly a jednoduchý. Podľa názoru EHSV by si predstavitelia občianskej spoločnosti mohli takisto deliť zodpovednosť spojenú s vykonávaním tohto postupu.

Nástroj európskeho susedstva a partnerstva (ENPI) by mal byť hlavným zdrojom financovania uvedených aktivít zo strany EÚ v rámci politiky severnej dimenzie. Primeraná časť fondov ENPI by sa mala vyčleniť na projekty a aktivity v rámci politiky severnej dimenzie a mali by byť poskytnuté adekvátne zdroje aj na spravovanie severnej dimenzie.

Financovanie zo strany Ruska a Nórska a mechanizmy financovania EHP sú potrebné na uplatnenie regionálnej a cezhraničnej spolupráce v regióne severnej dimenzie. Podobne budú naďalej nevyhnutne potrebné medzinárodné a národné zdroje financovania, ktoré sa už pri projektoch politiky severnej dimenzie využili (Európska banka pre obnovu a rozvoj, Európska investičná banka, Severská investičná banka atď.), aby sa zabezpečila zmysluplná a úspešná spoločná politika severnej dimenzie v budúcnosti.

Existuje potreba účinne šíriť v občianskej spoločnosti ľahko zrozumiteľné informácie o dostupnosti financovania, jeho zdrojoch a postupoch podávania žiadostí o financovanie navrhovaných projektov.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európska susedská politika“

(2006/C 309/20)

Listom členky Komisie Ferrero-Waldner z 22. apríla 2005 Komisia podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva formálne požiadala Európsky hospodársky a sociálny výbor o stanovisko na tému „Európska susedská politika“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. mája 2006. Spravodajkyňou bola pani Cassina.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla 2006) 160 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Úvodná poznámka:

EHSV už zostavil dve čiastočné hodnotenia Európskej susedskej politiky, z ktorých jedno bolo venované krajinám strednej a východnej Európy a druhé stredomorskej oblasti⁽¹⁾. Toto stanovisko sa bude týkať obsahu oboch dokumentov, ale nepriamo; inštitúciám Európskej únie a príslušných štátov budú tieto dokumenty predložené spoločne s týmto stanoviskom.

0. Zhrnutie a záver

0.1. EHSV zastáva názor, že Európska susedská politika je politikou najväčšieho strategického významu, ktorej potenciál musí byť využívaný ucelene a zodpovedne, s ohľadom na mier, stabilitu, spoločné hodnoty, politické opatrenia a podporu výmeny so susednými krajinami na všetkých úrovniach.

0.2. EHSV predovšetkým zdôrazňuje nutnosť harmonizovať:

- zahraničnú politiku členských štátov a Európsku susedskú politiku,
- ostatné opatrenia v oblasti vonkajších vzťahov EÚ a Európsku susedskú politiku,
- zahraničnú a vnútornú politiku partnerských krajín a Európsku susedskú politiku,
- opatrenia rôznych generálnych riaditeľstiev Komisie zapojených do uskutočňovania Európskej susedskej politiky,
- rozpočtové rozhodnutia EÚ a strategický význam Európskej susedskej politiky,

⁽¹⁾ Stanovisko na tému „Širšia Európa – susedstvo: Nový rámec pre vzťahy s našimi východnými a južnými susedmi“; spravodajkyňa: pani Alleweldt (Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 148-155); a „Úloha poradných orgánov a profesionálnych organizácií pri vykonávaní dohôd o pridružení a v kontexte európskej susedskej politiky“ (príspevok k téme vrcholnej schôdzky hospodárskych a sociálnych rád a podobných inštitúcií 16.-17. novembra 2005 v Jordánsku; spravodajkyňa: pani Cassina; vypracované s účasťou hospodárskych a sociálnych rád Grécka, Izraela, Tuniska a zastúpenia hospodárskych a sociálnych skupín Maroka).

- uplatňovanie zásady diferencovaného prístupu (ktorý môže viesť k pozitívnej konkurencii medzi krajinami a regiónmi) a možnosť dosiahnutia súčinnosti v rámci regiónov a medzi regiónmi (ktorá podporuje spoluprácu a lepšie porozumenie),
- opatrenia považované za prvoradé a najdôležitejšie sledované ciele.

0.3. EHSV žiada všetky zúčastnené inštitúcie, aby pri svojom konaní zohľadnili skutočnosť, že zásada spoločnej zodpovednosti (alebo vlastná zodpovednosť) zahŕňa väčšiu pozornosť venovanú demokratickým hodnotám, ktoré musia byť rešpektované a podporované a nie len formálne zdieľané: spoločná zodpovednosť musí byť hlavnou zásadou vzťahov nielen medzi EÚ a partnerskými krajinami, ale tiež v rámci EÚ a v partnerských krajinách medzi vnútroštátnymi úradmi a zástupcami občianskej spoločnosti. Realizácia Európskej susedskej politiky preto môže byť úspešná a uspokojivá len vtedy, ak budú systematicky začlenené organizácie občianskej spoločnosti, najmä sociálne a profesijné, ktorých poradná úloha a spôsobilosť rokovať musia byť výslovne uznané a podporované. Preto je potrebné zaručiť nasledujúce:

- jasné, priehľadné, dokumentované a včasné informácie o záveroch týkajúcich sa uskutočňovania Európskej susedskej politiky,
- miesta, nástroje a mechanizmy na prerokovanie takýchto záverov a spoluúčasť na ich vytváraní, aby bolo možné viesť účinný občiansky dialóg
- harmonizované informácie, nástroje a údaje na vyhodnotenie výsledkov, tiež formou záväzného pravidelného vykonávania tejto činnosti,
- možnosti vzdelávania, ktoré týmto organizáciám umožnia podieľať sa na Európskej susedskej politike a stať sa veľmi hodnotným prínosom aj na základe prístupu k spoločným zdrojom a programom,
- možnosti vytvárania sietí medzi organizáciami rôznych krajín a regiónov s cieľom uskutočňovania dialógu, spolupráce a dohľadu nad realizáciou Európskej susedskej politiky.

0.4 EHSV sa zaväzuje, že vybuduje vzťahy s poradnými orgánmi alebo sociálnymi a hospodárskymi organizáciami partnerských krajín, bude ich udržiavať a upevňovať, vždy im bude venovať pozornosť a bude spolupracovať s Európskym parlamentom a Výborom regiónov, aby prispel k spoločnému a úspešnému vykonávaniu Európskej susedskej politiky, ktorá bude v súlade s takými cieľmi, ako mier, stabilita, istota a spoločný a udržateľný rozvoj.

1. Úvod

1.1 V priebehu európskeho integračného procesu Spoločenstvo pravidelne zvažovalo situáciu v susedných krajinách, prinajmenšom z dvoch dôležitých dôvodov:

- hlavný a súčasne hlbší politický dôvod, ktorý európske krajiny viedol k zlúčeniu do jedného spoločenstva, spočíva v nevyhnutnosti mieru, slobody a stability na území Spoločenstva i mimo neho;
- druhý dôvod sa týka integrácie národných ekonomík a trhov a spočíva v nutnosti zaistiť väčšiu obchodnú zónu, než akú predstavujú jednotlivé členské štáty, a dohodnúť sa s krajinami vykazujúcimi úroveň hospodárskeho rastu a ľudského rozvoja porovnateľnú s úrovňou Spoločenstva takým spôsobom, aby obchod s týmito krajinami dospel k obojstrannej výhodnosti a nebol narušovaný nerovnosťou konkurenčných podmienok, dumpingom alebo protekcionistickým rozdelením trhu jednou alebo druhou stranou.

1.2 Počas dlhého obdobia rozdelenia sveta do dvoch blokov viedla rôznorodosť národného hospodárstva vo východnej a západnej Európe a predovšetkým odlišnosť politických systémov bohužiaľ k tomu, že obchod a výmena (nielen na hospodárskej úrovni, ale tiež, a to predovšetkým, medzi ľuďmi, kultúrami a spoločnosťami) zostali obmedzené na minimum a podobne kontakty medzi národmi na oboch stranách Európy boli viac než 40 rokov obmedzené na diplomatické alebo povrchné vzťahy medzi organizáciami a komunálnymi podnikmi.

1.3 V rovnakom období však Európske spoločenstvo naďalej rozvíjalo vzťahy so susednými krajinami v Európe, ktoré boli buď demokratické alebo sa nachádzali v období prechodu od diktatúry k demokracii (Grécko, Španielsko a Portugalsko) a až štyrikrát podstúpilo proces rozšírenia⁽²⁾. S krajinami, ktoré nemali vyhliadky na prístupenie alebo nechceli ku Spoločenstvu pristúpiť, boli nadviazané pevné vzťahy na základe uzavretých zmlúv. Patrí k nim Európske združenie voľného obchodu (EZVO) založené v roku 1960, Európsky hospodársky priestor (EHP), od roku 1994, a tiež viaceré dvojstranné dohody (najmä so stredomorskými krajinami).

⁽²⁾ 1973: Dánsko, Spojené kráľovstvo a Írsko; 1981: Grécko; 1986: Španielsko a Portugalsko a 1995: Rakúsko, Švédsko a Fínsko.

1.4 Koncom 80-tych a začiatkom 90-tych rokov postupne narastal význam susedných krajín v južnom a východnom Stredomorí pre Európske spoločenstvo. Vyústením tohto vývoja bola ministerská konferencia 1995 v Barcelone, ktorá stála pri zrode strategického partnerstva na základe asociačných dohôd a regionálnych projektov. Cieľom konferencie bolo vytvorenie zóny voľného obchodu, spoločného mierového priestoru a priestoru istoty a prosperity až do roku 2010.

1.5 Udalosťou, ktorá však od základu zmenila geopolitickú situáciu Európskeho spoločenstva, ktoré medzitým úspešne zintegrovalo svoje trhy a zamýšľalo zaviesť jednotnú menu, bolo oslobodenie krajín strednej a východnej Európy od sovietskeho systému a ich prechod k demokracii a tržnému hospodárstvu.

1.6 Zjednotenie Európy dokončené rozšírením 1. mája 2004 je pravdepodobne najväčším politickým úspechom nášho kontinentu od konca druhej svetovej vojny. Vďaka tomu sa z EÚ stal jeden región, bohatý na ľudské zdroje, kultúrne statky, historické dedičstvo a hospodársky a sociálny kapitál, výrazne odlišný od Európy minulosti. Táto zásadná kvantitatívna a kvalitatívna zmena od EÚ vyžaduje, aby úplne pochopila novú realitu, využívala ju, podporovala a uplatňovala, a aby jej adekvátnym spôsobom prispôbila všetky spoločné politické oblasti a spolu s nimi tiež vzťahy k susedným krajinám. Európska susedská politika je výsledkom tohto presvedčenia, ktoré plne podporuje aj EHSV. Výbor prispieva k týmto výsledkom svojou trvalou spolupracou a dialógom s organizáciami občianskej spoločnosti v kandidátskych krajinách.

2. Počiatočné etapy Európskej susedskej politiky

2.1 Už na zasadnutí Rady (všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy) v novembri 2002 bolo konštatované, že je nutné rozvíjať susedskú politiku. V decembri 2002 Európska rada na svojom zasadnutí v Kodani vyzvala EÚ, aby upevnila a posilnila vzťahy so susednými krajinami na základe spoločných hodnôt, aby sa zabránilo novému rozdeleniu Európy a aby bola podporovaná stabilita a prosperita v rámci Spoločenstva i mimo neho. Spočiatku bolo úsilie sústredené na vzťahy s Ruskom, Ukrajinou, Bieloruskom a Moldavskom a s partnerskými stredomorskými krajinami.

2.2 V rokoch 2003 a 2004 podávala Komisia správu a v roku 2004 tiež návrh nariadenia s cieľom vytvoriť Nástroj Európskeho susedstva a partnerstva⁽³⁾.

⁽³⁾ KOM(2003) 104, konečné znenie – Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Širšia Európa – susedstvo: Nový rámec pre vzťahy s našimi východnými a južnými susedmi – Brusel, 11.3.2003.

KOM(2004) 373, konečné znenie – Oznámenie Komisie – Európska susedská politika – strategický dokument – Brusel, 12.5.2004.

KOM(2004) 628, konečné znenie – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia zriaďujúce Nástroj Európskeho susedstva a partnerstva – Brusel, 29.9.2004.

2.3 Okrem uvedených krajín bola Európska susedská politika v roku 2004 rozšírená na tri juhokaukazské krajiny (Arménsko, Azerbajdžan a Gruzínsko), čo sa stalo na ich výslovné želanie. Rusko dalo už predtým na vedomie, že sa nebude Európskej susedskej politiky zúčastňovať, ale vzťahy s EÚ v rámci špecifického „strategického partnerstva“ budú pokračovať. Európska susedská politika nevylučuje ani balkánske štáty, ktoré patria k Paktu stability pre Balkán alebo sú kandidátskymi krajinami ako Chorvátsko, ani Turecko (ktoré predtým spadalo do politiky partnerstva Európy so Stredomorím a dnes je kandidátskou krajinou, ktorá 3. októbra 2005 začala rokovanie o pristúpení k EÚ).

2.4 Susedská politika sa zameriava na uskutočňovanie politiky vo viacerých dôležitých oblastiach spoločne so susednými krajinami a predpokladá prednostný záujem EÚ a partnerských krajín o spoločné hodnoty (zásada spoločnej zodpovednosti). Patrí k nim zachovávanie právneho štátu, zodpovedná vláda, rešpektovanie ľudských práv a práv menších, presadzovanie zásady rovnosti mužov a žien, tržné hospodárstvo a udržateľný rozvoj. Od partnerských krajín sa predovšetkým vyžaduje účasť v boji proti terorizmu, proti šíreniu zbraní hromadného ničenia, v boji za dodržiavanie medzinárodného práva a pri mierových riešeniach konfliktov.

2.5 Po dohode s partnerskými krajinami budú vytvorené národné akčné plány (NAP), ktoré na jednej strane zohľadnia zvláštnosti a požiadavky jednotlivých účastníkov (zásada diferencovaného prístupu), súčasne však budú mať spoločné priority, ktoré sa vzťahujú na podporovanie hodnôt vymenovaných v predchádzajúcom odseku. NAP budú schválené príslušnými asociačnými radami a spoločne realizované partnerskými krajinami a EÚ. EÚ bude kontrolovať realizáciu národných akčných plánov pomocou pravidelných správ Komisie, aby mohla v prípade potreby prispôbiť stratégiu výsledkom jednotlivých partnerských krajín.

2.6 Prostriedky z programov TACIS a MEDEA budú pripravené do konca prebiehajúceho finančného plánu (koniec roku 2006). Vo finančnom výhlade na roky 2007 – 2013 sa oproti tomu predpokladá jednotný nástroj financovania Európskej susedskej politiky (Nástroj Európskeho susedstva a partnerstva). Objem prostriedkov, ktoré budú k dispozícii, ešte len bude určený, návrh Komisie by však mohol žiadať dvojnásobok prostriedkov, ktoré boli doteraz poskytované v rámci oboch zmienených programov.

2.7 EHSV musí s poľutovaním konštatovať, že Komisia ani vo svojich dokumentoch ani pri prerokovaní NAP doteraz nenavrhol prvky, ktoré sú vlastné spoločnému rozvoju, podporujú integračný proces a vďaka ktorým je tento proces demokratickejší a umožňuje širšie zapojenie: predovšetkým chýbajú pojmy „sociálny dialóg“ a „poradná funkcia“. EHSV už Komisiu niekoľkokrát na uvedené nedostatky upozornil a očakáva, že sa všetky inštitúcie Spoločenstva zasadia o to, aby sa tieto pojmy stali pri realizácii NAP bežnou praxou.

3. Pojem susedstva a súvisiace problémy

3.1 Pojem susedstva sa intuitívne síce zdá byť celkom zrozumiteľný, menej jasné však je, ako sa môže s potrebnou strategickou presvedčivosťou uskutočňovať politika založená na intuícii, ktorá si súčasne kladie veľmi ambiciózne ciele. EÚ hovorí o existencii spoločnej zahraničnej politiky, ktorá je však ešte obmedzená, pretože členské štáty žiarlivo ochraňujú a vykonávajú veľa svojich právomocí v tejto oblasti. Problémom je pochopiť, že zahraničná politika EÚ neberie členským štátom ich právomoci prijímať vlastné medzinárodné stratégie, ale že ich dokonca doplní a môže im udeliť pridanú hodnotu, ak členské štáty preukážu vôľu jednať a vybaviť sa nástrojmi na zladenie zahraničnopolitických opatrení, aby mohlo byť zaručené rozhodné a účinné konanie všetkých zúčastnených v určitej oblasti. V prípade Európskej susedskej politiky môže byť tento cieľ dosiahnutý, ak sa členské štáty a EÚ konkrétne postarajú o súdržnosť na úrovni Spoločenstva, budú vystupovať voči svojim partnerom otvorene a budú zastupovať rovnaké ciele a zhodné návrhy.

3.2 Pojem susedstva nesmie byť podľa názoru EHSV vykladaný len geograficky. Z definície susedskej politiky v rôznych dokumentoch uvedených v poznámke pod čiarou č. 3 vyplýva oveľa viac význam, ktorý je výrazne utváraný spoločnými hodnotami, kultúrou a úmyslami (*) (alebo ich hľadaním). Ide o susedstvo, ktoré síce má geografické rysy, ale predovšetkým má rysy politické a hodnotové. Preto v tejto chvíli nie je možné vylúčiť, že do Európskej susedskej politiky budú neskôr zahrnuté vzdialenejšie krajiny.

3.3 V súvislosti so zásadou spoločnej zodpovednosti za akcie, ktoré prebehnú, by mohol vyvstať problém, že sa nikdy nehovorí o pristúpení partnerských krajín susedskej politiky. Vyhládka na možné pristúpenie k EÚ by určite bola silnejšou motiváciou; samozrejme je treba poukázať na to, že obsahy, postupy a primerané prostriedky pripravené pre národné akčné plány vo veľkom rozsahu, ak nie úplne, zodpovedajú obsahom, postupom a prostriedkom prístupového procesu pre nové členské štáty pri ostatnom rozšírení. Mechanizmus uskutočňovania rozvojových opatrení v partnerských krajinách by sa tiež mal orientovať na skúsenosti štrukturálnej politiky a opierať sa o veľmi úzke partnerstvo medzi EÚ a partnerskými krajinami. Charakteristickým rysom susedskej politiky je postupný pokrok, ktorý umožňuje kontrolu použitých metód a nástrojov a predovšetkým vyhodnotenie všetkých podstatných vývojových zmien, ktoré by mohli viesť ku zmene doterajších cieľov. Už v „novej fáze“ susedskej politiky sa predpokladajú ešte intenzívnejšie vzťahy k partnerským krajinám, ktoré najlepšie zrealizujú národné akčné plány. Ide o druh „prémie“, ktorá by mohla prispieť k prehĺbeniu hospodárskych a politických vzťahov a azda i vzťahov medzi spoločnosťami a poskytnúť tak odozvu niekedy dokonca entuziastickým očakávaniam občanov partnerských krajín. V tomto okamihu EHSV pokladá vylúčenie akejkolvek možnosti pristúpenia prísnyhmi rámcovými podmienkami za rovnako chybné ako prebudenie klamných nádejí.

(*) Konkrétnym dôkazom pre toto tvrdenie je skutočnosť, že Arménsko, Azerbajdžan a Gruzínsko (ktoré nehraničia s EÚ) žiadali o začlenenie do susedskej politiky.

3.4 Komisia v marci 2005 uverejnila oznámenie s odporúčaním určeným krajinám, pre ktoré doteraz neboli vytvorené žiadne národné akčné plány⁽⁷⁾. Ide o tri juhokaukazské štáty a o Egypt a Libanon. Európska rada na zasadnutí 25. apríla 2005 schválila dokument, v ktorom vyjadrila nádej, že budú rýchlo vytvorené národné akčné plány, aby ich príslušné orgány (asociačné rady) mohli čo najskôr schváliť a začať realizovať. Rada okrem toho upozornila, že je nutné uplatňovať zásadu rozlišovania, avšak súčasne vyzdvihla vyhlásenie troch juhokaukazských krajín, ktoré majú v úmysle v najvyššej možnej miere využiť nástroje Európskej susedskej politiky na posilnenie regionálnej spolupráce (pozri tiež bod 4).

4. Problémy v jednotlivých oblastiach

4.1 Európska susedská politika sa vyznačuje výrazne bilaterálne utváranými vzťahmi (EÚ/partnerské krajiny). Oblasť, v ktorých sa uplatňuje (ktoré sa dajú približne definovať ako krajiny strednej a východnej Európy, stredomorské krajiny a krajiny južného Kaukazu), majú svoje zvláštnosti, preto by sa realizácia susedskej politiky mala zamerať na využitie lokálnych súčinnosti a rešpektovanie vnútorných vzťahov v rámci oblastí. Tento cieľ je možné dosiahnuť pomocou cieľných opatrení a podnetov, ktoré zvýhodnia a podporia rozvoj vzťahov a spolupráce v rámci určitej oblasti, ale tiež medzi rôznymi oblasťami. Zisk z toho by mali nielen tie krajiny týchto troch oblastí, ktoré o to výslovne žiadajú, ale prispelo by to ku stabilite, istote a mieru v celej Európskej únii a aj v ďalších krajinách oblastí, v ktorých sa bude susedská politika uplatňovať. V každom prípade je dôležitá flexibilita a pragmatizmus, aby bola zaručená primeraná rovnováha medzi bilateralizmom a podporou spolupráce v rámci oblasti i spolupráce presahujúcej hranice oblasti.

4.2 Postupy uskutočňovania susedskej politiky sú podmienené určitou mierou konkurencie medzi jednotlivými partnerskými krajinami. Podľa toho, do akej miery krajina zaznamená úspechy pri dosahovaní cieľov stanovených spoločne s EÚ, sa môže zlepšiť jej postavenie ako partnera EÚ (výrazné zjednodušenie, silnejšia podpora hlavným opatreniam, väčšie otvorenie trhu, zjednodušenie voľnosti pohybu atď.). Táto konkurencia môže vzniknúť aj medzi väčšími oblasťami; v takom prípade je nutné zabrániť tomu, aby sa v oblastiach – alebo v krajinách niektorej oblasti, pre ktoré môže byť schopnosť konkurovať zložitejšia, rozšírilo sklamanie a rezignácia. Predovšetkým platí, že je treba podporovať kontakty medzi jednotlivými krajinami a oblasťami, pretože ak bude mať každý účastník susedskej politiky pocit, že jeho úsilie prospeje jemu i rozsiahlejšej spoločnej veci, prispeje tak k vzájomnému porozumeniu a mohli by sa otvoriť dosiaľ netušené možnosti spolupráce. Prínos občianskej spoločnosti môže byť silným motorom tejto hybnej sily.

4.3 Súčasne je treba poukázať na to, že vo všetkých troch veľkých oblastiach, začlenených do Európskej susedskej poli-

tiky, sa vyskytujú otvorené alebo latentné konflikty, prípadne hrozí prepuknutie konfliktov. Napätie sa objavuje aj v niektorých partnerských krajinách, najmä tam, kde demokracia ešte nie je pevne zakotvená. Starosti o to, ako sa to odrazí vnútri EÚ, sú síce oprávnené, ale ešte dôležitejšie musia byť starosti o bezpečnosť a stabilitu partnerských krajín a ich občanov. Mimoriadnu a stálu pozornosť je preto potrebné venovať cieľným opatreniam, ktoré sú v rámci realizácie národných akčných plánov zamerané konkrétne na zmierňovanie napätia a konfliktov, vytváranie predpokladov pre prekonanie problémov a na podporu spolupráce medzi krajinami, národnými hospodárstvami a národmi. Je samozrejmé, že do týchto opatrení musia byť bezpodmienečne začlenené organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sú neodmysliteľným nástrojom mierového spoluzitia, ako hlavní aktéri hospodárskej, spoločenskej a kultúrnej spolupráce.

4.3.1 Rovnako je dôležité rozvíjať rôzne iniciatívy EÚ v oblasti vonkajších vzťahov tak, aby bola zaručená súdržnosť s rôznymi prvkami Európskej susedskej politiky. V tejto súvislosti sa mimoriadne zložito formujú vzťahy s Ruskom v rámci strategického partnerstva, ako ukazuje ostatná kríza v súvislosti s dodávkami zemného plynu. Preto je zmysuplné presne skúmať – nielen v prípade Ukrajiny – celkový dopad, vrátane sociálneho a hospodárskeho, ktorý môže mať uznanie štatútu tržného hospodárstva pre danú krajinu i pre EÚ.

4.3.2 V tejto súvislosti by nebolo úprimné zamlčať skutočnosť, že k cieľom Európskej susedskej politiky patrí aj záruka dobrých vzťahov s krajinami, ktoré sú našimi dodávateľmi energetických surovín. Nie je na tom nič pohoršujúceho, ale len pod dvoma podmienkami: po prvé nesmie byť oprávnená starosť o zabezpečenie dodávok nadradená cieľom kompatibilného hospodárskeho a sociálneho rozvoja partnerských krajín a po druhé sa členské štáty musia správať súdržnejšie a dokázať skutočnú pripravenosť na vzájomnú spoluprácu pri riešení spoločných, rovnako citlivých ako strategicky dôležitých problémov, ktoré súvisia s energetickým odvetvím.

4.4 Pri týchto úvahách a vytyčovaní cieľov hrá zásadnú rolu cezhraničná spolupráca medzi členskými štátmi EÚ a partnerskými krajinami. Väčšina nových členských štátov hraničí priamo s krajinami, ktoré boli začlenené do Európskej susedskej politiky, čím sú na jednej strane vystavené problémom, ktoré môže susedstvo prinášať, a na druhej strane majú prospech z príležitostí, ktoré táto blízkosť ponúka. Preto sa Európska susedská politika musí zamerať na to, aby znížila riziká nestability (v politickom rovnako ako v hospodárskom a spoločenskom ohľade) na minimum, ale predovšetkým na to, aby zjednodušila premenu príležitostí na konkrétne opatrenia a výsledky užitočné pre obe strany, čo bude mať pozitívny vplyv na celé Spoločenstvo, dnes široko otvorené a homogénne, v podobe vytvorenia a zlepšenia vzťahov, väčších istôt a lepšieho porozumenia medzi národmi.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 72, konečné znenie: Oznámenie Komisie Rade „Európska susedská politika“ – Odporúčania pre Arménsko, Azerbajdžan a Gruzínsko, Egypt a Libanon, Brusel, 2.3.2005.

4.5 Predložené stanovisko sa nebude zaoberať špecifickými záležitosťami jednotlivých krajín alebo oblastí, pretože EHSV – ako je uvedené v úvode – predložil niekoľko konkrétnych príspevkov k otázke Stredomoria a k novým susedným krajinám vo východnej Európe. Vo februári 2006 viedla iniciatíva EHSV s organizáciami ukrajinskej občianskej spoločnosti v Kyjeve k živej činnosti týchto organizácií; predviedla nadšenie pre EÚ a veľké očakávania od Európskej susedskej politiky a ukázala, že práca začatá uvedeným stanoviskom smerom k susedným krajinám vo východnej Európe začala prinášať konkrétne plody. EHSV sa rozhodol stanoviť si štruktúrovanie a dlhodobšie ciele s ohľadom na dialóg a spoluprácu s organizáciami ukrajinskej spoločnosti.

4.5.1 Pokiaľ ide o Bielorusko, EHSV je vážne znepokojený poslednými udalosťami a odsudzuje represívne antidemokratické spôsoby a prenasledovanie, ktoré poškodzujú občianske a sociálne práva. EHSV, ktorý bude aj naďalej budovať čoraz užšie vzťahy s bieloruskou občianskou spoločnosťou, pripravuje stanovisku na túto tému ⁽⁶⁾.

4.5.2 EHSV však, žiaľ, ešte chýba bezprostredná analýza a tiež solídne kontakty s organizáciami občianskej spoločnosti juhokaukazských krajín. Tento nedostatok môže byť v krátkom čase napravený prostredníctvom podrobných informačných správ, prípadne osobitného stanoviska.

5. Metodologické a finančné nástroje

5.1 Metódy realizácie národných akčných plánov obsahujú priebežný dialóg a rokovania medzi inštitúciami EÚ a zúčastnenými krajinami. Všetci účastníci musia na presadenie opatrení použiť prostriedky bežné v rámci EÚ. EHSV už raz v súvislosti s programom MEDEA vyjadril hlboké znepokojenie nad tým, že príjemcovia a predovšetkým organizácie občianskej spoločnosti tieto finančné prostriedky získavajú len s veľkými problémami ⁽⁷⁾. Postupy na pridelenie prostriedkov a kontrolu sice musia spĺňať prísne kritériá, aby sa zabránilo akémukoľvek zneužitiu peňazí, musia však byť bezpodmienečne jasné, transparentné (napr. pomocou prekladov formulárov do jazyka príjemcu!) a musia sa bezprostredne vzťahovať na politické ciele Európskej susedskej politiky. Príliš veľa formalít potrebných na získanie peňazí, ktoré navyše komplikuje byrokracia, nevedie ani k lepšiemu zachovaniu priorít, ani nezvyšuje potrebnú účinnosť akcií. Oveľa viac sa oživí „obchod so spoluprácou“, na ktorom sa priživujú poradenské firmy. Napokon sa tým stráca bohatstvo špecifickosti a činnosť partnerov. Inštitúcie EÚ trvajú na tom, aby susedská politika bola chápaná ako politika „ušíť na mieru“. Tento aspekt je veľmi dôležitý, musí však nájsť uplatnenie pri postupoch a metódach realizácie, ktoré je treba neprestajne systematicky zameriavať na hospodársku a sociálnu

realitu jednotlivých krajín, a tým ich zmeniť na napodobiteľné pre rôznych spoločenských aktérov.

5.1.1 Často je pre organizácie občianskej spoločnosti zložité dostať sa k programom a s nimi súvisiacim prostriedkom prinajmenšom čiastočne z toho dôvodu, že predpisy a postupy poznajú len nedostatočne alebo nepresne. Prístup k programu Spoločenstva alebo k opatreniam v rámci politiky podporovanej EÚ nie je možné porovnávať s konkurzom, pri ktorom je úlohou uchádzačov vybaviť sa informačnými a organizačnými nástrojmi požadovanými pre účasť. Inštitúcie Spoločenstva tu musia prevziať jasnú zodpovednosť a podporiť hospodárske a sociálne organizácie v rozvoji zodpovedajúcich kapacít a právomocí. Ešte pred niekoľkými rokmi uskutočňovala Komisia činnosť, ktorá spočívalo v ponuke kurzov pre účastníkov projektov za dostupné ceny. Tieto ceny sa v ostatnom čase strojnásobili a stali sa tak pre väčšinu aktérov, ktorí by kurzy potrebovali, nedostupnými. EHSV pokladá šírenie tohto druhu „know-how“ medzi organizáciami občianskej spoločnosti za rovnako nevyhnutné ako vybudovanie správnych kapacít v partnerských krajinách, prípadne krajinách, kde sa uplatňuje Európska susedská politika. Ak sa má občianska spoločnosť spolupodieľať na realizácii Európskej susedskej politiky, musí ísť o službu, ktorá bude pokladaná za nevyhnutnú a bude k dispozícii zdarma.

5.2 Pretože národné akčné plány zasahujú do všetkých politických oblastí, ktoré spadajú do sféry právomocí členov Komisie, má rozhodujúci význam, aby Európsku susedskú politiku chápali a podporovali všetky generálne riaditeľstvá, ktoré musia pracovať vo vzájomnom spojení a zodpovedne, aby prispeli k úspechu.

5.3 Pravidelné hodnotenie môže byť účinné len vtedy, ak sa obmedzí na zásadné záležitosti, vyvaruje sa opakovania a sústreďuje sa na prednostné ciele. Tým môže organizovaná občianska spoločnosť, ktorá je predsa pre úspech tejto politiky nenahraditeľným aktérom rovnako ako pre ktorúkoľvek inú politiku, účinnejšie a užitočnejšie prispieť k realizácii a hodnoteniu Európskej susedskej politiky (pozri tiež bod 6). Preto je treba dať prednosť kritériám, ktoré preukážu, ako príslušná partnerská krajina dosahuje úspechy v otázkach demokracie, a ako rešpektuje hodnoty a základné práva. Pokiaľ ide o postup, musí byť uprednostnené zriadenie siete na získavanie údajov a štatistických informácií, čo umožní spoľahlivé a ak je to možné, porovnateľné hodnotenie výsledkov jednotlivých krajín. Okrem toho by sa malo usilovať o určitú súčasnosť hodnotiacich správ, čo by zjednodušilo hodnotenie najlepších výsledkov i stanovenie priorít, ktoré potrebujú väčšiu alebo inú podporu.

⁽⁶⁾ Pozri správu pána STULÍKA (REX/220).

⁽⁷⁾ Pozri správu pre vrcholnú schôdzku Európa/Stredomorie na Malte, REX/113 (spravodajca: pán Dimitriadis), najmä bod 35 a 36.1.

5.4 Hoci je EÚ najdôležitejším obchodným partnerom partnerských krajín Európskej susedskej politiky, niekedy, a v prípade niektorých krajín, prostriedkami z rozpočtu, ktoré EÚ poskytuje na spoluprácu, nedosahuje úroveň ostatných „globálnych hráčov“; naši partneri napriek tomu už niekoľkokrát dokázali, že prínos a pôsobenie Spoločenstva má pre ich rozvoj veľký kvalitatívny význam. To môže upevniť konkrétne dosiahnuté výsledky a vybudovať udržateľné kapacity a partnerstvo, v ktorom sú všetci aktéri rovnoprávni, majú vlastnú zodpovednosť a nie sú chápaní ako príjemcovia podpory, ktorí by boli viac či menej nútení súhlasiť s cieľmi, ktoré im nie sú vlastné.

5.5 Očakávanie našich partnerov nesmú byť sklamané. To vyžaduje, aby všetci aktéri Spoločenstva prevzali konkrétnu zodpovednosť, čo platí predovšetkým pre členské štáty, pretože majú najrozsiahlejšie právomoci, pokiaľ ide o rozpočet. Vo finančnom výhlade 2007 – 2013 je dôležité zvýšiť rozpočet pre Európsku susedskú politiku, pretože má veľký význam pre vnútorný vývoj a istotu EÚ rovnako ako pre posilnenie jej role „globálneho hráča“. Potom bude tiež jednoduchšie podnietiť súkromný kapitál, pretože investori sa budú môcť spoľahnúť na ucelené a isté rámcové podmienky.

6. Účasť občianskej spoločnosti na Európskej susedskej politike

6.1 EHSV je presvedčený, že úspech Európskej susedskej politiky veľmi závisí od toho, do akej miery sa na realizácii národných akčných plánov dokážu podieľať všetky inštitúcie a organizácie občianskej spoločnosti. Výbor túto skutočnosť rozsiahlo zdôvodnil v predchádzajúcich stanoviskách, napríklad vo všetkých stanoviskách k procesu rozširovania⁽⁸⁾. Komisia by mala podľa Výboru dať jasné znamenie v tomto smere tým, že navrhne kritériá, postupy a nástroje pre účasť organizácií občianskej spoločnosti na realizácii NAP. I napriek výkladu v bode 3.3 je skúsenosť získaná v priebehu rozširovania dôležitou základňou pre začlenenie hospodárskych a sociálnych aktérov kandidátskych krajín do rokovaní i pri vedení rozhovoru medzi organizáciami občianskej spoločnosti členských štátov EÚ a v kandidátskych krajinách. Hoci je skôr uvedený aspekt úplne zohľadnený (predovšetkým v niektorých bývalých kandidátskych krajinách, ktoré dnes patria do EÚ), zostáva druhý aspekt ponechaný dobrovoľnej iniciatíve organizácií, nadácií a poradných orgánov, najmä EHSV. Pri realizácii Európskej susedskej politiky je naopak potrebná štruktúrovanosť a zabezpečenie tohto začlenenia.

6.2 Na základe skúseností a práce EHSV i návrhov stanovísk uvedených v poznámke pod čiarou č. 1 tu budú vymenované len tie opatrenia, ktoré sú podľa názoru EHSV nevyhnutné na

dosiahnutie účinného uplatňovania Európskej susedskej politiky s účasťou občianskej spoločnosti.

6.3 EHSV vyzýva Komisiu, aby:

- sa postarala o vnútornú silnú súdržnosť medzi rôznymi generálnymi riaditeľstvami, ktoré sa zaoberajú rôznymi aspektmi Európskej susedskej politiky, a aby povzbudila využitie súčinností, prepojenej práce a podpory osvedčených postupov,
- utvrdila vlády partnerských krajín Európskej susedskej politiky v tom, že účasť organizácií občianskej spoločnosti na realizácii národných akčných plánov je nutná, a aby okrem toho zaviedla na tento účel kritérium na začlenenie organizácií občianskej spoločnosti do hodnotenia výsledkov rôznych partnerských krajín Európskej susedskej politiky,
- sprostredkovala hospodárskym a v rovnakom odbore pôsobiacim aktérom potrebné „know-how“, aby boli zdroje určené pre Európsku susedskú politiku použité čo najlepšie a podľa pravidiel, a aby príslušným aktérom umožnila dohliadať na realizáciu národných akčných plánov v každej príslušnej krajine a šíriť návrhy na ďalšie takéto plány,
- stanovila jasné a účinné kritériá, podľa ktorých sa bude hodnotiť, do akej miery boli spoločné hodnoty určujúcou prioritou pri realizácii Európskej susedskej politiky,
- poskytla informácie a podklady o zasadnutiach plánovaných v rámci asociačných dohôd, ktoré sa zaoberajú uskutočňovaním Európskej susedskej politiky (najmä termíny a programy jednotlivých rokovaní), a podporovala realizáciu informatívnych akcií a konzultácií pred týmito zasadnutiami a po nich,
- navrhla nástroj, ktorý umožní jednoduchšie získať vízum občanom partnerských krajín, ktorí chcú vycestovať do EÚ zo študijných, vzdelávacích, výskumných alebo spoločenských dôvodov alebo s cieľom udržiavať kontakty s partnerskými organizáciami,
- podporila snahy EHSV o koordináciu poradných orgánov a organizácií občianskej spoločnosti podieľajúcich sa na realizácii národných akčných plánov, predovšetkým financovaním každoročných vrcholných schôdzok hospodárskych a sociálnych rád a podobných inštitúcií (podobných vrcholným schôdzkam, ktoré EHSV už 10 rokov organizuje v rámci partnerstva Európa-Stredomorie), kde sa bude celkovo hodnotiť realizácia Európskej susedskej politiky a zúčastneným organizáciám bude poskytnutá možnosť rozhovorov nad rámec bilaterálnych a miestnych kontaktov.

⁽⁸⁾ K najnovším patrí stanovisko REX/208 odbornej sekcie pre vonkajšie vzťahy (spravodajca: pán Pezzini).

6.4 EHSV vyzýva vlády členských štátov EÚ, aby:

- určili postup systematického porovnávania, ktoré zaručí súdržnosť medzi jednotlivými národnými zahraničnými politikami a Európskou susedskou politikou i ich účinnosť, aby sa dosiahlo kritické množstvo nielen zdrojov, ale predovšetkým iniciatív, ktoré prispejú k dosiahnutiu výsledkov výhodných pre všetkých zúčastnených,
- realizovali v rámci svojich zahraničných politík Európsku susedskú politiku takým spôsobom, aby sa uplatnil prínos organizovanej občianskej spoločnosti ako v partnerských krajinách, tak i na národnej úrovni, a to tiež s príspevom spoločných politických opatrení v oblasti rozvojovej spolupráce a vytváraním partnerstva a sietí s organizáciami občianskej spoločnosti činnými v tejto oblasti,
- sa postarali o súdržnosť medzi záväzkami prijatými v rámci Európskej susedskej politiky a iniciatívami realizovanými medzinárodnými multilaterálnymi organizáciami,
- poskytl všetky informácie o stanoviskách národných vlád k témam prejednávaným na všetkých zasadnutiach v rámci asociačných dohôd,
- sa usilovali o podporu a zjednodušenie prístupu na svoje vysoké školy pre študentov z partnerských krajín,
- organizovali pravidelné informačné zasadnutia na národnej úrovni (dvakrát ročne), na ktorých budú zverejnené výsledky realizácie Európskej susedskej politiky a názor príslušnej vlády na úspechy v tejto významnej politickej oblasti.

6.5 EHSV vyzýva vlády partnerských krajín Európskej susedskej politiky, aby:

- sa usilovali o výraznú súdržnosť medzi svojimi bilaterálnymi a multilaterálnymi zahraničnými politikami a záväzkami prijatými v rámci Európskej susedskej politiky,
- zaručili jasné a priebežné informovanie organizácií sociálnych partnerov a profesionálnych organizácií svojich krajín o úspechoch pri realizácii NAP, pričom musí byť umožnený prístup k dokumentácii o priebehu uskutočňovania NAP,

- systematicky konzultovali s poradnými orgánmi – ak sú k dispozícii – rozhodnutia, ktoré sa pripravujú v súvislosti s realizáciou NAP alebo s ohľadom na ich vyhodnotenie a prípadné pokračovanie s cieľom ďalšieho zlepšenia vzťahov medzi príslušnou krajinou a EÚ,
- vytvorili v partnerských krajinách, v ktorých neexistujú poradné orgány, vhodné mechanizmy, ktoré budú podporovať a koordinovať účasť organizácií občianskej spoločnosti na tvorbe rozhodnutí v rámci realizácie NAP a dohľad nad schválenými opatreniami,
- sa postarali o konzultácie a zapojenie občianskej spoločnosti i na podriadených úrovniach, aby Európska susedská politika mohla byť prínosom pre rozvoj a vyváženosť hospodárskej a sociálnej štruktúry v celom štáte.

6.6 EHSV vyzýva organizácie občianskej spoločnosti partnerských krajín Európskej susedskej politiky, aby:

- sa zaviazali, že sa budú informovať o uskutočňovaní Európskej susedskej politiky v jednotlivých krajinách, že ju budú hodnotiť a že sa do nej zapoja; a to buď tak, že budú naliehať, aby im ich vlády poskytli informácie a ponúkli účasť, alebo tak, že spolu s EHSV budú pripomínať stanovené priority a zoznamovať s nimi spoločenské inštitúcie,
- boli ochotné zúčastňovať sa štruktúrovaného dialógu, či už s EHSV, alebo s poradnými orgánmi členských štátov EÚ a ostatných partnerských krajín Európskej susedskej politiky, aby sa vytvorila široká sieť dohľadu nad realizáciou Európskej susedskej politiky; aby sa postarali o lepšie vzájomné poznanie organizácií a podporovali rozšírenie osvedčených účastníckych postupov.

6.7 EHSV sa zaväzuje, že bude presne uskutočňovať Európsku susedskú politiku v rôznych regiónoch a vybuduje všetky účinné formy spolupráce s Európskym parlamentom a Výborom regiónov, aby prispel k začleneniu organizácií občianskej spoločnosti do tejto významnej politiky.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskych spoločností (//ES, Euratom)“

KOM(2006) 99, konečné znenie – 2006/0039 (CNS)

(2006/C 309/21)

Rada sa 26. apríla 2006 podľa článku 93 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Predseda EHSV poverila odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť prípravou prác výboru v danej veci.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bola pani Ágnes CSER rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu. Výbor prijal 84 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie návrhu stanoviska

1.1 V súlade s článkom 9 rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov Európskych spoločností⁽¹⁾, mala Komisia za úlohu do 1. januára 2006 celkovo prehodnotiť systém vlastných zdrojov na obdobie rokov 2007-2013 a priložiť k nemu vhodné návrhy. Európsky parlament predložil žiadosť o prehodnotenie kritérií na výšku príspevkov. Komisia vypracovala so súhlasom Rady svoj návrh a predložila ho na posúdenie.

1.2 Inštitúcie EÚ si návrh preštudovali a EHSV vypracoval jeho hodnotenie (ECO/148) vo svetle svojich predchádzajúcich stanovísk, pričom viackrát upriamil pozornosť na zásadný vzťah medzi politikami Spoločenstva a rozpočtovou politikou Únie.

1.3 Výbor sa zamerail na otázku budúceho uplatňovania troch vlastných zdrojov a na hodnotenie návrhu uvedeného v dokumente Komisie vytvoriť priamy vlastný zdroj Európskej únie.

1.4 EHSV predstavil historický vývoj vytvárania vlastných zdrojov a ich priebežných úprav, rozanalyzoval tzv. „štvrtý zdroj“ a vyhodnotil korekciu Spojeného kráľovstva ako aj všeobecný korekčný mechanizmus.

1.5 V decembri 2005 počas britského predsedníctva dosiahla Rada EÚ počas hodnotenia finančného výhľadu na obdobie 2007-2013 politickú zhodu. Zmenila svoje skoršie rozhodnutie a predložila nové smerovania. Okrem iného vyzvala Komisiu, aby pripravila nové rozhodnutie a aby pozmenila sprievodný pracovný dokument o korekcii Spojeného kráľovstva, ako aj skorší návrh všeobecného korekčného mechanizmu.

1.6 EHSV napriek upravenému návrhu Komisie trvá na svojich záverečných pripomienkach z predchádzajúcich stanovísk, keďže v návrhu nedošlo k zásadným zmenám – tieto sú len výsledkom politických rokovaní. Napriek tomu zmena vo výpočte tzv. „rabatu“ Spojeného kráľovstva, ktorý sa za 20

rokov nezmenil, je historickým pokrokom, keďže by mohla predstavovať o prvý krok k jeho zrušeniu.

2. Prístup EHSV ako zástupcu organizovanej občianskej spoločnosti

2.1 Náš výbor ako dynamický a aktívny aktér prispieva veľkou mierou k preklenutiu priepasti medzi občanmi a európskymi inštitúciami, či už v rámci Únie alebo v členských krajinách. Výbor zohráva úlohu prostredníka, predkladá svoje názory týkajúce sa cieľov uvedených v dokumentoch Komisie o období reflexie a napomáha aktívnej účasti občanov pri realizácii politík Spoločenstva (akčný plán, Plán D, Biela kniha o európskej komunikačnej politike).

2.2 V súlade s uvedenými dokumentmi majú občania Únie právo vedieť, čo EÚ robí a prečo. Vo svojom stanovisku k obdobiu reflexie sformuloval EHSV očakávania občanov týkajúce sa adekvátneho obsahu politík súvisiacich s budúcnosťou EÚ. V tejto súvislosti víta medziinštitucionálnu dohodu zo 4. apríla 2006, v ktorej sa plánuje zvýšiť objem finančného rámca na obdobie 2007-2013 v porovnaní s pôvodnou dohodou Európskej rady. Konštatuje však, že toto zvýšenie je len obmedzené a finančný výhľad neumožňuje realizovať ciele, ktoré by v plnej miere zodpovedali ambíciám EÚ. V tejto súvislosti odkazuje na svoje predchádzajúce stanovisko⁽²⁾.

3. Úvod

3.1 Rozšírenie z roku 2004 bolo historickou udalosťou. Vďaka nemu sa po päťdesiatich rokoch rozdelenia opätovne zotreli hranice medzi 450 miliónmi občanov Európy. Rozšírenie so sebou prinieslo aj potrebu nemalého úsilia v oblasti systému inštitúcií, ktorý dovtedy slúžil len spoločenstvu s päťnástimi členmi. Spolupráca medzi „starými“ a „novými“ členmi ako aj definovanie a vytváranie potrebných zdrojov boli vystavené ťažkým skúškam pri schvaľovaní politík Spoločenstva v EÚ zahŕňajúcej 25 a čoskoro 27 členov. V rámci tohto procesu vzniklo v roku 2004 oznámenie Komisie

⁽¹⁾ Ú. v. ES C 253, 7.10.2000.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005

s názvom „Budovanie našej spoločnej budúcnosti: politické výzvy a rozpočtové prostriedky rozšírenej Únie na obdobie 2007 – 2013“ a návrh inšpirovaný Komisiou na tému finančného výhľadu na obdobie 2007-2013, ktoré prispeli k realizácii cieľov spoločnej budúcnosti.

3.2 Schválenie oznámenia Komisie predstavovalo východzí bod pri rozhodnutí o finančnom výhľade. Európsky parlament sa pri vypracúvaní svojho stanoviska riadil prioritami Únie. Rozhodnutie Európskej rady predpisovalo prísnejšie hierarchické odstupňovanie v oblasti výdavkov a finančných potrieb.

3.3 Rozpočet EÚ je v porovnaní s vnútroštátnymi rozpočtami krajín obmedzený, keďže tieto predstavujú priemerne 45 % národného príjmu, zatiaľ čo rozpočet Spoločenstva mierne prevyšuje iba 1 %. Komisia odporučila, aby strop zdrojov v rámci finančného výhľadu na obdobie 2007-2013 zostal na výške 1,24 % hrubého národného dôchodku (HND).

3.4 Nie je skrátka realistické očakávať „viac Európy“ za menej peňazí. Nové politiky Spoločenstva si vyžadujú dodatočné finančné krytie. Výdavky na politiky usilujúce sa o posilnenie prínosu navrhnuté v novom finančnom výhľade EÚ boli definované na základe k požiadaviek výkonnosti, efektívnosti a synergie.

3.5 Na dosiahnutie týchto cieľov je potrebné vychádzať z hlavných smerovaní zameraných na dosiahnutie vyššej finančnej transparentnosti, lepšie zacielených výdavkov, vyššej efektívnosti a dôslednejšieho hodnotenia prínosu Únie.

3.6 Nutnosť zmeniť štruktúru vlastných zdrojov neustále narastá kvôli jej nedostatočnej transparentnosti, obmedzenej finančnej nezávislosti, zložitosti a nejasnosti. Korekčný mechanizmus, ktorý sa od polovice 80. rokov uplatňuje výlučne v prípade Veľkej Británie, vyvolal požiadavky na všeobecné korekcie alebo na zmenu systému.

4. Finančný výhľad EÚ na obdobie rokov 2007 až 2013 v nadväznosti na rozhodnutie Európskej rady z decembra 2005

4.1 Finančný výhľad je úzko spojený s otázkou vlastných zdrojov, korekčným mechanizmom a nutnosťou zmeniť súčasný systém, čo skoršie uznala aj Európska rada vo svojich záveroch z decembra 2004.

4.2 Európska rada v marci 2005 opätovne potvrdila ciele Lisabonskej stratégie a v budúcnosti sa rozhodla sústrediť na rast hospodárstva a zamestnanosti.

4.3 Na neformálnom summite v októbri 2005 v Hampton Court sa väčšina hovorilo o problematike globalizácie než o európskom sociálnom modeli. Nový finančný výhľad Únie na obdobie 2007-2013 by mal odrážať nové priority: výskum a rozvoj, inovácie, energetiku, vzdelávaciu politiku (vrátane

investícií do vyššieho školstva), podporu regionálnej imigrácie za ekonomickým účelom a riadenie demografických zmien.

4.4 Európska rada schválila v decembri 2005 rozpočtový rámec Únie na obdobie 2007-2013. S ohľadom na túto politickú dohodu a vychádzajúc z pozmeneného návrhu Komisie, stanovuje medziinštitucionálna dohoda podpísaná Európskym parlamentom, Radou a Komisiou sedemročný finančný rámec. Uzatvorenie dohody záviselo predovšetkým od výsledku dialógu s Európskym parlamentom. Štruktúra finančného rámca len čiastočne spĺňa požiadavky na financovanie nových otázok, ktoré musí EÚ riešiť a na pokrytie rozpočtových potrieb vyplývajúcich z rozšírenia.

4.5 Rada na svojom zasadnutí v decembri 2005 rozhodla, že prehodnotenie systému vlastných zdrojov musí takisto prebehnúť počas posudzovania viacročného finančného výhľadu týkajúceho sa celkovo príjmov a výdavkov Únie, ktorý by mal byť ukončený v rokoch 2008-2009. Toto ustanovenie je od mája 2006 zakotvené v medziinštitucionálnej dohode.

4.6 Komisia navrhla vypracovať bielu knihu, ktorá by zhrnula situáciu v oblasti finančného rámca, príjmov a výdavkov. Vznikla požiadavka, aby sa súčasný systém vlastných zdrojov Európskej únie nahradil transparentnejšími a nezávislejšími príjmami. Komisia berie na vedomie zámer Európskeho parlamentu usporiadať konferenciu za účasti národných parlamentov. EHSV podotýka, že by bol rád zapojený do tohto postupu.

5. Systém vlastných zdrojov

Systému vlastných zdrojov ako celku sa v posledných dvoch rokoch počas rokovaní o finančných výhladoch nevenovala veľká pozornosť.

5.1 Obraz o systéme si nemožno urobiť bez prezentácie vývoja rozpočtu európskej integrácie. Obdobie rokov 1957 až 2006 možno rozdeliť do štyroch fáz:

1957-1969: obdobie, počas ktorého malo každé Spoločenstvo vlastný rozpočet,

1970-1987: obdobie zjednotených ročných rozpočtov,

1988-1999: obdobie prvých dvoch finančných výhládov riadiacich sa politikami Spoločenstva,

2000-2006: obdobie politik Spoločenstva riadiacich sa rozpočtom. Počas celej histórie európskej integrácie od jej počiatku boli rozpočty určované realizáciou spoločných cieľov a nasledovaním záujmov členských krajín.

Celkovo si možno všimnúť, že v období prvých dvoch finančných rámcov narastal objem viazaných rozpočtových prostriedkov zároveň s vývojom politik Spoločenstva, čo bolo rozhodujúce pre finančné rámce Spoločenstva.

5.2 Počas diskusie o Agende 2000 sa čistým prispievateľom do rozpočtu Únie podarilo pod heslom „stabilizácia výdavkov“ dosiahnuť obmedzenie priestoru na úpravy rozpočtu. Ako dôvod na stabilizáciu výdavkov uvádzali nutnosť podriaďiť sa rozpočtovej disciplíne diktovanej paktom stability a rastu.

5.3 Od neúspešného summitu v júni 2005 sa z prehodnocovania výdavkov a vlastných zdrojov rozpočtu Spoločenstva stala zásadná otázka. O vlastných zdrojoch sa však doteraz dôkladnejšie nediskutovalo. Z iniciatívy britského predsedníctva bola na základe návrhu Európskej komisie z júna 2005 prijatá revízná klauzula, ktorú luxemburské predsedníctvo už začlenilo do svojich záverečných návrhov. Členské krajiny sa rozdelili pri názoroch na obsah revíznej klauzuly a navrhovaný termín uplatňovania reformných krokov. V diskusii o budúcnosti rozpočtu Spoločenstva, ktorá prebehla v rámci prehodnotenia, sa opätovne stretli názory vychádzajúce členských krajín podľa toho, či išlo o čistých prispievateľov alebo čistých príjemcov. Je očividné, že k významnejším reformám nedôjde skôr ako v roku 2013.

5.4 Ak **zhodnotíme** vzťahy členských krajín k rozpočtu Únie **z čisto účtovného hľadiska a vezmeme do úvahy len čistý zostatok pridelených výdavkov a príspevkov**, nachádzame veľké a značne klamlivé rozdiely. Pozície čistých príjemcov alebo prispievateľov nehovoria nič o prospechu vzniknutom v európskom meradle, t.j. o prínose politik Spoločenstva k dodatočnému zvýšeniu príjmu na makroekonomickej rovine na vnútornom trhu.

5.5 Ako už EHSV viackrát zdôraznil vo svojich skorších stanoviskách, nemôže akceptovať takýto prístup, v rámci ktorého sú pozície členských krajín ako čistých prispievateľov alebo čistých príjemcov dôležitejšie než politiky Spoločenstva zamerané na plnenie spoločných cieľov.

5.6 Výbor sa nazdáva, že úloha politik Spoločenstva pri definovaní rozpočtu nie je v rozpore s rozpočtovou disciplínou na európskej úrovni. Prvý raz sa o stanovení rozpočtovej disciplíny hovorilo v rámci prvého Delorsovho balíčka, to však ešte nevylučuje, aby politiky Spoločenstva zohrávali určujúcu úlohu vo vzťahu politik Únie a jej rozpočtu.

5.7 Zdroje vychádzajúce z HND, ktorých objem narastá a ktorých význam sa po roku 2007 ešte zvýši, sú dobrým príkladom spravodlivého riešenia. Avšak vyvstáva tu riziko, že nárast príspevkov založených na HND môže zároveň posilniť tendenciu zameriavať sa úzko na pozície čistých prispievateľov či príjemcov. Zdroje založené na HND sa priamym prevodom odvádzajú z rozpočtov členských krajín a nemajú za cieľ zabezpečiť skutočne vlastné zdroje EÚ.

6. Pracovný dokument na tému korekcie Spojeného kráľovstva

6.1 Úpravy rozhodnutia o vlastných zdrojoch viedli k vzniku nového dokumentu, ktorý by mohol vstúpiť do platnosti 1. januára 2007 či najneskôr začiatkom roka 2009, prípadne s retroaktívnym účinkom. Predchádzajúceho návrhu sa pridŕža sa v tom, že zachováva jednotnú sadzbu uplatňovanú na DPH vo výške 0,30 %, no odchyľuje sa od nej v prípade dvoch výnimiek. Počas obdobia rokov 2007 -2013 sa sadzba uplatňovaná na DPH stanovuje pre Rakúsko na 0,225 %, pre

Nemecko na 0,15 % a pre Holandsko a Švédsko na 0,10 %. V rovnakom období dôjde v prípade Holandska k hrubému zníženiu jeho ročného príspevku vypočítaného na základe HND o 605 miliónov EUR a v prípade Švédska k hrubému zníženiu jeho ročného príspevku na základe HND o 105 miliónov EUR.

6.2 Najneskôr od roku 2013 sa bude Spojené kráľovstvo plne zúčastňovať na financovaní nákladov na rozšírenie v krajinách, ktoré vstúpili do Európskej únie po 30. apríli 2004, s výnimkou výdavkov na trh v rámci SPP. V porovnaní s momentálne platným rozhodnutím nesmie dodatočný príspevok Spojeného kráľovstva v období 2007-2013 presiahnuť strop 10,5 miliárd EUR. V prípade iného rozšírenia než vstupu Rumunska a Bulharska sa korekcia upraví. Vo svojich rozhodnutiach o posudzovaní systému Rada opätovne považuje za nutné hlboko prehodnotiť finančný rámec, požaduje opätovné vyhodnotenie zdrojov Únie vrátane SPP a „rabatu“ Spojeného kráľovstva a očakáva v tejto súvislosti správu v rokoch 2008-2009.

6.3 Komisia navrhuje zohľadniť zníženie sadzby DPH ešte pred výpočtom korekcie Spojeného kráľovstva, no pristúpiť k zníženiu príspevkov založených na HND až po tomto výpočte. Sedemnást členských štátov zastáva názor, že obidve uvedené opatrenia treba realizovať po výpočte korekcie Spojeného kráľovstva, kým Londýn trvá na tom, že ich treba zohľadniť vopred. Návrh Spojeného kráľovstva by viedol k zvýšeniu objemu korekcie Spojeného kráľovstva, a tým aj nárastu zaťaženia ostatných členských krajín.

6.4 EHSV sa stotožňuje so závermi Dvora audítorov, v ktorých sa zdôrazňuje, že existencia akéhokoľvek korekčného mechanizmu ohrozuje prehľadnosť a transparentnosť systému vlastných zdrojov. Dvor audítorov vyjadril pri mnohých príležitostiach pripomienky k súčasnému systému vlastných zdrojov a k jeho nedostatkom. Vyskytovalo a podčiarkovalo sa v nich najmä nedostatočné riadenie, nízka koherentnosť a transparentnosť. Takisto naznačil, že rozpočtovú rovnovahu nemožno vyriešiť jedinou rovnicou.

6.5 Spomedzi skromných zmien systému vlastných zdrojov sa ako obzvlášť dôležitá javí úprava spôsobu výpočtu korekcie Spojeného kráľovstva. Podľa dohody z decembra 2005 by sa postupne od roku 2009 mali znižovať a od roku 2011 úplne zrušiť výdavky pridelené v prospech nových členských krajín, s výnimkou výdavkov na trh v rámci SPP a priamych platieb poľnohospodárom. Táto úprava zabráni tomu, aby korekcia Spojeného kráľovstva narastala úmerne s nákladmi na rozšírenie.

7. Všeobecné pripomienky

7.1 Výbor sa stotožňuje s názorom Európskeho parlamentu, ktorý sa nazdáva, že zdroje vychádzajúce z DPH a HND (ktoré mali pôvodne slúžiť na doplnenie vlastných zdrojov EÚ), sa postupne stali hlavným zdrojom financovania rozpočtu Spoločenstva a že zavedenie výnimiek zo súčasného systému vlastných zdrojov ho v očiach občanov len urobilo neprehľadnejším, menej transparentným a nespravodlivejším, čím vznikol systém financovania vytvárajúci neprijateľné rozdiely medzi členskými krajinami.

7.2 EHSV vyjadruje súhlas s názorom Európskeho parlamentu, ktorý považuje za dôležité, aby mala rozširujúca EÚ k dispozícii náležité finančné zdroje, umožňujúce jej realizovať narastajúce politické ambície. Finančný výhľad predstavuje finančný rámec, ktorý má za cieľ zabezpečiť rozvoj priorít EÚ s ohľadom na rozpočtovú disciplínu. Nejde tu o sedemročný rozpočet.

7.3 EHSV uvádza, že strop vlastných zdrojov, ktorý bol v roku 1993 pre 15 členských krajín stanovený na 1,31 % celkového objemu HND Únie v prípade viazaných rozpočtových prostriedkov a na 1,24 % toho istého objemu pre platobné rozpočtové prostriedky, sa odvtedy nezmenil.

8. Zhrnutie

8.1 Vzhľadom na vyššie uvedené sa výbor nazdáva, že z politickej dohody, ku ktorej dospela v decembri 2005 Európska rada, vyplýva, že štvrté obdobie rozpočtových dejín, ktoré sa začalo v roku 2000, t.j. obdobie politík Spoločenstva riadiacich sa rozpočtom, bude pokračovať až do roku 2013.

8.2 Pri nadchádzajúcom rozpočte pôjde predovšetkým o ukončenie rozhodujúcej úlohy pozícií čistých prispievateľov či prijímateľov. Potrebujeme spoločný rozpočet úplne alebo do veľkej miery nezávislý od národných rozpočtov. Takúto nezávislosť môžu zabezpečiť len skutočné vlastné zdroje.

8.3 EHSV sa nazdáva, že autonómiu rozpočtu Spoločenstva možno dosiahnuť len prostredníctvom systému vlastných

zdrojov založeného buď na spoločných politikách alebo na skutočných vlastných zdrojoch Spoločenstva, napr. na dani Spoločenstva, prípadne na ich kombinácii. Z hľadiska budúcnosti Únie by najvhodnejším riešením zodpovedajúcim metóde Spoločenstva bolo využitie spoločných politík prispievajúcich k tvorbe zdrojov.

8.4 Napriek silnej nevôli voči dani Spoločenstva, prameňu z zásady rozpočtovej suverenity, sa nazdávame, že realizácia spoločných cieľov si vyžaduje vlastné zdroje, aby bolo možné nahradiť príspevky založené na HND.

8.5 Pri úprave systému vlastných zdrojov treba dbať na uplatňovanie zásad transparentnosti, efektívnosti, pružnosti a proporčného financovania.

- Efektívnosť zdrojov: zdroje musia mať značný dosah na objem rozpočtu,
- transparentnosť a prehľadnosť: príspevkom členských krajín do rozpočtu Únie musia dokázať občania ľahko porozumieť,
- efektívnosť výdavkov: administratívne náklady na výber nesmú byť príliš vysoké v porovnaní s objemom zdrojov,
- rovnosť hrubých príspevkov: zaťaženie by malo byť rovnomerne rozložené medzi členské krajiny, vzhľadom na reálnu situáciu občanov.

V Bruseli 5. júla 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady o oslobodení tovaru dovážaného osobami cestujúcimi z tretích krajín od dane z pridanej hodnoty a spotrebnej dane“

KOM(2006) 76, konečné znenie – 2006/0021 (CNS)

(2006/C 309/22)

Komisia sa 22. februára 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. júna 2006. Spravodajcom bol pán BURANI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza z 5. júla) jednohlasne nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Návrh Komisie sa týka harmonizácie ustanovení vzťahujúcich sa na tovar dovážaný v sprievodnej batožine osôb cestujúcich z tretích krajín, na ktoré sa vzhľadom na ich vlastnosti vzťahuje platenie DPH alebo spotrebnej dane. V rámci určitých limitov boli tieto druhy tovaru voľne dovážané ako oslobodené od dane: pôvodné ustanovenia sú obsiahnuté v smernici Rady 69/169/EHS z 28. mája 1969, ktorá bola odvtedy sedemnásťkrát zmenená a doplnená a ktorá by mala byť teraz nahradená touto iniciatívou.

1.2 Tento systém je naďalej potrebné zachovať „s cieľom predchádzať dvojitému zdaňovaniu, aj v prípadoch, keď vzhľadom na podmienky, za ktorých sa tovar dováža, chýba bežná potreba chrániť hospodárstvo“ (¹). Komisia sa nazdáva, že – pri zachovaní východiskového princípu počet zmien a doplnení uskutočnených od pôvodného vypracovania – rozšírenie a nové usporiadanie vonkajších hraníc Spoločenstva sú dostatočným dôvodom na úplnú revíziu a nahradenie pôvodnej smernice.

1.3 Situáciu, ktorá sama osebe nepredstavuje zložitý problém, komplikuje potreba právne upraviť dovoz „citlivých“ produktov, t. j. tabaku a alkoholických nápojov. Hoci nejde o nový problém, rozšírenie Únie so sebou prináša nové uhly pohľadu, i keď nemení základné otázky, ktorými sú: rozdiely z hľadiska geografickej polohy a sociálnej situácie členských štátov, ich odlišná orientácia a veľké rozdiely medzi úrovňami zdanenia. Konečný výsledok bude závisieť od možnosti dospieť k spoločnému postoju v otázke návrhu Komisie na harmonizáciu.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Pôvodne bola smernica zameraná na cestujúcich v rámci Spoločenstva. Od roku 1993, v súlade so zásadami jednotného trhu, v podstate odpadli obmedzenia pohybu tovaru medzi členskými štátmi. Následne po rozšírení sa zmenili **vonkajšie hranice** Spoločenstva, čo vnieslo do hodnotenia nové prvky, a tieto hranice podľa Komisie „teraz zahŕňajú, medzi inými, Rusko, Ukrajinu a Bielorusko“.

2.1.1 EHSV to berie na vedomie, ale konštatuje, že okrem uvedených hraníc existujú na východe aj ďalšie, ktoré sú

zdrojom problémov – kvôli podstatným rozdielom v úrovni cien v porovnaní s niektorými tretími susediacimi krajinami – pre štáty, ktoré nedávno pristúpili. Nemožno zabúdať, že **vznikli nové námorné hranice po pristúpení Cypru a Malty**.

2.1.2 Platnosť všetkých výnimiek, ktoré boli udelené svojho času niektorým členským štátom po zohľadnení osobitných problémov, už uplynula, okrem jednej udelenej Fínsku, ktoré môže do konca roka 2007 obmedzovať dovoz piva, ktoré dovážajú cestujúci prichádzajúci z tretích krajín, avšak nie na menej ako 16 litrov. EHSV, ktorý sa odjakživa vyslovoval proti systému derogácií, to víta, avšak v tomto prípade by jednotný systém pre všetkých 25 krajín mohol spôsobiť isté problémy, ako sa uvádza v nasledujúcich bodoch.

2.2 Návrh smernice **zvyšuje hodnotu súčasného obmedzenia** z terajších 175 EUR na **500 EUR pre cestujúcich leteckou dopravou a 220 EUR pre všetkých ostatných cestujúcich**. V úvodnej časti návrhu Komisia zdôvodňuje tieto opatrenia takto: „Náklady na cestovanie letecky ukazujú, že tento druh cestovania pravdepodobne menej často využívajú jednotlivci v porovnaní s cestovaním pozemnou dopravou alebo trajektmi. Okrem toho, cestujúci leteckou dopravou sú jej charakterom obmedzení na to, čo si môžu kúpiť a previezť, t. j. nemôžu prepravovať **objemné predmety**“. **Skutočným dôvodom** sa však zdá byť iná skutočnosť: v štvrtom odôvodnení sa uvádza, že „peňažné prahové hodnoty by mali zohľadňovať ťažkosti, ktorým čelia členské štáty, ktoré majú hranice s tretími krajinami s výrazne nízkymi cenami...“.

2.2.1 EHSV sa nazdáva, že príčinu nezrovnalosti medzi konštatovaním v úvodnej časti a v citovanom štvrtom odôvodnení treba hľadať hlavne v obavách daňového charakteru. Vskutku by nemalo zmysel hovoriť o „objemných predmetoch“ (pozri predchádzajúci bod): existuje tovar s malým objemom a veľkou hodnotou (fotoaparáty, prenosné počítače, hodinky, šperky atď.), ktorého dovoz by bol **povolený pre cestujúcich leteckou dopravou, ale nie pre cestujúcich autom, vlakom alebo výletnou loďou**. Zdá sa, že sa ďalšie tvrdenie, podľa ktorého cestovanie letecky vraj „menej často využívajú jednotlivci v porovnaní s cestovaním pozemnou dopravou alebo trajektmi“ a ktoré je vraj nákladné a namáhavé, vzťahuje skôr

(¹) Pozri KOM(2006) 76, konečné znenie – 2006/0021 (CNS), prvé odôvodnenie.

na osobitné situácie než na tento jav vo všeobecnosti: cestovanie letecky (a predovšetkým nízkonákladové – low cost) tvorí súčasť bežného života miliónov osôb pôsobiacich v obchodnej sfére a turistov, ktorí každoročne cestujú do tretích krajín.

2.2.2 EHSV **pokladá za neprípustné**, aby zohľadnenie osobitných situácií viedlo k takému zneniu harmonizačných predpisov, ktoré by **diskriminovali občanov na základe dopravného prostriedku**, ktorý používajú. Hoci sa, ako bolo naznačené v bode 2.1.2, EHSV opakovane vyslovil proti systému **derogácií** a v zásade si zachováva svoj zamietavý postoj, nazdáva sa, že v tomto prípade je takýto systém **jedinou schodnou cestou**, ktorú však treba použiť výlučne vtedy, ak jeden alebo viacero členských štátov môže dokázať, že pri rešpektovaní zásady proporcionality všeobecné obmedzenie vo výške **500 EUR** predstavuje neúnosnú stratu z hľadiska príslušných daňových príjmov.

2.3 Návrh smernice zachováva **kvantitatívne obmedzenia pre tabakové výrobky a alkohol**. V súvislosti s tabakom sa uvádza odkaz na rámcový dohovor Svetovej zdravotníckej organizácie, ratifikovaný Európskou úniou 30. júna 2005, kde sa odporúča **zakázať alebo obmedziť dovoz tabakových výrobkov cestujúcimi medzinárodného cestovného ruchu**. Berúc do úvahy toto odporúčanie Komisia navrhuje **jednotný systém znížených kvantitatívnych obmedzení** pre tieto výrobky, „aby sa zabezpečilo **rovnaké zaobchádzanie** so všetkými občanmi, ktorí vstupujú do Európskej únie.“

2.3.1 EHSV s nimi **súhlasí**, aj keď vyjadruje isté výhrady voči pohnútkam v prípade tabaku, ktoré sa zdajú byť skôr daňové než zdravotné. Dôkazom je skutočnosť, že článok 9.2 dáva členským štátom právo uplatniť minimálne limity na dovoz tabaku, ktoré sú oveľa nižšie než normálne limity. O škodlivosti tabaku niet pochybností. Je však absurdné, že stupeň tejto škodlivosti je rôzny podľa jednotlivých členských štátov.

2.4 Komisia ďalej navrhuje **zrušiť kvantitatívne obmedzenia pre parfumy, kávu a čaj**. Zohľadnila sa skutočnosť, že parfumy nepodliehajú spotrebnej dani na základe legislatívy Spoločenstva, že káva jej podlieha v piatich členských štátoch a čaj len v jednom. V tejto súvislosti sa v úvodnej časti formuluje **zásadné konštatovanie** (?): zrušenie kvantitatívnych obmedzení je žiaduce, **keďže už nevyjadrujú skutočnú formu zdaňovania (...) v 25 členských štátoch EÚ**. Inými slovami, obmedzenia boli zrušené, pretože len málo z 25 členských štátov ešte stále uplatňuje spotrebnú daň na tieto produkty.

2.4.1 EHSV **súhlasí** so zrušením týchto opatrení a poznamenáva na okraj, že v tomto prípade bolo použité pravidlo, podľa ktorého **pri rešpektovaní zásady proporcionality záujmy celku prevažujú nad záujmami jednotlivých štátov**.

2.5 A práve z hľadiska uplatňovania zásady **proporcionality** ponúka návrh smernice miestami priestor na kritiku. Vo všeobecnosti a s odkazom na ustanovenia uvedené v bode 2.4 EHSV upozorňuje na to, že je potrebné, aby sa každá iniciatíva snažila o **koherentné uplatňovanie istej zásady na všetky aspekty právnej úpravy** a nie iba na niektoré z nich. Toto konštatovanie bude jasnejšie zdôvodnené v komentároch k jednotlivým článkom.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 **Články 2, 4, 5 a 7: uplatňovanie smernice**. Tieto články stanovujú, že oslobodenie od DPH a spotrebnej dane sa vzťahuje na tovar dovezený v osobnej batožine cestujúceho („príručná batožina“), ktorý prešiel treťou krajinou. Táto smernica sa uplatňuje, len ak cestujúci **nemôže preukázať**, že tovar získal v krajine EÚ a nespĺňa podmienky na vrátenie DPH alebo spotrebnej dane. Pri výpočte hodnoty tovaru sa nezohľadňujú osobné predmety, ktoré sa dočasne dovážajú alebo opätovne dovážajú po ich dočasnom vývoze.

3.1.1 Tento predpis, ktorý už existoval aj predtým, naďalej predstavuje veľkú záťaž pre cestujúceho, ktorý by mal **so sebou nosiť faktúry** preukazujúce nákup artiklov v jeho vlastníctve, najmä tých drahších, v krajine EÚ, alebo si pred odchodom zaobstará **vyhlásenie o dočasnom vývoze**.

3.1.2 EHSV si na druhej strane uvedomuje, že neexistujú jednoduchšie riešenia, avšak konštatuje, že vo vykonávacích predpisoch alebo iným spôsobom by Komisia mohla užitočne odporučiť členským štátom **zverejňovať tento predpis čo najvhodnejším spôsobom** prostredníctvom upozornení na výstupných hraniciach a jeho zahrnutím medzi všeobecné upozornenia šírené operátormi cestovného ruchu a na letenkách a lodných lístkoch.

3.2 **Článok 8: peňažné prahové hodnoty** Celková hodnota dovážaného tovaru, ktorý môže byť oslobodený od daní, je **500 EUR pre cestujúcich leteckou dopravou a 220 EUR pre všetkých ostatných cestujúcich**. Členské štáty môžu znížiť **peňažnú prahovú hodnotu pre cestujúcich mladších ako pätnásť rokov na nie menej ako 110 EUR**. Obmedzenia na základe hodnoty tovaru sa vzťahujú na všetok tovar s výnimkou tabakových výrobkov a alkoholu, pre ktoré sú stanovené kvantitatívne obmedzenia.

3.2.1 EHSV už vyslovil svoje rozpaky (pozri bod 2.2.2) v súvislosti s touto diskrimináciou občanov na základe použitého dopravného prostriedku. Zdá sa byť očividné, že východiskom pre takéto rozlišovanie je osobitná situácia niektorých členských štátov susediacich s tretími krajinami, v ktorých sú ceny omnoho nižšie, aj v dôsledku veľkých rozdielov v úrovniach zdaňovania. Uplatňovanie **princípu proporcionality** (pozri body 2.4.1 a 2.5) a **derogácií** udelených v špecifických prípadoch a dokázateľne nevyhnutných by vyriešilo tento problém.

3.2.2 EHSV s odvolaním sa na bod 2.2.2. potvrdzuje svoj návrh všeobecne **rozšíriť platnosť peňažnej prahovej hodnoty 500 EUR na všetkých cestujúcich bez ohľadu na použitý dopravný prostriedok**. Zvýšená prahová hodnota by mala tú výhodu, že by odbremenila colné úrady od úlohy kontrolovať osobné údaje cestujúcich, a to najmä v obdobiach zvýšeného pohybu turistov, čo by umožnilo efektívnejšie sa venovať prípadom ozajstného pašovania. V tejto súvislosti treba zistiť, či colní úradníci majú skúsenosti a odbornú pripravenosť, ktoré im umožňujú pomerne ľahko stanoviť základný rozdiel medzi „turistom“ (ktorý sa dopustí nanajvýš administratívneho priestupku) a „pašerákom“, ktorého aktivity spadajú pod zločiny, na ktoré sa vzťahuje trestné stíhanie. Nevýriešený zostáva problém „pravidelných“ cestujúcich (ktorí nie sú ani turisti, ani pracovníci ani obyvatelia prihraničných oblastí), ktorých dovozy spadajú pod fenomén malého pohraničného styku za účelom zisku.

(?) Pozri tamže, 1) Kontext návrhu – Dôvody a ciele návrhu, 4. zarážka.

3.3 **Článok 9: kvantitatívne obmedzenia pre tabak.** Oslobodenie tabaku od DPH a spotrebnej dane podlieha kvantitatívnym obmedzeniam. **Bežné kvantitatívne obmedzenia** predstavujú 200 cigariet alebo 100 cigariiek alebo 50 cigár alebo 250 g tabaku na fajčenie. Členské štáty môžu stanoviť **znížené kvantitatívne obmedzenia**: 40 cigariet alebo 20 cigariiek alebo 10 cigár alebo 50 g tabaku na fajčenie. Tieto obmedzenia môžu členské štáty aplikovať na **všetkých** cestujúcich alebo **výlučne na cestujúcich, ktorí necestujú lietadlom**.

3.3.1 Odhliadnuc od nesúhlasu s rozdielnymi kvantitatívnymi obmedzeniami, ktorý už dal najavo v súvislosti s peňažnými prahovými hodnotami, EHSV dodáva, že znížené obmedzenia by spôsobili **vážne problémy turistom** s občianstvom EÚ **cestujúcim autom**, ktorí prechádzajú cez územie viacerých krajín (Spoločenstva a mimo neho) a ktorých konečným cieľom nie je krajina uplatňujúca uvedené obmedzenia. Ak sa zohľadní dôležitosť cestovného ruchu a potreba podporovať ho, a nie klásť mu do cesty prekážky v podobe opatrení, ktoré predpokladajú prísne kontroly na hraniciach, EHSV navrhuje prijať **oslobodenie v podobe osobitného ustanovenia** pre tieto prípady.

3.4 **Článok 10: kvantitatívne obmedzenia pre alkohol.** Podobne ako pri ustanoveniach pre tabak, aj pre alkohol zostávajú zachované súčasné **kvantitatívne obmedzenia**, takto upravené a rozdelené do dvoch kategórií: Prvá kategória zahŕňa celkovo 1 liter destilovaných nápojov a liehovín s obsahom alkoholu presahujúcim 22 % objemu *alebo* etylalkohol 80 % objemu a viac, druhá kategória celkovo 2 litre „medziproduktov“ a šumivých vín. Obmedzenia stanovené pre tieto dve kategórie sa nedajú kumulovať. **Dodatočne** k uvedeným množstvám sa pripúšťa dovoz **4 litrov tichého vína a 16 litrov piva** oslobodených od daní. Oslobodenia od dane sa neuplatňujú v prípade cestujúcich mladších ako 17 rokov.

3.4.1 EHSV **vo všeobecnosti súhlasí** s navrhovanými opatreniami, ale upriamuje pozornosť na niektoré **detaily, ktoré nie sú zanedbateľné**. V prvom rade liehoviny s obsahom alkoholu 80 % objemu a viac obsiahnuté v prvej kategórii sa bežne v predaji nachádzajú len s obsahom alkoholu 98 alebo 99 % objemu a z jedného litru takéhoto výrobku možno pripraviť 3 litre nápoja s obsahom alkoholu 33 % objemu. Zdá sa byť preto nelogické posudzovať rovnako 1 liter destilátu alebo liehoviny. Pokiaľ ide o kategóriu „šumivých vín“, ku ktorým patria vzácné vína (šampanské) alebo vína úplne iného charakteru, EHSV je toho názoru, že by sa už nemal robiť rozdiel medzi týmito vínami a „tichými vínami“, pretože tu ide vždy o „vína“ bez ohľadu na ich hodnotu.

3.4.2 EHSV však **otvorene** vyjadruje svoje **výhrady** v súvislosti s povolenými množstvami vína a piva: vzniká jasný nepomer medzi 4 litrami vína a 16 litrami piva, ktorý znevýhodňuje cestujúcich z krajín, ktoré nie sú tradičnými konzumentmi piva. Namiesto spoločného kvantitatívneho obme-

dzenia by bolo potrebné stanoviť **oddelené a alternatívne kvantitatívne obmedzenia pre tieto dva druhy nápojov**.

3.5 Pokiaľ ide o **palivá**, oslobodenie od dane sa uplatňuje na palivo v nádrži vozidla a množstvo paliva nepresahujúce 10 litrov v prenosnej nádrži, ale zavádzajú sa **derogácie, ak existujú obmedzujúce vnútroštátne ustanovenia**.

3.5.1 EHSV vyzýva Komisiu, aby **radikálne prehodnotila** tento predpis. V prvom rade rozmiestnenie distribútorov pohonných hmôt neopodstatňuje oslobodenie **prenosných nádrží** od dane dodatočne k palivu v nádrži. Táto úľava by mala byť **zrušená**, keď už nie z iného dôvodu, aspoň vzhľadom na nebezpečnosť prepravy paliva mimo nádrže. Okrem toho treba pripomenúť, že pravidlá cestovnej premávky v mnohých štátoch zakazujú takéto konanie. Tento zákaz by mal byť rozšírený na prípadné dodatočné nádrže zabudované do vozidiel v prípade autobusov, ktoré sú zvyčajne vybavené dvomi nádržami. Zákaz by sa mal vzťahovať na nádrže, ktoré pri uvedení vozidla do prevádzky neboli homologizované.

3.5.2 Po druhé, **obmedzujúce vnútroštátne ustanovenia**, i keď ich opodstatňujú rozdiely v cenách medzi susediacimi štátmi, nemôžu rozširovať svoju platnosť aj na **turistov z iných krajín než z krajiny uplatňujúcej obmedzenia**, z tých istých dôvodov aké boli uvedené v bode 3.3.1. Obmedzenia, ak by boli pokladané za potrebné, by mohli patriť medzi tie, ktoré sú plánované pre osoby s **bydliskom v pohraničných oblastiach** a pre cezhraničných pracovníkov tak, ako to stanovuje nasledujúci článok 14 návrhu smernice.

3.6 **Článok 14: osoby v pohraničných oblastiach** Osobitné ustanovenia, ktoré potvrdzujú platnosť súčasných ustanovení, sú plánované pre **obyvateľov pohraničia** („osoby s pobytom v pohraničnej oblasti“) a pre **pracovníkov v pohraničnej oblasti** (pracovníkov s pobytom v krajine EÚ, ktorí pracujú v pohraničnej oblasti so susediacou treťou krajinou, alebo s pobytom v tretej krajine, ktorí pracujú v pohraničnej oblasti susediacej krajine EÚ). Pre tieto kategórie **môžu** členské štáty **znížiť peňažné prahové hodnoty alebo kvantitatívne obmedzenia, alebo oboje**. Smernica stanovuje „pohraničnú oblasť“ ako územie, ktoré vzdušnou čiarou nepresahuje 15 km. EHSV je toho názoru, že takéto vymedzenie je svojvoľné a nezohľadňuje zemepisné, hospodárske a sociálne charakteristiky každej pohraničnej oblasti. Každý členský štát by mal mať možnosť vymedziť svoje vlastné oblasti podľa okolností. Okrem iného by zvýšená flexibilita umožnila mnohým členským štátom čeliť znepokojujúcemu javu „netypického pašeráctva“, ktorý existuje na pozemných hraniciach krajín východu Európy.

3.7 Na záver, dátum vstupu do platnosti tejto smernice bol stanovený na **31. decembra 2006**. Tento termín možno pokladať za realistický, len ak sa predpokladá, že legislatívny postup prebehne rýchlo a bez prekážok.

V Bruseli 5. júla 2006.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov Implementácia Lisabonského programu Spoločenstva: Podpora podnikateľských paradigiem prostredníctvom vzdelávania a učenia

KOM(2006) 33, konečné znenie

(2006/C 309/23)

Komisia sa 5. apríla 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. júna 2006. Spravodajkyňou bola Ingrid Jerneck.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. – 6. júla 2006 (schôdza zo 6. júla) 122 hlasmi za, 16 hlasmi proti, pričom sa 10 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Hlavné body stanoviska EHSV

Súkromné podnikanie sa vzťahuje na schopnosť jednotlivca premeniť myšlienky na činy. Odborná príprava na podporu podnikania posilňuje inovatívnosť, kreativitu a sebadôveru. Na podporu podnikateľských paradigiem prostredníctvom vzdelávania a učenia sú dôležité tieto aspekty:

- vhodný začiatok,
- doplnkové programy zamerané na podnikanie v národných učebných osnovách od základných škôl až po vyššie formy vzdelávania,
- pozitívna a efektívna spolupráca medzi školami/univerzitami a podnikmi,
- zapojenie učiteľov má kladný účinok na ich osobný vývoj,
- vypracovanie vzdelávacích programov zameraných na rozvoj podnikania musí zahŕňať zamestnávateľov i zamestnancov,
- intenzívne zapojenie a účasť občianskej spoločnosti na vzdelávacom procese,
- do úvahy je potrebné zobrať dôležitosť žien-podnikateliek na školách s cieľom posilniť priaznivý pomer žien a mužov,
- podnikanie musí byť posilnené aj medzi osobami so zdravotným postihnutím,
- výmena osvedčených postupov je dôležitá a pokroky možno monitorovať prostredníctvom každoročných konferencií zameraných na identifikáciu daného stavu a organizovaných Komisiou,
- dôležité sú mediálne aktivity a skutočnosť, aký imidž podnikov sprostredkujú,
- ako jeden z viacerých modelov možno v členských štátoch vyskúšať tzv. „podnikateľský rebríček“,
- význam vytvorenia kontaktných miest na podporu zakladania podnikov,
- zavedenie Európskeho roka súkromného podnikania na základe návrhu Komisie,

— podnikateľské paradigmy pre vzdelávanie a odbornú prípravu môžu zohrávať úlohu pri sprostredkovaní európskych záležitostí a približovaní EÚ k jej občanom.

1. Zhrnutie návrhu Komisie

1.1 Komisia vo februári 2005 navrhla nový začiatok Lisabonskej stratégie, na základe ktorej sa úsilie Európskej únie sústreďuje na dve základné úlohy – zabezpečenie výraznejšieho, trvalého rastu a väčšieho počtu a lepších pracovných miest. V novom partnerstve pre rast a pracovné miesta sa zdôrazňuje význam podpory kultúry priaznivejšej voči súkromnému podnikaniu a vytvorenie prostredia podporujúceho MSP.

1.2 Potreba vytvoriť priaznivejšiu spoločenskú klímu pre súkromné podnikanie je založená na jednotnej politike, s cieľom nielen zmeniť paradigmy, ale aj zlepšiť schopnosti Európanov a odstrániť prekážky, ktoré stoja v ceste začínajúcim podnikom a prenosu a rastu podnikov.

1.3 Súkromné podnikanie je najdôležitejšou schopnosťou pre rast, zamestnanosť a osobné naplnenie. Keďže sa uznáva, že podnikateľské schopnosti by sa mali nadobúdať v rámci celoživotného vzdelávania, toto oznámenie sa preto zameriava na vzdelávanie od základnej školy po univerzitu, vrátane stredoškolského odborného vzdelávania (počiatočná odborná príprava) a technických vysokých škôl.

1.4 Formálne vzdelávanie v Európe už tradične nenapomáha súkromnému podnikaniu a samozamestnávaniu a hoci sa pripravuje mnoho iniciatív zameraných na súkromné podnikanie, nie sú vždy súčasťou jednotného rámca. Cieľom návrhov Komisie je pomôcť na základe podkladov a osvedčených postupov sformulovať systematickejšie prístupy k vzdelávaniu v oblasti podnikania a posilniť úlohu vzdelávania pri vytváraní kultúry priaznivejšej voči súkromnému podnikaniu v európskych spoločnostiach. Väčšinu opatrení je potrebné prijať na vnútroštátnej alebo miestnej úrovni.

1.5 Toto oznámenie bude slúžiť ako referenčný dokument na preskúmanie pokroku, ktorý sa dosiahol pri tvorbe politiky, najmä prostredníctvom lisabonských správ, ktoré budú členské štáty predkladať na základe jednotného usmernenia týkajúceho sa rastu a zamestnanosť.

2. Všeobecné pripomienky EHSV

2.1 Výbor víta návrh Komisie. Ak sa má dosiahnuť cieľ posilnenia hospodárskeho rastu potrebného pre úspešné udržanie európskeho sociálneho modelu a úspešnú realizáciu Lisabonskej stratégie, sú podnikateľské aktivity dôležité. Európa potrebuje viac podnikateľov s potrebnými schopnosťami, ktoré im umožnia úspešne konkurovať na trhoch. Komisia uznáva, že prínos vzdelávania v oblasti súkromného podnikania sa neobmedzuje iba na vznik ďalších nových podnikov, inovačných podnikov a vytvorenie nových pracovných miest. Podnikateľské paradigmy a podnikateľské myslenie treba vnímať ako základnú schopnosť a príležitosť pre profesionálny rast, a tiež ako podstatnú súčasť osobného rozvoja. Posilňuje kreativitu, inovatívnosť a sebadôveru, rozvíja ducha iniciatívy a pomáha jednotlivcom, aby sa naučili vysporiadať sa s neúspechom. Ide o trpezlivé rozvíjanie podnikateľského ducha, a nielen o to, ako sa stať ekonómom či manažérom. Podnikateľské vzdelanie umožňuje zamestnancom viac si uvedomovať ich pracovné prostredie a využiť šance. Podnikateľský duch sa týka schopnosti jednotlivca premeniť myšlienky na činy ⁽¹⁾.

2.2 EHSV plne podporuje myšlienku, že zmena paradigmy, myslenia či postojev je kľúčová, ak chceme dosiahnuť nárast počtu podnikateľov, a musí sa začať už v prvej fáze vzdelávania. Podnikateľské myslenie treba vnímať ako proces celoživotného vzdelávania, ktorý sa začína už na základnej škole. Tu sa kladú základy špecifických podnikateľských zručností ako nadstavba všeobecného vzdelania a kultúry získanej formou vzdelávania – tvorivosť, aktívny vzťah k poznávaniu a učeniu sa. To môže poskytnúť vyššiu flexibilitu v rôznych fázach života jednotlivca a pomôcť pri dosahovaní rovnováhy medzi pracovným a osobným životom žien a mužov. Je potrebné zohľadniť úlohu rodín a ich postoje k súkromnému podnikaniu.

2.3 Výbor víta závery jarného zasadnutia Rady ⁽²⁾. Európska rada zdôrazňuje potrebu vytvoriť vo všeobecnosti pozitívnu podnikateľskú klímu a vyzýva členské štáty, aby zintenzívnili príslušné opatrenia, vrátane vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti rozvoja podnikania. V národných reformných programoch, ako aj v správach by mali byť výslovne uvedené opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia pre MSP všetkých typov a veľkostí a na povzbudenie väčšieho počtu ľudí, najmä žien a mladých ľudí, aby sa stali podnikateľmi.

2.4 Výbor oceňuje návrh týkajúci sa vytvorenia kontaktných miest, ktoré podporia rýchle a jednoduché zakladanie podnikov. Toto je veľmi dôležité pre všeobecný rast a zvýšenie počtu pracovných miest. Ako výbor už konštatoval, sú však bariéry pri podnikaní pred procesom založenia podniku a po

ňom oveľa komplikovanejšie, ako sa pôvodne predpokladalo. Prílišné zameranie sa na čo najrýchlejšiu registráciu podniku môže mať nezamýšľaný dôsledok, a to skrátenie potrebného času na dôležitý prieskum, plánovanie, vytvorenie kapacít a všeobecné zváženie zo strany podnikateľa, ktoré predchádzajú založeniu nového podniku ⁽³⁾. Výbor v tejto súvislosti opakuje, že je potrebné zohľadniť nielen založenie, ale aj prenos podniku.

2.5 Právne, fiškálne a finančné otázky a faktory, ktoré ovplyvňujú podnikanie, boli predmetom predošlých stanovísk výboru ⁽⁴⁾.

2.6 Hoci výbor podporuje a súhlasí s návrhmi a odporúčaniami v oznámení, chcel by zároveň predložiť tieto pripomienky:

3. Špecifické pripomienky EHSV

3.1 Podnikateľské paradigmy a podnikateľské myslenie vo vzdelávaní

3.1.1 Vytvorenie podnikateľských paradigiem a podnikateľského myslenia je procesom celoživotného učenia sa, ktorý sa musí začať už v prvých fázach a ktorý by sa mal vinúť ako „červená niť“ celým systémom vzdelávania. Základné a stredné školy, ako aj inštitúcie vyššieho vzdelávania by mali vytvárať lepší základ pre osvojenie si schopností a vlastností, ktoré umožňujú neskôr samostatnosť a podnikavosť. Dostatočne kvalitné a široké formálne vzdelanie potom umožní účinnejšiu špecificky zameranú prípravu na podnikanie. Nedávny prieskum ⁽⁵⁾ ukázal, že programy odbornej prípravy v oblasti podnikania zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri motivovaní mladých ľudí zväziť samozamestnanie ako jednu z možností profesionálneho vývoja. Zistilo sa tiež, že tieto programy zlepšujú schopnosti študentov riešiť problémy, rozvíjajú sebadôveru a sprostredkujú hodnotu spolupráce a tímovej práce. Vzdelávanie v oblasti podnikania podporuje aktívnu účasť na vzdelávaní a oslabuje vnímanie vzdelávania ako pasívneho prijímania. Štúdia v univerzity v Lunde ⁽⁶⁾ preukázala, že ľudia nadobúdajú podnikateľské schopnosti praktickými skúsenosťami a praktickou činnosťou, a nielen formálnym vzdelávaním.

3.1.2 Rozvíjanie podnikateľských paradigiem a podnikateľského myslenia je dôležité, a to v rámci teoretického, ako aj odborného a vyššieho vzdelávania, a môže mať dodatočný pozitívny účinok pri zvyšovaní záujmu o rôzne

⁽¹⁾ KOM(2005) 548 – Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o kľúčových zručnostiach pre celoživotné vzdelávanie.

⁽²⁾ Zasadnutie Európskej rady v Bruseli, 23.-24. marca 2006 – Závery predsedníctva.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Zelená kniha – Súkromné podnikanie v Európe“ (spravodajca: pán Ben Butters), Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 58.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Akčný plán: Európska agenda pre podnikanie“ (spravodajca: pán Ben Butters), Ú. v. EÚ C 74, 23.3.2005, s. 1, stanovisko EHSV na tému „Zelená kniha – Súkromné podnikanie v Európe“ (spravodajca: pán Ben Butters), Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 58.

⁽⁵⁾ Enterprise 2010 the next generation [Podnikanie 2010 ďalšia generácia], prieskum organizácie Junior Achievement Young Enterprise, september 2005.

⁽⁶⁾ „Entrepreneurship, Career Experience and Learning – Developing our Understanding of Entrepreneurship as an Experiential Learning Process“ [„Podnikanie, profesionálny vývoj a učenie – Rozvíjanie nášho chápania podnikania ako experimentálneho procesu učenia“], dizertácia, ktorú predložil Diamanto Politis v roku 2005, Inštitút ekonomiky a manažmentu, Univerzita v Lunde

formy vzdelávania. Výbor v tejto súvislosti konštatuje, že existujú rôzne druhy podnikateľskej kultúry, ktoré treba zobrať do úvahy pri vypracúvaní vzdelávacích programov.

3.1.3 Jedným z riešení je rozvíjať konkrétne a v primeranom čase kontakty medzi školami, podnikmi, vládou, relevantnými orgánmi a miestnou komunitou. Riadiace orgány vzdelávacích inštitúcií a podnikatelia by mali spolupracovať na rozvoji čo najlepšieho vzdelávania. Zamestnávateľi a zamestnanci by mali byť viditeľní a mali by sa vhodným spôsobom zapájať do vzdelávania. Výbor súhlasí s Komisiou, že je potrebné jasne poukázať na dôležitosť podnikania a podnikanie by sa malo stať organickou súčasťou učebných osnov. To všetko by mali spravovať príslušné implementačné opatrenia. Horizontálny charakter podnikania je výzvou na úzku spoluprácu medzi všetkými zainteresovanými ministerstvami (školy/priemysel/hospodárstva) s cieľom zabezpečiť koordinovaný postup.

3.1.4 Je tiež potrebné podporiť rôzne národné a miestne iniciatívy, ako aj výmenu osvedčených postupov. Je dôležité zapájať do tejto práce aj organizovanú občiansku spoločnosť (vrátane sociálnych partnerov a iných organizácií).

3.1.5 V celom procese je potrebné vyjadrovať plnú podporu učiteľom. Učitelia si musia dostatočne uvedomovať kladné aspekty vzdelávania v oblasti podnikania a treba im ukázať cesty, ako možno implementovať takéto programy, a to už od základných škôl. Školy preto musia mať na jednej strane všetky potrebné ľudské a finančné zdroje, no na druhej strane aj dostatočnú nezávislosť, aby mohli splniť túto úlohu a iné projekty. Učitelia musia pochopiť, že komplexné vzdelávanie ich žiakov a študentov musí obsahovať aj prvky nezávislosti, zvedavosti a kritického prístupu, ktoré ich dokážu stimulovať a pomôžu im rozvíjať podnikateľské myslenie. Učitelia musia preto dostať podporu a pocítiť, že táto forma vzdelávania môže byť aj zdrojom obohatenia osobnosti.

3.1.6 Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že oznámenie sa nezaobrá podrobnejšie rodovým aspektom, hoci je tak uvedené v jeho úvode. Podiel dievčat, ktoré sa zúčastňujú aktivít minipodnikov na stredných školách je rovnaký ako podiel chlapcov, v niektorých krajinách je podiel dievčat dokonca vyšší. Napriek tomu prieskumy preukazujú, že je pravdepodobnejšie, že muži si založia a budú vlastniť podnik a že majú viac dôvery vo svoje podnikateľské schopnosti (7). Tento fenomén si zasluhuje podrobnejšie preskúmanie a týka sa systému vzdelávania vo všeobecnosti.

3.1.7 Postihnuté i nepostihnuté osoby by mali mať rovnaké možnosti vstúpiť na podnikateľskú dráhu. Vzdelávanie a odborná príprava v oblasti súkromného podnikania by mala zohľadniť tieto skutočnosti a poskytnúť osobám, ktorých sa to týka, príslušnú podporu. Do tohto procesu by mali byť zapojené dôležité organizácie osôb so zdravotným postihnutím na európskej, národnej a miestnej úrovni.

(7) Global Entrepreneurship Monitor [Monitor globálneho súkromného podnikania], výkonná správa 2005.

3.2 Rozširovanie osvedčených postupov a následné opatrenia

3.2.1 Oznámenie Komisie identifikuje a predstavuje to, čo sa v tejto oblasti už dosiahlo, na základe osvedčených postupov. Hlavná pozornosť by sa teraz mala zameriavať na to, ako ďalej implementovať a rozširovať tieto poznatky, návrhy a odporúčania.

3.3 Rozširovanie osvedčených postupov

3.3.1 Výbor si je vedomý toho, že v členských štátoch existujú príklady rozširovania učebných osnov o témy a aktivity zamerané na vytváranie kompetencií žiaducich pre budúce podnikanie a chcel by pridať ďalší príklad k tým, ktoré sú uvedené v oznámení. Verejné orgány, ako aj súkromní aktéri sú zapojení do odbornej prípravy v oblasti súkromného podnikania. Je však potrebné overiť, či je možná širšia platnosť a účinnosť takýchto vzdelávacích experimentov, akým je napr. model nazvaný „podnikateľský rebríček“ (8). Tento model s rôznymi stupňami od vzdelávania na základných školách až po výskum sa už osvedčil ako úspešný spôsob výchovy k podnikateľským iniciatívam, ktorý začína v skorých štádiách vzdelávania a pokračuje na nasledujúcich stupňoch.

- 7-roční žiaci: „Záblesky génia“ vytvárajú jednoduché a praktické inovácie,
- 15-roční žiaci a študenti: informovanie a aktívna účasť podnikov, organizácií a orgánov na vzdelávacom procese,
- 18-roční študenti: Staňte sa mladými podnikateľmi a založte si minipodniky,
- vyššie vzdelávanie: špeciálne fakulty a programy pre rozvoj súkromného podnikania.

3.3.2 Dôležité je vytvorenie fóra osvedčených postupov. Ďalej je potrebné rozvíjať v členských štátoch iniciatívy, ktoré už boli realizované v praxi s cieľom identifikovať a zabezpečiť výmenu osvedčených postupov a koordinovať ich zo strany Komisie. Dôležitou súčasťou tohto procesu sú každoročné konferencie v rámci Európskej charty malých podnikov. Výbor sa tiež teší na konferenciu, ktorú Komisia zorganizuje na jeseň 2006 ako ďalšie podujatie v súvislosti s oznámením o posilňovaní podnikateľských paradigiem a podnikateľského myslenia. Výbor žiada, aby do tejto konferencie boli zapojení všetci dôležití verejní a súkromní aktéri, a navrhuje, aby rôzne modely, napr. „podnikateľský rebríček“, boli zavedené ako prípadové štúdie. Na tomto fóre je dôležité prediskutovať úspešné modely, ktoré už začínajú posilňovať podnikateľské myslenie na základných školách, a ktoré možno rozvinúť tak, aby vyhovovali národným kritériám a učebným osnovám iných členských štátov. Výbor tiež navrhuje, aby sa takáto konferencia zachytávajúca daný stav konala každoročne s cieľom vyhodnotiť realizáciu odporúčaní Komisie.

(8) Model zaviedla Konfederácia švédskeho podnikania.

3.3.3 Komisia v oznámení uvádza porovnanie s USA, kde sú podnikateľské aktivity podporované viac ako v Európe. V predošlom stanovisku výboru bolo uvedené, že pri porovnaní s USA je podiel Európanov, zakladajúcich vlastné podniky, nižší a že Európania v oveľa vyššej miere uprednostňujú zamestnanecký pomer pred samozamestnaním. Veľa pozorovateľov zastáva názor, že európsky sociálny model je jedným z hlavných dôvodov, prečo väčší podiel ľudí v Európe uprednostňuje zamestnanecký pracovný pomer. Je potrebné zvážiť, a) či tieto údaje sú adekvátne na použitie benchmarkingu aktivity EÚ v členských štátoch a na porovnanie so situáciou vo zvyšku sveta, b) účinok tohto uprednostňovania zamestnaneckého pomeru pred samozamestnaním, c) či to priamo súvisí s nedostatkom podnikateľskej dynamiky v Európe, a d) či riešenia sú pre európsku spoločnosť akceptovateľné⁽⁹⁾.

3.3.4 Súkromné podnikanie je dôležité pre spoločnosť ako celok. Na podporu a zvýšenie povedomia o kultúre podnikateľského myslenia, ako aj pochopenia významu súkromného podnikania pre celkový vývoj krajiny výbor navrhuje, aby bol rok 2009 vyhlásený za Európsky rok súkromného podnikania. Výbor v tejto súvislosti konštatuje, že v roku 2010 sa uskutoční predbežné vyhodnotenie viacerých relevantných programov Spoločenstva. Je potrebné vytvoriť pozitívny postoj verejnosti k súkromnému podnikaniu. Uvedený rok by tiež poskytol príležitosť skonsolidovať a posilniť existujúce osvedčené postupy. Európsky rok súkromného podnikania by mohol zohrávať úlohu pri sprostredkovaní európskych záležitostí a približovaní EÚ k jej občanom.

3.3.5 Ako výbor už zdôraznil, médiá zohrávajú kľúčovú úlohu pri sprostredkovaní ducha súkromného podnikania a chápania, ako podnikanie funguje. Existuje však trend klásť prílišný dôraz na veľké podniky a tiež na nadnárodné korporácie. Je potrebné definovať stratégie na zvýraznenie úlohy podnikateľa s cieľom posilniť imidž malých podnikov

a mikropodnikov, špecializovaných firiem, služieb a tradičných a remeselných aktivít⁽¹⁰⁾.

3.4 Následné opatrenia

3.4.1 Keďže vzdelávanie a odborná príprava sú medzi oblasťami, za ktoré zodpovedajú členské štáty, má otázka následných opatrení a realizácie kľúčový význam. Výbor konštatuje, že predošlé hodnotiace správy v rámci Charty malých podnikov sú nahrádzané všeobecnými správami vytvorenými ako súčasť Lisabonskej stratégie (Jednotné usmernenia pre rast a pracovné miesta, usmernenie č. 15). Výbor však zastáva názor, že by mohli byť vytvorené aj národné tabuľky. Komisia musí definovať kvalitatívne a kvantitatívne tabuľky na vyhodnotenie pokroku efektívnym spôsobom a v dlhodobom rámci, pričom musí rešpektovať zásadu subsidiarity a špecifickú situáciu každej krajiny. Návrhy v záverečnej správe expertnej skupiny „Vzdelávanie pre súkromné podnikanie“⁽¹¹⁾ sú platné.

3.4.2 Výbor konštatuje, že viaceré vzdelávacie programy Spoločenstva by mohli finančne prispieť k úsiliu posilniť podnikateľského ducha, predovšetkým programy Erasmus a Leonardo, štrukturálne fondy, najmä Európsky sociálny fond, a budúci Program konkurencieschopnosti a inovácií (Competitiveness and Innovation Programme – CIP). Zdá sa však, že tieto podporné možnosti nie sú skoorodované. Je preto potrebná stratégia zosúladená na úrovni Spoločenstva a zameraná na podporu podnikateľského ducha. Je nutné jasne identifikovať metódy a financovanie a informovať účastníkov procesu na všetkých úrovniach o rôznych možnostiach zabezpečenia financovania zo strany Spoločenstva.

3.4.3 Výbor zamýšľa pokračovať v následných opatreniach nadväzujúcich na prioritné aktivity fínskeho predsedníctva Rady s cieľom uvoľniť podnikateľský potenciál, na čo vyzvala Európska rada⁽¹²⁾.

V Bruseli 6. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Zelená kniha – Súkromné podnikanie v Európe“ (spravodajca: pán Ben Butters), Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 58.

⁽¹⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Zelená kniha – Súkromné podnikanie v Európe“ (spravodajca: pán Ben Butters), Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 58.

⁽¹¹⁾ Záverečná správa expertnej skupiny „Vzdelávanie pre súkromné podnikanie“ s názvom Making progress in promoting entrepreneurial attitudes and skills through Primary and Secondary education [Dosahovanie pokroku pri podporovaní podnikateľských postojov a schopností na základných a stredných školách], vypracovaná vo februári 2004.

⁽¹²⁾ Zasadnutie Európskej rady v Bruseli, 23.-24. marca 2006 – Závery predsedníctva.

PRÍLOHA I

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov boli zamietnuté v priebehu diskusie:

Hlavné body stanoviska EHSV, zarážka 14

Zmeniť takto:

~~„zavedenie Európskeho roka súkromného podnikania na základe návrhu Komisie;“~~

Výsledok hlasovania

Hlasy za: 48

Hlasy proti: 62

Zdržali sa: 18

Bod 3.3.4

Zmeniť takto:

~~„Súkromné podnikanie je dôležité pre spoločnosť ako celok. Na podporu a zvýšenie povedomia o kultúre podnikateľského myslenia, ako aj pochopenia významu súkromného podnikania pre celkový vývoj krajiny výbor navrhuje, aby bol rok 2009 vyhlásený za Európsky rok súkromného podnikania vyzýva Komisiu, aby prijala primerané opatrenia. Výbor v tejto súvislosti konštatuje, že v roku 2010 sa uskutoční predbežné vyhodnotenie viacerých relevantných programov Spoločenstva. Je potrebné vytvoriť aby sa vytvoril pozitívny postoj verejnosti k súkromnému podnikaniu. Uvedený rok by tiež poskytol príležitosť skonsolidovať a posilniť existujúce osvedčené postupy. Európsky rok súkromného podnikania by mohol zohrávať úlohu pri sprostredkovaní európskych záležitostí a približovaní EÚ k jej občanom.“~~

Výsledok hlasovania

Hlasy za: 60

Hlasy proti: 73

Zdržali sa: 13

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Biela kniha o európskej komunikačnej politike“

KOM(2006) 35, konečné znenie

(2006/C 309/24)

Rada Európskej únie sa 1. februára 2006 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom *Bielu knihu o európskej komunikačnej politike*

V súlade s článkom 19 ods. 1 vnútorného poriadku rozhodol výbor na svojom 424. plenárnom zasadnutí 15. a 16. februára 2006 zriadiť podvýbor pre prípravu prác v danej veci.

Podvýbor pre európsku komunikačnú politiku poverený vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijal svoje stanovisko 22. júna 2006. Spravodajkyňou bola **pani Jillian van Turnhout**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza zo 6. júla 2006) 108 hlasmi za, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

Názory výboru na päť otázok obsiahnutých v uvedenej Bielej knihe Komisie sú podrobne rozpisané ďalej. Vo všeobecnosti výbor podporuje myšlienku vytvorenia dodatočnej Európskej charty alebo kódexu správania, ktorá by stanovovala základné princípy, avšak opätovne vyzýva Komisiu, aby riešila problém chýbajúceho právneho základu pre komunikačnú politiku. Výbor upriamuje pozornosť na dvojité problémy v oblasti zdrojov; nedostatok prostriedkov a demotivujúco komplikované postupy na ich získanie. Výbor víta s nadšením praktické návrhy týkajúce sa otázok ako občianska výchova, zdôrazňuje, že prvotnú zodpovednosť za mnohé z týchto otázok nesú členské štáty a vyzýva okrem iného ministrov školstva, aby prediskutovali spoločný prístup k dejinám Európskej únie. Na to, aby sme oslovili občanov, je potrebný súbor jasných a prítiažlivých signálov, jasná vízia, s ktorou by sa občania mohli stotožniť, a na strane druhej vhodná forma a nástroje komunikácie. EHSV sa rád zapojí do spolupráce s inými inštitúciami a zaznamenáva mnohé medziinštitucionálne pokroky dosiahnuté na centrálnej úrovni. Výbor, ktorý sa silne zasadzuje za decentralizovaný prístup, by však rád vyzval Komisiu, aby sa aj naďalej zaoberala otázkou, ako by mohla byť uľahčená skutočná synergie a medziinštitucionálna spolupráca na decentralizovanej úrovni. Výbor navrhuje, aby sa prísľúbené addendum k dohode o spolupráci medzi Európskou komisiou a Európskym hospodárskym a sociálnym výborom, ktoré má byť pripravené po tejto Bielej knihe, zaoberalo práve touto otázkou.

2. Dôvodová správa

2.1 Biela kniha Európskej komisie o európskej komunikačnej politike (KOM(2006) 35, konečné znenie) bola prijatá 1. februára 2006. Je tretím dokumentom na tému komunikácie

prijatým Európskou komisiou v priebehu siedmich mesiacov. Ďalšími dvoma boli: interný akčný plán (SEC(2005) 985, konečné znenie), prijatý 20. júla 2005 a oznámenie „Príspevok Komisie k obdobiu hodnotenia a po ňom: Plán D pre demokraciu, dialóg a diskusiu“ (KOM(2005) 494, konečné znenie), prijatý 13. októbra 2005. Biela kniha vyzýva inštitúcie a orgány Európskej únie, aby na ňu reagovali prostredníctvom bežných inštitucionálnych kanálov. Stanovuje obdobie šiestich mesiacov na konzultácie, po ktorom navrhuje prehodnotenie situácie s cieľom navrhnuť akčné plány pre každú oblasť činnosti.

2.2 Samotný Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal dve stanoviská zaoberajúce sa oblasťou komunikácie: prvé na tému „Obdobie reflexie: štruktúra, témy a rámec hodnotenia diskusie o Európskej únii“ (CESE 1249/2005⁽¹⁾) bolo prijaté 26. októbra 2005 a adresované Európskemu parlamentu; druhé stanovisko, stanovisko k „Plánu D“ Európskej komisie (CESE 1499/2005⁽²⁾) bolo prijaté 14. decembra 2005. Obe stanoviská obsahovali viacero praktických odporúčaní. Komunikačná skupina EHSV na svojej schôdzi 6. apríla 2006 začala proces systematického preverovania implementácie týchto odporúčaní.

2.3 Stanovisko k Bielej knihe by preto nemalo presahovať oblasť, ktorou sa výbor už zaoberal a stále sa ešte zaoberá. Malo by sa skôr snažiť reagovať na päť základných oblastí stanovených v Bielej knihe, ktorými sú:

— Stanovenia spoločných princípov: ktorým smerom treba napredovať?

— Ako osloviť občanov?

— Ako efektívnejšie zapojiť médiá do komunikácie o Európe?

— Čo sa dá ešte urobiť v oblasti prieskumu európskej verejnej mienky?

— Spolupracovať.

(¹) Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 42-46.

(²) Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 92-93.

2.4 Okrem oboch už uvedených stanovísk výboru a Bielej knihy Komisie má podvýbor a jeho spravodajca viacero ďalších zdrojov, z ktorých čerpajú podnety:

- Súhrnné zápisy z rozpráv, ktoré prebehli na plenárnych zasadnutiach EHSV od júna 2005, vrátane diskusie z 20. apríla 2006, ktorá bola špecificky zameraná na už uvedené témy obsiahnuté v Bielej knihe.
- Odporúčania, ktoré sú výsledkom činnosti pracovných skupín na fóre zainteresovaných strán pod názvom „Preklopenie priepasti“, organizovanom EHSV 7. – 8. novembra 2005 (v Bruseli).
- Súhrnné zápisnice z rôznych diskusií v rámci komunikačnej skupiny.
- Stanovisko výboru z vlastnej iniciatívy adresované júlovému zasadnutiu Európskej rady, ktoré bolo prijaté 17. mája 2006.
- Odporúčania, ktoré sú výsledkom činnosti pracovných skupín na decentralizovanom fóre zainteresovaných strán pod názvom „Preklopenie priepasti“, organizovanom EHSV 9. – 10. mája 2006 (v Budapešti).

2.5 Toto stanovisko k Bielej knihe je rozdelené na päť častí, podľa piatich oblastí, ktoré Komisia načrtla vo svojom dokumente a obmedzuje sa na analýzu jednej alebo len niekoľkých kľúčových otázok v každej časti.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 *Stanovenia spoločných princípov: ktorým smerom treba napredovať?*

3.1.1 V špecifickej oblasti sprostredkovania Európy zohrávajú základnú úlohu členské štáty. V mnohých iných oblastiach sú to podniky, sociálni partneri, časti občianskej spoločnosti. Stručne povedané, je to samotná dynamická spoločnosť, ktorá hrá rozhodujúcu rolu. Tak tomu ale nie je v prípade sprostredkovania Európy všeobecne.

3.1.2 Základnou otázkou tu je, či výbor môže súhlasiť s návrhom Komisie, že „spoločné princípy a normy, ktorými by sa mali riadiť informačné a komunikačné aktivity zamerané na európske otázky, by sa mohli zakotviť v rámcovom dokumente – napríklad v Európskej charte alebo v Kódexe správania pri komunikácii. Cieľom by bolo zaviazat' všetkých aktérov (inštitúcie EÚ, vnútroštátne, regionálne a miestne vlády, mimovládne organizácie) spoločným záväzkom rešpektovať tieto princípy a zabezpečiť, aby komunikačná politika EÚ slúžila záujmom občanov.“

3.1.3 Výbor chápe, že základnou obavou Komisie je v tomto kontexte chýbajúci skutočný právny základ, na ktorom by mohli byť založené informačné a komunikačné aktivity EÚ. Výbor sa už k tejto otázke jasne vyjadril. V bode 3.7 svojho stanoviska k obdobiu reflexie z 26. októbra 2005⁽³⁾ adresovaného Európskemu parlamentu výbor konkrétne vyzýva Komisiu, aby „zvážila presadenie legislatívneho návrhu na skutočnú komunikačnú politiku a tým by konfrontovala „skrytú“ otázku absencie právneho základu. Dôsledkom uvedeného je existencia veľkého množstva neformálnych mechanizmov a nevyrovnaných prístupov. Samotné zostavenie takéhoto návrhu by podľa názoru výboru podnietilo diskusiu.“

3.1.4 Biela kniha uvádza, že na konci konzultačného obdobia „predloží Komisia výsledky konzultácií a posúdi, či navrhne chartu, kódex správania alebo iný nástroj“. Výbor sa obáva takejto formulácie a vidí v nebezpečenstvo v tom, čo by mohlo byť potenciálnym prístupom, ktorý by Komisia navrhla.

3.1.5 Komisia uvádza výraz „spoločné princípy a normy“, pričom za základ považuje osvedčenú prax z niektorých členských štátov. Takéto princípy a normy by však museli presahovať oblasť komunikácie a informácií. Jednoduché vyhlásenie princípov, s ktorými by všetci súhlasili – v skutočnosti už súhlasia – by nebolo žiadnym prínosom. Na druhej strane by sa charta alebo kódex mohli javiť ako obmedzujúce. Takéto princípy sú už navyše zakorenené v množstve základných dokumentov. Na druhej strane, pokiaľ je zámerom vypracovanie kódexu správania pre médiá a iných aktérov komunikácie, mohlo by to byť chápané ako pokus o zmanipulovanie diskusie alebo umlčanie euroskeptického prístupu. Cieľ zapojenia všetkých aktérov sa okrem toho javí ako nerealistický, keďže, ako ukazujú ponaučenia, ktoré by si inštitúcie mali vziať zo skúseností s referendumami vo Francúzsku a Holandsku, rastúci počet aktérov neznamena automatickú podporu európskeho integračného procesu. A napokon, ak by mali všetci aktéri uvedení v Bielej knihe podpísať takýto kódex, znamenalo by to, že všetci nesú rovnakú zodpovednosť za výzvy v oblasti komunikácie, ktorým teraz Európska únia čelí. Výbor sa domnieva, že vyvolávať takýto dojem by bolo zavádzajúce, keďže prvotnú zodpovednosť nesú – a aj by mali niesť – vlády jednotlivých členských štátov.

3.1.6 Výbor pozoruje s obavami skutočnosť, že Komisia vytvára osobitné internetové fórum, aby získala názory na to, do akej miery je takýto rámcový dokument žiadaný. Nie všetci občania majú prístup k takémuto internetovému fóru. Bolo by dôležité, aby takáto konzultácia bola podporená aj inými, tradičnejšími médiami.

⁽³⁾ „Obdobie reflexie: Štruktúra, témy a rámec hodnotenia rozpravy o Európskej únii“, Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 42-46.

3.2 Ako osloviť občanov?

3.2.1 Výbor poznamenáva, že finančné prostriedky sú značne obmedzené. Okrem toho postupy stanovené na základe nového finančného nariadenia pre čerpanie prostriedkov z fondov bezpochyby zdržiavajú a odrádzajú od mnohých dobre myslených aktivít občianskej spoločnosti.

3.2.2 Úspešne vyjsť v ústrety občanom si vyžaduje reagovať na príčiny ich skepticizmu: po prvé, časti spoločnosti sú čoraz kritickejšie voči výsledkom a vplyvu politických rozhodnutí na ich pracovné a životné podmienky. Po druhé, jasne chýba politická diskusia a preto aj potreba komunikácie, ale je potrebné zmeniť spôsob tejto komunikácie, aby bola úspešná.

3.2.3 Efektívna komunikácia si vyžaduje najmä rad jasných a atraktívnych posolstiev, jasnú víziu, ktorú by občan mohol akceptovať. Občania chcú, aby Európa bola politickým projektom, vrátane socio-ekonomického projektu, európskym modelom, zachovávajúcim sociálnu súdržnosť a zlepšujúcim konkurencieschopnosť. Niektoré krajiny už ukázali, že je to možné.

3.2.4 Komunikácia je centralizovaná a Európa vycentrovaná. Existuje len na európskej úrovni, medzi európskymi aktérmi a inštitúciami a ľuďmi, ktorí sa už zblížili s európskym projektom. Okrem toho využíva nástroje, napríklad konzultácie prostredníctvom internetového fóra, ktoré oslovia len selektívne skupiny občanov. Aby sme sa dostali ďalej, je potrebné vyvinúť komunikačné aktivity, ktoré by zahŕňali aj iných aktérov než len európske inštitúcie a tých, ktorí sa už zblížili s EÚ, a diskusie musia byť skutočne decentralizované – t. j. musia sa uskutočniť na národnej, regionálnej a miestnej úrovni a zapojiť aj rozhodujúcich činiteľov a médiá na týchto úrovniach (ktorých je občas potrebné presvedčiť ako prvých).

3.2.5 V tejto súvislosti predkladá Biela kniha množstvo praktických návrhov, ktoré siahajú od občianskej výchovy až po spoločné otvorené diskusie. Výbor podporuje najmä argumenty v prospech občianskej výchovy. Ako však uvádza Biela kniha, článok 149 Zmluvy o založení ES jasne stanovuje, že členské štáty sú jediné zodpovedné za obsah výučby a organizáciu systémov vzdelávania. Preto tu opäť existuje dvojaké riziko, keď európske inštitúcie volajú po rozšírení občianskej výchovy. Na jednej strane riziko, že budú obvinené z miešania sa do vnútorných záležitostí vlád členských štátov, a na druhej strane by v podstate akceptovali zodpovednosť za niečo, za čo v skutočnosti žiadnu zodpovednosť nenesú.

3.2.6 Európska únia však potrebuje, aby jej občania prijali spoločný osud. Preto by bolo žiaduce, aby bola, v rámci vzdelávacích programov členských štátov, Európska únia prezentovaná a vysvetlená z historického i súčasného hľadiska ako spoločný politický projekt všetkých členských štátov a ich

obyvateľov. Túto otázku by mala otvorene prerokovať Rada ministrov školstva.

3.2.7 To však neznamená, že by európske inštitúcie nemali nič robiť. Práve naopak, všetky by sa mali viac zamerať na informovanie európskych občanov o prínose Európskej únie v rôznych oblastiach. Je potrebné identifikovať cieľové publikum a vyzdvihovať nespochybniteľné úspechy EÚ.

3.2.8 Všeobecnejšie sa dá povedať, že občania by mali mať pocit, že sú súčasťou plne transparentného regulačného a rozhodovacieho procesu.

3.3 Ako efektívnejšie zapojiť médiá do komunikácie o Európe?

3.3.1 V tejto časti Komisia navrhuje, že inštitúcie EÚ by mali byť lepšie vybavené komunikačnými nástrojmi a kapacitami a skúmať možnosti, ako preklenúť „digitálnu priepasť“. Výbor ľutuje skutočnosť, že zamýšľaný návrh Komisie na vytvorenie Európskej tlačovej agentúry bol vypustený z konečného návrhu Bielej knihy, keďže, ako to naznačili počiatočné reakcie, by tento krok vyvolal širokú diskusiu o povahe vzťahov medzi bruselskými médiami a európskymi inštitúciami.

3.3.2 Výbor podporuje opatrenia uvádzané v tejto časti. Vyzýva však Komisiu, aby rozlišovala medzi špecializovanými médiami a všeobecnými médiami. Špecializované médiá sú spravidla dobre informované a poskytujú informatívne mediálne pokrytie. Výbor by tiež rád zdôraznil, že hlavným vektorom informácií zostáva pre väčšinu európskych občanov televízia. Vyzýva preto Komisiu, aby túto skutočnosť, rovnako ako skutočnosť, že sa rapídne vyvíja digitálna televízia, vzala do úvahy pri vypracovávaní všeobecnej stratégie. V tejto súvislosti výbor podčiarkuje základný význam komunikácie s občanmi v ich vlastnom jazyku.

3.3.3 Čo sa výboru samotného týka, pokračuje v aktualizácii a zavádzaní svojho strategického komunikačného plánu. Toto zahŕňa prehodnotenie jeho komunikačných nástrojov a ich využitie, ako aj skúmanie inovatívnych metód (využitie metódy „open space“ 7. – 8. novembra 2005 (Brusel) a 9. – 10. mája 2006 (Budapešť) počas fóra zainteresovaných strán „Preklenutie priepasti“ sú povšimnutia hodnými príkladmi).

3.4 Čo sa dá ešte urobiť v oblasti prieskumu európskej verejnej mienky?

3.4.1 Komisia navrhuje sieť národných expertov a Observatórium európskej verejnej mienky. Komisia súhlasí so základnými návrhmi v tejto časti Bielej knihy. Najmä súhlasí s názorom, že Európska únia má k dispozícii vhodný nástroj vo forme Eurobarometra, napriek tomu, že sa domnieva, že Komisia by sa mala snažiť vytvoriť prepojenia a synergie aj s národnými inštitútmi na prieskum verejnej mienky.

3.4.2 Výbor sa tiež domnieva, že Komisia doteraz nevyčerpala v dostatočnej miere existujúce mechanizmy na zisťovanie verejnej mienky, ako napríklad Európsky hospodársky a sociálny výbor. V tejto súvislosti výbor s radosťou zaznamenal vyhlásenie zámeru zahrnuté do novej dohody o spolupráci medzi Európskou komisiou a Európskym hospodárskym a sociálnym výborom (podpísanej 7. novembra 2005). Štruktúrovanejšie využívanie výboru ako prieskumnej platformy je niečím, čo by malo byť rozvíjané v kontexte addenda k protokolu o spolupráci zo 7. novembra 2005, ktoré bude nasledovať po Bielej knihe.

3.5 Spolupracovať

3.5.1 V tejto časti Komisia uvádza niekoľko nových, štruktúrovaných foriem spolupráce. Pripomína úlohu, ktorú zohráva Európsky hospodársky a sociálny výbor a odkazuje na novú dohodu o spolupráci medzi týmito dvoma inštitúciami zo 7.

novembra 2005. Spolupráca medzi týmito dvoma inštitúciami je dobrá na centrálnej úrovni. Výbor sa však domnieva, že by bolo možné urobiť oveľa viac na podporu vytvárania synergií medzi zdrojmi Komisie a výboru na decentralizovanej úrovni. Opäť pripomínáme, že toto je oblasť, ktorou by sa malo podrobnejšie zaoberať addendum k dohode zo 7. novembra 2005, ktoré bude nasledovať po tejto Bielej knihe.

4. Pripomenutie predchádzajúcich odporúčaní výboru

4.1 Výbor pripomína svoje predchádzajúce odporúčania Komisii, týkajúce sa oblasti komunikácie, najmä tie, ktoré boli uvedené v prílohe stanoviska na tému „Obdobie reflexie: štruktúra, témy a rámec hodnotenia diskusie o Európskej únii“ (CESE 1249/2005 ⁽⁴⁾) a svoje stanovisko z mája adresované zasadnutiu Európskej rady 15. – 16. júna 2006.

V Bruseli 6. júla 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 42-46.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálna súdržnosť: naplniť európsky sociálny model“

(2006/C 309/25)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2006 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku navrhnúť stanovisko na tému „Sociálna súdržnosť: naplniť európsky sociálny model“

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. júna 2006. Spravodajcom bol pán Ehnmark.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza zo 6. júla 2006) 91 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky sociálny model je skutočnosťou, ktorá sa zakladá na jednote všestranných cieľov a na rôznorodosti v uplatňovaní. Tento model dokázal svoju hodnotu tým, že podnietil európske krajiny, aby budovali spoločnosti založené na súdržnosti, solidarite a konkurencieschopnosti. V nasledujúcich rokoch bude tento model čeliť mnohým novým výzvam. Súčasnou úlohou je naplniť obsah sociálneho modelu a pripraviť sa na budúcnosť.

1.2 Silu európskeho sociálneho modelu určuje vzájomné pôsobenie konkurencieschopnosti, solidarity a vzájomnej dôvery. Takto je model zároveň skutočnosťou a predstavou do budúcnosti. Ale nikdy ho v žiadnom zmysle nemožno považovať za „konečný“. Musí byť dynamický a reagovať na nové výzvy.

1.3 V tejto analýze sa európsky sociálny model neobmedzuje na tradičný význam výrazu sociálny. Keďže sa medzi jednotlivými sektormi vytvorili spojenia, výraz sociálny sa spája zároveň s hospodárskou aj environmentálnou problematikou. Až prijatím tejto obšírnej definície môže sociálny model poskytnúť nevyhnutnú inšpiráciu pri riešení budúcich výziev. S takouto širokou interpretáciou možno tento model označiť tiež ako európsky spoločenský model, medzi ktorého prvky patrí aj sociálny aspekt. Hoci v tejto analýze sa používa výraz sociálny.

1.4 Všetky národné systémy EÚ sa vyznačujú súladom medzi hospodárskou účinnosťou a sociálnym pokrokom. Správne navrhnuté politiky sociálneho a pracovného trhu sú pozitívnou posilou pre sociálnu spravodlivosť aj pre hospodársku účinnosť a produktivitu. Sociálna politika je produktívnym činiteľom.

1.5 EHSV určil súbor kľúčových prvkov európskeho sociálneho modelu, začínajúc úlohou štátu ako garanta a často tiež poskytovateľa činnosti na podporu sociálnej súdržnosti a spravodlivosti, s cieľom dosiahnuť vysokú úroveň zamestnanosti a poskytovania vysoko kvalitných verejných služieb. Ostatné kľúčové prvky sa týkajú medzi inými aj opatrení pre produktivitu a konkurencieschopnosť, pre riešenie environmentálnych problémov a pre výskum a vzdelávanie.

1.6 Podstatné sú úspechy európskeho sociálneho modelu v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti, ktoré sú výsledkom úsilia vyvíjaného počas niekoľkých desaťročí. Vznik európskeho sociálneho priestoru je najhmataateľnejším výsledkom. Ale to nemôže skryť nedostatky modelu, ako napríklad pretrvávajúcu sociálnu segregáciu, nemiznúce oblasti chudoby a trvalo vysokú nezamestnanosť predovšetkým medzi mladými ľuďmi.

1.7 Pre Európu a európsky sociálny model sú podstatné budúce výzvy. Patria sem konkurencieschopnosť a zamestnanosť, sociálne začlenenie a boj s chudobou, a vplyvy globalizácie. Ďalšie úlohy zahŕňajú otázky rovnosti pohlaví, migrácie a demografického vývoja.

1.8 Ak má byť európsky sociálny model prínosom pri tvorení európskej spoločnosti zajtraška, musí byť dynamický, otvorený výzvam, zmenám a reformám.

1.9 Európsky sociálny model bude platný, len pokiaľ ho budú občania Európy oceňovať a podporovať. Analýza a kľúčové body európskeho sociálneho modelu by sa mali použiť ako základ pre diskusiu a dialóg v členských štátoch, a tým poskytnúť občanom nové prostriedky vyjadrenia svojich názorov na to, akú Európu a aký sociálny model chcú.

1.10 Stručne, predpokladom tohto stanoviska je, že európsky sociálny model by mal prezentovať myšlienku demokratickej, zelenej, konkurencieschopnej, solidárnej a sociálne začleňujúcej oblasti pre všetkých občanov Európy.

2. Analýzy a pripomienky

2.1 Dôvody na predloženie stanoviska z vlastnej iniciatívy a definície

2.1.1 Úvod

2.1.1.1 Európsky sociálny model a jeho vlastnosti sa stali predmetom živej diskusie. Táto skutočnosť nie je prekvapujúca, pretože mnoho nedávnych udalostí rozprúdilo túto diskusiu. Návrh ústavnej zmluvy nezáskal podporu verejnosti a plány, ktoré načrtoľ, sa neuskutočnili. Aj ďalšie udalosti a vývoj

podnietili diskusiu o európskom sociálnom modeli: mdlý hospodársky výkon Európy a neúspech pri zvyšovaní zamestnanosti, demografický vývoj, pretrvávajúca globalizácia a jej následky, a intenzívna diskusia o návrhu smernice o službách. Začlenenie nových členských štátov je stále podnetom pre diskusie o budúcnosti EÚ.

2.1.1.2 Týmto stanoviskom EHSV prispel k prebiehajúcej diskusii. Toto stanovisko sa použije ako základ pre ďalší dialóg so sociálnymi partnermi a organizovanou občianskou spoločnosťou.

2.1.1.3 Východiskovým bodom stanoviska je uznanie skutočnosti, že existuje súbor hodnôt a predstáv, ale aj sociálna skutočnosť, ktoré možno nazývať spoločným názvom európsky sociálny model. Cieľom je preskúmať obsah tohto modelu a navrhnúť nápady a úlohy pre jeho ďalší rozvoj.

2.1.1.4 Sociálny model sa ako predstava pre Európu musí vyvíjať v symbióze s ďalšími predstavami pre Európu, hlavne s trvalo udržateľným rozvojom a s predstavou Európy, ktorá sa má stať najviac konkurencieschopnou spoločnosťou sveta založenou na poznatkoch a poskytovať viac a lepších pracovných miest a sociálnu súdržnosť.

2.1.2 Definícia a rozsah európskeho sociálneho modelu

2.1.2.1 Analýza európskeho sociálneho modelu sa musí začať so systémami hodnôt, ako sa vyvinuli v európskych krajinách. Systémy hodnôt sú základom pre všetky diskusie o všeobecných vlastnostiach sociálneho modelu. Európska únia je založená na určitých spoločných hodnotách: slobode, demokracii, rešpektovaní ľudských práv a dôstojnosti, na rovnosti, solidarite, dialógu a sociálnej spravodlivosti. Skutočnosť, že tento model sa čiastočne zakladá na právach – ako dokazuje sociálna charta – zdôrazňuje, že tento model sa zakladá na hodnotách.

2.1.2.2 V tejto analýze sa európsky sociálny model vníma v širokom zmysle. Sociálny model sa nemôže obmedzovať len na tradičný význam výrazu sociálny. Vzájomné pôsobenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych otázok vyžaduje širokú interpretáciu sociálneho modelu.

2.1.2.3 Navyše bol v tejto analýze európskeho sociálneho modelu zvolený dvojité prístup: zameranie na hodnoty a predstavy spolu s kľúčovými politikami na dosiahnutie predstáv. Sociálny model sa neobmedzuje na formuláciu predstáv, je tiež premenou predstáv na politickú skutočnosť. Úlohou modelu je podporiť a poskytnúť rámec pre riešenie nových otázok.

2.1.2.4 Predpokladom pre nasledujúcu analýzu je, že dnešný európsky sociálny model sa skladá z troch hlavných častí: ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov. Konkrétny rozvoj sociálneho modelu sa uskutočňuje na základe spolupôsobenia týchto troch sektorov a na pozadí vývojových trendov, ako napríklad globalizácia. Sila európskeho sociálneho modelu je daná tým ako na seba vzájomne pôsobia konkurencieschopnosť, solidarita a vzájomná dôvera. V tomto smere európsky sociálny model nemožno nikdy v žiadnom zmysle považovať za „konečný“. Musí byť dynamický a reagovať na výzvy z vonku aj z vnútra.

2.1.2.5 Túto predstavu možno zhrnúť do nasledujúcej vety: Európsky sociálny model prináša myšlienku demokratickej, zelenej, konkurencieschopnej, solidárnej a sociálne začleňujúcej oblasti pre všetkých občanov Európy.

2.1.2.6 V tomto kontexte je vhodné zdôrazniť spojenie medzi ekonomickou účinnosťou a sociálnou spravodlivosťou a súdržnosťou. Európsky sociálny model sa zakladá na obidvoch. Napriek rôznorodosti národných systémov existuje jasný európsky sociálny model, v ktorom sa všetky národné systémy krajín EÚ vyznačujú súdržnosťou medzi ekonomickou účinnosťou a sociálnym vývojom. Zároveň sociálny rozmer pôsobí ako produktívny činiteľ. Napríklad, dobrý zdravotný stav a politiky pracovného trhu prispievajú k dobrým hospodárskym výsledkom. Správne navrhnuté sociálne politiky a politiky pracovného trhu, podporované sociálnymi partnermi, môžu byť pozitívnou silou pre sociálnu spravodlivosť a súdržnosť, a zároveň pre ekonomickú účinnosť a produktivitu. Dávky v nezamestnanosti spolu s politikou aktívneho pracovného trhu stabilizujú hospodárstvo a predstavujú aktívne prispôsobenie sa zmenám prostredníctvom zvyšovania zručnosti a účinného hľadania zamestnania a preškolenia. Dobré zamerané vládne investície do prirodzenej infraštruktúry a ľudského kapitálu môžu slúžiť hospodárskym a sociálnym cieľom. Tieto dva aspekty môžu, a mali by sa vzájomne posilňovať. Aktívna účasť sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti môže zlepšiť súdržnosť a zvýšiť ekonomickú účinnosť.

2.1.2.7 Ďalšou možnosťou je poukázať na to, že ak by neexistovala sociálna Európa, vznikli by hospodárske aj politické náklady. Štúdia nákladov nesociálnej politiky vypracovaná pre Európsku komisiu odhalila podstatné hospodárske výhody sociálnej politiky vo význame efektívnosti alokácie, produktivity práce a hospodárskej stabilizácie. Štúdia dospela k záveru, že „sociálne politiky založené na investíciách do ľudských a sociálnych zdrojov prispievajú k vyššej ekonomickej účinnosti, pretože zlepšujú produktivitu a kvalitu pracovnej sily. Sociálna politika je preto produktívnym činiteľom, aj keď jej náklady sú všeobecne viditeľné krátkodobu, pričom zisky sa často objavujú až po dlhej dobe (1)“.

(1) Dr Didier Fouarge (3. január 2003). Cost of non-social policy: Towards an economic framework of quality social policies – and the costs of not having them (Náklady nesociálnej politiky: O hospodárskom rámci kvalitných sociálnych politík – a náklady bez nich)
(URL: <http://www.lex.unict.it/eurolabor/documentazione/altridoc/costs030103.pdf>).

2.1.2.8 Európske krajiny, a v niektorých prípadoch dokonca regióny, mali svoje špecifické historické skúsenosti, konflikty a formy ich riešenia. Sociálny konsenzus o správnej „rovnováhe“ hodnôt sa tiež odlišuje, aj keď nie zásadne. Na základe toho vzniklo mnoho inštitucionálnych foriem, prostredníctvom ktorých sa uplatňuje „sociálna ústava“ krajín – t. j. hodnoty sa premenili na legálne práva a oprávnenia – a v ktorých je zakotvené trhové hospodárstvo a právne, ústavné a štátne orgány. Európske zmluvy zdôrazňujú všeobecné hodnoty podporujúce sociálny model a zároveň aj trvajú na dôležitosti rešpektovania národnej rôznorodosti.

2.1.2.9 K tomu je potrebné pridať environmentálne otázky. Rýchlo narastajúce ceny energie, pretrvávajúce znečistenie ovzdušia a následný dopad na bývanie, dopravu a pracovný život porušia rovnováhu medzi ekonomickou účinnosťou a produktivitou, a sociálnou spravodlivosťou a súdržnosťou. A predsa sú aj tu príklady, v ktorých politiky na podporu udržateľnosti, môžu fungovať v súlade so snahou o dosiahnutie hospodárskych a sociálnych cieľov. Toto platí aj pre otázky verejného zdravia a bezpečnosti. Poškodzovaním životného prostredia vznikajú nové zdravotné problémy mladým aj starším. Príklad dokazuje potrebu lepšej integrácie environmentálnych otázok do európskeho sociálneho modelu.

2.1.2.10 Z tejto rôznorodosti inštitúcií niektorí usúdili, že v súčasnosti neexistuje nič také, ako európsky sociálny model. Buď existuje (aspoň) tolko modelov, koľko je krajín, alebo, v tom lepšom prípade, sa môžu združovať do príbuzných skupín.

2.1.2.11 EHSV v žiadnom prípade nechce znižovať význam tejto rôznorodosti, avšak upozorňuje na nasledujúce dôvody, prečo by mohlo byť opodstatnené hovoriť o jednotnom európskom sociálnom modeli:

- 1) Na rozdiel od predchádzajúcich prístupov, ktoré sa výslovne snažili rozlišovať určité skupiny **v rámci** európskeho kapitalizmu, sa z globálneho hľadiska medzi európskymi krajinami ako celkom a neeurópskymi vyspelými kapitalistickými krajinami (a najmä USA) objavili zásadné rozdiely vo výsledkoch.
- 2) Inštitucionálna rôznorodosť je omnoho dôležitejšia ako rôznorodosť sociálnych výsledkov v Európe, pretože mnohé inštitúcie sú funkčnými ekvivalentmi.
- 3) Európske ekonomiky sú stále užšie integrované, omnoho viac, ako v prípade ostatných regiónov, čím vzniká potreba spoločného prístupu v mnohých oblastiach politiky.
- 4) Jednoznačne, krajiny Európskej únie majú tiež nadnárodný, menovite európsky, rozmer pre svoje sociálne modely a odráža sa to v tom, že EÚ vytvorila „acquis sociálnej politiky“⁽²⁾.

⁽²⁾ Európske acquis sociálnej politiky zahŕňajú smernice týkajúce sa otázok, ako napríklad informovanosti zamestnancov o podmienkach zamestnania (91/533/EHS), ochrany tehotných pracovníčok (92/85/EHS), rodičovskej dovolenky (96/34/ES), pracovného času (2003/88/ES), ochrany mladých ľudí pri práci (94/33/ES) a práce na čiastočný úväzok (97/81/ES).

2.1.2.12 EHSV by rád navrhol, aby boli nasledujúce charakteristiky – sociálna realita, nie len súbor hodnôt, aj keď rôzne inštitucionalizovaných – prijaté ako zakladajúce kľúčové prvky európskeho sociálneho modelu, ktoré už sú v členských štátoch uskutočňované, alebo by mali byť realizované v rámci politiky.

- 1) štát nesie zodpovednosť za podporu sociálnej súdržnosti a spravodlivosti tým, že sa usiluje o dosiahnutie vysokej úrovne zamestnanosti a poskytuje alebo zabezpečuje vysoko kvalitné verejné služby (služby všeobecného záujmu) a vytvára prerozdelenie rozpočtov politiky;
- 2) vlády a sociálni partneri alebo iné zúčastnené strany poskytujú systémy sociálnej ochrany, ktoré zabezpečujú primerané poistenie alebo sociálnu ochranu proti hlavným rizikám (ako napríklad nezamestnanosť, choroba, staroba) na takej úrovni, ktorá chráni pred chudobou a sociálnym vylúčením;
- 3) základné zákonné (alebo kvázi zákonné) práva – uvedené v medzinárodných dohovoroch – ako napríklad právo združovania a právo na štrajk;
- 4) zapojenie zamestnancov na všetkých úrovniach spolu so systémami priemyselných vzťahov alebo autonómneho sociálneho dialógu;
- 5) pevný a jasný záväzok zaoberať sa otázkami rovnosti medzi mužmi a ženami vo všetkých častiach spoločnosti, a predovšetkým vo vzdelávaní a pracovnom živote;
- 6) politiky nevyhnutné pre riešenie otázok migrácie, predovšetkým v kontexte demografického vývoja v krajinách EÚ;
- 7) súbor právnych predpisov týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia a zamestnanosti, ktorý zabezpečuje rovnaké možnosti a chráni ohrozené skupiny, vrátane pozitívnych politík na riešenie špecifických potrieb znevýhodnených skupín (mladých, starších, znevýhodnených);
- 8) súbor opatrení makroekonomickej a štrukturálnej politiky, ktorý podporuje trvalo udržateľný, neinflačný hospodársky rast, podporuje obchodovanie na jednotnom trhu a poskytuje podporné opatrenia pre priemysel a poskytovateľov služieb, a predovšetkým pre podnikateľov a MSP;
- 9) nevyhnutné programy politík na podporu investícií do oblastí, ktoré sú podstatné pre budúcnosť Európy, predovšetkým celoživotné vzdelávanie, výskum a vývoj, technológie pre životné prostredie atď.;
- 10) neustála priorita podpory sociálnej mobility a poskytovania rovnakých možností pre všetkých;
- 11) zodpovednosť za zavedenie nevyhnutných politík na riešenie otázok životného prostredia, predovšetkým tých, ktoré sa týkajú zdravia a zásobovania energiou;

- 12) široká dohoda, na základe ktorej musia byť zachované verejné a súkromné investície v Európe na veľmi vysokej úrovni, s cieľom podporovať konkurencieschopnosť a sociálny a environmentálny pokrok;
- 13) záväzok trvalo udržať vývoj, aby hospodárske a sociálne vymoženosti súčasnej generácie neboli dosiahnuté na úkor obmedzení budúcich generácií (medzigeneračná solidarita);
- 14) jasný záväzok solidarity s rozvojovými krajinami a k poskytnutiu pomoci ich hospodárskym, sociálnym a environmentálnym reformným programom.

2.2 Výsledky európskeho sociálneho modelu

2.2.1 Vytvorenie Európskej únie a jej úspešné rozširovanie má historický rozmer. Kontinent ničený vojnami a konfliktmi dokázal obrátiť stránku a smerovať ďaleko od militantného nacionalizmu. Európsky sociálny model musí byť vnímaný v tomto kontexte.

2.2.2 Európa môže byť oprávnene hrdá na výsledky v sociálnej oblasti, ktoré dosiahla na základe vytvorených inštitúcií a politík v ich rozmanitosti, na národnej a do istej miery aj Európskej úrovni. Podľa kľúčových ukazovateľov blahobytu, vrátane chudoby a nerovnosti, dĺžky života a zdravia, sa európske krajiny radia na popredné miesta na svete.

2.2.3 Mnohé európske krajiny sa svojou produktivitou a konkurencieschopnosťou radia na prvé miesta v medzinárodnom meradle, hoci medzi členskými štátmi EÚ existujú podstatné odlišnosti. Dôležitým výsledkom je, že mnohé členské štáty EÚ sú na absolútnej svetovej špičke vzhľadom na konkurencieschopnosť a investície do výskumu. Predstava spoločnosti s intenzívnym získavaním poznatkov, s výskumom a celoživotným vzdelávaním ako kľúčovými prvkami, sa stala silne podporovanou súčasťou európskeho modelu.

2.2.4 Najďalej zašla Európa pri implementácii Kjótskeho protokolu – aj keď celkové výsledky sú sklamaním. Európa sa tiež stala jedným z vedúcich svetových regiónov v investovaní do technológií šetrných k životnému prostrediu a do vývoja nových riešení pre získavanie energie na kúrenie a dopravu.

2.2.5 Porovnanie ukazovateľov sociálnej súdržnosti a bezpečnosti a miery zamestnanosti/nezamestnanosti v krajinách OECD ukazuje, že krajiny, ktoré svojim občanom a pracujúcim ponúkajú vyššiu úroveň bezpečnosti, majú vyššiu zamestnanosť, severské krajiny sú toho jasným pozitívnym príkladom.

2.2.6 Je stále jasnejšie, že politická podpora pre ďalšiu európsku integráciu je podmienená pochopením, že siaha za samotnú integráciu trhu. Keďže hospodárske hranice sú zrušené, vlády členských štátov a Európske inštitúcie, spolu so sociálnymi partnermi na národnej a európskej úrovni, vytvárajú vhodné mechanizmy zabezpečujúce sociálnu súdržnosť a spravodlivosť za nových okolností, a predovšetkým bránia

tomu, aby hospodárska súťaž podmienená určitým režimom smerovala v rámci Európy k úsiliu, ktoré spôsobuje neustále zhoršovanie podmienok a výrazne znižuje sociálnu úroveň.

2.2.7 Rozšírenie EÚ konštruktívne prispelo k vzniku identity európskeho sociálneho modelu. Rozšírenie obohatilo Úniu o veľkú skupinu krajín s dlhou históriou kultúrnych, sociálnych, hospodárskych a priemyselných výsledkov. Pevne stanovilo kultúrne rozmery sociálneho modelu. Kultúrny rozmer bude jedným z kľúčových mechanizmov podpory súdržnosti EÚ.

2.2.8 Sociálny dialóg na všetkých úrovniach sa stal podstatným vyjadrením európskeho sociálneho modelu. V súvislosti so sociálnym dialógom došlo k zhode v tom, že bude ťažké dosiahnuť vysoké ciele Lisabonskej stratégie a sociálneho modelu bez účasti sociálnych partnerov. Európsky spôsob riešenia účasti pracujúcich zabezpečuje, že pretrvávajúce štrukturálne zmeny, ktorými prechádzajú podniky, je úspechom pre všetky zúčastnené strany.

2.2.9 Pri zavádzaní politík EÚ zohrávali sociálni partneri rozhodujúcu úlohu. Táto úloha je vo svete jedinečná. Padol dokonca návrh, že sociálni partneri, na úrovni EÚ, by mali niesť zodpovednosť za všetky regulačné činnosti týkajúce sa otázok pracovného života.

2.2.9.1 Čo sa týka základnej štruktúry európskeho sociálneho modelu, nemožno dostatočne vysoko oceniť zásadnú úlohu sociálnych partnerov v hospodárskej a sociálnej politike. Mimoriadne postavenie pritom prislúcha regulačnej funkcii zamestnávateľských a zamestnaneckých zväzov v rámci kolektívnych a tarifných zmlúv. K základným ustanovizniám európskeho sociálneho modelu patrí aj dobre zakotvené právo spoluprády zástupcov zamestnancov v rámci závodov a podnikov.

2.2.10 Účasť občanov a ich organizácií je pre formovanie európskeho sociálneho modelu veľmi dôležitá. Organizácie občianskej spoločnosti sprostredkujú potreby svojich členov a sú často dôležitými poskytovateľmi sociálnych služieb. Budúcnosť európskeho sociálneho modelu a jeho dynamika bude závisieť od väčšieho zapojenia organizovanej občianskej spoločnosti prostredníctvom rozšírenia občianskeho dialógu a tým aj participatívnej demokracie.

2.2.11 Vysoko kvalitný sektor pre verejné služby je ďalšou dôležitou otázkou pre identifikáciu sociálneho modelu. Celkový obraz situácie v EÚ poukazuje na to, že verejný sektor, ako garant a poskytovateľ dôležitých služieb, ktoré sú rovnomerne rozdelené, má väčšiu podporu a úlohu v EÚ ako kdekoľvek inde. V takých oblastiach, ako vzdelávanie a odborné školenia, zdravotná starostlivosť a starostlivosť o starších ľudí, má verejný sektor rozhodujúcu úlohu vo všetkých členských štátoch. Zároveň narastá diskusia o náhradných úlohách verejného sektora ako garanta špecifických služieb, alebo ako garanta a zároveň poskytovateľa.

2.2.12 Vybudovanie subjektov sociálneho hospodárstva je vo všetkých členských štátoch úzko spojené s verejným sektorom. Sociálne hospodárstvo plní dvojité úlohy: riadi zásadné úlohy, predovšetkým v sektore starostlivosti a zároveň poskytuje zamestnanie občanom, ktorí si nevedia ľahko nájsť pravidelné zamestnanie, ako napríklad ľudia s postihnutím. Sociálne hospodárstvo sa v členských štátoch viac alebo menej rozširuje, čiastočne z dôvodu demografického vývoja a potreby starostlivosti o starších ľudí. Sociálne hospodárstvo hrá zásadnú úlohu v boji s chudobou. Sociálne hospodárstvo má mnoho „tvárí“ a bohatú rozmanitosť organizačných foriem a nechce sa nevyhnutne zapájať do systému hospodárskej súťaže.

2.3 Nedostatky a výzvy

2.3.1 Je správne zdôrazniť výsledky európskeho sociálneho modelu, ale bolo by nesprávne nevnímať si jeho nedostatky a tiež výzvy, ktorým čelí v zmenenom prostredí. Hrdosť sa v sociálnom modeli nesmie zamieňať so samolúboťou.

2.3.2 Často sa hovorí, že model sa nemôže nazývať „sociálny“, ak odsudzuje desatinu alebo dvanástinu pracovných síl k nezamestnanosti. V určitom zmysle je to správne: nezamestnanosť je vo väčšine Európskej únie neprijateľne vysoká, vytvára sociálne a hospodárske ťažkosti, ohrozuje sociálnu súdržnosť a mrhá produktívnymi zdrojmi. Ale z požiadavky o zmenu často vyplýva, že keď si Európa zvolila sociálny model, zároveň s ním si zvolila aj vysokú nezamestnanosť. Táto nezamestnanosť je cenou, ktorú musí zaplatiť za sociálnu súdržnosť. EHSV odmieta tento názor. Európa nemusí voliť medzi sociálnou súdržnosťou a vysokou nezamestnanosťou.

2.3.3 Nezamestnanosť stále ostáva hlavnou hrozbou pre európsky sociálny model, zvyšuje náklady, znižuje možnosti financovania a vytvára nerovnosti a sociálne napätie. Zníženie nezamestnanosti je kľúčovou prioritou. To sa týka predovšetkým nezamestnanosti mladých ľudí, ktorá je v mnohých krajinách podstatne vyššia ako priemerná miera nezamestnanosti a nesie so sebou riziko dlhodobého vylúčenia z pracovného trhu a spoločnosti všeobecnejšie spôsobuje podstatné sociálne a hospodárske škody. Na riešenie tohto problému je potrebný široký balík opatrení zo strany ponuky spolu s politikou strany dopytu s cieľom dosiahnutia maximálneho možného výkonu.

2.3.4 Geografická nerovnosť a chudoba (prepočítaná na 70 miliónov občanov) sú v Európskej únii stále nevyriešené a od rozšírenia sa zvýšili. Dokonca aj v bohatých európskych krajinách trpí príliš mnoho ľudí (relatívnu) chudobou. Predovšetkým chudoba detí je hanebná, ničí životné príležitosti a už po generácii prehľbuje nerovnosti. Dokonca aj so súčasnými vysokými cieľmi neuspeli politiky pre sociálnu súdržnosť v členských štátoch EÚ v zastavení chudoby a nezamestnanosti. To je hlavnou úlohou do budúcnosti.

2.3.5 Tieto a ďalšie nedostatky v európskom hospodárstve a spoločnosti, v našom sociálnom modeli, sú často vnímané ako zhoršujúce sa s novými výzvami, vo forme hospodárskej globalizácie, nárastu nových technológií a demografickom starnutí. Väčšia dĺžka života a znižujúca sa miera pôrodnosti sú príčinou vzniku vážnych obáv v otázkach financovania systémov sociálnej bezpečnosti – hlavným príkladom sú dôchodkové systémy. EHSV varuje pred navrhovaním zjednodušených politických záverov z množstva populárnych názorov:

— Kým globalizácia znamená, že sa obchoduje so stále väčším množstvom tovaru a služieb na medzinárodnej úrovni, je dôležité uvedomiť si, že, ak berieme EÚ s 25 členmi ako jednotný hospodársky subjekt, len niečo viac ako 10 % európskeho výkonu sa exportuje (alebo importuje). Tým nie je hospodárstvo EÚ otvorenejšie ako USA (ktoré sa často považuje za nezávislejšie od svetových vplyvov). Členské štáty musia prijať sociálne a politické voľby týkajúce sa ich systému sociálneho zabezpečenia a nevyhnutné reformy. Zle navrhnutý systém výhod by mal prejsť reformou, aby aktivoval vyššiu produktivitu a zamestnanosť, a nie z dôvodu „globalizácie“, pričom by sa malo dbať na zvýšenie bezpečnosti beneficiarov.

— Podobne je vítaná aj technologická zmena, ktorá zvyšuje produktivitu práce a podporuje vytvorenie bohatstva nevyhnutného na financovanie vysokých životných štandardov a úrovni sociálnej ochrany. Správnu odpoveďou na zmeny technológií je investícia do pracovníkov a podporných postupov prispôsobenia prostredníctvom dobre navrhnutých sociálnych politík, ktoré by zvýšili úroveň schopností európskych podnikov a pracujúcich.

— Demografia určite ovplyvňuje európsky sociálny model – ale platí to aj naopak. Citlivé politiky starostlivosti o deti umožňujú ženám a mužom pracovať bez nutnosti rozhodovania medzi kariérou a rodinou; politiky aktívneho starnutia umožňujú starším pracujúcim ostať pracovne aktívnymi a zároveň umožňujú im aj spoločnosti ako celku prosperovať z dlhšieho života. Celoživotné vzdelávanie podporuje adaptabilitu a zvyšuje produktivitu a zamestnanosť. Okrem toho, všetky spoločnosti sú konfrontované s demografickými problémami.

— Nakoniec, je dobre známou skutočnosťou, že Európa potrebuje rozvíjať a koordinovať, nie obmedzovať, európske hospodárske politiky ako nástroje, ktoré budú čeliť takému narušeniu trhu, ako napríklad škodlivá daňová konkurencia. Takéto narušenia vyvolávajú tlak na sociálne systémy a ich finančné základy. Na druhej strane, európska integrácia je hnacou silou obchodu a ekonomickej účinnosti, a navyše

vytvára možnosť riadiť niektoré aspekty pracovného a sociálneho života na dôležitejšej európskej úrovni. Hlavnou výzvou pre tvorcov politík ako aj pre sociálnych partnerov je ich dosiahnutie vzhľadom na inštitucionálnu rôznorodosť.

2.4 Dynamický model

2.4.1 Ak má európsky sociálny model prežiť a byť schopný ovplyvňovať budúce politiky, musí byť dynamický a otvorený diskusiám a reformám. História nám ponúka mnoho príkladov výziev, ktorým model čelil a nebolo ich možné predvídať: hroziace prírodné katastrofy, prudké zmeny v demografickej situácii a rodinnej štruktúre, energetické krízy, vedecká revolúcia, nové a silné informačné a komunikačné technológie a meniace sa vzory produktívneho a pracovného života.

2.4.2 Kľúčovou výzvou pre európsky sociálny model do budúcnosti je určiť aspekty modelu, ktoré podporujú riešenia, z ktorých majú prospech dve alebo tri strany. Inými slovami, má sa zamerať na súčasné a nové politiky, ktoré podporujú sociálnu súdržnosť a hospodársky výsledok, ako aj trvalo udržateľný rozvoj.

2.4.3 Zároveň sú potrebné pevné, uvažované reformy tých inštitúcií, u ktorých existuje zásadný dôkaz, že majú negatívny vplyv v zmysle hospodárskom, sociálnom a environmentálnom. Tu môže byť užitočné hodnotenie vplyvu politík, s cieľom radejšie vytvoriť lepšiu reguláciu ako zjednodušujúcu dereguláciu.

2.4.4 Kde treba hľadať nové výzvy pre európsky sociálny model? Hlavne v troch sektoroch: konkurencieschopnosť a zamestnanosť, sociálne začlenenie a boj s chudobou, a účinky globalizácie. V dlhodobšej perspektíve môžu environmentálne výzvy vyústiť do ďalekosiahlych premiestňovaní výroby a pracovných miest. K tomu je potrebné pridať otázky migrácie (internej a externej) a rovnosti pohlaví. Obidve silne ovplyvnia budúci vzhľad európskeho sociálneho modelu.

2.4.5 Ďalej bude podstatné vytvoriť spoločnosť intenzívne využívajúcu poznatky vo výskume, ako aj pri celoživotnom vzdelávaní. Poznatky sa stanú, viac ako dnes, zásadným faktorom dosiahnutia konkurencieschopnosti a tým aj vytvorenia zdrojov pre sociálne politiky. V tomto kontexte bude dôležité pokračovať v podporovaní podnikania a rastu malých podnikov. Sociálne vplyvy vedeckej revolúcie sú potenciálnou otázkou, ktorú by bolo možné efektívne riešiť prostredníctvom sociálneho dialógu. Špecifickou úlohou vlád a sociálnych partnerov bude vytvorenie nových a účinných systémov pre celoživotné vzdelávanie.

2.4.6 Ako sociálni partneri len nedávno zdôraznili vo svojom pracovnom programe, je dôležité skúmať novú rovnováhu medzi flexibilitou a istotou, ktorá podporuje

zamestnanosť a inovácie⁽³⁾. Je veľmi dôležité, aby sa sociálni partneri dohodli na opatreniach pre zníženie nezamestnanosti mladých ľudí. Nezamestnanosť ako taká je tragická; nezamestnanosť mladých generácií je hrozbou pre celé zloženie demografickej európskej spoločnosti.

2.4.7 Z hľadiska environmentálnych výziev budú potrebné väčšie investície do dopravy a bývania a do plánovania a reforiem v spoločnosti. Nárast cien energie budem mať vážny dopad na sociálnu súdržnosť a štrukturálne politiky. To je kľúčovou oblasťou sľubujúcou riešenia prospešné pre tri strany.

2.4.8 Makroekonomický systém riadenia musí lepšie podporovať lisabonské ciele. V dlhodobšej, post lisabonskej perspektíve bude veľmi dôležité vytvoriť rastovo orientovanú rovnováhu medzi stranou ponuky a dopytu v rámci hospodárskej politiky.

2.4.9 Globalizácia je výzvou nie len vo význame obchodu a cien. Globalizácia je tiež príležitosťou napríklad pre nové otvorenie trhov s technológiami šetrnými k životnému prostrediu. Európa musí oveľa viac investovať do moderných technológií, predovšetkým v oblasti životného prostredia, pretože ostatné krajiny, ako napríklad USA, rýchlo rozpoznávajú tieto príležitosti. Globalizácia nie je len pokusom o zvládnutie situácie; je to viac aktívny prístup a identifikácia príležitostí.

2.4.10 Najvážnejšou možnou blížiacou sa výzvou v Európe by bol návrat k viacerým vnútroštátnym politikám protekcionizmu a uzavretia trhov. To by bolo zničujúce hospodársky aj sociálne.

2.4.11 Žiaden sociálny model ešte nedosiahol svoj konečný stupeň a ani ho žiaden nikdy nedosiahne. Základnou myšlienkou sociálneho modelu je, že na svojej ceste vpred vytvára myšlienky a názory. Sociálny model musí byť dynamický, pretože inak ustrnie – a zanikne. Sociálny model musí byť preskúšaný a prediskutovaný v nepretržitom demokratickom procese. Je potrebné urobiť hodnotenia a vytvoriť a vylepšiť primerané riadiace nástroje.

2.5 Je európsky sociálny model globálnym referenčným modelom?

2.5.1 Európsky sociálny model možno považovať za pokus o podrobný návrh na vytvorenie budúcej, trvalo prosperujúcej Únie s vysoko konkurencieschopným priemyslom, veľmi vysokými sociálnymi cieľmi a s vysokou úrovňou zodpovednosti za environmentálne výzvy. Európsky sociálny model, takto opísaný a s dôrazom na jeho demokratickú funkciu, môže byť zdrojom myšlienok a skúseností pre ostatné krajiny alebo skupiny krajín.

⁽³⁾ „Pracovný program Európskych sociálnych partnerov 2006-2008“. Pozri tiež stanovisko EHSV z 17. mája 2006 na tému „Flexicurity – the case of Denmark“ (Flexicurity – prípad Dánska spravodajkyňa: pani Vium (ešte nebolo publikované v Ú. v.))

2.5.2 Môže sa z európskeho sociálneho modelu stať globálny referenčný model? Každá krajina a každá skupina krajín musí vytvoriť svoj vlastný sociálny model a svoje vlastné uplatňovanie. Čo sa osvedčilo v Európe, nemusí sa osvedčiť aj v inej krajine a s inými výzvami. Ale európsky sociálny model by aj tak mohol byť podnetný, v neposlednej rade preto, lebo sa snaží integrovať hospodárske, sociálne a environmentálne otázky do „myšlienky demokratickej, zelenej, konkurencieschopnej, solidárnej a sociálnej oblasti pre všetkých občanov Európy“. Ostatné krajiny ho budú posudzovať podľa jeho úspešnosti pri dosahovaní týchto cieľov.

2.5.3 Medzi partnermi EÚ rastie záujem o prístup, ktorý posilňujúco spája ciele hospodárstva, zamestnanosti, sociálne a environmentálne ciele. Európsky hospodársky a sociálny model sa môže v regionálnej integrácii využiť ako zdroj nápadov pre naše partnerské regióny a krajiny. V EÚ sa osvedčil prístup s tromi piliermi.

2.5.4 MOP sa vo svojej štúdii o sociálnych rozmeroch globalizácie výslovne odvolával na európsky sociálny model ako na možnú inšpiráciu pre nedávno priemyselne rozvinuté krajiny⁽⁴⁾. Jedným príkladom by mohla byť Čína, ktorá dosiahla rýchly hospodársky rast ale teraz si intenzívne uvedomuje sociálne napätie a problematické životné prostredie.

2.6 Predstaviť problémy občanom Európy

2.6.1 Európsky sociálny model pretrvá len dovtedy, pokiaľ ho budú podporovať občania Únie. Ak má byť model platný,

musia o ňom občania diskutovať. To im poskytne zásadnú možnosť pridať svoj hlas k diskusii o budúcnosti európskej spoločnosti.

2.6.2 EHSV vo svojom stanovisku predložil základnú analýzu európskeho sociálneho modelu. Táto analýza by sa mala ďalej rozvíjať. Existuje dôležitá potreba jasných prepojení medzi koncepciou a realitou. V tomto smere by mohol byť model základom pre ďalšie diskusie týkajúce sa otázky, akú európsku spoločnosť jej občania chcú. V rámci novej informačnej a komunikačnej stratégie by bolo možné použiť sociálny model ako základ pre dialóg.

2.6.3 Nakoniec, na základe diskusie, dialógu a zvýšeného povedomia v tejto oblasti sa občania Európy zaviazujú chrániť európsky sociálny model a podporovať jeho ďalší rozvoj.

2.7 Úloha EHSV

2.7.1 Členovia EHSV sú dôležitým spojivom s voličmi, ktorých zastupujú. EHSV pravidelne organizuje fóra zainteresovaných strán v širokom kontexte na výmenu názorov a stanovísk.

2.7.2 EHSV zväží použitie európskeho sociálneho modelu ako základu pre širšie úsilie o komunikáciu v Únii. V tomto smere môže EHSV konkrétne prispieť k diskusii o tom, akú Európu a aký sociálny model chcú národy Európy v budúcnosti. Pozvaní budú sociálni partneri, organizované občianske spoločnosti a národné hospodárske a sociálne rady.

V Bruseli 6. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁴⁾ URL: <http://www.ilo.org/public/english/wcsdg/globali/synthesis.pdf>.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha organizácií občianskej spoločnosti pri uplatňovaní kohéznej politiky a politiky regionálneho rozvoja EÚ“

(2006/C 309/26)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 13. a 14. júla 2005 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „Úloha organizácií občianskej spoločnosti pri uplatňovaní kohéznej politiky a politiky regionálneho rozvoja EÚ“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. júna 2006. Spravodajkyňou bola pani Mendza-Drozd.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 5. a 6. júla 2006 (schôdza zo 6. júla 2006) 47 hlasmi za, 37 hlasmi proti, pričom sa 6 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Kohézna politika je už dlho stredobodom záujmu Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, ktorý už viackrát zaujal svoje stanovisko k tejto téme v súvislosti s pravidlami využívania štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu⁽¹⁾ a s hlavným princípom využívania fondov – princípom partnerstva.

1.2 Výbor zakladal svoj záujem o princíp partnerstva vždy na myšlienke, ktorú zdieľa s Európskou komisiou, že „účinnosť kohéznej politiky je úzko spojená s účasťou hospodárskych a sociálnych aktérov, a iných organizácií občianskej spoločnosti (...)“⁽²⁾.

1.3 Podľa EHSV je však potrebné vynaložiť ešte väčšie úsilie na to, aby sa organizácie občianskej spoločnosti mohli podieľať na uplatňovaní kohéznej politiky. Vypracovaním tohto stanoviska by výbor rád prispel k zabezpečeniu lepšej realizácie princípu partnerstva v nadchádzajúcom období, pričom verí, že Komisia a Rada budú ešte stále môcť zavádzať potrebné zmeny a podniknúť konkrétne kroky na zabezpečenie zapojenia organizácií občianskej spoločnosti pri realizácii kohéznej politiky. Výbor verí, že vďaka práci, ktorá v súčasnosti prebieha v programových dokumentoch členských štátov bude toto stanovisko pre organizácie občianskej spoločnosti užitočným nástrojom pri ich kontakte so štátnymi a regionálnymi úradmi.

⁽¹⁾ Nedávne stanoviská: Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia EP a Rady o vytvorení európskeho zoskupenia pre cezhraničnú spoluprácu“ (Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 76.), všeobecné ustanovenia pre štrukturálne fondy (Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 79.), Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) (Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 91.) a Európsky sociálny fond (Ú. v. EÚ C 234, 22.9.2005, s. 27.), stanovisko na tému: „Partnerstvo pri využívaní štrukturálnych fondov“ (Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21.) a stanovisko k tretej správe o kohézii (Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 60.) ako aj stanovisko na tému: „Strategické usmernenia kohéznej politiky (2007 – 2013)“.

⁽²⁾ Stanovisko na tému: „Návrh nariadenia Rady o všeobecných ustanoveniach pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond“ Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 79.

2. Organizácie občianskej spoločnosti

2.1 Výbor by sa vyslovoval za to, aby široké chápanie pojmu občianskej spoločnosti zastrešovalo všetky organizačné štruktúry, ktorých členovia sledujú všeobecný záujem⁽³⁾ a ktorí spĺňajú kritériá reprezentatívnosti o ktorých sa už vyjadril vo svojich predchádzajúcich stanoviskách.⁽⁴⁾ Táto definícia znamená to, že tento pojem zahŕňa organizácie občianskej spoločnosti, ako sú:

— sociálni partneri – odborové organizácie a organizácie zamestnávateľov,

— mimovládne organizácie: ktorých oficiálne stanovby a vnútorný právny poriadok obsahujú predmet ich činnosti a ich poslanie: združenia, socio-profesijné organizácie, federácie, fóra, siete a nadácie (v mnohých nových členských štátoch sa nadácie líšia od združení len svojím právnym základom). Tieto rôzne druhy organizácií sa označujú ako „mimovládne organizácie“, „neziskové organizácie“ alebo „tretí sektor“ a do ich aktivít sú zahrnuté také oblasti, ako sú ochrana životného prostredia, ochrana práv spotrebiteľov, miestny rozvoj, ľudské práva, sociálna pomoc, boj proti sociálnej izolácii, rozvoj podnikov, sociálne hospodárstvo a mnohé iné oblasti.

2.2 Výbor uznáva, že používanie takejto širokej definície občianskej spoločnosti by mohlo v praxi viesť k problémom, hlavne v súvislosti s problematikou súdržnosti. EHSV sa napriek tomu domnieva, že vďaka jasnej definícii reprezentatívnosti by organizácie občianskej spoločnosti získali väčší nárok na zapájanie sa do jednotlivých fáz uplatňovania kohéznej politiky. Vo svojom stanovisku o reprezentatívnosti európskych organizácií občianskej spoločnosti výbor načrtol základné

⁽³⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Dialóg občianskej spoločnosti medzi EÚ a kandidátskymi krajinami“ Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 97.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému: „Reprezentatívnosť európskych organizácií občianskej spoločnosti v rámci občianskeho dialógu“, Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006, s. 41.

kritériá a vyzval zainteresované strany, aby tieto informácie⁽⁵⁾ využívali, obzvlášť v oblastiach ako sú plánovanie a monitorovanie na úrovni EÚ. Výbor sa však zároveň domnieva, že príslušné zoznamy kritérií by sa mohli vypracovať aj na úrovni členských štátov a regionálnych orgánov, pričom by vychádzali z návrhov EHSV hlavne vtedy, keď ide o účasť na plánovaní a monitorovaní. Výbor sa nazdáva, že tieto zoznamy by mohli obsahovať napr. nasledujúce kritériá:

- priamy prístup členov k odborným znalostiam,
- aktivity vo verejnom a všeobecnom záujme,
- dostatočný počet členov na zabezpečenie účinnosti a odborného posudku ich činnosti a taktiež uplatnenie demokracie (volba zodpovedných pracovníkov, diskusie a interné informácie, transparentnosť v rozhodovacom procese, finančná transparentnosť...),
- disponovať dostatkom nezávislých finančných prostriedkov, ktoré umožnia samostatné konanie,
- disponovať a preukázať nezávislosť voči vonkajším záujmom a tlakom,
- transparentnosť, najmä pokiaľ ide o financovanie a rozhodovacie procesy.

2.3 Otázka reprezentatívnosti je kľúčová. Do úvahy však treba tiež brať kvalitatívne kritériá, ako je stanovené vo vyššie spomínanom stanovisku EHSV. Tiež by mal existovať jasný rozdiel medzi účasťou a konzultáciou pri formovaní politiky a spôsobilosťou na projekty financované kohéznym fondom. Všetky organizácie, ktoré môžu prispieť k cieľom politiky v určitej špecifickej oblasti, by mali mať nárok na financovanie.

2.4 Čo sa týka účinného uplatňovania kohéznej politiky sa výbor domnieva, že treba vynaložiť maximálne úsilie na dosiahnutie čo najväčšieho využitia potenciálu v rámci organizácií občianskej spoločnosti, ktoré v závislosti od predmetu svojej činnosti, môžu byť veľmi často významným prínosom pri uplatňovaní kohéznej politiky. Sú to hlavne:

- skúsenosti a kompetentnosť v hospodárskej a sociálnej oblasti,
- dobrá znalosť miestnych a regionálnych potrieb,

(⁵) Aby bola určitá organizácia považovaná za reprezentatívnu, musí spĺňať deväť kritérií, t. j.:

- mať vytvorenú stálu štruktúru na európskej úrovni,
- mať priamy prístup k odborným znalostiam,
- reprezentovať všeobecné záujmy neodporujúce záujmom európskej spoločnosti,
- skladať sa z orgánov, ktoré sa na úrovni členských štátov považujú za reprezentatívne v oblasti určitých špecifických záujmov,
- ich členské organizácie musia existovať vo väčšine členských štátov,
- mať vyriešenú zodpovednosť pred členmi svojej organizácie,
- mať oprávnenie na zastupovanie a aktivity na európskej úrovni,
- byť nezávislou a neriadiť sa príkazmi vonkajších orgánov,
- byť transparentnou, najmä pokiaľ ide o financovanie a rozhodovací proces.

- priamy styk s občanmi a ich zástupcami, t.j. schopnosť hovoriť v ich prospech,
- priamy kontakt s cieľovými skupinami a pochopenie ich potrieb,
- schopnosť mobilizácie miestnych spoločenstiev a dobrovoľných pracovníkov,
- veľká účinnosť a pohotovosť použitia novátorských postupov,
- úloha monitorovania verus vláda,
- dobrý kontakt s médiami.

2.5 Podľa výboru predstavuje navyše zapojenie organizácií občianskej spoločnosti, ktoré všeobecne majú podporu verejnosti to najužšie prepojenie medzi verejnosťou a EÚ a môže prispieť k zvýšeniu transparentnosti postupov pri využívaní dostupných fondov. Ich účasť by mohla prispieť k tomu, aby rozhodnutia boli transparentnejšie a aby boli prijímané len na základe bližšie určených kritérií. Účasť týchto organizácií môže tiež prispieť k tomu, aby zavedené kroky skutočne odrážali potreby spoločnosti. Nakoniec, organizácie občianskej spoločnosti môžu byť dôležitými partnermi v diskusii o budúcnosti rôznych oblastí európskej politiky, vrátane kohéznej politiky vďaka tomu, že sa diskusie preniesú na miestnu úroveň, bližšie k radovým občanom.

2.6 Výbor zameriava svoju pozornosť tiež na potenciál organizácií občianskej spoločnosti v závislosti od ich špecifického charakteru alebo štatutárneho predmetu činnosti, v mnohých špecifických oblastiach, napr.:

- na trhu práce a zamestnanosti a v podnikaní – kde môžu viesť k lepšiemu určeniu priorít a krokov s vplyvom na hospodársky rozvoj,
- v oblasti hospodárskej zmeny – kde ich kompetencie môžu pomôcť v boji s negatívnymi, neúmyselnými a nepredvídanými dôsledkami,
- v oblasti ochrany životného prostredia, kde môžu poskytnúť záruku toho, aby boli strategické ciele, priority a kritériá výberu projektov stanovované v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja,
- v oblasti sociálnej izolácie a v otázkach rovnosti pohlaví, kde svojimi praktickými znalosťami môžu prispieť k tomu, aby bola kohézna politika uplatňovaná v súlade s princípmi rovnosti príležitostí a príslušnými zákonmi, ako aj s ohľadom na sociálne aspekty navrhovaných riešení,
- v oblasti miestneho rozvoja – kde znalosť problémov a potrieb predstavuje prvý krok smerom k ich riešeniu,
- v oblasti cezhraničnej spolupráce – kde môžu byť dobrým partnerom pri realizácii projektov,
- v oblasti monitorovania využívania verejných fondov, pri odhalovaní a zverejňovaní prípadov korupcie.

3. Úloha organizácií občianskej spoločnosti pri uplatňovaní kohéznej politiky

3.1 Výbor súhlasí s návrhom Európskej komisie a Rady, že princíp partnerstva sa musí uplatňovať na všetkých stupňoch realizácie kohéznej politiky, od plánovania, cez samotnú realizáciu až po hodnotenie vplyvu. Výbor tiež zdôrazňuje fakt, že zapojenie organizácií občianskej spoločnosti môže prispieť ku kvalitnejšej realizácii a dosahovaniu očakávaných výsledkov. Podľa názoru výboru by zapojenie organizácií občianskej spoločnosti malo byť zabezpečené v nasledujúcich oblastiach:

- plánovanie na úrovni Spoločenstva,
- plánovanie na národnej úrovni (vytvorenie Národného strategického referenčného rámca a operačných programov),
- propagácia štrukturálnych fondov a informácií o možnostiach využívania fondov,
- využívanie štrukturálnych fondov,
- monitorovanie a hodnotenie využívania fondov.

3.2 Nakoniec sa výbor zameriava na skutočnosť, že organizácie občianskej spoločnosti môžu v procese uplatňovania kohéznej politiky plniť trojakú úlohu: poradnú úlohu – špecifikovaním cieľov a priorít; monitorovaciu úlohu – počas krokov, ktoré podnikne verejná správa; a nakoniec výkonnú úlohu – ako orgány zodpovedné za realizáciu a ako partneri projektov, ktoré sú spoločne financované zo štrukturálnych fondov.

3.3 Výbor chce znovu zdôrazniť, že vo svojom stanovisku o všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch⁽⁶⁾ bol kritický k interpretácii princípu partnerstva, hoci víta skutočnosť, že v návrhu⁽⁷⁾ Komisie je vôbec prvá zmienka o organizáciách občianskej spoločnosti a o mimovládnych organizáciách. Avšak výbor sa znepokojuje nad skutočnosťou, že tento odsek bol počas legislatívnej činnosti v Rade odstránený a nový text sa obmedzil len na formuláciu „akýkoľvek vhodný orgán“. Je o to viac potešiteľné, že do najnovšieho znenia týchto dokumentov (apríl 2006) je znovu zahrnutý odsek uvádzajúci organizácie občianskej spoločnosti, partnerov v oblasti ochrany životného prostredia, MVO a organizácie usilujúce sa o rovnosť mužov a žien medzi organizáciami, na ktoré sa vzťahuje princíp partnerstva. Výbor verí, že jeho pripomienky v tejto veci prispeli k presadeniu uvedených zmien.

4. Plánovanie fondov na úrovni Spoločenstva

4.1 S vedomím, že plánovanie na úrovni Spoločenstva je prvým krokom vo využívaní štrukturálnych fondov, by výbor chcel zdôrazniť dôležitosť všetkých konzultácií na tejto úrovni. Konzultácie o návrhu strategických usmernení Spoločenstva pre kohéznu politiku na obdobie rokov 2007 – 2013, ktoré

⁽⁶⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o všeobecných ustanoveniach pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 79.

⁽⁷⁾ KOM (2004) 492, konečné znenie.

v súčasnosti realizuje Komisia, potvrdzujú záujem organizácií občianskej spoločnosti o túto problematiku⁽⁸⁾. Výbor, ktorý sa sám snaží zapájať organizácie občianskej spoločnosti do svojich aktivít, sa domnieva, že takáto aktívna účasť by sa mala maximálne využiť pri vypracovávaní strategických dokumentov.

4.2 Výbor sa tiež domnieva, že aktívna účasť organizácií občianskej spoločnosti by mohla byť výnimočne cenná pre všetky poradné orgány činné na európskej úrovni. Výbor si uvedomuje, že pre takúto účasť je relevantná otázka reprezentatívnosti a potreba stanoviť primerané kritériá. Kritériá, ktoré výbor nedávno načrtol pre európske MVO, by sa tu mohli úspešne uplatniť⁽⁹⁾.

5. Plánovanie štrukturálnych fondov na národnej úrovni

5.1 Aj keď Komisia plánuje zjednodušenia, ktoré môžu prispieť k väčšej transparentnosti kohéznej politiky, EHSV opäť upozorňuje na nebezpečenstvá obsiahnuté v týchto návrhoch. EHSV znepokojuje riziko, že štáty alebo regionálne orgány budú organizácie občianskej spoločnosti ignorovať, vzhľadom na to, že sú nie vždy naklonené spolupráci s týmito organizáciami pri využívaní štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu (ako potvrdzuje správa vypracovaná skupinami pre životné prostredie⁽¹⁰⁾ a Konfederáciou európskych odborových zväzov (ETUC)⁽¹¹⁾, a že výsledkom bude obmedzenie sociálneho monitorovania využívania fondov.

5.2 Skúsenosti s vypracovaním programových dokumentov na roky 2004 – 2006, popísané v správe, ktorú pre *European Citizen Action Service* vypracoval Brian Harvey⁽¹²⁾, i keď sa týkajú len mimovládnych organizácií nových členských štátov, žiaľ nie sú veľmi optimistické. Časté zmeny v dátumoch konzultácií, po konzultácii ďalekosiahle zmeny programových dokumentov (napr. v predpovediach vplyvu na životné prostredie), oneskorenia pri začatí konzultačného procesu, majú za následok krátky časový interval na vznesenie pripomienok. To sú len niektoré z nedostatkov v procese, ktoré vyzdvihli zástupcovia občianskej spoločnosti. Ešte horšie to bolo v prípadoch, keď dokumenty pripravovali konzultačné agentúry, ktoré nemali žiadny kontakt s organizáciami občianskej spoločnosti.

⁽⁸⁾ Pracovný dokument GR pre regionálnu politiku obsahujúci výsledky verejných konzultácií o strategických usmerneniach Spoločenstva pre kohéziu, 2007-2013, 7. október 2005.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Reprezentatívnosť európskych organizácií občianskej spoločnosti v rámci občianskeho dialógu“, Ú. v. EÚ C 88, 11.4.2006, s.41.

⁽¹⁰⁾ „Examples of best practice. Social participation in programming and monitoring of EU funds“ („Príklady overených postupov: účasť verejnosti na plánovaní a monitorovaní fondov EÚ“), Institute of Environmental Economics, CEE Bankwatch Network, Friends of the Earth Europe, september 2004.

⁽¹¹⁾ Partnerstvo v rámci plánovacieho obdobia 2000-2006 – Analýza uplatňovania princípu partnerstva – Diskusný dokument GR REGIO - november 2005

⁽¹²⁾ Brian Harvey, „Illusion of inclusion“ ECAS.

5.3 Tieto skutočnosti nielenže vedú k slabému záujmu o konzultačný proces, ale, čo je ešte horšie, sú zároveň premárnenou príležitosťou uskutočniť v programových dokumentoch dôležité zmeny. Tu by výbor rád zdôraznil, že správne realizovaný konzultačný proces nielen poskytne všetkým zainteresovaným organizáciám prístup k prejednávateľným dokumentom, ale poskytne tiež dosť času na pripomienky (nie však toľko, aby to ovplyvnilo pracovný plán, ale dosť na oboznámenie sa s dokumentmi).

5.4 Pozitívne skúsenosti – ako napríklad spôsob konzultácií o pláne národného rozvoja na rok 2005 v Poľsku, kde národné orgány prijali podrobné pravidlá pre riadenie konzultácií, dokumentáciu dosiahnutého pokroku, vedenie záznamu pripomienok a poskytovanie zdôvodnení schválení alebo zamietnutí – predstavujú príklady osvedčených postupov a sú dôkazom toho, že celý proces možno realizovať dôkladne a účinne.

5.5 Informácie z niektorých krajín tiež ukazujú, že organizácie občianskej spoločnosti sa zvyčajne nezúčastňujú na práci pracovných skupín, ktoré pracujú na príprave programových dokumentov, čo hneď na začiatku podstatne oslabuje ich možnosť predkladať pripomienky.

5.6 Preto by podľa Komisie ňou stanovené minimálne požiadavky (alebo aspoň usmernenia), ktoré by mali byť dodržiavané členskými štátmi v oblasti konzultácií a potreba informácií o dosiahnutom pokroku mohli mať pozitívny vplyv na zmenu situácie. Takýto krok zo strany Komisie by aspoň pomohol znížiť riziko, že dobrý plán na zapojenie organizácií občianskej spoločnosti pri príprave plánu národného rozvoja určitého členského štátu ostane len kusom papiera.

6. Propagácia štrukturálnych fondov

6.1 Výbor zaznamenal v posledných rokoch zlepšenie v oblasti prístupu k informáciám o štrukturálnych fondoch, napr. čo sa týka zverejnenia na úradných webových stránkach, zdôrazňuje však, že nie všetky štáty využívajú ďalšie formy propagácie a informovania, ako sú tlač, televízia, semináre alebo konferencie, určené určitým cieľovým skupinám. Zdá sa, že ak by sa využili príležitosti, ktoré ponúkajú v tejto oblasti organizácie občianskej spoločnosti, táto situácia by sa mohla podstatne zlepšiť.

6.2 Podľa názoru výboru nie je propagácia štrukturálnych fondov, žiaľ, lepšia ani na regionálnej úrovni. Propagačné a informačné plány sú zostavované väčšinou bez konzultácií s týmito organizáciami. Príležitostne sa nejaké konzultácie realizujú, ale majú len symbolický charakter a slúžia iba na udržanie si dobrého imidžu, hoci účasť organizácií občianskej spoločnosti v tomto procese a využitie ich znalostí o rôznych skupinách a problémoch by viedli k príprave realističnejších propagačno-informačných stratégií.

6.3 S ohľadom na skutočnosť, že štrukturálne fondy sú určené pre špecifické sociálno-hospodárske ciele a že fondy

určené na propagáciu a informovanosť sú len prostriedkom vedúcim k ich implementácii, by bolo treba, aby sa k otázke účinnosti propagačných a informačných aktivít pristupovalo obozretne.

6.4 Prirodzene, je ťažké jednoznačne uviesť, ktorý z mechanizmov využívania propagačných a informačných zdrojov je najúčinnnejší, aby sa dostal k prijímateľovi fondov. Možno nájsť aj dobré príklady propagačných a informačných činností, ktoré sa realizujú nezávisle príslušnými inštitúciami, ako aj príklady činností realizovaných reklamnými agentúrami alebo firmami určenými pre styk s verejnosťou. Ale možno tiež poukázať na prípady, keď žiadna z týchto možností nebola účinná natoľko, aby oslovila príslušných prijímateľov fondov alebo keď ponúkaný produkt nebol prispôbený požiadavkám konečných užívateľov.

6.5 To následne vedie k absurdným situáciám, keď napríklad nedostupnosť zdrojov určených na propagáciu spôsobuje, že organizácie občianskej spoločnosti sú často nútené realizovať svoju informačnú činnosť na vlastné náklady.

6.6 Preto sa ukazuje, že jednou z podmienok efektívneho využívania zdrojov je garantovať organizáciám občianskej spoločnosti – ktoré sú schopné realizovať informačnú činnosť, ktorá je dobre prispôbená potrebám konečných užívateľov a ktoré sú pripravené realizovať tieto činnosti často s nižším rozpočtom – prístup k zdrojom určeným na propagáciu a informovanosť.

6.7 Výbor si uvedomuje, že otázka propagácie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu zahŕňa viac ako len rozhodnutie, kto je za proces a za jeho organizáciu zodpovedný. Veľmi dôležité sú aj ciele využívania štrukturálnych fondov a problémy, ktoré pomáhajú riešiť. Výbor sa domnieva, že je potrebné venovať sa tejto otázke podrobnejšie na verejných diskusiách ešte pred procesom využívania štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.

7. Využívanie štrukturálnych fondov

7.1 Vo svojich predchádzajúcich stanoviskách zameral EHSV svoju pozornosť na dôležitosť globálnych grantov. Zaznamenal, že z desiatich nových členských krajín je Česká republika jedinou krajinou, ktorá prijala systém globálnych grantov a že dokonca aj tu bola dôležitosť tohto mechanizmu znížená, pretože verejné orgány zaviedli celý rad formálnych bariér. Výbor z obavy, aby sa takáto situácia nezopakovala v ďalšom období plánovania by rád vyzdvihol dobré skúsenosti tých krajín, ktoré tento mechanizmus prijali, hlavne tých, kde bolo potrebné dostať sa k zvlášť znevýhodneným skupinám, napr. k dlhodobo nezamestnaným.

7.2 Ďalším bodom, na ktorý sa už výbor zameral, je dostupnosť technickej pomoci pre organizácie občianskej spoločnosti. Veľká Británia je príkladom krajiny, kde sa rozpočet určený na technickú pomoc (vrátane Európskeho fondu regionálneho

rozvoja) z veľkej časti využil na zapojenie týchto typov organizácií pri využívaní štrukturálnych fondov. Táto technická pomoc sa napríklad použila na financovanie zastrešujúcich organizácií, ktoré mimovládny organizáciám poskytujú poradenské a školiace služby a tak im umožňujú realizovať programy a projekty s pomocou zdrojov zo štrukturálnych fondov. Ale to nie je bežná situácia. Výbor sa preto domnieva, že v prípadoch, kedy takáto situácia ešte nenastala, organizáciám občianskej spoločnosti by sa malo výslovne priznať právo na požiadanie o podporu zo zdrojov technickej pomoci ⁽¹³⁾.

7.3 Výbor by chcel zamerať pozornosť na skutočnosť, že požiadavka spolufinancovania, ktorá sa má realizovať zo zdrojov verejných fondov, môže znevýhodňovať organizácie občianskej spoločnosti. Výsledkom je skutočnosť, že to obmedzuje ich prístup k prostriedkom zo štrukturálnych fondov a následne obmedzuje ich možnosti realizácie projektov. Výbor chce dať jasne najavo svoj názor, že vlastné (súkromné) zdroje organizácií občianskej spoločnosti by mali tvoriť povolenú súčasť spolufinancovania (na úrovni členských štátov) projektov financovaných zo štrukturálnych fondov. Výbor vyzýva, aby boli do týchto ustanovení zahrnuté aj MVO, pretože v mnohých prípadoch realizujú projekty financované zo štrukturálnych fondov.

7.4 Výbor by tiež rád zameral pozornosť na potrebu zabezpečiť, aby boli organizácie občianskej spoločnosti výslovne definované ako koneční príjemcovia v operačných programoch, čo sa však, žiaľ, zvyčajne nestáva. Skúsenosti z takých krajín, kde organizácie občianskej spoločnosti využili dostupné fondy vo svoj prospech – napr. Španielsko – sú dôkazom toho, aké užitočné môžu byť, okrem iného, pre cestovný ruch, miestny rozvoj a boj proti sociálnej izolácii. Výbor sa domnieva, že popri snahe o napĺňanie cieľov Lisabonskej stratégie a strategických usmernení na roky 2007 – 2013 je zvlášť dôležité zabezpečiť, aby boli organizácie občianskej spoločnosti schopné realizovať projekty s financovaním zo štrukturálnych fondov.

7.5 Výbor si uvedomuje, že o pridelovaní dodatočných financií nakoniec rozhoduje druh projektu, a to je to najdôležitejšie pri uplatňovaní kohéznej politiky. Sú to práve tieto projekty, ktoré v skutočnosti môžu prispieť k zabezpečeniu väčšej hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Podľa EHSV by inštitúcie zapojené do výberu projektov mohli využívať schopnosti organizácií občianskej spoločnosti, pretože tieto organizácie veľmi dobre poznajú miestne a regionálne potreby a mali by sa zameriavať hlavne na prípadné konflikty záujmov.

8. Monitorovanie a hodnotenie využívania zdrojov

8.1 EHSV pevne verí, že monitorovanie a hodnotenie sú dôležité prvky pri realizácii štrukturálnych fondov. Nezabezpečujú len účinné riadenie zdrojov ale aj možnosť dosiahnuť

stanovené ciele a výsledky kohéznej politiky. Je teda potrebné vynaložiť maximálne úsilie, aby mohli organizácie občianskej spoločnosti vyjadrovať svoje názory na proces uplatňovania a jeho výsledky, ak to ešte nie je súčasťou ich bežných postupov a preto by sa mali v procese rozhodovania zohľadňovať. Aby to bolo možné, je potrebné, aby monitorovacie výbory pre uplatňovanie Národného strategického referenčného rámca a jednotlivých operačných programov prijali zástupcov organizácií občianskej spoločnosti medzi svojich členov.

8.2 V stanovisku na tému partnerstvo v štrukturálnych fondoch ⁽¹⁴⁾ z roku 2003 sa EHSV sústredil na skutočnosť, že informácie o členstve v monitorovacích výboroch sa v jednotlivých krajinách podstatne líšili. I keď zámerom výboru nie je unifikovať používané riešenia, chcel by zabezpečiť, aby všetky členské krajiny uplatňovali určité minimálne štandardy.

8.3 Účasť organizácií občianskej spoločnosti skutočne vo všetkých monitorovacích výboroch zabezpečili spomedzi nových členských krajín napríklad Poľsko a Česká republika. Čo sa týka mimovládnych organizácií, boli to práve ony, ktoré navrhli náborový postup, ktorý zahŕňa hľadanie kandidátov s primeranou kvalifikáciou, hlasovanie cez internet a menovanie tých kandidátov, ktorí získali najviac hlasov. EHSV si uvedomuje, že to tak nie je vo všetkých členských štátoch. Navyše ani takéto kladné skúsenosti (ktoré sú často výsledkom protestov) nevyhnutne nezaručujú podobné výsledky v nasledujúcich programovacích obdobiach. Preto rozsah a účinnosť zapojenia zástupcov organizácií občianskej spoločnosti do tohto procesu závisia v súčasnosti do veľkej miery od dobrej vôle rôznych vlád a nie od potreby dodržiavania nejakých jasne definovaných princípov. EHSV je presvedčený, že v budúcnosti štátne a regionálne orgány uznajú úlohu občianskej spoločnosti na jednej strane kvôli dodržiavaniu pravidiel (alebo usmernení) a na strane druhej kvôli tomu, že organizácie občianskej spoločnosti (hlavne MVO) si samé dokážu zabezpečiť vlastnú organizáciu a voliť svojich zástupcov. EHSV zdôrazňuje, že postavenie aktérov občianskej spoločnosti a rešpektovanie ich úlohy zo strany štátnych orgánov sa dá dosiahnuť len prostredníctvom nespochybniteľnej reprezentatívnosti, ktorá dodáva im legitimitu, a tým i oprávnenosť využívať programy štrukturálnych fondov určených na ich činnosť.

8.4 Výbor je tiež presvedčený, že je potrebné vyvinúť maximálne úsilie na zvýšenie účinnosti monitorovacích výborov, aby neboli len formálnymi orgánmi alebo priestorom na prezentáciu rozhodnutí, ktoré už boli prijaté verejnými orgánmi, čo sa často stáva. Je potrebné tiež zabezpečiť, aby tvorili skutočné fórum pre diskusie a pre hľadanie tých najúčinnějších riešení. Podľa názoru výboru by jedným spôsobom, ktorým sa to dá dosiahnuť, bolo zapojenie organizácií občianskej spoločnosti, čo môže do diskusií vniesť nový pohľad na danú problematiku.

⁽¹³⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: „Návrh nariadenia Rady o všeobecných ustanoveniach pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond“, Ú. v. EÚ C 255, 14.10.2005, s. 79.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Partnerstvo pri využívaní štrukturálnych fondov* Ú. v. EÚ C 10, 14.1.2004, s. 21.

8.5 Výbor upozorňuje na skutočnosť, že medzi najčastejšie problémy účasti na monitorovaní štrukturálnych fondov tiež patria: obmedzený prístup k dokumentom, nedostatok zdrojov potrebných na realizáciu takýchto funkcií, ako aj netransparentný systém voľby zástupcov z organizácií občianskej spoločnosti. Podľa výboru sú tieto zistenia dôležitým signálom na to, aby sa situácia v nasledujúcom programovacom období zmenila. Nazdáva sa, že národné a/alebo regionálne hospodárske a sociálne výbory, tam, kde existujú, by mohli poskytovať poradenstvo organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré by ich o to v tomto zmysle požiadali.

8.6 EHSV sa tiež domnieva, že by zástupcovia organizácií občianskej spoločnosti v monitorovacích výboroch mali mať prístup k školeniam (a mali by sa im preplácať vzniknuté náklady, napr. cestovné), aby mohli účinne plniť svoju úlohu.

9. Návrhy výboru

9.1 Výbor opakovane vypracoval stanoviská k problematike kohéznej politiky a štrukturálnych fondov, zameral sa pritom na dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú organizácie občianskej spoločnosti. Vyjadrili sa k tomu aj ďalšie inštitúcie. Na základe cieľa stanoveného v tretej správe o kohézii: „s cieľom podporiť lepšie riadenie by sa do prípravy a realizácie zásahov a do následných krokov mali prostredníctvom vhodných mechanizmov zapojiť sociálni partneri a predstavitelia občianskej spoločnosti“, výbor verí, že tento názor sa odrazí v pravidlách, ktoré budú nakoniec prijaté a v budúcom programovacom období. EHSV tiež verí, že Európska únia vypracuje pre členské štáty usmernenia vychádzajúce z pripomienok uvedených v tomto stanovisku.

9.2 Výbor si myslí, že by bolo veľmi užitočné získať prehľad o riešeníach, ktoré v súčasnosti používajú členské štáty na zabezpečenie účinného uplatňovania princípu partnerstva. EHSV tiež zvažuje možnosť zriadenia strediska pre monitorovanie partnerstva.

9.3 Výbor si však tiež uvedomuje, že zohľadnenie jeho odporúčaní a návrhov závisí vo veľkej miere od členských štátov. Preto sa obracia na vnútroštátne a zároveň aj na regionálne orgány, aby zabezpečili väčšie zapojenie organizácií občianskej spoločnosti pri zavádzaní kohéznej politiky.

10. Na základe vyššie uvedených skutočností adresuje výbor nasledujúce odporúčania Komisii a Rade a apeluje na členské štáty (národné a regionálne orgány), ako aj organizácie občianskej spoločnosti:

10.1 Plánovanie na úrovni Spoločenstva

— Výbor, ktorý je už dlhé roky poradným orgánom Európskej komisie, Parlamentu a Rady, by rád zdôraznil, že sa usiluje

zapájať do svojej činnosti ďalšie organizácie, aby jeho stanoviská mohli v čo najväčšej miere zohľadňovať názory a postoje zástupcov občianskej spoločnosti.

- Vo svojom stanovisku o reprezentatívnosti organizácií občianskej spoločnosti výbor načrtol základné kritériá reprezentatívnosti a vyzval zainteresované strany, aby tieto informácie⁽¹⁵⁾ využívali. Vďaka jasnej definícii reprezentatívnosti by organizácie občianskej spoločnosti získali väčší nárok na zapájanie sa do jednotlivých fáz uplatňovania kohéznej politiky.
- Výbor navrhuje doplniť do strategických usmernení na roky 2007 – 2013 podrobnosti o reálnom rámci pre zapojenie organizácií občianskej spoločnosti.
- Výbor verí, že ustanovenia o konzultáciách na úrovni Spoločenstva obsiahnuté vo všeobecných ustanoveniach pre štrukturálne fondy (z apríla 2006) zaručia právo účasti ďalším európskym reprezentatívnym organizáciám.
- Výbor žiada Komisiu a Radu, aby v pravidlách o cezhraničnej spolupráci jasne špecifikovali, že organizácie občianskej spoločnosti môžu byť partnermi vo vykonávaných aktivitách.
- Výbor žiada Komisiu, aby presadzovala a dodržiavala minimálne štandardy pri konzultáciách o otázkach kohéznej politiky a širšie využívala elektronické médiá.

10.2 Plánovanie na národnej úrovni

- Výbor žiada Komisiu, aby sformulovala usmernenia pre proces konzultácií o strategických a plánovacích dokumentoch, ktoré boli vypracované v členských štátoch. Výbor je presvedčený, že nie je dôležité len predloženie plánov na konzultácie so sociálnymi partnermi, ale aj poskytnutie spätnej väzby o ich implementácii.
- Výbor chce povzbudiť členské štáty a národné a regionálne orgány, ktoré sú zodpovedné za prípravu plánovacích dokumentov, aby sa vhodným spôsobom ujali procesov konzultácií a aby pritom zohľadnili faktory, ako sú: stanovenie vhodného časového rámca počas ktorého budú môcť organizácie občianskej spoločnosti predkladať pripomienky, aby bola zabezpečená dostupnosť dokumentov, ktoré sú predmetom konzultácií, aby bol konzultačný proces zdokumentovaný alebo aby boli zaznamenané predkladané pripomienky.

⁽¹⁵⁾ Aby bola určitá organizácia považovaná za reprezentatívnu, musí spĺňať deväť kritérií, t. j.:

- mať vytvorenú stálu štruktúru na európskej úrovni,
- mať priamy prístup k odborným znalostiam,
- reprezentovať všeobecné záujmy neodporujúce záujmom európskej spoločnosti,
- skladať sa z orgánov, ktoré sa na úrovni členských štátov považujú za reprezentatívne v oblasti určitých špecifických záujmov,
- ich členské organizácie musia existovať vo väčšine členských štátov,
- mať vyriešenú zodpovednosť pred členmi svojej organizácie,
- mať oprávnenie na zastupovanie a aktivity na európskej úrovni,
- byť nezávislou a neriadiť sa príkazmi vonkajších orgánov,
- byť transparentnou, najmä pokiaľ ide o financovanie a rozhodovací proces.

- Výbor chce organizácie občianskej spoločnosti povzbudiť k tomu, aby sa aktívne zúčastňovali najmä na konzultačnom procese.
- Výbor by rád vyzval členské štáty a štátne ako aj regionálne orgány zodpovedné za prípravu dokumentov v oblasti plánovania, aby venovali pozornosť názorom a pripomienkam organizácií občianskej spoločnosti a aby ich zohľadňovali pri vypracúvaní týchto dokumentov.

10.3 Propagácia štrukturálnych fondov

- Podľa výboru by členské štáty a regionálne orgány mali lepšie využívať potenciál organizácií občianskej spoločnosti takým spôsobom, že ich zainteresujú do príprav propagačných plánov. Aj základné podnety by mali byť podporené pridelením adekvátnych finančných prostriedkov z fondov určených na propagáciu a informovanie o štrukturálnych fondoch.
- Výbor vyzýva organizácie občianskej spoločnosti, ktoré pracujú na národnej alebo regionálnej úrovni, aby aktívne informovali svoje kruhy o cieľoch kohéznej politiky a o možnostiach, ktoré štrukturálne fondy poskytujú.

10.4 Využívanie štrukturálnych fondov

- Podľa názoru výboru by bolo potrebné povzbudiť členské štáty k tomu, aby využívali mechanizmy globálnych grantov. Táto úloha je najvhodnejšia pre Komisiu, ale organizácie občianskej spoločnosti fungujúce v rôznych krajinách sa tiež môžu zúčastniť tohto procesu.
- Výbor vyzýva členské štáty, hlavne tie, ktoré sa k dnešnému dňu rozhodli nezaviesť mechanizmy globálnych grantov, aby zhodnotili cenné skúsenosti ostatných krajín a aby v období rokov 2007 – 2013 tento mechanizmus zaviedli.
- EHSV sa domnieva, že by sa malo vyvinúť maximálne úsilie na to, aby organizácie občianskej spoločnosti, ktoré spĺňajú kritériá spôsobilosti mali prístup k zdrojom technickej pomoci.
- Výbor vyzýva národné a regionálne orgány v členských štátoch, aby vzhľadom na pozitívnu úlohu, ktorú môžu zohrávať organizácie občianskej spoločnosti, ktoré spĺňajú kritériá spôsobilosti zjednodušili proces podávania žiadostí o prostriedky technickej pomoci.

- Výbor tiež vyzýva členské štáty, aby pri zostavovaní rozpočtu mysleli aj na vlastné zdroje organizácií občianskej spoločnosti ktoré spĺňajú kritériá spôsobilosti (sociálni partneri a MVO), ako spôsobu spolufinancovania projektov.
- Výbor tiež vyzýva členské štáty, aby jasne definovali organizácie občianskej spoločnosti, ktoré spĺňajú kritériá spôsobilosti, ako konečných príjemcov v operačných programoch. Výbor zároveň žiada Komisiu, aby sa ubezpečila, či dokumenty, ktoré predkladajú členské štáty, zaručujú organizáciám občianskej spoločnosti prístup k zdrojom zo štrukturálnych fondov.
- Výbor vyzýva členské štáty, aby využívali poznatky a skúsenosti organizácií občianskej spoločnosti, ktoré spĺňajú kritériá spôsobilosti, pri výbere projektov a upozorňuje, že je potrebné usilovať sa o predchádzanie prípadným konfliktom záujmov.
- Výbor sa tiež zameriava na potrebu odstránenia alebo zníženia určitých formálnych alebo technických prekážok, ktoré organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré spĺňajú kritériá spôsobilosti, sťažujú využívanie štrukturálnych fondov.

10.5 Monitorovanie a hodnotenie využívania zdrojov

- Výbor zastáva názor, že Komisia by mala stanoviť usmernenia pre zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do procesu monitorovania a hodnotenia a hlavne ich s plnými právami začleniť do monitorovacích výborov, pričom by sa mala zohľadniť potreba zaručenia objektivity, ako aj nestrannosti zúčastnených jednotlivcov a organizácií.
- Výbor očakáva, že správy, ktoré predložili členské štáty, budú zahŕňať informácie o spôsobe uplatňovania princípu partnerstva v kontexte s monitorovacími výbormi.
- Výbor vyzýva členské štáty, aby zástupcom organizácií občianskej spoločnosti umožnili prístup k školeniam, a tým zabezpečili, aby mohli účinne plniť svoju úlohu ako členov monitorovacieho výboru.

Výbor vyzýva organizácie občianskej spoločnosti, aby udržiavali kontakt so svojimi zástupcami v monitorovacích výboroch a aby zabezpečili vzájomnú výmenu informácií.

V Bruseli 6. júla 2006

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o zriadení spoločného podniku na realizáciu európskeho systému riadenia letovej prevádzky novej generácie (SESAR)“

KOM(2005) 602, konečné znenie – 2005/0235 (CNS)

(2006/C 309/27)

Rada sa 4. januára 2006 rozhodla podľa článku 171 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k horeuvedenej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 30. mája 2006. Spravodajcom bol pán McDonogh.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428 plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza zo 6. júla 2006) 37 hlasmi za, 1 hlasmi proti, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 SESAR je technologickou súčasťou iniciatívy na vytvorenie jednotného európskeho vzdušného priestoru, ktorá bola zahájená v roku 2004 na reorganizáciu riadenia leteckej dopravy. Zavedie nové komunikačné, kontrolné a výpočtové technológie medzi zemou a lietadlom, ktoré zlepšia prácu riadiacich letovej prevádzky a pilotov. V súčasnosti, zatiaľ čo pilotná kabína je čoraz viac automatizovaná, riadiaci letovej prevádzky a piloti naďalej komunikujú cez rádio.

1.2 SESAR patrí do novej generácie systémov riadenia leteckej dopravy a bude pre riadenie rastúcej leteckej dopravy veľmi dôležitý. SESAR podporí bezpečnosť, zmierni vplyv leteckej dopravy na životné prostredie a zabezpečí, aby Európa ostala na čele svetového leteckého trhu. Komisia vytvorí tento veľký priemyselný projekt spolu s organizáciou Eurocontrol a priemyselnými partnermi.

1.3 Európa bude mať najefektívnejšiu infraštruktúru riadenia leteckej dopravy na svete. Predpokladá sa, že prostredníctvom zvýšenia efektivity leteckej dopravy bude mať SESAR aktualizovanú čistú finančnú hodnotu 20 mld. eur. Priame či nepriame účinky projektu sa odhadujú na 50 mld. eur. Projekt vytvorí takmer 200 000 vysoko kvalifikovaných pracovných miest.

1.4 Predpoklady rastu leteckej dopravy v Európe poukazujú na to, že do roku 2025 doprava výrazne vzrastie. Tento rast nebude možný bez celkovej reorganizácie infraštruktúry riadenia leteckej dopravy, ktorej cieľom je optimalizovať letové trate a odstrániť preťaženie. SESAR posilní bezpečnosť leteckej dopravy, ktorú v súčasnosti ohrozujú zastaralé technológie a rozdrobené riadenie leteckej dopravy.

1.5 Európska komisia a Eurocontrol spoločne financujú zmluvu v hodnote 43 miliónov eur (50,5 milióna amerických dolárov), ktorú získalo konzorcium 30 leteckých spoločností, leteckých navigačných organizácií a leteckých výrobcov. Zmluva sa vzťahuje na prípravnú fázu výskumu riadenia leteckej dopravy jednotného európskeho vzdušného priestoru, ktorý bol predtým známy pod označením SESAME, ale teraz bol premenovaný na SESAR. Dvojročná prípravná fáza nebude

zahŕňať len navrhnutie budúceho systému riadenia leteckej dopravy, ale aj harmonogram jeho zavedenia do roku 2020.

1.6 Celkové náklady na prípravnú fázu, vrátane zmluvy na 43 miliónov eur, budú 60 miliónov eur. Európska komisia a Eurocontrol poskytnú rovnakým podielom polovicu nákladov, pričom Eurocontrol poskytne hotovosť, odborné znalosti a výskum. Európska komisia uviedla, že vývojová fáza si bude vyžadovať približne 300 miliónov eur ročne a bude financovaná zo zdrojov Komisie, priemyslu a Eurocontrolu. Už sa minulo 200 miliónov eur ročne na výskum a vývoj riadenia leteckej dopravy a tieto prostriedky budú presmerované do projektu SESAR.

1.7 Prípravnú fázu plne financuje Komisia a Eurocontrol. Predpokladá sa, že počas vývojovej fázy bude jednu tretinu nákladov projektu financovať priemysel vo všeobecnosti. Suma predstavuje približne 100 miliónov eur ročne počas siedmych rokov. EÚ prispeje sumou 100 miliónov eur ročne a Eurocontrol tiež sumou 100 miliónov eur ročne.

1.8 Ešte nie je jasné, kto zo strany priemyslu bude financovať akú časť zo sumy 100 miliónov eur ročne. Je potrebné stanoviť príspevok zo strany priemyslu, ale prvoradé je vyriešenie vážnych otázok ako sú práva duševného vlastníctva, podmienky hospodárskej súťaže, atď.

1.9 Suma peňazí, ktorou prispeje priemysel do projektu SESAR bude v konečnom dôsledku stanovená na základe súčasnej výšky nákladov na výskum a vývoj riadenia leteckej dopravy, ktoré sú 200 miliónov eur ročne, z čoho 75 miliónov eur poskytuje ANSPs (Air Navigation Service Providers – poskytovatelia letových navigačných služieb). Podstatná časť, ak nie celková suma týchto peňazí sa použije na projekt SESAR namiesto toho, aby bola rozdelená.

1.10 Spoločníkmi projektu sú centrá vývoja a výskumu riadenia leteckej dopravy EURAMID (European ATM Military Directors Conference), UK CAA (UK Civil Aviation Authority), neeurópske podniky (Boeing, Honeywell, Rockwell-Collins), profesionálne organizácie (IFATCA, Eurocockpit-ECA a ETF).

1.11 Nasleduje zoznam spoločností, ktoré sú zapojené do prípravnej fázy:

UŽÍVATELIA: Air France, Iberia, KLM, Lufthansa, AEA (Association of European Airlines), ERAA (European Regions Airline Association), IATA (International Air Transport Association), IAOPA (International Council of Aircraft Owner and Pilot Association).

Poskytovatelia letových navigačných služieb: AENA (Aeropuertos Espanoles y Navegacion Aérea), Austrocontrol, DFS (Deutsche Fluchtsicherung GmbH), DSN (Direction des Services de Navigation Aérienne), ENAV, LFV (Luftfartsverket), LVNL (Air Traffic Control the Netherlands), NATS (National Air Traffic Services), NAV.

LETISKÁ: parížske letiská (Aéroports de Paris), BAA, Fraport (Frankfurt), Amsterdam, Mníchov, AENA, LFV.

PRÍEMYSEL: Airbus, BAE Systems, EADS, INDRA, Selex, Thales ATM, Thales Avionics a Air Traffic Alliance.

2. Odporúčania a pripomienky

2.1 Každú iniciatívu, ktorá by sa snažila o modernizáciu riadenia leteckej dopravy v Európe je potrebné privítať ako konštruktívny krok.

2.2 Výsledkom by malo byť efektívnejšie plánovanie letových tratí, zvýšenie úspor paliva a skrátenie letového času pre cestujúcich verejnosť.

2.3 Vytvorenie funkčných blokov leteckého priestoru (FAB) by malo umožniť optimálne využitie leteckého priestoru a zároveň umožniť dodržiavanie regionálnych dohôd a zohľadniť životné podmienky a záujem miestnych samospráv (veľkomiest, miest, obcí) nachádzajúcich sa pod blokmi leteckého priestoru.

2.4 Aby nedochádzalo k duplicite aktivít v oblasti výskumu a vývoja, projekt SESAR by nemal viesť k zvýšeniu celkového podielu užívateľov vzdušného priestoru na aktivitách v oblasti výskumu a vývoja.

2.5 Po pristúpení Európskeho spoločenstva k Eurocontrolu, Komisia a Eurocontrol podpísali rámcovú dohodu o spolupráci

pri realizácii jednotného európskeho vzdušného priestoru a pri výskumnej a vývojovej činnosti v oblasti riadenia leteckej dopravy. Mala by sa tým zlepšiť bezpečnosť a prevádzková výkonnosť poskytovateľov leteckých navigačných služieb.

2.6 Spoločný podnik musí zaujať integrovaný prístup a v spojení úsilí partnerstva verejného a súkromného sektora pri riešení všetkých otázok (technických, prevádzkových, regulačných a inštitucionálnych) zabezpečiť bezproblémový prechod z prípravnej fázy do fázy realizácie a od výskumu a vývoja až po rozmiestnenie.

2.7 Rozsah financovania spoločného podniku by mal byť po skončení prípravnej fázy prehodnotený. Všetky strany budú musieť zväziť vplyv akýchkoľvek dodatočných nákladov, ktoré by mali byť financované zo strany súkromného sektora prostredníctvom mechanizmu poplatkov od užívateľov, pretože sa to môže prejavovať na výdavkoch cestujúcej verejnosti.

2.8 Verejný rozpočet na fázu realizácie projektu SESAR by sa mal doplniť príspevkami súkromného sektora.

2.9 Vzhľadom na množstvo aktérov, ktorí sa budú musieť do tohto procesu zapojiť a potrebné finančné zdroje a technické znalosti, je úplne nevyhnutné zriadiť právny subjekt, ktorý by bol schopný zabezpečovať koordinované riadenie finančných prostriedkov pridelených projektu SESAR počas fázy jeho realizácie.

2.10 Počet podnikov zapojených do prípravnej fázy je obmedzený a nereprezentuje európsky letecký priemysel ako celok. Európska komisia rozšírila účasť na prípravnej fáze aj o menšie podniky, najmä z nových členských štátov.

2.11 Realizáciu spoločného podniku SESAR bude potrebné vykonať postupne. Konečná fáza realizácie by sa mala plne uskutočniť čo najskôr. Komisia by mala vytvoriť jasné termíny, aby urýchlila realizáciu projektu a krátila dĺžku trvania fázy realizácie.

2.12 Zvýšenou výkonnosťou, ktorú prinesie projekt SESAR by sa mali znížiť poplatky európskej leteckej dopravy.

V Bruseli 6. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Budúcnosť služieb všeobecného záujmu“

(2006/C 309/28)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2005 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Budúcnosť služieb všeobecného záujmu“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 30. mája 2006. (Spravodajcom bol pán HENCKS).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 428. plenárnom zasadnutí 5. a 6. júla 2006 (schôdza zo 6. júla 2006) 46 hlasmi za, 9 hlasmi proti, pričom 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Služby verejného záujmu, definované verejnými orgánmi na základe a v súčinnosti so sociálnou a občianskou aktivitou reagujú na základné potreby a zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore sociálnej a územnej súdržnosti EÚ a pri úspešnom naplňaní lisabonskej stratégie.

1.2 Keďže Európska rada vyhlásila obdobie reflexie o významných európskych témach, bude potrebné, aby sa občianska spoločnosť stala rozhodným a ofenzívnym aktérom zabezpečenia účinných služieb všeobecného záujmu a ich podstatnou zložkou.

1.3 Z tohto dôvodu EHSV opakuje svoju žiadosť na úrovni Spoločenstva definovať základné jednotné princípy, ktoré by mali platiť pre všetky SVZ, uvádzané v rámcovej smernici a v prípade potreby podrobnejšie rozpracované podľa jednotlivých sektorov v sektorových smerniciach.

1.4 Na základe princípu subsidiarity musí mať každý členský štát právo definovať prostredníctvom oficiálnej listiny, ktorá musí byť oficiálne doručená, regionálne alebo miestne služby alebo služby národného záujmu, ktoré nepatria medzi SVZ a na ktoré sa nevzťahujú pravidlá konkurencie a štátnej pomoci.

1.5 Čo sa týka iných služieb všeobecného záujmu, rámcová smernica a sektorové zákony musia zreteľne rešpektovať slobodu členských štátov alebo miestnych spoločenstiev definovať spôsoby správy a financovania, princípy a hranice konania Spoločenstva, hodnotenie ich výkonov, práva spotrebiteľov a užívateľov, minimálne penzum plnení a záväzkov verejných služieb.

1.6 Na to, aby sa všetci tí, pre ktorých sú SVZ v oblasti hospodárstva a v iných oblastiach určené, stotožnili s týmito prístupmi, je potrebné, aby všetci aktéri, štátne, regionálne a miestne spoločenstvá, sociálni partneri, spotrebiteľské organizácie a organizácie na ochranu životného prostredia, združenia za sociálnu ekonomiu a združenia bojujúce proti vylúčeniu, atď. mali na národnej, regionálnej a miestnej úrovni svoje miesto vedľa regulátorov a operátorov fungovania služieb verejného záujmu a aby boli začlenené do všetkých fáz, jednak pri

organizovaní, ako aj stanovení, kontrole a uplatňovaní kvalitných noriem.

1.7 Vždy, keď sektorové smernice, stanovujúce pravidlá pre služby všeobecného záujmu, majú na európskej úrovni sociálne dôsledky na kvalifikáciu a pracovné podmienky a podmienky zamestnanosti pracovníkov, je potrebné obrátiť sa so žiadosťou o konzultáciu na organizácie pracovníkov a zamestnancov v rámci nových sektorových výborov štruktúrovaného európskeho dialógu.

1.8 Keďže služby všeobecného záujmu sa rozvíjajú a sú dôležité v rámci naplňovania lisabonskej stratégie, je nevyhnutné ich pravidelne hodnotiť, a to nie iba služby všeobecného hospodárskeho záujmu, pre ktoré existujú pravidlá na úrovni Spoločenstva, ale aj služby všeobecného záujmu z hľadiska cieľov Únie. EHSV navrhuje vytvoriť observatórium pre hodnotenie služieb všeobecného hospodárskeho a nehospodárskeho záujmu, zložené z politických zástupcov Európskeho parlamentu, Výboru regiónov a zo zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti v rámci Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

1.9 EHSV trvá na tom, aby vyššie uvedené princípy určovali takisto stanoviská EÚ pri obchodných rokovaníach, zvlášť v rámci WTO a GATS. Bolo by nemysliteľné, aby Európska únia v rámci medzinárodných obchodných rokovaní prijala záväzky liberalizácie sektorov alebo činností, ktoré by neboli prijaté ako rozhodnutia v rámci pravidiel vnútorného trhu, špecifických pre služby všeobecného záujmu. Vzhľadom na nevyhnutnú potrebu udržať pre členské štáty schopnosť prijímať opatrenia pre služby všeobecného záujmu v oblasti hospodárstva a v iných oblastiach s cieľom dosiahnuť sociálne a rozvojové ciele, ktoré si EÚ určila, je potrebné vylúčiť z uvedených rokovaní služby všeobecného záujmu.

2. Predmet stanoviska z vlastnej iniciatívy

2.1 Služby všeobecného záujmu sú v strede európskeho modelu spoločnosti a zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore sociálnej a územnej súdržnosti EÚ. Dopĺňajú a zároveň prekráčajú jednotný trh a predstavujú základný predpoklad ekonomického a sociálneho blaha občanov a podnikov.

2.2 Služby všeobecného záujmu, či už v oblasti hospodárstva alebo v iných oblastiach, reagujú na základné potreby a vytvárajú m pocit príslušnosti občanov k spoločenstvu, predstavujú prvok kultúrnej identity pre všetky európske krajiny, a to aj v oblasti každodenného života.

2.3 V strede všetkých týchto úvah je teda záujem občana, ktorého realizovanie si žiada zabezpečenie prístupu k službám, považovaným za základné, a k sledovaniu prednostných cieľov.

2.4 Toto spoločenstvo hodnôť sa prejavuje rozmanitosťou spôsobov organizovania služieb všeobecného záujmu v jednotlivých krajinách, regiónoch a sektoroch. Za definíciu služieb všeobecného záujmu sa môže považovať tá, ktorú vypracovali národné orgány na základe a v súčinnosti so sociálnou a občianskou aktivitou.

2.5 Tieto rozmanité situácie predstavujú výzvu pre európsku integráciu. Nie sú však neprekonateľnou prekážkou, ale príležitosťou, ako prostredníctvom prispôbenia súboru princípov, uplatniteľných na všetky služby všeobecného záujmu, vytvoriť rámec, schopný uspokojiť všeobecný záujem v nepretržite sa meniacom hospodárskom a sociálnom kontexte.

2.6 Dosiahnuť priaznivú interakciu medzi veľkým európskym trhom a jeho požiadavkami na voľný pohyb, slobodnú hospodársku súťaž, účinnosť, konkurencieschopnosť a hospodársky dynamizmus na jednej strane a zohľadnením cieľov všeobecného záujmu sa ukazuje ako dlhodobý a zložitý proces. Doterajšie úsilia v tomto ohľade zaznamenali veľkú mieru úspechu, ale niektoré problémy zostávajú a je potrebné ich odstrániť.

3. Historické súvislosti

3.1 Zmluva z Ríma sa o verejných službách zmieňuje až v článku 77 (článok 73 súčasnej Zmluvy), ktorý hovorí o verejných službách v sektore dopravy, a v článku 90.2 (článok 86.2 súčasnej Zmluvy), ktorý za istých podmienok akceptuje porušenia pravidiel hospodárskej súťaže v rámci služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

3.2 Článok 86, odsek 2 Zmluvy o ES poskytuje členským štátom možnosť vytvoriť právny režim, ktorý sa odchyľuje od jednotného práva Spoločenstva, zvlášť od pravidiel hospodárskej súťaže, v prospech podnikov, majúcich na starosť všeobecný hospodársky záujem: „Na podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu alebo podniky, ktoré majú povahu fiškálneho monopolu, sa ustanovenia tejto zmluvy, najmä pravidlá hospodárskej súťaže, vzťahujú za predpokladu, že uplatňovanie týchto ustanovení neznemožňuje právne alebo v skutočnosti plniť určité úlohy, ktoré im boli zverené. Rozvoj obchodu nesmie byť dotknutý v takom rozsahu, ktorý by bol v rozpore so záujmami Spoločenstva (1)“.

(1) Článok III-166, odsek 2 Zmluvy o Ústave pre Európu preberá takmer doslovne článok 86, odsek 2 Zmluvy o ES.

3.3 Na základe uvedeného článku Súdny dvor Európskych spoločenstiev od roku 1993 uznáva, že vykonávateľ, poverený realizovaním úloh verejných služieb, môže byť kvôli naplneniu špecifického posolania, ktoré mu bolo zverené, oslobodený od dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže podľa zmluvy, pričom toto oslobodenie môže ísť až k úplnému vylúčeniu akejkoľvek hospodárskej súťaže v miere, v akej sú tieto obmedzenia potrebné na pomoc podniku zabezpečiť službu všeobecného hospodárskeho záujmu za hospodársky prijateľných podmienok. (2)

3.4 Súdny dvor takto konštatoval, že pridelenie konkurenčných výhod v rámci výnosných aktivít je zlučiteľné so zmluvou, aby sa tým podniku vykryli straty z nevýnosných aktivít, ktoré sú však aktivitami všeobecného záujmu. (3)

3.5 V rámci tejto logiky súdny dvor rozhodol, že v miere, v akej má byť finančná pomoc štátu považovaná za kompenzáciu výdavkov podniku-adresáta prostriedkov pri realizovaní záväzkov verejných služieb, táto intervencia za istých podmienok nespadá pod ustanovenia zmluvy, týkajúce sa poskytovania štátnej pomoci (4). Dvor zároveň upresnil, že služby všeobecného záujmu v hospodárskej oblasti a v iných oblastiach musia rešpektovať všeobecné princípy zmluvy: transparentnosť, proporionalitu, nediskriminovanie, rovnosť v zaobchádzaní.

3.6 Počnúc prijatím Jednotného európskeho aktu v roku 1986 a vytvorením jednotného trhu európska integrácia začala zasahovať do oblasti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, zvlášť na základe spochybnenia zvláštnych práv, priznaných v členských štátoch (súkromným alebo verejným) vykonávateľom služieb a zavedením rozsiahlej liberalizácie veľkých sietí verejných služieb.

3.7 Amsterdamská zmluva z roku 1997 v článku 16 zdôrazňuje miesto, aké zaujímajú služby všeobecného hospodárskeho záujmu v rámci spoločných hodnôt Únie, ako aj ich úlohu pri podpore sociálnej a územnej súdržnosti. Žiada národné a európske inštitúcie, aby dbali na to, aby tieto služby fungovali „na princípoch a za podmienok, ktoré im umožnia splniť ich poslanie“, pričom zostanú v širokej miere podriadené princípom hospodárskej súťaže.

3.8 Uvedený článok 16 nemá operačný dosah na politiku Komisie voči vykonávateľom verejných služieb. Európska rada však prijala v marci 2000 v Lisabone rozhodnutie „dokončiť vnútorný trh a urobiť ho v plnej miere výkonným“, pričom podporila väčšiu liberalizáciu v sieťových verejných službách a rozšírenie oblasti hospodárskej súťaže na národných trhoch naželezničnú dopravu, poštové služby, energetiku alebo telekomunikácie.

(2) Porovnaj rozhodnutia „Poste Italiane“, „Corbeau“, „Spoločenstvo Almelo“, „Glöckner“ a „Altmark“.

(3) Porovnaj rozhodnutie „Glöckner“ z 25.10.2001.

(4) Rozhodnutie „Altmark“ z 24.7.2003.

3.9 Charta základných práv, prijatá v roku 2000 v Nice, po prvý krát spája služby všeobecného záujmu a základné práva. V článkoch II-34 až II-36 Charty základných práv je uznaný prístup k SVHZ a takisto práva, týkajúce sa špecifických zložiek služieb všeobecného záujmu (sociálne zabezpečenie a sociálna podpora, ochrana zdravia, ochrana životného prostredia, atď.).

3.10 Európska rada v Barcelone v dňoch 15. a 16. marca 2002 výslovne uvažovala „upresniť v návrhu rámcovej smernice princípy, týkajúce sa služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré sú zahrnuté v článku 16 zmluvy, pri rešpektovaní zvláštností rôznych dotknutých sektorov a vzhľadom na ustanovenia článku 86 zmluvy“.

4. Súčasný kontext

4.1 Hoci bol dosiahnutý pokrok, mnoho predstaviteľov občianskej spoločnosti vyslovilo názor, že je nedostatočný vzhľadom na dôležitosť služieb všeobecného záujmu v živote európskych občanov a znásobilo iniciatívy v rámci práce na budúcej európskej ústave, aby boli princípy služieb všeobecného záujmu zakotvené v spoločných cieľoch EÚ. Tak by sa prostredníctvom kvalitných služieb, založených na princípoch univerzálnosti, rovnosti v prístupe, vlastníckej neutrálnosti a dostupných cenách podporila a zabezpečila bezpečnosť a sociálna spravodlivosť.

4.2 Článok III-122 návrhu Zmluvy o Ústave pre Európu mal vytvoriť základy pozitívneho práva, založeného na službách všeobecného hospodárskeho záujmu, pričom uvádzal, že bez narušenia kompetencií členských štátov „európske zákony ustanovia tieto zásady a podmienky, najmä hospodárske a finančné, ktoré SVHZ umožňujú plniť ich poslanie“.

4.3 Článok III-122 mal ďalej uznať princíp slobodnej správy miestnych samospráv a urobiť z možnosti, že miestne samosprávy budú samé poskytovať služby všeobecného hospodárskeho záujmu ústavný princíp, konkretizujúci tak princíp subsidiarity na úrovni kompetencií EÚ a kompetencií členských štátov v oblasti SVHZ.

4.4 S ohľadom na odloženie procesu ratifikovania Zmluvy o Ústave pre Európu EHSV považuje za nevyhnutné začať na základe súčasných zmlúv bezodkladne s procesom vypracovávania rámcovej smernice pre služby všeobecného záujmu

(v oblasti hospodárstva alebo v iných oblastiach), ktorej vypracovanie žiada už roky v svojich stanoviskách ⁽⁵⁾.

4.5 Právnym základom dnes nemôže byť nič iné iba právny základ dobudovania vnútorného trhu, pričom tento základ musí byť doplnený o ďalšie ustanovenia zmluvy, ktoré presne špecifikujú daný druh vnútorného trhu, totiž trh so službami všeobecného hospodárskeho záujmu:

— článok 16 Zmluvy, ktorý poveruje EÚ, aby dozerala na to, aby SVHZ mohli splniť svoju úlohu;

— článok 36 Charty základných práv, ktorý žiada EÚ, aby mali všetky osoby prístup k SVHZ;

— článok 86, ktorý spresňuje, že v prípade napätia medzi pravidlami hospodárskej súťaže a pravidlami služieb všeobecného záujmu majú prednosť tieto služby;

— článok 5, zaoberajúci sa rešpektovaním princípu subsidiarity;

— článok 295, ktorý hovorí o neutrálnosti EÚ voči vlastníctvu podnikov;

— hlava VIII o zamestnanosti, so zreteľom na množstvo pracovných miest, priamo alebo nepriamo spojených so SVHZ;

— hlava IX o ochrane spotrebiteľov, ktorá obsahuje špecifické ustanovenia pre SVHZ;

— hlava XV o transeurópskych sieťach, ktorá dáva kompetencie EÚ;

— hlava XVI o konkurencieschopnosti priemyslu, ktorá ráta s modernými, účinnými a kvalitnými SVHZ;

— hlava XVII o hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktorá hovorí o vyrovnávaní jestvujúcich nerovnováh;

— hlava XIX o ochrane životného prostredia, ktorá je vzhľadom na externalitu SVHZ pre ne zvlášť dôležitá.

4.6 Kombinácia týchto článkov umožní založiť špecifické právo pre SVHZ ako integrálnu súčasť rámcovej smernice o všetkých službách všeobecného záujmu a brať pri tom do úvahy jednak jestvujúci vnútorný trh, ako aj zvláštnosti SVHZ a rešpektovať ciele zmluvy.

⁽⁵⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Služby všeobecného záujmu“, stanovisko z vlastnej iniciatívy, Ú. v. EÚ C 241, 7.10.2002, s. 0119 – 0127, stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelené kniha o verejnoprospešných službách“, KOM(2003) 270, konečné znenie, Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 0066 – 0076, stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Biela kniha o verejnoprospešných službách“, KOM(2004) 374, konečné znenie, Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 0017 – 0021.

5. Rozdiel medzi službami všeobecného záujmu a službami všeobecného hospodárskeho záujmu

5.1 Na rozdiel od SVHZ, SVZ nie sú ako také uvádzané v zmluvách.

5.2 Na služby všeobecného záujmu, ktoré nie sú hospodárskej povahy, sa nevzťahujú špecifické pravidlá Spoločenstva a nespádajú pod pravidlá, týkajúce sa vnútorného trhu, hospodárskej súťaže a štátnej pomoci. Vzťahuje sa však na ne skupina cieľov Európskej únie (dodržiavanie základných práv, podpora blaha občanov, sociálna spravodlivosť, sociálna súdržnosť, atď.), ktoré sú nevyhnutne potrebné pre spoločnosť. Z toho vyplýva, že EÚ je zodpovedná za pozdvíhanie úrovne a kvality života na území celej Európy, teda má istú zodpovednosť aj vzhľadom na nástroje zavádzania základných práv a sociálnej súdržnosti, ktorými sú SVZ; musí teda prinajmenej dbať na to, aby SVZ skutočne fungovali a boli prístupné a kvalitné pre všetkých.

5.3 Rozdiel medzi hospodárskym a nehospodárskym charakterom zostáva hmlistý a neurčitý. Takmer všetky služby všeobecného záujmu, aj tie, ktoré nie sú ziskové a sú založené na dobrovoľníctve, majú určitú ekonomickú hodnotu, hoci sa na ne nevzťahuje právo v oblasti hospodárskej súťaže. Okrem toho služba môže byť obchodná a zároveň neobchodná. Takisto služba môže mať obchodný charakter bez toho, aby trh dokázal zabezpečiť službu v rámci logiky a na základe princípov, ktorými sa riadia služby všeobecného záujmu.

5.4 Z toho vyplývajú dvojznačnosti a rozpory medzi hospodárskou súťažou a SVZ, ktorých hospodársky alebo nehospodársky charakter naďalej podlieha právnym výkladom Súdneho dvora Európskych spoločenstiev a ich zmenám, čo:

- znečisťuje situáciu mnohých operátorov verejných služieb, zvlášť tých, ktorí pôsobia v sociálnej oblasti alebo v neobchodných sektoroch, alebo tých, ktorí vykonávajú svoje aktivity na miestnej úrovni;
- vystavuje operátorov riziku sankcií zo strany Komisie alebo európskeho Súdneho dvora,
- znepokojuje občanov/spotrebiteľov, ktorí sa obávajú zániku verejných služieb.

5.5 Okrem toho medzi rôznymi európskymi inštitúciami jestvujú terminologické nejasnosti. Pre Komisiu pojem služby všeobecného záujmu pokrýva všetky služby všeobecného záujmu, či sú obchodné alebo nie, zatiaľ čo pre Európsky parlament sa pojem služby všeobecného záujmu vzťahuje iba na tie, ktoré sú nehospodárske. EHSV preto žiada, aby medzi jednotlivými inštitúciami vznikla iniciatíva s cieľom nájsť spoločný jazyk.

6. Budúce smerovania

6.1 Keďže Európska rada po referendách o ústavnej zmluve vyhlásila obdobie reflexie o veľkých európskych témach, bude

potrebné, aby sa občianska spoločnosť stala rozhodným a ofenzívnym aktérom, aby boli zabezpečené účinné služby všeobecného záujmu a aby sa stali základnou zložkou EÚ.

6.2 V tejto súvislosti je namiesto otázky, aké iniciatívy treba vyvinúť v Európe, aby sa dospelo k harmonickej kombinácii trhových mechanizmov a úloh verejných služieb v tých oblastiach, v ktorých je táto vzájomne doplnenie v súlade s cieľmi služieb verejného záujmu a môže priniesť pridanú hodnotu v prospech zlepšenia kvality života európskych občanov v rámci európskeho sociálneho modelu, založeného na ekonomickom raste, vytváraní pracovných miest a trvalo udržateľnom blahobytie.

6.3 Jednou z veľkých zvláštností sociálneho modelu je sociálny dialóg. Informovanie, konzultovanie a účasť sociálnych partnerov a aktérov občianskej spoločnosti predstavujú nevyhnutné podmienky udržania a úspešného modernizovania európskeho sociálneho modelu; ide o to, aby sa dospelo k sociálnej Európe, založenej na priaznivom vzájomnom pôsobení medzi právnymi predpismi a sociálnym dialógom.

6.4 Všetci aktéri, štátne, regionálne a komunálne spoločenstvá, sociálni partneri, spotrebiteľské organizácie a organizácie na ochranu životného prostredia, združenia za sociálnu ekonomiu a združenia bojujúce proti vylúčeniu, atď. majú svoje miesto po boku tvorcov právnych predpisov a poskytovateľov služieb všeobecného záujmu.

6.5 Je preto potrebné zabezpečiť na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, aby pri tvorbe právnych predpisov o službách všeobecného záujmu boli vyššie uvedení aktéri zapojení do všetkých fáz, jednak pri organizovaní, ako aj stanovení, kontrole, informovaní o vzťahu medzi cenou a účinnosťou a uplatňovaní kvalitných noriem.

6.6 Vždy, keď na európskej úrovni majú sektorové smernice sociálne dôsledky na kvalifikáciu a pracovné podmienky a zamestnanosť pracovníkov, tak legislatívnym iniciatívam Európskej komisie musí predchádzať štruktúrovaný európsky sociálny dialóg.

6.7 Inými slovami, logika článku 139 Zmluvy o ES, ktorý poveruje Komisiu dohľadom nad tým, aby boli konzultované organizácie pracovníkov a zamestnancov ohľadom sociálneho rozmeru politík, ktoré navrhuje, musí byť uplatnená aj na sektorovej úrovni, keď ide o vytváranie právnych predpisov pre služby všeobecného hospodárskeho záujmu.

6.8 Výbory pre štruktúrovaný sociálny dialóg sa teda stanú garantmi podpory sektorového alebo medzisektorového sociálneho dialógu, ktorý má viesť k uzatvoreniu európskych kolektívnych dohôd, uplatniteľných pri ochrane práv zamestnancov a ich pracovných miest proti sociálnemu dumpingu a zamestnávaniu nekvalifikovaných pracovníkov.

6.9 Toto by nemalo Komisiu zbaviť povinnosti pristúpiť k analýze dopadov na fungovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu pri každom z jej návrhov, ktorý má zmeniť niektorý z právnych nástrojov Spoločenstva v rámci sektoru, alebo vytvoriť nejaký nový v oblasti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

7. Vytvoriť európsky pojem služby všeobecného záujmu

7.1 Občania ašpirujú na Európu, ktorá bude spoločným životným priestorom so záujmom o otázky kvality života, solidarity, zamestnanosti a vytvárania bohatstva nielen materiálneho. SVZ predstavujú nevyhnutný nástroj na splnenie tohto cieľa.

7.2 Je preto potrebné na úrovni Spoločenstva definovať základné spoločné princípy, ktoré by mali platiť pre všetky SVZ a boli by zhrnuté v rámcovej smernici a v prípade potreby by boli podrobnejšie rozpracované podľa jednotlivých sektorov v sektorových smerniciach.

7.3 Prijatie horizontálnej rámcovej smernice je nevyhnutné, aby sa operátorom, povereným správou služieb všeobecného hospodárskeho a nehospodárskeho záujmu a verejným orgánom poskytla právna istota a užívateľom a spotrebiteľom potrebné záruky.

8. Ciele služieb všeobecného záujmu

8.1 V súlade so svojou úlohou pilieru európskeho sociálneho modelu a sociálnej trhovej ekonomiky SVZ budú musieť prostredníctvom interakcií a integrácie hospodárskeho a sociálneho pokroku:

- zabezpečiť právo každého obyvateľa na prístup k základným dobrám alebo službám (právo na vzdelanie, na zdravie, na bezpečnosť, na zamestnanie, na energiu a vodu, na dopravu, na komunikácie, atď.);
- zaistiť hospodársku, sociálnu a kultúrnu súdržnosť;
- dbať na sociálnu spravodlivosť a sociálnu inklúziu, vytvárať druhy solidarity, podporovať všeobecný záujem spoločnosti;
- vytvárať podmienky pre trvalo udržateľný rozvoj.

9. Definícia všeobecného záujmu

9.1 V prvom rade treba vytvoriť inštitucionálny rámec, predstavujúci pevný základ právnej stability v súvislosti s rozdelením služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a služieb všeobecného záujmu mimo oblasti hospodárstva v zmysle charty, pričom sa chápe, že charta nevyžaduje, aby sa na posledné uvedené služby vzťahovali pravidlá hospodárskej súťaže a štátnej pomoci.

9.2 S ohľadom na ťažkosti pri definovaní tohto pojmu vyčerpávajúcim spôsobom na jednej strane a na riziko, ktoré je obsiahnuté v reštriktívnom prístupe na druhej strane, sa definícia bude musieť sústrediť na špecifické poslanie predmetných služieb a na nároky (záväzky verejných služieb), ktoré sa na ne kladú v súvislosti s napĺňaním ich funkcie a ktoré bude potrebné jasne definovať.

9.3 V súlade s článkom 86, odsekom 2 Zmluvy o ES je v prípade rozporu priznaná prednosť účinnému naplneniu poslania všeobecného záujmu pred uplatnením pravidiel hospodárskej súťaže, v súlade so súdnym rozhodovaním v rámci Spoločenstva.

10. Úloha národných verejných orgánov

10.1 Na základe princípu subsidiarity má každý členský štát zostať slobodný pri stanovení rozdielu medzi službami všeobecného záujmu hospodárskej povahy a tými, ktoré nie sú hospodárskej povahy. Komisia však musí mať v prípadoch zreteľnej chyby možnosť zasiahnuť.

10.2 Členské štáty teda musia mať možnosť oficiálnou listinou, ktorú bude potrebné oficiálne doručiť európskym inštitúciám, definovať typy štátnych služieb, ktoré z jasných dôvodov patria k všeobecnému alebo národnému, regionálnemu alebo miestnemu záujmu, ktoré nie sú SVHZ a na ktoré sa nevzťahujú pravidlá o hospodárskej súťaži a štátnej pomoci.

10.3 Bez toho, aby to bolo na ujmu slobodnej voľby národných orgánov, sa EHSV domnieva, že medzi službami národného, regionálneho alebo komunálneho záujmu by mali figurovať služby v rámci systému povinného vzdelávania, zdravotníctva a sociálneho zabezpečenia, kultúrne, charitatívne aktivity a aktivity so sociálnym charakterom, alebo aktivity založené na solidarite či daroch, ako aj audiovizuálne služby a služby rozvodu vody a zabezpečenia jej nezávadnosti.

10.4 Čo sa týka ostatných služieb, rámcová smernica o službách všeobecného záujmu a sektorové zákony musia jasne definovať princípy a spôsoby úpravy právnymi predpismi, ktoré budú dopĺňať právo Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže; legislatívna definícia musí umožniť prispôbiť požiadavky podľa vývoja potrieb a záujmov užívateľov a spotrebiteľov, ako aj hospodárskych a technologických zmien prostredia.

10.5 EHSV sa domnieva, že zvláštne postavenie vody, nepretržitosť a stálosť služieb, spojených s jej distribuovaním a investičná a cenová politika v tejto oblasti spôsobujú, že sektor vody je súčasťou všeobecného záujmu a nie je možné ho začleniť do systematickej európskej liberalizácie.

10.6 Tento rámec právnych predpisov musí teda zabezpečiť existenciou služieb všeobecného záujmu, slobodu pre členské štáty alebo miestne orgány pri ich definovaní a organizovaní, slobodnú voľbu spôsobov ich spravovania⁽⁶⁾ a financovania, princípy a ohraničenia konania Spoločenstva, zhodnotenie ich výkonov, práva spotrebiteľov a užívateľov, minimálne penzum plnení a záväzkov verejných služieb.

10.7 Uvedené záväzky verejných služieb, prejavujúce sa v záväzkoch, ktoré si členské štáty ukladajú, alebo ktoré ukladajú poskytovateľom, spočívajú v hlavne v rovnosti a všeobecnej prístupnosti, v neprítomnosti akejkoľvek diskriminácie, v kontinuite služby, kvalite, transparentnosti, bezpečnosti a schopnosti prispôbiť sa nevyhnutným zmenám.

10.8 EHSV, rešpektujúc článok 295 Zmluvy, ktorý nepoškodzuje verejný alebo súkromný charakter spôsobu spravovania služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a nevyzýva členské štáty k liberalizácii služieb, povzbudzuje k čo najrozmanitejším formám spravovania a partnerstva medzi verejnými orgánmi, operátormi poverenými výkonom služieb, sociálnymi partnermi, ako aj užívateľmi a spotrebiteľmi.

11. Regulácia

11.1 Regulácia je dynamický proces, ktorý sa vyvíja zároveň s rozvojom trhu a technologickými zmenami.

11.2 Spôsob, akým má fungovať hospodárska súťaž v rámci liberalizovaného trhu závisí od vlastností sektoru; môže to byť vo forme verejných súťaží, partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom, kontroly cien, prevencie diskriminačného zaobchádzania pri prístupe k sieti, alebo prostredníctvom nastolenia hospodárskej súťaže medzi sieťami.

11.3 Z porovnania medzi rôznymi systémami regulovania členskými štátmi vyplýva, že žiaden model nemôže byť považovaný za príkladný, lebo je vždy závislý od histórie, inštitúcií a tradícií každej krajiny, od sektorovej alebo geografickej situácie, ako aj od technologického rozvoja daného špecifického sektoru.

11.4 Je teda potrebné spojiť rešpektovanie rozmanitosti v spôsoboch regulovania, spojenej s dejinami, tradíciami a inštitúciami, ako aj s druhmi služieb, s presnými cieľmi Spoločenstva a vymedzenými jednotnými pravidlami, aby bolo možné dospieť k diferencovaným odpovediam, čím sa podporí čo najvyššia účinnosť na transeurópskej, cezhraničnej, národnej, regionálnej, komunálnej alebo miestnej úrovni.

11.5 Privilegovanie výmen a koordinácií na úrovni Spoločenstva neznamená, že by malo byť na európskej úrovni presadzované nejaké unifikované riešenie; členské štáty majú defi-

novat' relevantný spôsob regulovania služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, pričom treba rešpektovať princíp subsidiarity a princíp neutrálnosti vzhľadom na verejný alebo súkromný charakter spôsobu spravovania tejto služby.

12. Hodnotenie

12.1 Keďže služby všeobecného záujmu sa rozvíjajú a vzhľadom na ciele, ktoré sú im priradené a na dôležitosť, akú majú pri napĺňaní lisabonskej stratégie, je nevyhnutné pravidelné hodnotenie, a to nie iba služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, pre ktoré existujú pravidlá na úrovni Spoločenstva, ale aj služieb všeobecného záujmu z hľadiska cieľov EÚ (dodržiavanie základných práv, zvyšovanie blahobytu občanov, sociálna spravodlivosť, sociálna súdržnosť, atď.).

12.2 EHSV teda nezdieľa názor Komisie⁽⁷⁾, podľa ktorého by služby všeobecného záujmu nehospodárskeho charakteru mali byť vylúčené z horizontálneho hodnotenia výkonov SVZ.

12.3 Toto hodnotenie by malo slúžiť na zvýšenie účinnosti služieb všeobecného záujmu a ich prispôbenia vývoju potrieb občanov a podnikov a na to, aby sa verejným orgánom poskytli informácie, ktoré im umožnia zvoliť si tie najnaliehavejšie potreby.

12.4 Európsky parlament požiadal Komisiu⁽⁸⁾, aby zorganizovala diskusiu medzi rôznymi jestvujúcimi pozorovateľskými miestami (Hospodársky a sociálny výbor, Výbor regiónov, organizácie pre sociálny dialóg, iniciatívne združenia zaoberajúce sa SVZ a združenia spotrebiteľov). Výsledky diskusie by mali byť vzaté do úvahy a mali by sa použiť pri definovaní smerovaní pri výročnom horizontálnom hodnotení, ktoré samo osebe by malo byť predmetom diskusie.

12.5 Znamená to, že záväzok prijatý Komisiou v jej oznámení KOM(2002) 331 o spojení občianskej spoločnosti s horizontálnym hodnotením výkonov SVZ, zvlášť prostredníctvom zavedenia „stáleho mechanizmu sledovania názorov občanov a ich vývoja“ nezostáva iba na papieri, ale že, stále podľa Komisie, „s dotknutými aktérmi sa budú konzultovať špecifické otázky formou ad hoc.“

12.6 Je teda na Únii, aby poskytla impulz dynamike hodnotenia a rešpektovala pri tom princíp subsidiarity; mala by to urobiť tak, že v rámci dialógu so zástupcami dotknutých aktérov by na európskej úrovni vypracovala metódu harmonizovaného hodnotenia na základe spoločných ukazovateľov.

12.7 Táto metóda hodnotenia by mala brať do úvahy nielen čisto hospodárske výsledky, ale aj sociálny a environmentálny dopad, ako aj dlhodobú ochranu všeobecného záujmu.

⁽⁶⁾ Článok 295 Zmluvy o ES potvrdzuje princíp neutrálnosti, čo sa týka verejného alebo súkromného vlastníctva podnikov. KOM(2004) 374, konečné znenie z 12.5.2004.

⁽⁷⁾ KOM(2002) 331 bod 3.2.

⁽⁸⁾ Správa EP A5/0361/2001 správa Wernera Langena; 17.10.2001.

12.8 Znamená to, že užívatelia, ktorým sú určené služby všeobecného hospodárskeho a nehospodárskeho záujmu, majú prostriedky na vyjadrenie svojich potrieb a túžob, zvlášť tak, že sa prostredníctvom svojich zástupcov budú zúčastňovať na vypracovaní spôsobov hodnotenia a oceňovania výsledkov.

12.9 V tejto súvislosti EHSV navrhuje vytvoriť observatórium hodnotenia služieb všeobecného hospodárskeho a nehospodárskeho záujmu, zložené z politických zástupcov Európskeho parlamentu, Výboru regiónov a zo zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti v rámci Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

12.10 Súčasťou tohto observatória by mal byť pilotný výbor, ktorý by stanovil ciele a podmienky hodnotenia úloh, pričom by registroval orgány poverené štúdiom a skúmal a poskytoval stanoviská k predloženým správam. K tomuto výboru by bola priradená vedecká rada, ktorá by skúmala použitú metodológiu a formulovala by všetky odporúčania v danej oblasti. Pilotný výbor by dbal, aby hodnotiace správy boli prezentované a aby sa o nich verejne diskutovalo vo všetkých členských štátoch spolu so všetkými dotknutými stranami; to znamená, že hodnotiace správy by museli byť k dispozícii v rôznych pracovných jazykoch Únie.

13. Financovanie

13.1 Dlhodobé zabezpečenie financovania investícií a záväzkov verejných služieb zostáva základnou otázkou pre zabezpečenie prístupu ku kvalitným a cenovo dostupným službám všeobecného záujmu pre všetkých a na celom území EÚ.

13.2 Všeobecný záujem a záväzky verejných služieb, určené verejným orgánom a pridelené jednému alebo viacerým dodávateľom služby všeobecného hospodárskeho záujmu za presne stanovených podmienok, si vyžadujú vhodné metódy financovania.

13.3 Členské štáty preto musia zabezpečiť dlhodobé financovanie investícií, ktoré sú potrebné na kontinuitu a trvalé zabezpečenie služieb, a tiež vhodnú kompenzáciu záväzkov verejných služieb alebo univerzálnych služieb; pravidlá Spoločenstva musia podporovať, a nie obmedzovať toto finančné zabezpečenie.

13.4 Neexistencia európskej smernice o definovaní, organizovaní a financovaní záväzkov verejných služieb ponecháva členským štátom voľný priestor na výber vlastných metód financovania v súlade s princípom subsidiarity a proporcionality.

13.5 Členské štáty musia mať možnosť využívať širokú paletu spôsobov financovania úloh a záväzkov verejných služieb: priamu kompenzáciu z národného rozpočtu alebo z rozpočtu miestnych spoločenstiev, financovanie na základe sociálnej alebo územnej solidarity medzi službami alebo užívateľmi, príspevky operátorov a užívateľov, daňové úvery, výlučné práva, atď., kombinované nástroje verejného a súkromného financovania (partnerstvo medzi verejným a súkromným sektorom), hlavne v oblasti verejných infraštruktúr, kde sa tvoria príjmy z ich využívania.

13.6 Vzhľadom na to, že spôsoby financovania sú silno závislé od štátu alebo sektoru, ktorý sa vďaka technologickému vývoju neprestajne mení, EHSV sa domnieva, že nie je dôvod, aby sa na úrovni Spoločenstva obmedzovali možné zdroje financovania a aby sa niektorý z nich uprednostňoval, ale je potrebné dať členským štátom voľnosť na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, aby sa na základe ich vlastných politických priorit a ich zhodnotenia hospodárskej návratnosti rozhodli, akým spôsobom chcú financovať služby, za ktoré sú zodpovedné.

13.7 S ohľadom na obmedzené finančné možnosti časti nových členských štátov by im EÚ mala poskytnúť prostriedky, ktoré sú potrebné na podporu rozvoja účinných služieb všeobecného hospodárskeho a nehospodárskeho záujmu.

V Bruseli 6. júla 2006

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND